

**UNIVERZITA KARLOVA**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Diplomová práce**

**2024**

**Natálie Lošková**



**UNIVERZITA KARLOVA**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Vyváženost v debatách před druhým kolem  
prezidentských voleb v roce 2023**

Diplomová práce

Autorka práce: Natálie Lošková

Studijní program: Žurnalistika

Vedoucí práce: PhDr. Jan Jirků, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024



## **Prohlášení**

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 23. 7. 2024

Natálie Lošková

## **Bibliografický záznam**

LOŠKOVÁ, Natálie. *Vyváženost v debatách před druhým kolem prezidentských voleb v roce 2023*. Praha, 2024. 189 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jan Jirků, Ph.D.

**Rozsah práce:** 269 255 znaků s mezerami.

## **Abstrakt**

Požadavek na dodržení principů objektivity a vyváženosti v novinářských výstupech nabývá na významu v předvolebním období, kdy je třeba občanům zajistit nezávislé informace pro jejich rozhodování. Cílem diplomové práce bylo odhalit, zda a případně jakým způsobem česká média porušila tyto principy při pořádání prezidentských debat před druhým kolem voleb v roce 2023. Představeny jsou klíčové teoretické koncepty objektivity a vyváženosti, včetně modelu Jörgena Westerståhla. Prezentovány jsou též formy mediálních biasů a mediálního rámcování jako příklady porušení principů objektivity. K hodnocení vyváženosti a identifikaci mediálních rámců v sedmi audiovizuálních debatách byla použita kvantitativní obsahová analýza a kvalitativní metoda analýzy rámcování. Použita byla typologie rámců autorů Muñize, Saldiernové a Maraňóna. Výsledky kvantitativní analýzy ukázaly, že ve všech analyzovaných debatách dostal více prostoru kandidát Andrej Babiš než Petr Pavel. Při kvalitativní analýze byla odhalena přítomnost zejména strategického herního, konfliktního a tematického rámce, které mohly mít vliv na vyznění debat a obraz kandidátů. Při interpretaci získaných dat byly zjištěny projevy mediální předpojatosti, zejména bezděčné a propagandistické. Výsledky diplomové práce tak potvrzují, že všechny analyzované debaty vykazovaly prvky porušování principů objektivity a vyváženosti.

## **Abstract**

The requirement to uphold the principles of objectivity and balance in journalistic outputs becomes even more important in the pre-election period when it is necessary to provide citizens with impartial information for their decision-making. The aim of the thesis was to reveal whether and how the Czech media violated these principles in organising the presidential debates ahead of the second round of the 2023 elections. Key theoretical concepts of objectivity and balance are presented, including Jörgen Westerståhl's model. Forms of media bias and media framing are also presented as examples of violations of the principles of objectivity. A quantitative content analysis and a qualitative framing analysis method were used to evaluate balance and identify media frames in seven audiovisual debates. The typology of frames by Muñiz, Saldierna and Maraňón was used. The results of the quantitative analysis showed that in all the debates analysed, the candidate Andrej Babiš received more coverage than Petr Pavel. The qualitative analysis revealed the presence of

mainly strategic game frame, conflict frame and issue frame, which could have influenced the debates' tone and the candidates' image. In the interpretation of the data obtained, manifestations of media bias, especially unconscious and propagandistic, were detected. Thus, the results of the thesis confirm that all the analysed debates showed elements of violation of the principle of objectivity and balance.

### **Klíčová slova**

Objektivita, vyváženost, předpojatost, rámcování, obsahová analýza, strategický herní rámec, tematický rámec, konfliktní rámec, rámec politické shody/dohody, předvolební debaty, prezidentské debaty

### **Keywords**

Objectivity, balance, bias, framing, content analysis, strategic game frame, issue frame, conflict frame, debate/political agreement frame, pre-election debates, presidential debates

### **Title/název práce**

Balance in the debates ahead of the second round of the 2023 presidential election



## **Poděkování**

Děkuji svému vedoucímu práce PhDr. Janu Jirků, Ph.D. za užitečné rady, připomínky a trpělivost při vedení diplomové práce. Děkuji také svým blízkým za veškerou podporu.

# Obsah

Úvod.....	12
1 Teoretická část.....	14
1.1 Objektivita .....	14
1.1.1 Definice objektivity.....	16
1.1.2 Diskuse k problematice objektivity.....	18
1.1.3 Bias.....	20
1.2 Teorie rámcování .....	24
1.2.1 Rámce vs. objektivita a bias .....	24
1.2.2 Definice rámcování .....	25
1.2.3 Rámcování a politika.....	27
1.2.4 Typologie mediálních rámců.....	29
1.3 Vymezení zkoumaných médií .....	35
1.3.1 Deník.cz .....	35
1.3.2 Blesk.cz.....	36
1.3.3 Česká televize .....	37
1.3.4 Novinky.cz .....	38
1.3.5 Prima.....	39
1.3.6 TV Nova.....	40
1.3.7 Český rozhlas .....	40
2 Metodika.....	42
2.2 Kvantitativní metodický postup.....	44
2.2.1 Technika výzkumu .....	46
2.3 Kvalitativní metodický postup.....	48
2.4 Limity výzkumu a sebereflexe.....	53
3 Analytická část .....	56

3.1	Výsledky kvantitativní analýzy.....	56
3.1.1	Deník.cz .....	56
3.1.2	Blesk.cz.....	58
3.1.3	Česká televize .....	61
3.1.4	Novinky.cz.....	66
3.1.5	Prima.....	69
3.1.6	TV Nova.....	75
3.1.7	Český rozhlas .....	78
3.2	Výsledky kvalitativní analýzy .....	81
3.2.1	Deník.cz .....	81
3.2.3	Blesk.cz.....	87
3.2.4	Česká televize .....	94
3.2.6	Novinky.cz.....	102
3.2.7	Prima.....	109
3.2.8	TV Nova.....	118
3.2.9	Český rozhlas .....	126
3.4	Shrnutí a komparace získaných výsledků.....	133
3.4.1	Kvantitativní analýza .....	133
3.4.2	Kvalitativní analýza .....	135
3.4.3	Projevy biasů.....	138
	Závěr.....	142
	Summary .....	144
	Použitá literatura.....	146
	Internetové zdroje .....	153
	Zákony .....	155
	Teze diplomové práce .....	156
	Seznam příloh .....	161
	Přílohy .....	163



## Úvod

Mezi základní funkce médií v demokratických společnostech patří informování o politickém dění, ale také vzdělávání veřejnosti – vysvětlování významů jednotlivých politických kroků a rozhodnutí. Poskytovat by měla platformu pro politickou diskusi a usnadňovat tím formování veřejného mínění (McNair, 2011, s. 19). Jedním ze způsobů, jak média tato očekávání naplňují, je i pořádání televizních předvolebních debat. Ty slouží jako prostor pro konfrontaci politických názorů, veřejnosti umožňují sledovat a hodnotit politiky v reálném čase, získávat relevantní informace o aktuálních politických otázkách a rozhodovat se na jejich základě při demokratických volbách (Boydstun a kol., 2013, s. 254; Benoit a kol., 2003, s. 335).

Klíčovým požadavkem je proto (nejen pro předvolební debaty, ale i pro další zpravodajské a politicko-publicistické výstupy) dodržení principů objektivity a vyváženosti. Jsou základním předpokladem k tomu, aby vznikl prostor pro politickou participaci či alespoň místo, kde mohou voliči získat „*co nejúplnější informační servis*“ (Křeček a kol., 2022, s. 8). V českém prostředí jsou na rozhlasové a televizní vysílání kladeny tyto požadavky i zákonem.

*„Provozovatel vysílání je povinen zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivity a vyváženosti a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí, popřípadě jejich názory nebo názory jednotlivých skupin veřejnosti, a to s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě.“ (Česko, 2001)*

Mnozí teoretikové však chápou principy objektivity a vyváženosti jako pouhé ideály či mýty, které není možné stoprocentně naplnit. Do mediálních obsahů (včetně politických debat) se totiž často záměrně i nevědomě promítají hodnotové soudy novinářů, subjektivita i různé formy předpojatosti (Šašek a Tejkalová, 2013, s. 190). Média tak v jejich důsledku mohou mít významný vliv na politické procesy ve společnosti podle toho, jakým způsobem zprostředkovávají a interpretují jednotlivé události.

Diplomová práce si klade za cíl odhalit, zda a případně jakým způsobem vybraná média a jejich moderátoři porušují koncepty vyváženosti a objektivity při pořádání a moderování předvolebních debat v České republice. Téma je zkoumáno na příkladu sedmi audiovizuálních debat před druhým kolem prezidentských voleb v roce 2023. Výzkum, jehož cílem je odhalit konkrétní prvky neobjektivity či nevyváženosti, je proveden pomocí obsahové analýzy jednotlivých debat. Pro získání co nejkomplexnějších výsledků je využita jak kvantitativní metoda, tak i kvalitativní metoda analýzy mediálního rámcování.

V teoretické části práce jsou nejprve představeny stěžejní koncepty. Prezentovány jsou základní myšlenky principů objektivity a vyváženosti v rámci různých teoretických přístupů. Popsány jsou následně způsoby, jakými se může projevovat jejich porušování – a to v podobě několika druhů předpojatosti, jak je definoval Denis McQuail (1999), či skrze rámcování. Kromě teoretického zakotvení mediálních rámců je popsána i konkrétní typologie rámců dle Muñize, Saldiernové a Maraňóna (2018), která je klíčová pro analytickou část této práce. V závěru teoretické části je stručně představeno všech sedm médií, která pořádala prezidentskou debatu před druhým kolem voleb – tři televizní a čtyři internetová.

V kapitole věnující se metodice je nastíněn postup kvantitativní analýzy, která zjišťuje vyváženost jednotlivých debat. Definována jsou čtyři zkoumaná měřitelná kritéria i konkrétní technika výzkumu. Následně je představena kvalitativní analýza – metodický postup, jehož cílem je odhalit v debatách přítomnost vybraných mediálních rámců. Několik vět je věnováno také limitům výzkumu a reflexi výzkumníka.

Výsledná zjištění jsou představena v analytické části práce pro každé médium zvlášť. Výsledky jsou interpretovány a doplněny o ilustrační příklady, závěrečné shrnutí pak nabízí porovnání napříč médii. Závěry obou analýz jsou interpretovány optikou požadavků na objektivitu a vyváženost v médiích.

Téma diplomové práce bylo vybráno ve snaze poukázat na to, jak se ne/projevuje princip objektivity v praxi během klíčových období politického života v České republice, a jakým způsobem mohou být ovlivněny výsledné mediální obsahy, pokud je tento princip porušován.

# 1 Teoretická část

První polovina této diplomové práce slouží jako teoretické ukotvení základních pojmů souvisejících s principy objektivitu a vyváženosti. Představen je historický vývoj i současná diskuse kolem redefinice jejich chápání. Teoretická část vysvětluje pojmy, jako jsou mediální předpojatost či mediální rámce, které lze chápat jako projevy porušení požadavků na objektivitu. Koncept rámcování je popsán také v kontextu politické komunikace. Na závěr jsou představena analyzovaná média (včetně jejich vlastnické struktury a dalších specifik) a vysvětlen je i kontext konání prezidentských debat.

## 1.1 Objektivita

Málokterá myšlenka je v mediálním světě tak sporná jako ideál objektivitu. Velkou částí odborné společnosti je považována za základní stavební kámen a profesní hodnotu žurnalistiky (Donsbach a Klett, 1993, s. 54; Martine a De Maeyer, 2008, s. 1). Mnozí novináři, kteří s tímto pojmem pracovali v praxi, jej však považují za pouhý mýtus. Objektivitu vnímají jako druh „*klamu, který zastírá kulturní, kapitalistickou nebo národní zaujatost za řečmi o neutrálním úhlu pohledu*“ (Maras, 2013, s. 1). „*Proklamace možné objektivitu fakticky sugeruje jednoznačně klamnou představu, že novináři jsou nadáni schopností vystoupit z kontextu, v němž se nacházejí, a umístit se mimo samo dění, tedy zaujmout postavení nezúčastněného pozorovatele*“ (Jiráček a Köpplová, 2007, s. 128).

V dějinách médií a žurnalistiky prošel tento pojem vývojem, odlišný význam a sílu mu dávali lidé nejen v čase, ale i v kontextu různých zemí a mediálních krajín (Křeček a kol., 2022, s. 7). Zatímco například američtí a britští novináři kladou důraz na nestrannost a vyváženost zpravodajství, novináři kontinentální Evropy upřednostňují investigativní a interpretativní přístup (Donsbach a Klett, 1993, s. 78). A změnil se také v průběhu historie.

Vznik standardů objektivitu lze datovat do přelomu 19. a 20. století (Schudson, 1978, s. 4-5). Zakořeněny jsou v americké kultuře v přechodu od stranické k nezávislejší a profesionálnější žurnalistice a také v rostoucí komercializaci novinového průmyslu (Jiráček a Köpplová, 2007, s. 127). S přibývajícím počtem čtenářů a příjmů z inzerce se začali vlastníci novin zaměřovat na psaní nestranných příběhů s cílem přilákat širší publikum namísto podporovatelů konkrétních politických stran, jako tomu bylo dříve (Schudson, 2001, s. 149-167). Přestože se zásady objektivitu staly praxí už o desetiletí dříve,

formulovány byly až v prvních dekádách 20. století, kdy se staly institucionalizovanými díky rozvoji žurnalistických škol, profesních organizací a etických kodexů (Eaman, 2009, s. 35; McQuail, 1999, s. 186). Vlivem toho se však následující desítky let stala práce novinářů jen velmi strohým mechanickým procesem zaměřeným na sběr, ověřování a prezentování fakt. Vyvarovat se měli jakýchkoliv nepřesností či osobních hodnocení a veškerou práci zakládat jen na ověřitelných datech (Vos, 2012, s. 442).

Se snahou obhajovat a přísně dodržovat zásady objektivit roztla ve 20. letech též kritika upozorňující na zpravodajství jako na formu konstrukce reality, která je ovlivněná selektivitou pracovních postupů i novinářských předsudků, a tedy nemůže nikdy být stoprocentně objektivní (např. Sinclair, 1919; Lippmann, 2015). Na tuto kritiku však většinová odborná společnost příliš nereagovala. Naopak, práce novinářů byla přirovnávána k práci vědců, čímž byly novinářské postupy legitimizovány. V následujících letech tak byla objektivita prezentována jako přirozená součást tvorby zpráv, jako základní profesní norma, která je správnými rutinovanými novinářskými postupy přirozeně dosažitelná a neproblematická (Vos, 2012, s. 445; Reifová, 2004, s. 24). Novinařina tím však ztratila kritické a analytické myšlení a přestala svému publiku dodávat potřebný kontext, čímž se otevírala možností zneužití osobami, které dokázaly ovládat mediální prostředí.

Chápání objektivit se znovu změnilo až v 60. letech, kdy novináři začali znovu hledat hranici mezi svými profesionálními úsudky a osobními názory (Pressman, 2018). Někteří vědci dál argumentují, že objektivita je nejen možná, ale též empiricky ověřitelná. Většinový pohled profesionálních novinářů se však dnes přiklání ke vnímání objektivit ve zpravodajství jako pouhé utopie: „*Ale můžeme (a měli bychom) se jí alespoň přiblížit*“ (Russ-Mohl, 2005, s. 54). Například McQuail tyto dva pohledy do jisté míry kombinuje, když chápe v současné době pravdivost v žurnalistice jako „*neutrální, spolehlivé, ověřitelné zpravodajství*“, které je zároveň „*doplňené expertní analýzou a interpretací*“ (2016, s. 74).

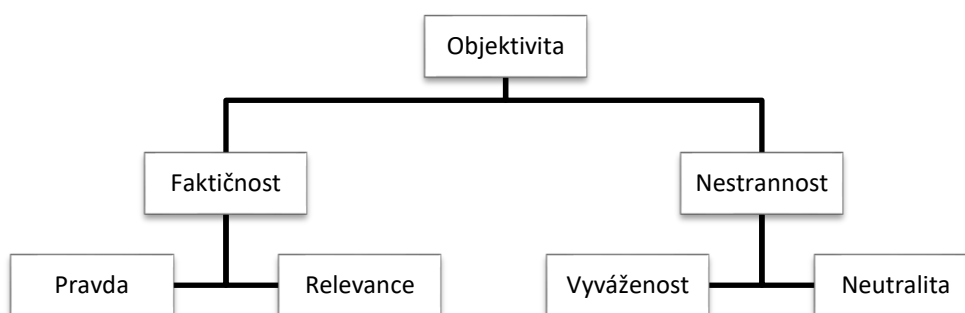


### 1.1.1 Definice objektivit

I přes odlišné (a někdy až protichůdné) přístupy k objektivitě a k jejímu dodržování v praxi se odborná literatura často shoduje v základních kritériích, která tento pojem definují. Mezi charakteristické znaky objektivní žurnalistiky patří věcné uspořádání zpráv, důraz na přesná, úplná a ověřitelná fakta a jejich jasné oddělování od názorů. Podstatou povinnosti novináře je podle této normy přinášet zprávy v jejich nejčistší podobě, bez osobní interpretace, zaujatosti nebo jakékoli formy manipulace. Tón objektivního zpravodajství se tak vyznačuje neutralitou, vyvážeností a neosobním pohledem na věc bez emocionálního zabarvení (Schudson, 2001; Vos, 2012; McQuail, 2009; Reifová, 2004).

Jednu z nejrozšířenějších definic nabídl ve své práci Jürgen Westerstähl (1983), který pomocí schématu představil hlavní složky, ze kterých se tento pojem skládá. Westerstähl předpokládá, že „objektivita souvisí nejen s fakty, ale i s hodnotami, a že fakta mají taky hodnotící důsledky“ (McQuail, 2009, s. 211).

Obrázek 1: Schéma objektivit podle Westerstähla



Zdroj: Westerstähl, 1983, s. 405 (překlad dle McQuaila, 2009, s. 174)

#### Faktičnost

Jednou ze dvou základních složek objektivit je faktičnost, pro kterou jsou klíčové informace od relevantních zdrojů a bez subjektivních názorů. Zásadní je jejich **pravdivost**, která odkazuje nejen k přesnosti a úplnosti informací, ale též ke snaze fakta nezatajovat či jimi záměrně neplést publikum.<sup>1</sup> Westerstähl ale zároveň upozorňuje na to, že existují i

<sup>1</sup> Ačkoliv McQuail překládá tuto složku ve Westerstählově schématu slovem *pravda* (viz Obrázek 1), v kontextu ostatních kritérií objektivit považuji za vhodnější použití pojmu *pravdivost* odkazujícího k vlastnosti.

situace, kdy pravdivost nemusí být hlavním kritériem. Jako příklad uvádí politické debaty, specificky předvolební kampaně, při kterých jde primárně o moderaci debaty a prezentování jednotlivých postojů než ověřování jejich validity. „*Otázka pravdivosti je v takových případech omezena na to, zda byly nebo nebyly argumenty soupeřících stran reprodukovány přesně*“ (Westerståhl, 1983, s. 415).

Požadavek na **relevanci** pak souvisí především s tím, jaké zdroje, potažmo jaké informace, jsou vybírány do výsledného mediálního produktu. Selektovány mají být na základě jasných zásad, které určují, jaké informace jsou pro příjemce zprávy (či pro společnost obecně) důležité (McQuail, 2009, s. 212).

### **Nestrannost**

Požadavek na **nestrannost** lze chápat jako snahu „*nestavět se ve sporu na ničí stranu a zdržet se jakékoliv předpojatosti*“ (McQuail, 2009, s. 210). Té lze podle Westerståhla docílit jednak vyvážeností protichůdných názorů či verzí událostí, ale také neutrálním postojem novináře při jejich prezentaci.

Právě v období voleb, kterému se věnuje i tato práce, jsou novináři nejčastěji obviňováni z politické zaujatosti z důvodu nedodržování vyváženosti (Semetko, 1996, s. 51). Požadavek na **vyváženost** je třeba dodržet v případech, kdy existuje v medializované problematice nějaký spor. Existují-li na danou věc dva a více pohledů, může novinář mimo jiné docílit objektivitu tak, že zohlední názory všech stran sporu (Jirák a Köpplová, 2007, s. 129) – například tím, že všem respondentům dá přiměřeně stejný prostor se k věci vyjádřit. V politické žurnalistice pak tento požadavek novináři dodržují nejčastěji zastoupením jednotlivých politických stran či oponentů (Hagen, 1998, s. 61). Podle autora modelu je „*vyváženost měřena velikostí prostoru věnovaného jednotlivým stranám, jako je přítomnost nebo nepřítomnost stranických názorů, stanovisek, případně kladných a záporných hodnocení stran*“ (Westerståhl, 1983, s. 418). Na výsledné vyznění ale nemá vliv jen kvantitativně měřitelná délka výpovědí oponentů, ale též pořadí či kontext, v jakém se ve sdělení objevili. V ideálním případě je proto třeba zvolit kvalitativní i kvantitativní přístupy.

„*Postulát neutrality si klade otázku, zda vedle jedné pravdy ještě neexistují pravdy další.*“ (Russ-Mohl, 2005, s. 54) Souvislost má s vlastním náhledem na svět daného novináře. Právě ten by měl totiž zůstat stranou. Novinář by měl být schopen si udržet od tématu odstup a nevkládat do mediálních výstupů vlastní hodnocení (McQuail, 2009 s. 210; Russ-Mohl, 2005, s. 55).

### 1.1.2 Diskuse k problematice objektivitu

Přestože Westerståhl chápe objektivitu jako souhrnný pojem, jiní autoři upozorňují na určitá napětí či rozpory mezi některými jejími kritérii. Například principy objektivitu a vyváženosti vyžadují podle mediální teoretičky Semetkové protichůdné praktiky. Objektivitu lze chápat jako proces, při kterém mají pravdivost, faktičnost a zpravodajské hodnoty determinovat pokrytí, jaké daná událost získá. Být vyvážený ale znamená dát stejný prostor všem stranám dané události, bez ohledu na hodnotu či dokonce faktickou správnost jejich informací (Semetko, 1996, s. 51). Podobně problematizuje vyváženost také Denis McQuail (2016, s. 118), podle kterého tento požadavek znemožňuje, aby mohli novináři rozlišit, co je dobré a co zlé.

Newton (1989, s. 131) pak upozorňuje, že není možné docílit neutrality ve smyslu prezentování veškerých a férových fakt. Média podle něj nikdy nedokážou obsáhnout „všechna fakta“, a je proto nutné je selektovat. Tato vyselektovaná fakta je následně třeba poskládat do příběhu, který je propojí a dá jim smysl. Právě procesem selekce, zjednodušováním informací a propojováním příběhů však dle Newtona dochází k porušení objektivitu. Například Gaye Tuchmanová chápe objektivitu jako „strategický rituál“, spíše než snahu o nezávislý přístup ke zprávám. Různé rituály (jako například používání uvozovek nebo odkazování se na zdroje) pak mají novináře ochránit před nařčením z neobjektivitu a pomoci jim udržet si přízeň čtenářů (Tuchman, 1972, s. 660-661).

Nejen těmito novinářskými principy a rutinami se zabýval též Jan Podzimek (2020), který však mezi „porušením objektivitu“ a mezi „důsledkem rutin“ rozlišuje. Ve svém výzkumu přináší zajímavý pohled na mediální objektivitu z pohledu české veřejnosti. Vyplývá z něj, že veřejnost chápe objektivitu jako důležitou. Definuje ji přitom negativně, jako „nepřítomnost neobjektivitu“ (Podzimek, 2020, s. 105). Naopak přítomnost neobjektivitu se pak v očích veřejnosti projevuje v různých podobách: od výběru hostů do diskusních pořadů, k časovému řazení zpráv, až po zjevné postoje moderátora – zvýhodňování jedné strany, stranící komentáře či jednostranné nebo příliš konfrontační otázky. Takové chápání neobjektivitu vysvětluje autor tím, že veřejnost podle něj mnohdy nedostatečně rozumí práci novináře. Ačkoliv se v některých případech opravdu může jednat o vědomé či nevědomé stranění ze strany moderátora, jindy se jedná jen o přiměřenou reakci na kandidáta, který utíká od otázky nebo svými odpověďmi dezinterpretuje informace či dokonce dezinformuje veřejnost. V takových případech je moderátor nucen zasáhnout. Stejně tak

Podzimek (2020, s. 108) upozorňuje i na to, že není vždy nutné zvát do debaty k respondentovi též jeho názorového odpůrce – připomíná zde například nefunkčnost přístupu „pět minut Hitler, pět minut Židé“. Problém je tak podle autora především v tom, že má veřejnost nedostatečné „*povědomí o tom, jaké aspekty obsahu lze považovat za porušení objektivit a jaké za důsledek novinářských rutin*“ (Podzimek, 2020, s. 117).

Například Thomas Hanitzsch (2007) však problematizuje otázku, zda je vůbec možné realitu objektivně popisovat. Ve své práci zabývající se konceptualizací kultury žurnalistiky nabízí dvě možná chápání objektivit. V tom tradičním je pravda vnímána jako objektivní a jediná možná „*Předpokládá se, že realitu lze v zásadě vnímat a popisovat takovou, jaká je*“ (Hanitzsch, 2007, s. 376). Autor ale poukazuje na existenci alternativních přístupů, které zdůrazňují „*pluralitní subjektivitu*“ jako cestu k pravdě. Tu podle zastánců druhého přístupu nelze oddělit od kontextu a od subjektivit. „*Ačkoli se subjektivističtí novináři shodují v názoru, že je třeba usilovat o pravdu, domnívají se, že pravda nakonec vzniká kombinací – nebo soutěží mezi – potenciálně nekonečným počtem subjektivních výpovědí*“ (tamtéž).

S nástupem internetu a sociálních sítí (kde téměř nekonečný obsah informací vede k větší diverzitě názorů a interpretací) se pak pravda může jevit spíše právě jako výsledek soutěže mezi různými subjektivními výpověďmi.

Zásadním tématem diskuse o pojmu objektivita je proto též nutnost jeho aktualizace pro 21. století. Na potřebu jeho přehodnocení upozorňuje například Brian McNair (2017), podle kterého může v digitální éře být tradiční pojetí objektivit jako nezúčastněného zpravodajství problematické. Zároveň však podle něj došlo s globalizací a vznikem internetu k nebývalé produkci obsahu a k informačnímu přesycení, a s tím i k proměně žurnalistiky. Autor proto zastává názor, že ačkoliv nemusí být objektivita v tradičním smyslu úplně dosažitelná, potřeba objektivního přístupu k informacím není překonaná, nýbrž naopak výrazně narůstá. „*To, že v síťové, globalizované veřejné sféře digitálního věku potřebujeme nějakou míru informační validity, nějaký způsob, jak odlišit pravdu od nepravdy, poctivý diskurz od lži a výmyslů či falzifikátů, nebylo nikdy jasnější.*“ (McNair, 2017, s. 1319) Autor proto apeluje na obnovu objektivit jako klíči k navrácení důvěry v žurnalistiku, zároveň však prosazuje transparentnost žurnalistických procesů a potřebu vyzývat autoritativní zdroje, které zneužívají svou moc.

### 1.1.3 Bias

I přes snahu novinářů neustále se přibližovat ideálu objektivního zpravodajství se realita mnohdy může lišit. Neomezené množství zpravodajských témat jednoduše nutí novináře činit výběr toho zásadního, zpravodajsky hodnotného. Právě tento proces rozhodování, které informace jsou důležité a jak budou prezentovány, je však často subjektivní nebo ovlivněn vnějšími tlaky. Na to, jak novinář vnímá, chápe a zpracovává určité téma, má podle Shoemakerové a Reese (2014, s. 211) vliv mnoho okolností, jako například jeho pohlaví a sexuální orientace, etnicita, společenský status, či náboženské a politické postoje. Tyto a mnohé další vlivy označují pojmem bias.

Bias je v žurnalistice definován jako předpojatost, inklinace, či sklon k určitým lidem, názorům nebo konceptům, které mohou ovlivnit způsob prezentace informací (Street, 2001, s. 17). Může k němu dojít jak záměrně, pokud má autor systematickou tendenci se odchylovat od neutrální linie, nebo i nezáměrně (McQuail, 2016, s. 77). V kontextu politických debat, kterým se věnuje má práce, je tato inklinace či zvýhodňování určitého politického aktéra v přímém rozporu s ideály objektivnosti. Bias je tak možné chápat jako opak objektivnosti (McQuail, 2009, s. 367; Reifová, 2004, s. 168).

Bias jako takový není nutně negativním jevem, jde o běžnou součást uvažování a kritického myšlení každého jedince. V mediálním světě je však jeho projev pod drobnohledem v momentech, kdy se od novinářů tento princip očekává (ať už vlivem regulace či samoregulace), či v případech, kdy se redaktoři sami prezentují jako nepředpojatí a nestranní (Street, 2001, s. 17). Klíčové je proto podle mediálního teoretika Streeta rozlišovat zpravodajství, které si klade za cíl být objektivní, faktické či minimálně vyvažující protichůdné postoje, od názorových výstupů, které otevřeně a cíleně reprezentují zaujatý osobní pohled na danou tematiku.

Bias může mít mnoho různých podob, včetně předsudků osobních, kulturních, politických nebo ideologických. Tyto předsudky, ať už vědomé či nevědomé, se mohou projevat v různých formách, od výběru a rámcování příběhů až po volbu jazyka a zdrojů (Jiráková a Köpplová, 2007, s. 131). Mohou pronikat do zpravodajství prostřednictvím rámcování informací nebo i vynechání některých detailů, které mohou v důsledku ovlivnit vyznění celé zprávy a zkreslovat skutečnost. Výsledkem pak může být jednostranné vyznění faktů, případně vyvolávání jejich negativních či pozitivních hodnocení (McQuail, 1999, s. 191).

V mediální reprezentaci politiky pak může mít tento jev zásadní vliv. Podle Streeta může znamenat dokonce ohrožení demokratického procesu, pokud dochází k pokřivení reprezentace světa. Jsou-li média zaujatá a systematicky podporují pouze zájmy jen jedné strany, misinformují či dezinformují tím celou společnost (2011, s. 16). Odhalení těchto biasů v konkrétních příkladech může právě na takové ohrožení demokratického procesu upozornit.

Denis McQuail (1999, s. 193) definuje čtyři typy předpojatosti ve dvou různých rovinách či dimenzích. V jedné rovině rozlišuje, zda se jedná o skrytou předpojatost či otevřenou, „přiznanou“. V té druhé pak dělí bias na vědomý a nevědomý. Pomocí těchto kategorií následně pojmenovává čtyři různé biasy:

#### Bezděčný bias – nevědomý, otevřený

Autor se tohoto biasu dopouští nevědomě, ovlivněn především rutinními postupy novinářů, např. spoléháním se na konkrétní zdroje či rutinizací zpracování (McQuail, 1999, s. 194). Takovou rutinou může být například posuzování informací na základě zpravodajských hodnot anebo i proces rámcování poskytující příběhy, které jsou pro publikum snadno rozpoznatelné (van Dalen, 2012, s. 34). Může se ale jednat například i o důsledek podvědomých předsudků. Tyto postupy pak vedou k „*tendenci mediálně konstruované reality uzavírat se do sebe a ztrácet správnou (...) vazbu na předmediální děje a aktéry*“ (Křeček a kol., 2022, s. 36). Zkoumat ho lze kvantitativní obsahovou analýzou aktérů či jednotlivých agend, která bude odpovídat na otázku *kdo/co* dostane mediální prostor. Kvalitativní metody pak mohou odhalit, zda bylo jejich zobrazení pozitivní či negativní (tamtéž). V prezidentské debatě se může nevědomá předpojatost projevit například tím, pokud je moderátor nucen se častěji doptávat nebo žádat o dovysvětlení pouze jednoho kandidáta, a ten ve výsledku dostane v debatě výrazně více času prezentovat své postoje voličům.

#### Stranící bias – vědomý, otevřený

Projevuje se, pokud média otevřeně podporují konkrétní politickou stranu, skupinu či osobu. Příkladem mohou být názorové rubriky, ve kterých novináři vědomě a úmyslně prezentují svůj názor (Street, 2001, s. 20). Zároveň v nich mohou ignorovat nebo zkruslovat informace, které by mohly tento názor rozporovat. Takové rubriky by ale měly být zřetelně

oddělené od objektivního zpravodajství (McQuail, 1999, s. 193). Stranická zaujatost se může v prezidentských debatách projevit například tím, že moderátor pokládá jednomu kandidátovi otázky zaměřené na jeho podporu nebo takové, které ho vykreslí v pozitivním světle, zatímco druhému klade otázky obtížnější/záludnější.

#### Propagandistický bias – vědomý, skrytý

Propaganda je definována jako „*úmyslná, systematická snaha formovat vnímání, manipulovat poznávání a řídit chování za účelem dosažení odezvy odpovídající požadovanému záměru propagandisty*“ (Jowett a O'Donnell, 2006, s. 7). Autor v tomto případě vědomě propaguje jednu stranu bez toho, aniž by to explicitně uvedl. Cílem tohoto biasu může být ovlivnit veřejné mínění (prezentováním určitých informací a vynecháním jiných) ve prospěch konkrétní agendy nebo ideologie. Analýza tohoto biasu vyžaduje kvalitativní přístup, který se snaží odhalit, *jak* k němu dochází. S tímto přístupem se lze setkat například při zkoumání tzv. rámcování, které odhaluje výkladové rámce, jež jsou čtenářům předkládány (Křeček a kol., 2022, s. 37). Příkladem propagandistické předpojatosti může být takové vedení debaty, při kterém moderátor dává více prostoru k promluvě jednomu kandidátovi, zatímco druhému systematicky skáče do řeči a přerušuje ho, čímž narušuje srozumitelnost jeho odpovědí.

#### Diskurzí/ ideologický bias – nevědomý, skrytý

Nejhůře identifikovatelný typ předpojatosti, který lze podle Streeta (2001, s. 21) odhalit jen velmi podrobným čtením či analýzou. Projevuje se podle něj známkami skrytých předsudků a hodnotových soudů. Zaměřuje se na „normy“, dle kterých jsou zprávy utvářeny – cílem je odhalit, jak a kým jsou právě tyto normy nastavovány (zakořeněny mohou být například v redakčních politikách, kulturních normách či ekonomických zájmech redakce). V debatách se tento bias projevuje například tehdy, když moderátor položí otázku podporující určitý dominantní názor české společnosti, a to zejména kandidátovi, který má odlišný názor.

Podle Jiráka a Köpplové (2007, s. 129) se lze vyvarovat předpojatosti právě snahou o dodržení ideálů objektivitu. Konkrétně vyváženost je dle nich možné chápat jako pojistku proti předpojatosti či stranění jednotlivé zprávě. Lze jí rozumět jako cílevědomému „vyvažování“ nejrůznějších předpojatostí, k nimž mají média jako společenské instituce nesoucí hodnoty společnosti, sklon. Podle Boudanaové (2016, s. 614) však nelze předpojatost nikdy vyloučit, protože realita sama není vyvážená ani neutrální. Ve své práci tak rozlišuje projevy předpojatosti do pěti různých situací, kdy je přítomné stranění nebo dojde k porušení vyváženosti, a které podle ní nedokážou tradiční zkoumání nestrannosti a vyváženosti odhalit (Boudana, 2016, s. 605). Jsou jimi:

- Pozitivní stranění
  - novinář je pro A, opomíjí B (nebo je proti jen proto, že je pro A)
- Negativní stranění
  - novinář je proti A, opomíjí B (nebo je proti jen proto, že je proti A)
- Pozitivní vyváženost
  - novinář nechává nekriticky zaznít obě strany, přestože jedna z nich nemá pravdu
- Negativní vyváženost
  - novinář negativně hodnotí A, vyvažuje to negativním hodnocením B
- Zaujatá vyváženost
  - novinář kladně i negativně hodnotí A, ale opomíjí B (vyvažuje charakteristiku jedné strany, nejedná se ale o vyváženost různých stran)
  - novinář nechává A vysvětlovat jednání a argumenty B (A tak získává prostor rámovat témata a definovat debatu (Křeček a kol., 2022, s. 25).



## 1.2 Teorie rámcování

*„Média nejenže vybírají jednotlivé události, ale také jim dávají smysl. Musí je přiblížit čtenářům a divákům, a to znamená zasadit je do příběhu, do historie společenských změn.“*  
(Street, 2001, s. 37)

Při procesu zpracování zpráv mají novináři ve zpravodajství za úkol odhadovat důležitost jednotlivých informací pro publikum a zároveň hledat nejlepší způsob, jak jim tyto informace předat. *„Aby dávaly faktické informace smysl lidem, kteří nejsou na danou tematiku experty, musejí být tyto informace zasazeny do určitého kontextu nebo referenčního rámce“* (McQuail, 2016, s. 128). Právě tvorba těchto „příběhů“ či „referenčních rámců“ však může mít vliv na celkové vyznění zprávy. Zásadní je, jaké role jsou přisuzovány jednotlivým aktérům, na které okolnosti události je kladen větší důraz nebo zda je daná informace prezentována jako dobrá či naopak špatná zpráva. Teorie rámcování pak vychází z předpokladu, že tyto rámce mohou mít účinky na příjemce – na formování jejich názorů či veřejného mínění (Entman, 1993, s. 51).

### 1.2.1 Rámce vs. objektivita a bias

Vzhledem k výše zmíněnému jsou rámce z hlediska požadavku na objektivitu a vyváženost problematickým a zároveň téměř nevyhnutelným jevem. I přes veškerou snahu o nezájatost se novináři nikdy stoprocentně nevyvarují vlastního pohledu na svět (Russ-Mohl, 2005, s. 54) – k tomu jsou navíc v praxi denně ovlivňováni externími faktory, jakými jsou dostupnost nepřehledného množství informací na příliš malém prostoru, časové vypětí či konkurenční prostředí. *„Jejich individuální vnímání sociálního světa tak bude mít nevyhnutelně vliv na rámcování jejich příběhů“* (Cooper, 1994, s. 105). Právě procesem rámcování mohou do obsahu pronikat předsudky či hodnotově zabarvenější postoje novináře i celého média. McQuail dokonce označuje rámcování za *„subjektivní přibarvení“* (2009, s. 480). Také podle Cartera mohou rámce objektivní realitu zamlžit – procesem rámcování se totiž *„objektivní událost mění na subjektivní“* (2013, s. 4).

Robert Entman (2010, s. 393) pak hovoří o vztahu mezi rámcováním a předpojatostí. Předpojatost novináře podle něj může být dvojí: obsahová předpojatost [content bias] a rozhodovací [decision-making bias]. „*Obsahová předpojatost je neustálé tendenční rámcování mediované komunikace, které podporuje úspěch nebo specifický zájem strany nebo ideologie v soutěži o politickou moc. (...) Rozhodovací předpojatost je vliv novinářova systému hodnot na text, který tvoří.*“ (tamtéž)

Přestože se mohou rámce v médiích zdát významově podobné či dokonce identické k pojmu *předpojatost*, je třeba tyto projevy v mediálním textu nezaměňovat. „*Ačkoli jsou rámce prostředky pro vidění světa určitým způsobem, liší se od pojetí bias v tom smyslu, že nepředpokládají jedinou ideologickou pozici.*“ (Street, 2001, s. 37) Zatímco předpojatost si vybírá buď stranu *pro* anebo *proti* nějakému postoji a má tendenci tak rámovat všechny události a aktéry, rámcování „*předpokládá řadu postojů*“ (Gamson a Modigliani, 1989, s. 3) a ke každé situaci přistupuje individuálně.

## 1.2.2 Definice rámcování

Teorii rámcování se začali badatelé věnovat v 70. letech minulého století (Hurtíková, 2016, s. 65), mnohdy v souvislosti s výzkumy nastolování agendy, které se zaměřovaly na aspekty výběru zpráv. Při analyzování vlivu médií si však výzkumníci začali všimnout, že na finální vyznění zprávy nemá vliv jen výběr a zveřejňování zpráv, ale také způsob, jakým jsou zpracovány. Věnovali se tomu, že každá zpráva, přestože se věnuje stejnému tématu, může mít jiné vyznění – podle toho, které dílčí informace se autor rozhodl zviditelnit a které potlačit, či do jakého kontextu informace zarámoval. Někteří akademici, včetně jednoho z otců zakladatelů teorie nastolování agendy Maxwella McCombse, pak začali tyto skutečnosti označovat jako druhý stupeň nastolování agendy (McCombs, 2009, s. 4; Trampota, 2006, s. 122). Řada výzkumníků však s tímto chápáním rámcování nesouhlasí a vnímá je jako oddělené teorie vycházející z odlišných předpokladů – otázka vztahu těchto dvou konceptů je tak dodnes předmětem diskuse mezi akademiky (Scheufele, 2000, s. 309; Červenka, 2008, s. 34). Jedno z možných chápání blízkosti těchto pojmů nabízejí například Pan a Kosicki, podle kterých analýza rámcování „*přesahuje rámec nastolování agendy zkoumající o čem lidé mluví nebo co si myslí, o zkoumání toho, jak přemýšlejí a mluví o tématech ve zprávách*“ (1993, s. 70).

Přestože je pojem rámcování hojně využíván v mnoha různých kontextech (jako mediální koncept, výzkumná metoda či proces komunikace), v odborné literatuře nenajdeme jednotnou definici tohoto pojmu nebo jasnou výzkumnou tradici (Semetko & Valkenburg, 2000, s. 94; Van Gorp, 2005, s. 485; Hurtíková, 2016, s. 64). „*Velká část pojmové a terminologické nejednotnosti ve výzkumu rámcování v rámci komunikační vědy pramení z různých přístupů, které výzkumníci ke studiu rámcování zaujímají.*“ (de Vreese, 2005c, s. 25)

I přes absenci jednotné definice se ale akademici shodují v základních charakteristikách tohoto pojmu a jeho významu. Rámce ve zpravodajství podle nich nastavují parametry, „*ve kterých občané diskutují o veřejných událostech*“ (Tuchman, 1978, s. IX). Obecně je lze označit jako principy organizace fungující v symbolické rovině. Většinou jsou v čase neměnné a mají tak výrazný vliv na strukturu sociálního světa (Shoemaker a Reese, 2014, s. 11). „*Rámcovat znamená vybrat některé aspekty vnímané reality a zvýraznit je ve sdělovaném textu tak, aby se podpořila určitá definice problému, kauzální interpretace, morální hodnocení a/nebo doporučení zacházení s popisovanou věcí.*“ (Entman, 1993, s. 52) Při výběru jednotlivých aspektů je pak zásadní nejen to, co bylo vybráno, ale také to, co bylo vynecháno: „*vynechání potenciálních definic problémů, vysvětlení, hodnocení a doporučení může být pro orientaci publika stejně důležité jako jejich zahrnutí*“ (tamtéž s. 55).

Vzniklé rámce mohou mít různou podobu, od písemného či mluveného vyjádření, po vizuální zpracování informace. Komunikátoři je používají „*ke kontextualizaci tématu (...) v rámci textu,*“ přičemž tuto kontextualizaci chápe D'Angelo jako „*účelové chování, při němž komunikátor vytváří referenční rámec pro dané téma*“ (2017, s. 1). Jiní však upozorňují, že novináři nemusí nutně rámcovat zprávy úmyslně či účelově, ale může se jednat o nezamýšlený proces, ke kterému dochází například rutinizací mediálních postupů či při snaze zjednodušit příliš komplexní témata (Scheufele a Tewksbury, 2007, s. 12).

Podle de Vreese (2005a, s. 52) lze chápat rámcování jako proces, při kterém se rámce ovlivněné interními i externími faktory nejprve budují [frame-building] a poté jsou při interakci s jejich příjemcem nastolovány [frame-setting]. Výsledkem mohou být konkrétní důsledky či efekty, které rámce mají.

Entman (1993, s. 52-53) pak upozorňuje, že vliv mohou mít rámce na všechny účastníky nebo složky komunikačního procesu: 1) od *komunikátora*, který na základě vlastního přesvědčení zdůrazňuje určité aspekty sdělení a naopak potlačuje jiné, přes 2) *samotný text*, který tyto volby v podobě zvolených slov či například grafických prvků obsahuje, až po 3) *příjemce*, který následně interpretuje sdělení ovlivněn svými vlastními rámci, a 4) *širší kulturu*, kterou lze považovat za jakýsi „zásobník“ společných rámců, který reprezentuje myšlení většinové společnosti. Ve své práci se budu věnovat analýze *samotných textů* (odvysílaných předvolebních debat), které jsou nositeli těchto rámců.

### 1.2.3 Rámcování a politika

Jako příklad rámcování v praxi označuje Michael J. Carter rétoriku, kterou chápe jako prostředek komunikace a přesvědčování. „*Jaké prvky jsou v rétorice obsaženy – a stejně tak důležité je, jaké prvky jsou z ní vyloučeny – slouží k tomu, aby argumenty byly zarámovány určitým způsobem a aby některé významy byly významnější než jiné*“ (Carter, 2013, s. 6).

V oblasti politické komunikace tak mohou rámce sloužit jako mocné nástroje. Mohou sloužit ke zdůraznění určitých aspektů události a naopak k zatajení jiných. V důsledku tak dokáží vyvolat odlišné reakce v příjemcích (a voličích) v závislosti na tom, jak je sdělení zarámováno (Entman, 1993, s. 55). Příkladem může být rámcování stejné politické události či problému dvěma odlišnými způsoby: jako *krize* a jako *příležitosti* – zatímco první může vyvolat v příjemcích strach a pocit naléhavosti, druhé v nich může vzbudit optimismus a ochotu ke změně.

Politici a novináři se tak často „přetahují“ o rámcování informací ve veřejném prostoru – pokouší se nastavit debatu tak, aby odpovídala jejich perspektivě a cílům (Entman, 1989 s. 83; Boydston a kol., 2013 s. 255). Podle Entmana proto rámce, které dominují zpravodajskému textu, nejsou jen náhodné. Jsou to projevy uplatňování politické moci – stopy aktérů nebo zájmů, kterým se podařilo utvářet narativ. Pomocí nich pak vyznačují hranice toho, o čem a jakým způsobem se diskutuje (Entman, 1993, s. 55). Je však nutné dodat, že ačkoli je rámcování kategorizováno jako jedno z účinků médií na publikum (McQuail, 2009, s. 480), síla jeho vlivu se může výrazně lišit rámeč od rámce, a může tak být i velmi sporné (Carter, 2013, s. 11).

Přítomnosti rámců v politických otázkách a politické komunikaci se věnuje mnoho různých studií (Iyengar, 1987; Semetko & Valkenburg, 2000; Saris, 1997; Boudana, 2016).

Například výzkum Iyengara poukázal na to, že zarámování celospolečenských témat (jakými jsou chudoba či nezaměstnanost) v televizním zpravodajství má vliv na to, kdo za ně bude příjemci vnímán jako odpovědný (Iyengar, 1987, s. 816). Výzkum Sarise (1997, s. 412-413) zase ukázal, že při dotazování veřejnosti na Evropskou unii a další evropská témata se názor lidí mění podle toho, jakým způsobem jsou v dotazníku zarámované samotné otázky.

Jednou z nejčastěji zkoumaných kategorií pro analýzu rámcování je podle de Vreese (2005c, s. 30) právě zpravodajství o politice (typicky volební kampaně). Jen velmi malá část předvolebních výzkumů se však věnuje rámcování v politických debatách (Boydstun a kol., 2013, s. 255), které jsou tématem mé práce. Pozornost je v nich navíc upřena spíše na vystupování a projev samotných kandidátů než na práci moderátora (Boydstun a kol., 2013; Cheng, 2016; Fridkin a kol., 2007). Například Chengová (2016, s. 174) ve své práci chápe rámce jako rétorickou strategii kandidátů, kterou v debatách využívají k mobilizaci budoucích voličů. Jak ale upozorňují Minow a LaMay, „*debaty jsou jedinou příležitostí během prezidentské kampaně, kdy hlavní kandidáti vystupují společně vedle sebe za podmínek, které nemají pod kontrolou*“ (2008, s. 104).

Cílem této práce je proto zaměřit se na úlohu samotných moderátorů (potažmo médií, která reprezentují), protože jsou to oni, kteří mají kontrolu nad debatou ve svých rukou. O roli (a moci) moderátorů v debatách psal ve své knize *O televizi* francouzský akademik Pierre Bourdieu (2002), který upozornil na to, jak do (nejen) politických debat zasahují omezujícím způsobem. „*Je to on, kdo vnucuje téma, kdo vnucuje problematiku (...). Moderátor vnucuje pravidla hry a jejich dodržování.*“ (Bourdieu, 2002, s. 27) Jeho moc nad podobou debaty se projevuje jednak tím, že uděluje diskutujícím slovo a určuje pořadí důležitosti, ale také tím, že nastoluje témata a zasazuje je do určitého kontextu. Kromě toho navíc zasahuje do debaty i svými podvědomými projevy – rozdíl mohou hrát i zdánlivé banality, jako jsou pohledy, pohyby očí, tón hlasu, a stejně tak i jeho mlčení. Bourdieu též v knize představuje koncept tzv. neviditelné cenzury, která je na účastnících debaty uplatňována tím, že ztrácejí autonomii – jsou jim vnucovány podmínky i témata debaty a také prostor, který dostanou: „*vymezení času vnucuje diskursu taková omezení, že pravděpodobnost něco sdělit je malá*“ (Bourdieu, 2002, s. 11).

Pozornost je proto v této práci upřena na samotné moderátory, kteří – tím, jak debatu uvádějí, jak formulují své otázky, komu je pokládají a jak se u toho tváří, jak diskutují s kandidáty a kdy naopak mlčí – sami dávají obsahu politické debaty různé rámce chápání.

## 1.2.4 Typologie mediálních rámců

Základní dichotomii, která rozděluje rámce na mikro a makro úrovni, nastavuje mediální teoretik Claes de Vreese (2005c, s. 28). Ten rozlišuje: 1) **rámce specifické** pro danou problematiku, které se týkají konkrétních témat nebo událostí, 2) **obecné/generické rámce**, které překračují hranice konkrétního tématu, a lze je proto identifikovat napříč tématy (a některé i napříč časem či kulturním kontextem). Při zkoumání první kategorie se výzkumníci zaměřují na konkrétní téma s cílem odhalit a popsat specifické rámce, které se při informování o tématu objevily (viz např. Norris, 1995; Entman, 2006; Shah a kol., 2002). Nevýhodou je však nepřenositelnost těchto rámců a konkrétních zjištění výzkumu na jiné téma. Možnost srovnávání naopak umožňuje zkoumání obecných rámců, které jsou předem stanovené a platné pro širší škálu témat. Výzkumník pak zjišťuje, zda je lze identifikovat i v jeho vzorku (viz např. Iyengar, 1991; Semetko & Valkenburg, 2000; Pan & Kosicki, 1993; Cappella & Jamieson, 1997).

### 1.2.4.1 Obecné rámce

Vhledem k představené teorii, která poukazuje na nepřenositelnost a neaplikovatelnost specifických rámců v dalších výzkumech, prezentuji v této kapitole podrobněji vybrané typologie obecných rámců, které jsou pro účely mé práce klíčové.

Generické (obecné) rámce bývají často spojovány s obecnějšími rysy zpravodajství, jako jsou novinářské rutiny a normy nebo zpravodajské hodnoty (de Vreese, 2005c, s. 31), a platné jsou tak napříč různými tématy. Příkladem studie zkoumající přítomnost a účinky obecných rámců ve zpravodajství je podle de Vreese analýza „**epizodických**“ a „**tematických**“ rámců. Ve své práci je představil Iyengar (1991, s. 2), dle kterého lze veškeré politické zpravodajství rozdělit do této dichotomie. Epizodické rámcování je podle něj založené na tom, že novináři k zarámování zprávy používají konkrétní příklady. Tento přístup využívá především většina televizních zpráv, „*kdy jsou veřejná témata prezentována na pozadí konkrétních prvků nebo událostí*“ (Trampota, 2006, s. 123). Příkladem může být televizní reportáž o tom, že v konkrétní české obci postavili novou školní třídu financovanou z evropských dotací. Naproti tomu při tematickém rámcování si novináři kladou za cíl zasadit dané téma do širokého kontextu a do analytického zpravodajství, „*snaží se je vést k obecným závěrům či předpokladům*“ (Iyengar, 1991, s. 14). Tematické zarámování zprávy

by pak o evropských dotacích pojednávalo například v kontextu statistik čerpání evropských dotací v celé republice/Evropě, širších dopadů na obyvatelstvo či měnící se legislativy.

Hojně citovanou typologii rámců (např. de Vreese, 2005c; Linström a Marais, 2012; Muñiz a kol., 2018) představily v rozsáhlé studii též Semetková a Valkenburgová (2000, s. 95-96). Podle nich média často využívají pět základních rámců. **1) Konfliktní rámec:** vyskytuje se v situacích, kdy média vyzdvihují „*konflikt mezi jednotlivci, skupinami nebo institucemi jako prostředek k upoutání zájmu publika*“. **2) Rámec lidského zájmu:** do informování o událostech přináší „*lidskou tvář nebo emocionální úhel pohledu*“. Tento rámec má za cíl zprávy personalizovat a zaujmout tak publikum. **3) Rámec ekonomických dopadů:** informuje o zpravodajském tématu z pohledu toho, jaké ekonomické dopady bude mít na jednotlivce, společnost či celý region. **4) Rámec morálky:** prezentuje událost v kontextu morálních hodnot, náboženských zásad či společenských předpisů. **5) Rámec odpovědnosti:** přisuzuje odpovědnost za příčinu či řešení nějakého problému buď vládě (politikům) anebo konkrétním osobám či skupinám. Příkladem může být i již zmíněný výzkum Iyengara (1987).

#### 1.2.4.2 Rámce pro zkoumání prezidentských debat

Pro mou práci je stěžejní kategorizace obecných rámců, kterou definovala trojice výzkumníků v roce 2018 (Muñiz a kol.) při analýze mediálního rámcování během volební kampaně v Mexiku. Právě tuto typologii jsem totiž zvolila i pro svou analýzu politických debat před druhým kolem prezidentských voleb v České republice. Autoři studie částečně vycházeli z typologií představených výše, sami pak navrhli celkem čtyři obecné rámce, které lze kategorizovat do dvou dichotomií: 1) **strategický herní rámec X tematický rámec** a 2) **konfliktní rámec X rámec politické debaty/shody**. Níže jsou popsány podrobněji.

##### Strategické herní rámce X tematické rámce

Při informování o politice a politických kampaních mnohé výzkumy naznačují, že novináři mají (zejména ve Spojených státech amerických) tendenci pojímat takové události jako jakousi strategickou hru (Aalberg a kol, 2012, s. 163). Spíše než obsahu či politickému programu kandidátů dávají větší prostor tomu, jaká je jejich strategie kampaní, kdo získal v průzkumech víc hlasů, kdo vede a kdo prohrává.

Časté je též využití jazykových výrazů spojovaných s válkou, soutěží či se sportovní terminologií. Příklady z českého prostředí mohou být zpravodajský titulěk „*Kandidáti na Hrad dostali volební čísla. Jedničku má Fischer,*“ (Novinky, ČTK, 2022) anebo i názvy politických debat, kterým se v analytické části věnuje tato práce („*Superduel: Bitva o hrad*“ v CNN Prima News či „*Souboj titánů*“ v Blesku).

Tyto projevy pojmenovali mediální teoretikové jako strategické a herní rámce (Aalberg a kol. 2012). Zatímco někteří autoři používají tyto pojmy jako synonyma (viz např. Cappella a Jamieson, 1997), jiní v nich vidí konceptuální rozdíl (viz např. de Vreese, 2005a; de Vreese & Semetko, 2002; Aalberg a kol., 2012; de Vreese, 2005b). Podle nich se herní rámec, případně „rámec dostihových závodů“ zaměřuje především na výsledky průzkumů a používá jazyk války nebo her k popisu kampaně. To může zvýšit veřejný zájem o politiku tím, že ji zjednoduší a závod učiní atraktivnějším (Iyengar a kol., 2004, s. 170). Naproti tomu strategický rámec se zaměřuje „*spíše na styl politiků, jejich činy a motivace*“ (Aalberg a kol., 2012, s. 167). Zdůrazňuje konkrétní strategie a taktiky, kterými se kandidáti snaží dostat do výhodné situace či dosáhnout svého cíle (Schmuck a kol., 2017, s. 939). Politici jsou pak „*zřídka prezentováni jako lídři a zastupitelé, běžně jsou vykreslováni jako vypočítaví a manipulativní pokrytci*“ (Patterson, 1994, s. 204). To však může vést k větší politické nedůvěře a cynismu (Cappella a Jamieson, 1997, s. 37) a v důsledku může mít negativní vliv na demokracii. Pro účely této práce jsou (stejně jako v pojetí Muñize a kol.) zkoumány společně, tedy jako strategický herní rámec.

Ve svém výzkumu představuje Macassi (2022, s. 134) několik ukazatelů takového rámcování. Projevuje se podle něj, když narativ či diskurz v médiu:

- odkazuje na zdroje kampaně, podporu, přízeň či mediální pokrytí,
- zaměřuje se na ne/výhody stylu, vystupování a osobních vlastností kandidátů,
- odkazuje na důvody či strategie kandidátů (s cílem zlepšit pozice ve volbách),
- hodnotí kandidáty a jejich návrhy z hlediska preferencí, šancí na vítězství apod.,
- používá jazyk sportu, soutěží, závodů, her nebo dokonce války,
- zaměřuje se na výsledky voleb s ohledem na kandidáty nebo jejich strany,
- zaměřuje se na údaje z průzkumů, odkazuje se na převládající mínění.



Kritici tohoto rámce upozorňují na přítomnost alternativního, tzv. tematického rámce, podle kterého novináři nedělají z politických kampaní pouze dostihové závody, ale zabývají se též politickými otázkami či problémy. „*Tento zpravodajský styl či rámec představuje návrhy řešení problémů, informace o tom, kdo prosazuje tu kterou politickou alternativu, a důsledky problémů a návrhů*“ (Rhee, 1997, s. 30). Skrze něj tak mohou čtenáři vidět jednotlivé kandidáty jako „*účastníky konstruktivního dialogu*“, kteří dokáží pojmenovat problémy a představit jejich řešení (D'Angelo a kol, 2005, s. 200), nikoliv jen jako pokrytce toužící po moci. Dle Macassiho (2022, s. 135) lze tento rámec identifikovat, pokud narativ či diskurz:

- odkazuje na obsah vládních plánů či programů kandidátů,
- týká se institucionálních reforem, veřejné politiky, úpravy zákonů apod.,
- věnuje se obecným tématům (např. zdravotnictví, vzdělávání, kriminalita),
- odkazuje na potřeby, požadavky či stížnosti obyvatelstva,
- zdůrazňuje návrhy nebo řešení problémů, sociální programy, veřejnou politiku.

Jak je z výčtu ukazatelů patrné, tematické rámce mají zásadní význam zejména v předvolebním období (Aalberg, a kol., 2012 s. 163), kdy mají napomoci veřejnosti porozumět tématům a informovaně a rozumně hlasovat ve volbách. Zejména formát politických debat, ve kterých dostanou kandidáti větší časovou stopáž, pak dává prostor pro širokou a rozmanitou diskusi o politických otázkách, na základě které mohou voliči lépe vyhodnotit návrhy a charakter politiků (Téllez a kol., 2011 s. 119). Konkrétně předvolební debaty tak mají „*eminentně tematický charakter*“ (Macassi, 2022, s. 119).

Například Nelson a Oxleyová (1999) či Nelson a Kinder (1996) však nabízí ještě jedno možné chápání rámců zabývajících se tématy a problémy. Poukazují na to, že tematické rámce neprezentují pouhé postoje nebo argumenty k danému problému, ale jsou způsobem, jakým mohou politici vnútit probíraným problémům vlastní význam (Nelson a Oxley, 1999 s. 1041; Entman, 1989, s. 83). Lidem tak poskytují určitý návod na to, jak přemýšlet o složitých problémech a jak jim rozumět (Gamson a Modigliani, 1987, s. 143). „*Rámcování veřejných otázek stranickými elitami a organizacemi masové komunikace formuje chápání veřejnosti o kořenech současných problémů a přednostech alternativních řešení.*“ (Nelson a Kinder, 1996, s. 1055)

Příkladem toho, jaký vliv mohou mít na chápání politických otázek, je rámcování sociálních dávek skrze dva různé tematické rámce: dávky jako A) pomocná ruka od státu, nebo B) rozdávání podporující závislost na státu (Nelson a Oxley, 1999, str. 1041). Politici pak usilují o to, aby se tyto jejich rámce podařilo prosadit do mediálních obsahů a jejich úhel pohledu se tak dostal k široké veřejnosti. „*Většina těchto snah přirozeně selhává, ale touha médií po jednoduchých, výstižných organizačních tématech pro složitou politiku zaručuje, že se něčí rámce zmocní dne.*“ (Nelson a Oxley, 1999, s. 1041-1042) I v tomto pojetí tak lze použití tematických rámců novinářem považovat za porušení požadavku na nestrannost a vyváženost, protože novinář přikládá k tématům něčí (nebo své vlastní) hodnocení a zaujatý pohled na věc (Nelson a Oxley, 1999, s. 1041).

#### Konfliktní rámce X rámce politické debaty/shody

Přestože se velká část studií zkoumající rámce v politických kampaních zaměřuje právě na zkoumání strategických rámců (Aalberg a kol., 2012, s. 163), a jsou tak jedním z nejčastěji diskutovaných obecných rámců (Schmuck a kol., 2017, s. 939), autoři této studie upozorňují, že stejně běžné jsou ve volebním zpravodajství též konfliktní rámce (Muňiz a kol., 2018, s. 740). Jedním z vysvětlení může být i fakt, že konflikt a obecně negativita jsou dvěma ze základních zpravodajských hodnot (Galtung a Ruge, 1965), a tedy patří mezi novináři nejčastěji zpracovávaná témata.

Při analýze konfliktního rámce vychází Muňiz a další z definice rámce podle Semetkové a Valkenburgové (2000, s. 95), podle kterých je přítomen ve chvíli, kdy je konflikt vyzdvihován jako prostředek k upoutání zájmu publika. Autorky zároveň upozorňují, že zejména věcné a složité politické diskuse bývají v médiích často redukovány na příliš zjednodušený konflikt mezi diskutujícími. Rámec konfliktu pak často dostávají například i zprávy o volebních kampaních prezidentských kandidátů (Patterson, 1994). Jeho přítomnost tak lze očekávat i v politických duelech prezidentských kandidátů Andreje Babiše a Petra Pavla.

Projevovat se může například tím, že diskurz či narativ obsahuje/vyzdvihuje:

- spor mezi kandidáty,
- dva nebo více různých postojů kolem řešené otázky či problému,
- vznášení jakýchkoliv námitek jedné strany vůči druhé,
- pochybnosti o kompetentnosti politických činitelů,
- útoky na osobnost a styl kandidáta,
- urážlivý či znevažující jazyk (Bartholomé a kol., 2018, s. 1698; Muñiz a kol., 2018, s. 744-745).

Jiní autoři však upozorňují, že rámec konfliktu nemusí být nutně negativním jevem. V určitém kontextu může mít dokonce i pozitivní účinky – může být chápán jako proces konfrontace myšlenek a přístupů v demokratickém světě, který motivuje diskutovat o protichůdných názorech anebo například mobilizuje voliče jít k volbám (Muñiz a kol., 2018, s. 745; Schuck a kol., 2016, s. 178).

Konfliktní rámec lze navíc zkoumat nejen z hlediska jeho ne/přítomnosti, ale též na celé škále – od konfliktu až po konsensus (Lengauer a kol. 2012, s. 185). Lengauer a další proto navrhují zahrnout do výzkumu rámcování oba protipóly pojmu: „*negativní vs. pozitivní tonalita, pesimistický vs. optimistický pohled, konfliktní vs. konsenzuální orientace, neschopnost vs. schopnost*“ (2012, s. 190). Také Muñiz a další do kontrastu ke konfliktnímu rámci přidávají do svého výzkumu rámec politické debaty či shody. Tento rámec je podle nich přítomen ve chvíli, kdy diskurz či narativ:

- zdůrazňuje debatu mezi kandidáty,
- vyzdvihuje shodu, ke které politici po vzájemném vyjednávání došli,
- prezentuje politické rozhodování jako vzájemné naslouchání, porozumění (Muñiz a kol., 2018, s. 752).

## 1.3 Vymezení zkoumaných médií

V této kapitole jsou představena média, na jejichž platformách proběhlo druhé kolo prezidentských debat, které je předmětem zkoumání v další části práce. Mezi vybranými jsou tři televizní média (Česká televize, Prima, TV Nova) a čtyři internetová (Deník.cz, Blesk.cz, Novinky.cz, iRozhlas.cz). Zkoumaná média je též možné dělit na dvě veřejnoprávní (iRozhlas jakožto internetová podoba Českého rozhlasu a Česká televize) a pět komerčních subjektů (Deník.cz, Blesk.cz, Novinky.cz, Prima a TV Nova). Všechny tyto subjekty nabídly svým divákům v období mezi 18. a 27. lednem roku 2023 předvolební debatu v audiovizuální podobě. V následující kapitole je představena jejich stručná charakteristika a historie, současné vedení a jejich případná specifika. Seřazeny jsou podle pořadí, ve kterém se konaly prezidentské debaty.

### 1.3.1 Deník.cz

Vydavatelství Vltava Labe media vydává k roku 2023 celkem 28 zpravodajských deníků, 8 týdeníků regionálních a 17 okresních – od roku 2006 jsou sdružené pod jednotný název Deník. Jejich vydavatelem je společnost Vltava Labe Media, kterou vlastní investiční skupina Penta (Vltava Labe Media, 2024). V roce 2023 byl Deník třetím nejčtenějším zpravodajským deníkem se 333 000 čtenáři na vydání (Česká unie vydavatelů; Asmea, 2023).

Provoz internetového zpravodajského webu Deník.cz začal v roce 2000 (i když ve trochu odlišné podobě a pod jiným názvem) (Deník.cz, 2010). Dnes kromě celostátních stránek funguje i jeho 72 on-line mutací. Čtenářům nabízí jak celostátní, tak především též regionální obsah, a to až na úroveň okresů (Vltava Labe Media, 2024). V roce 2023 bylo jeho online zpravodajství čtvrté nejčtenější v Česku – dosáhlo průměrného počtu celkem 3 459 652 měsíčních reálných uživatelů (NetMonitor; SPIR; Gemius, 2023).

## **Prezidentská debata v Deníku.cz**

Debata pořádaná Deníkem se konala 18. ledna v 11:00. Jednalo se v sérii o vůbec první diskusi kandidátů živě. Deník.cz ji označil názvem „Prezidentský souboj Deníku“ a jako jediný zvolil pro debatu prezidentských kandidátů netradiční formát, při kterém se všichni účastníci setkali v on-line prostředí. Každý byl tak připojen skrze kameru ze svého vlastního soukromí. Moderovala redaktorka Kateřina Perknerová.

### **1.3.2 Blesk.cz**

Blesk je tištěný deník, který začal poprvé vycházet 13. dubna 1992. Založen byl vydavatelem Ringier AG, jehož vlastníkem byla nizozemská společnost Ringier B.V. Společnost Czech News Center a. s. vlastněná Danielem Křetínským a Patrikem Tkáčem přebrala aktivity vydavatelství Ringier v roce 2014. Podle nových vlastníků nabízí deník čtenářům „aktuální zpravodajství z domova i ze světa, zajímavosti ze všech společenských oblastí a také exkluzivní střípky ze života slavných osobností“ (CNC, ©2024). Dnes je nejprodávanějším deníkem v České republice, v roce 2023 dosahovala čtenost tištěného Blesku 584 000 (Česká unie vydavatelů; Asmea, 2023).

Deník spustil svůj web 5. května 2008. Šéfredaktorem webu Blesk.cz je k roku 2024 Radek Lain. Mezi hlavní rubriky patří sekce Zprávy, Celebrity, iSport.cz a Blesk pro ženy. V roce 2023 byl průměrný počet měsíčních reálných uživatelů na webu Blesk.cz 1 800 720, v porovnání s ostatními českými zpravodajskými weby se umístil 9. v pořadí (NetMonitor; SPIR; Gemius, 2023).

## **Prezidentská debata v Blesk.cz**

Prezidentská debata organizována deníkem Blesk se uskutečnila 19. ledna v 9:30 ve studiu v pražských Holešovicích. Jednalo se o v pořadí druhou debatu prezidentských kandidátů, které kdy médium ve svém studiu uspořádalo. Premiéra tohoto formátu se konala jen o pár týdnů dřív (začátkem ledna roku 2023) při prvním kole prezidentských voleb. Celé předvolební vysílání v Blesk.cz neslo název „Boj o hrad“. Druhé kolo debaty se pak médium rozhodlo pojmenovat „Souboj titánů“, čímž se odlišuje od ostatních médií, která debaty také hostovala, ale žádné z nich si nevybralo takto expresivní název.

Sledovat ji bylo možné živě na webových stránkách deníku. Debaty se účastnili oba prezidentští kandidáti, moderovala novinářka Vera Renovica. Moderátorka stála mezi kandidáty u vyvýšeného pultíku, oba kandidáti seděli v křeslech naproti sobě, avšak velmi nízko proti stojící moderátorce.

### 1.3.3 Česká televize

Česká televize je jedinou veřejnoprávní televizí v České republice, je tak financována koncesionářskými poplatky. Její vznik se datuje k 1. lednu 1992, kdy nahradila Československou televizi. Generálním ředitelem je od roku 2023 Jan Souček. Česká televize provozuje k roku 2024 šest platforem, mezi které patří i čistě zpravodajský kanál ČT 24, který vysílá nepřetržitě 24 hodin například podle vzoru britské BBC News či americké CNN. Právě divizi zpravodajství a publicistiky vede nově Petr Mrzena. ČT je dlouhodobě nejsledovanější televizní skupinou v zemi, v roce 2023 byla její sledovanost téměř 30 procent (ATO - Nielsen, 2024). Diváci mohou obsah konzumovat jak přes televizní obrazovky, tak on-line na webových stránkách, který audiovizuální vysílání doplňuje o psané články.

Současnou činnost a fungování tohoto média definuje zákon o České televizi (483/1991 Sb.) z roku 1991. Ten zavazuje televizi poskytovat službu veřejnosti tvorbou a šířením obsahu „za účelem naplňování demokratických, sociálních a kulturních potřeb společnosti a potřeby zachovat mediální pluralitu“ (Česko, 1991a). Mezi její hlavní úkoly mimo jiné patří „poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů“ (Česko, 1991b). Kontrolu činnosti ČT pak podle tohoto zákona provádí Rada České televize.

Kromě zákonných požadavků se Česká televize zavazuje k nestrannosti a vyváženosti také svým kodexem ČT. V něm uvádí, že „časový prostor, který je dán jednotlivým politickým stranám a hnutím, musí být ve svém celku vyvážený“ (Česká televize, 2003). Kodex zavazuje též samotné novináře a moderátory diskusních pořadů, jakou jsou i předvolební debaty, k zachování nestrannosti. „Divák by neměl z jejich vystupování v pořadu poznat, jaký k diskutovanému problému nebo diskutujícím zaujímají postoj.“ (tamtéž)

## Prezidentská debata v ČT

Prezidentský duel pořádaný Českou televizí proběhl 22. ledna ve 20:10. Vysílán tak byl živě v hlavním vysílacím čase na kanálech ČT1 i ČT24. Duel se odehrával v prostorech Národního muzea, kde byli oba kandidáti usazeni naproti sobě v křeslech a mezi nimi seděl moderátor Martin Řezníček. Tato debata byla výrazně delší než ostatní zkoumané duely, její délka dosáhla dvou hodin bez přestávky. Sledovat její průběh a následně i její záznam je možné na stránkách iVysílání.

### 1.3.4 Novinky.cz

Předchůdce dnešní podoby tohoto serveru byl založen v roce 1998 jako samostatný projekt Seznamu. Provozovatelem se stal Ivo Lukačovič, který založil Seznam a. s. (Seznam.cz, ©1996–2024). Jednalo se o jedno z prvních online médií v České republice (ve stejném roce vznikl konkurenční zpravodajský server iDnes.cz). Nešlo pouze o zpravodajský server, záměrem bylo vytvářet především zábavně–zpravodajský obsah. V roce 2003 se výrazně změnila struktura stránky a *Novinky.cz* se staly společným projektem *Seznam.cz* a společnosti *Borgis*, která se stala spoluvydavatelem (Seznam.cz, ©1996–2024). Obsahově se web s pomocí *Borgisu* (vydávajícího deník *Právo*) více zaměřil na zpravodajství, čímž se jeho návštěvnost výrazně zvýšila na jeden z nejpobulárnějších zpravodajských webů v České republice. Dlouhou dobu si toto médium drželo v návštěvnosti prvenství, v posledních letech se však umísťuje jako druhé. V loňském roce dosáhl průměrný počet reálných uživatelů 4 537 885 za měsíc (NetMonitor; SPIR; Gemius, 2023). Šéfredaktorem webu *Novinky.cz* je v roce 2024 Vladimír Dušánek.

### Prezidentská debata v Novinky.cz

Duel Petra Pavla s Andrejem Babišem odehrávající se na platformě *Novinek.cz* ve studiu v pražských Vinohradech proběhl dne 25. ledna v 9:00. Na rozdíl od většiny zkoumaných médií *Novinky.cz* neuspořádaly vlastní debatu před prvním kolem voleb, na místo toho vysílaly předtočené rozhovory s jednotlivými kandidáty. Duel před druhým kolem byl tak vůbec první prezidentskou debatou v historii média, která byla moderována a vysílána živě ze studia. Pozvání do něj přijali oba prezidentští kandidáti. Ve studiu byly připraveny čtyři pultíky, kandidáti stáli u dvou prostředních. *Novinky* zvolily jako jediné médium koncept,

ve kterém debatu vedla rovnoměrně moderátorská dvojice – Vladimír Kořen a Eva Mikulecká. Moderátoři stáli u pultíků každý z jedné strany. Otázky pokládali kandidátům oba.

### **1.3.5 Prima**

Společnost FTV Prima začala pravidelně vysílat svou první komerční televizní stanici v roce 1993. Jejím generálním ředitelem je Marek Singer. K roku 2024 provozuje jedenáct celoplošných televizí a několik rozhlasových stanic i webů. První stanicí byla TV Prima, která vysílala zpravodajství, a tvořila tak konkurenci České televizi a Nově. V roce 2020 pak na základě partnerství se CNN International Commercial vznikla stanice CNN Prima News nabízející kontinuální zpravodajství v češtině podobně jako ČT24 (Prima, ©2003 – 2024). FTV Prima vlastní firma GES Holding patří podnikateli Ivanu Zachovi. V roce 2023 byla druhou nejsledovanější televizní skupinou, její sledovanost se pohybuje kolem 27 procent a konkurenci ji tak tvoří především taktéž komerční Nova (ATO - Nielsen, 2024).

#### **Prezidentská debata na Primě**

Debata Primy se konala 25. ledna ve 20:15, tedy v hlavním vysílacím čase. Ten stejný den už měli kandidáti za sebou ranní debatu na Novinkách. Vysílaná byla na stanicích TV Prima a CNN Prima News. Předvolební debata kandidátů před druhým kolem voleb nesla název „Bitva o Hrad“. Stejně jako na Novinkách byli u debaty přítomní dva moderátoři – Terezie Tománková a Petr Suchoň. Diskusi vedla Tománková stojící u pultíku oproti taktéž stojícím kandidátům. Pozvání přijali oba, ve studiu stáli u pultíků naproti sobě a směrem k divákům (pouze Prima a Český rozhlas zvolily formát, při kterém bylo ve studiu živě též publikum). Petr Suchoň se pohyboval v pozadí a vstupoval do vysílání s externími zprávami či citacemi kandidátů z jejich sociálních sítí, které se promítaly za jejich postavami.



### 1.3.6 TV Nova

Televize Nova začala vysílat v únoru roku 1994. Byla tehdy první celoplošnou komerční televizí v Česku, která vysílala (nejen) zpravodajství. V roce 2024 nabízí skupina jedenáct televizních stanic. Od roku 2020 vlastní televizi Novu investiční skupina PPF, tehdy patřící Petru Kellnerovi. Ta v té době koupila veškeré mediální aktivity skupiny CME, jež byla dříve vlastníkem. V roce 2023 byla Nova třetí nejsledovanější televizní skupinou s podílem 27 procenta diváků (ATO - Nielsen, 2024). Ředitelem zpravodajství je v roce 2024 Kamil Houska. Nova provozuje též webový portál Voyo.cz, který funguje jako streamovací platforma.

V roce 2008 spustila Nova i svůj zpravodajský web TN.cz. Ten svým obsahem rozšiřuje a doplňuje Televizní noviny a nabízí i jejich obsah online. Mimo to ale pro čtenáře a diváky přináší vlastní zpravodajství. Vydává informace z domova i ze zahraničí, ale též bulvár a zábavu. V loňském roce byl zpravodajský portál pátým nejčtenějším s průměrným počtem 3 029 538 reálných uživatelů za měsíc (NetMonitor; SPIR; Gemius, 2023).

#### Prezidentská debata v TV Nova

Debata prezidentských kandidátů na Nově se konala 26. ledna v hlavním vysílacím čase ve 20:00. Šlo tak o poslední televizní prezidentský duel konající se v předvečer voleb. Pozvání přijali oba kandidáti, na závěr byly přizvány do diskuse též obě manželky kandidátů, i ony pozvání přijaly. Debatu s názvem „Cesta na Hrad“ na TV Nova moderoval Ray Koranteng. Záznam debaty je nyní dostupný na stránkách TN.cz.

### 1.3.7 Český rozhlas

Český rozhlas je stejně jako Česká televize médium veřejné služby. Je nezávislý na státu, financován je z koncesionářských poplatků. K jeho vzniku došlo v roce 1993 po zániku Československa (a Československého rozhlasu). Dnes provozuje celkem čtyři celoplošné, čtyři speciální stanice a k tomu i síť regionálních stanic, jež vysílá kromě rozhlasových vln i formou internetových přenosů a aplikace (Český rozhlas, ©1997-2024). K roku 2024 vede médium generální ředitel René Zavoral.

Jeho činnost je zakotvena v zákoně o rozhlasovém a televizním vysílání či zákoně o Českém rozhlasu, z nichž vyplývá jeho závazek k poskytování „*objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů*“ (Česko, 1991c). Kromě zákonných požadavků je jeho činnost seberegulována též Etickým kodexem Českého rozhlasu. V kontextu diskusních pořadů médium „*dbá, aby hlavní názorové proudy sporu dostaly rovnoměrný prostor k vyjádření. Pokud to není možné zajistit, musí roli kvalifikovaného oponenta sehrát moderátor nebo jím pozvaný host*“ (Český rozhlas, 2024). Stejně tak samotní moderátoři jsou v diskusích též povinni zachovat vyváženost a nestrannost a usilovat o otevřenou výměnu názorů mezi diskutujícími.

V roce 2017 zahájil Český rozhlas provoz vlastního zpravodajského serveru iRozhlas.cz, který publikuje odvysílané zprávy z rozhlasu a tvoří i agendu redaktorů webu (Aust, 2017). Šéfredaktorem je v roce 2024 Martin Samek. V roce 2023 byl iRozhlas desátý nejnavštěvovanější zpravodajský web v České republice co do průměrného počtu měsíčních reálných uživatelů (NetMonitor; SPIR; Gemius, 2023). Tak jako pro Český rozhlas platí i pro jeho internetový portál stejné požadavky na objektivitu a vyváženost.

### **Prezidentská debata v Českém rozhlasu**

Sérii debat před druhým kolem prezidentské volby zakončili kandidáti 27. ledna ve 13:00 diskusí v Českém rozhlasu. Debata skončila těsně před otevřením volebních místností o hodinu později. Ačkoliv je toto médium jediným rozhlasovým mezi mnou zkoumanými, kritéria audiovizuální debaty splňuje, protože byl její průběh zároveň vysílán (včetně obrazu) on-line na webu Radiožurnálu i serveru iRozhlas.cz. Pozvání přijali oba kandidáti, kteří stáli na podiu vedle sebe za pultíky, naproti nim byl moderátor Jan Pokorný. Všichni stáli natočení směrem k publiku, které tvořili podporovatelé a spolupracovníci kandidátů a na debatu se dívali živě.

## 2 Metodika

Koncept žurnalistické objektivitě se, jak vyplývá i z teoretické části této práce, vztahuje nejen k etické normě a morálním ideálům, ale též k novinářské praxi, která se projevuje při zpravodajských a redakčních postupech či pozorovatelných vzorcích psaní zpráv. Její přítomnost lze proto identifikovat hned několika způsoby:

- (a) Analýza vyjádření novináře, který je této normě výslovně oddaný (ve svých projevech, etickém kodexu apod.),
- (b) etnografický výzkum pozorování novinářů při práci a profesních rutinách,
- (c) obsahová analýza textů novin a zpravodajských relací, která měří míru nestrannosti a nezaujatosti ve zpravodajství,
- (d) odpor, který projevují stoupenci normy, když je otevřeně zpochybňována nebo kritizována (Schudson, 2001, s. 149-150).

Pro účely této diplomové práce jsem zvolila metodu obsahové analýzy. Tu Berelson definuje jako „výzkumnou techniku pro objektivní, systematický a kvantitativní popis zjevného obsahu komunikace“ (1971, s. 18). Jak z definice vyplývá, předpokladem tohoto přístupu je, že zkoumaný obsah komunikace je zjevný, jednoznačný a snadno čitelný, a tedy i kvantitativně měřitelný. Výhodou metody je (na rozdíl od práce s respondenty), že analyzovaný obsah je neměnný v čase a není vůči zkoumajícímu „reaktivní“. Ztrácí se však kontext, který má pro jeho autora a potažmo i příjemce (McQuail, 2009, s. 373).

Alternativou je pak zcela opačný přístup, který předpokládá, že obsah komunikace není zjevný, nýbrž že významy sdělení jsou skryté a závislé na kontextu. Nezáleží tak pouze na měřitelném počtu výskytu zkoumaných hodnot (např. počet promluv jednoho či druhého respondenta), ale též na vztahu mezi nimi, na jejich umístění ve výsledném sdělení nebo na tom, jaké hodnoty v něm naopak chybí (McQuail, 2009, s. 373). Zatímco kvantitativní obsahovou analýzu sdělení lze považovat za více systematickou a zároveň generalizující, kvalitativní analýza textů je mnohem spíše ilustrativní a selektivní (McQuail, 2009, s. 378).

Jiráček a Köpplová (2007) ve své knize zdůrazňují, že vyváženost není možné zkoumat pouze kvantitativními metodami zkoumání mediálního obsahu, ale je nutné se zaměřit též na kvalitativní data. „*Při dosahování vyváženosti vstupují do hry takové faktory, jako je mediální a mimo mediální kontext zprávy (jak se o daném tématu referovalo dříve, jaká je hodnotová orientace publika a jeho momentální naladění apod.)*.“ (Jiráček a Köpplová, 2007, s. 129) Například z výzkumu Norrisové a Sanderse (1998, s. 2-4) vyplývá, že televizní zpravodajské redakce implementují 3 různé způsoby, jak vyváženost ve vysílání dodržet:

- 1) „*stop-watch balance*“, která má měřením prostoru věnovaného všem stranám zajistit jejich rovnocenné zastoupení,
- 2) „*Directional balance*“, které sleduje přítomnost hodnotících prvků – o všech stranách má být referováno v kontextu stejného počtu pozitivních a negativních soudů,
- 3) „*Agenda balance*“, které vyžaduje, aby byla ve zpravodajství vyváženě zastoupena témata, se kterými jsou jednotlivé strany spojovány.

Pro účely této diplomové práce a ve snaze o co největší úplnost výzkumu jsem se rozhodla zkoumat vyváženost oběma nastíněnými přístupy. Mým záměrem tak bylo učinit jak kvantitativní, tak i kvalitativní analýzu televizních prezidentských debat před volbou prezidenta České republiky v roce 2023. Analýza byla uskutečněna na úrovni mikrocelků, tedy v rámci konkrétních jednotlivých pořadů. Oproti makrocelkům (za které lze považovat celek vysílání) nabízí užší zaměření lépe měřitelná data (Křeček a kol., 2022, s. 46).

## 2.2 Kvantitativní metodický postup

Cílem kvantitativní obsahové analýzy bylo kvantifikovat množství pozornosti, které bylo věnované jednotlivým aktérům – v mém případě tehdejšími kandidáty na prezidenta Petra Pavla a Andreje Babiše. Nadměrnou pozornost věnovanou jedné či druhé straně ve vysílané debatě totiž odborná literatura (viz výše) interpretuje jako jeden z projevů nevyváženosti.

Základním postupem při použití kvantitativní obsahové analýzy je:

1. Zvolit vzorek obsahu,
2. vytvořit relevantní rámec kategorií vnějších referentů,
3. zvolit „jednotku analýzy“ obsahu,
4. počítáním frekvence těchto jednotek zmiňujících se o relevantních tématech umístit obsah do připraveného rámce,
5. vyjádřit výsledky jako celkovou skladbu obsahu (McQuail, 2009, s. 375).

Jako vzorek obsahu jsem pro svůj výzkum zvolila záznamy sedmi předvolebních debat před druhým kolem prezidentských voleb začátkem roku 2023. Debaty byly vybrány tak, aby všechny splňovaly kritérium audiovizuální podoby a bylo je možné mezi sebou porovnávat. Analyzovány proto byly všechny tři debaty odvysílané na největších televizních kanálech v Česku, další čtyři debaty pak bylo možné zhlédnout na internetu, kde byly streamovány na webových stránkách daných médií. Všechny tyto debaty byly ve formě záznamů vysílání veřejně a zdarma zveřejněny na internetových stránkách daných médií.

Zkoumaný rámec se pro účely mé práce skládá z celkem čtyř různých kategorií, které souvisí s počtem a délkou promluv všech zúčastněných. Jsou jimi:

- počet otázek položených každému kandidátovi,
- počet promluv každého kandidáta,
- délka promluv každého kandidáta,
- dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí každého kandidáta:
  - a. Ne/dodrženo?
  - b. O kolik byl limit překročen?
  - c. Došlo k zásahu moderátorem? Kdy?

Kritéria související s délkou a počtem promluv byla zvolena proto, že jsou v této kvantitativní části zkoumání považována za nejvhodnější ukazatele objektivity a vyváženosti v politických debatách (Křeček a kol., 2022, s. 11), kdy je vyváženosti docíleno v případech, že kandidáti dostali stejnou nebo proporcionální reprezentaci (McQuail, 1999, s. 225). Tzv. „stop-watch“ princip (viz výše) poskytuje měřitelný základ pro porovnávání času věnovaného oběma oponentům a jde tak o relevantní ukazatel toho, zda nebyla jedna či druhá strana ve vysílaném čase zvýhodňována (Semetko, 1996, s. 58-59). V rámci snahy o vyváženost některá média čas promluv sama měří v živém vysílání, a to zejména v předvolebních debatách, „*kdy jsou jednotlivým kandidátům přiřazovány časové sloty pro promluvy a jejich délka je hlídána časomírou*“ (Křeček a kol., 2022, s. 40). Příkladem takového postupu jsou též části předvolebních debat, kterým se věnuje i tato práce. Zároveň je však potřeba kritérium délky poměřovat též s kritériem počtu promluv, protože měření samotné délky může být zkreslující (např. v situacích, kdy oba kandidáti dostali možnost se vyjádřit, přičemž ale jeden hovořil rychlejším/pomalejším tempem než druhý).

Vzhledem ke sledovanému cíli jsem jako analytickou jednotku zvolila *promluvu*. Pro její identifikaci je určující mluvčí, který promlouvá. Začátek a konec jedné takové sekvence je tak ohraničen každou změnou mluvčího (Reifová, 1998, s. 113). Promluvy politických aktérů a s nimi spojené jednostranné zvýhodňování lze podle Jana Křečka rozdělit do tří úrovní: 1) **Kdo mluví** (kterému kandidátovi byl dán prostor a kolik), 2) **o čem/kom se mluví** (čí osoba, agenda nebo jednání bylo zmiňováno vícrát/ častěji), 3) **jak se o něm mluví** (byla osoba, agenda nebo jednání hodnoceno pozitivně či negativně). Tyto úrovně předpokládají, že čím větší je výskyt kandidátů nebo jejich témat ve vysílání, tím více je jim dodáváno na důležitosti (Křeček, 2018, s. 101-102).

Pomocí kvantitativní analýzy jsem se v této diplomové práci zaměřila na otázky: *kdo mluví* a částečně také *o čem/kom se mluví*. Vzhledem k tomu, že do všech mnou sledovaných debat byly pozváni dva hlavní (a jediní) kandidáti druhého kola prezidentských debat, je identifikace základních aktérů zřejmá. Mým cílem ale bylo zaměřit se především pomocí tzv. stop-watch principu na to, kolik prostoru Petr Pavel a Andrej Babiš ve vysílaném pořadu dostali. Porovnávala jsem celkový čas promluv jednoho a druhého kandidáta v konkrétní debatě, ale zároveň jsem následně stopáže hodnotila také procentuálně v poměru k celkové délce debaty tak, aby bylo možné prostor věnovaný kandidátům porovnávat napříč debatami, které byly různě dlouhé.

Vedle toho, *kdo* mluví, jsem se ale v kvantitativní části zabývala také tím, o kterých tématech či událostech diskutující mluvili a jakým způsobem byli dotazováni. Tento přístup „*umožňuje zasadit promluvy do konkrétního kontextu*“ (Křeček a kol., 2022, s. 94). Tematické složení debat bylo následně podrobněji rozebráno při analýze rámcování, které se věnuje kvalitativní část této práce.

### 2.2.1 Technika výzkumu

Data byla sbírána (často opakovaným) sledováním jednotlivých politických debat. Jako podkladový materiál byly využity též přepisy debat získané z archivu Newton Media. Při zjišťování prvního kritéria, tedy kolik otázek bylo položeno každému kandidátovi, byla započítána každá promluva moderátora, ve které naváděl k promluvě jednoho či druhého kandidáta – započítány tak byly nejen přímé otázky, ale také situace, kdy umožnil druhému kandidátovi odpovědět. Jako příklady takových situací lze uvést promluvy moderátorky v debatě Blesku: „*pane Pavle, vy nosíte talismany po kapsách?*“ či „*pane Babiši, reagujte prosím,*“ anebo „*stručně, prosím.*“ Stejně tak se ve statistikách projevíly promluvy, ve kterých moderátor neměl dotaz, ale přesto na svá slova očekával reakci anebo kandidátovi oponoval. Příklady toho jsou situace, kdy moderátorka Blesku reagovala: „*Pokud vím, (Pavel) řekl to jednou, od té doby to spíše stále říkáte vy (Babiši),*“ nebo věta: „*Paní Černochová je ministryně obrany,*“ kdy moderátorka Primy reagovala na slova kandidáta, že Černochová je podle něj mluvčím vlády.

Započítány naopak nebyly promluvy moderátora, ve kterých pouze upřesňoval svou myšlenku nebo měl poznámky, na které nebyla očekávána reakce, například: „*tak odpověď asi nedostaneme,*“ nebo „*k tomu se dostaneme později.*“ A stejně tak ani projevy jako: „*To je opravdu malý detail,*“ anebo „*no vidíte, vy jste i vtipnej.*“ Ve statistikách se neobjevily ani promluvy, ve kterých moderátor pouze zopakoval stejnou otázku, kterou už položil dříve.

Příkladem jsou situace, kdy kandidát na otázku napoprvé nereagoval anebo tematicky odbočoval, a moderátor se ho proto snažil navést zpět k tématu.

K takové situaci odkazuje i tato ukázka z debaty v Blesku:

Moderátorka: „*Vy jste se prý dohodl se svým týmem, že se ten billboard změní.*

*Jak se změní?“*

**Kandidát A:** „*Ano, tak samozřejmě, protože paní Černochová je vlastně v týmu jako jedna z ministryň pana Pavla...“*

Moderátorka: „*Jak se změní?“*

**Kandidát A:** „*...to zneužila, protože všichni dobře vědí, že já jsem armádu velice podporoval. Když si vzpomeneme, kolik byl rozpočet armády 2009...“*

Moderátorka: „*Pane Babiši, jak se změní?“*

**Kandidát A:** „*Změni se na generála,“*

Například tento úryvek tak byl započítán pouze jako jedna otázka moderátorky, naopak promluvy kandidáta byly započítány všechny, a to jak z hlediska počtu, tak i délky promluv. Přestože kandidát v ukázce výše pokračuje ve své první větě, z hlediska techniky výzkumu se jedná o dvě různé promluvy, protože byly přerušeny promluvou moderátorky a kandidát na krátký čas svůj projev zastavil. Celkem tak byla započítána kandidátova **promluva 1, 2 i 3**. Kdyby však kandidát ve své první větě pokračoval plynule (přestože mu moderátorka skočila do řeči), pak by se první dvě promluvy počítaly jako celek – v rámci analýzy by proto byly započítány pouze **promluva 1 a promluva 3**. Tento přístup vychází z definice promluvy, podle které je začátek a konec jedné promluvy ohraničen *každou změnou mluvčího* (viz kapitola Kvantitativní metodický postup).

Z hlediska délky promluv pak byla měřena délka každé jednotlivé promluvy. Hodnoty byly následně sečteny do výsledného času/prostoru, který daný kandidát v debatě celkem dostal.

Kategorie *dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí každého kandidáta* pak souvisí jen s některými částmi debaty. Těmito částmi jsou specifické formáty, při kterých moderátor udělil kandidátům v rámci debaty časově ohraničený prostor pro svou promluvu. Příkladem je: „*Každý máte 30 vteřin, zkuste (...) shrnout uceleně, proč by měli dát v druhém kole hlas zrovna vám.*“ Při těchto formátech bylo hodnoceno, zda kandidát daný časový limit dodržel či nikoliv, případně o kolik byl limit překročen. V rámci analýzy vyváženosti bylo též sledováno, zda při překročení limitu moderátor zasáhl a promluvu kandidáta ukončil či nikoliv (případně jak dlouho po překročení limitu).

Výsledné hodnoty všech kategorií byly graficky znázorněny pomocí tabulek a následně interpretovány. Zjištění byla též komparována napříč analyzovanými médii.



## 2.3 Kvalitativní metodický postup

Druhou polovinu analytické části této práce tvoří kvalitativní obsahová analýza, ve které byla pozornost upřena především na projevy a chování moderátorů v předvolebních debatách. Cílem této části bylo doplnit kvantitativní metodu zkoumání debat o kvalitativní přístup, a přinést tak detailnější vhled do problematiky jejich vyváženosti. Mým zájmem bylo skrze analýzu mediálního rámcování odhalit, zda byly v předvolebních debatách patrné projevy mediálního rámcování ze strany médií a jejich moderátorů, které mohou být, jak bylo popsáno v teoretické části práce, projevem nevyváženosti moderátora vůči kandidátům.

Výzkum čerpá z odborné literatury týkající se mediálního rámcování představené v teorii. Jak již bylo nastíněno, dosavadní literatura však nenabízí ucelenou konceptualizaci tohoto pojmu. To má dopad i na jeho analýzu: *„rozdíly v přístupech k analýze rámcování, které navrhuji vědci, jsou způsobeny rozdílným pohledem na filozofické pojetí rámce a rámování“* (Samsudin, 2019). Existuje proto jen velmi *„malá shoda na tom, jak identifikovat rámce ve zprávách“* (de Vreese, 2005c, s. 33). Různí autoři proto volí různé metody, kvantitativní i kvalitativní. Podle Reese však hodnota zkoumání rámců *„nespočívá v jeho potenciálu jako jednotné výzkumné oblasti, ale jako provokativního modelu, který propojuje části oboru, jež potřebují být ve vzájemném kontaktu: kvantitativní a kvalitativní, empirické a interpretační, psychologické a sociologické i akademické a odborné“* (2007, s. 148). A stejně tak na něj bylo nahlíženo i v této práci.

Na rozdíl od kvantitativního měření, které bylo prováděno v první polovině analytické části, umožňuje tento přístup lépe zachytit kontext a celkové vyznění chování či projevů moderátorů. Pomáhá odhalit jejich projevy nevyváženosti, stranění či subjektivity, které mohou být skryté, mnohdy i neúmyslné, a které tak nelze dostatečně zaznamenat pouhým měřením množství nebo délky promluv jednotlivých kandidátů. *„Stěžejním momentem analýzy je lidská (výzkumníková) intelektuální ‚činnost‘ založená na rozumném významu a smyslu datového materiálu“* (Janák, 2018, s. 30). Proces analýzy a interpretace od sebe však nelze odlišovat, obě fáze jsou vzájemně propojené.

Linströmová a Marais (2012) představili sedm kroků, které je třeba učinit pro to, aby byla kvalitativní obsahová analýza mediálních rámců úspěšná. V této kapitole je popsáno, jakým způsobem byly jednotlivé kroky konkrétně aplikovány pro účely této práce.

Postup popsali autoři takto:

1. Vybrat médium / téma,
2. Stanovit časový rámeček,
3. Vybrat vzorek,
4. Určit jednotku analýzy,
5. Vybrat typologii rámců,
6. Definovat operacionalizace rámců,
7. Identifikovat mediální rámce.

### **1.-3. Médium, téma, časový rámeček, zkoumaný vzorek**

Vhledem k tomu, že má tato fáze výzkumu doplnit závěry uvedené v kvantitativní části, postup při výběru média a tématu, stejně jako časového úseku a zkoumaného vzorku, zůstal stejný. Optikou teorie rámcování byla zkoumána vyváženost (*téma*) předvolebních debat (*vzorek*) odvysílaných v sedmi různých televizních a on-line médiích (*médium*) před druhým kolem prezidentských voleb v roce 2023 (*časový rámeček*).

### **4. Jednotka analýzy**

I v kvalitativní části práce byly – stejně jako v té kvantitativní – hlavní jednotkou analýzy *promluvy*. Pozornost zde byla upřena na promluvy moderátora.<sup>2</sup> V případě promluv více moderátorů, potažmo dalších osob, které přišly do interakce s kandidáty, byly analyzovány i jejich promluvy. Nositelem rámců však nemusí být jen mluvené slovo, ale též písemný, grafický nebo i vizuální způsob sdělení (D'Angelo, 2017, s. 1).

---

<sup>2</sup> Cílem kvalitativní části této práce je odhalit, zda byly v předvolebních debatách patrné projevy mediálního rámcování ze strany médií (a jejich moderátorů jako hlavních aktérů). S ohledem na rozsah této práce se tak analýza nevěnuje promluvám samotných kandidátů, ačkoliv i oni, jak je popsáno v teoretické části, svými projevy mohou zprávy rámovat.

Analýze proto byly podrobeny i další složky audiovizuálních debat – příkladem může být samotný název debaty, úvodní znělka, či různá grafická zpracování a reportáže, kterými byly některé debaty proloženy. V závěrech zjištění jsou však uvedeny příklady jen těch prvků, ve kterých byl odhalen projev některého z rámců.

## 5. Typologie rámců

Klíčovým krokem je podle Linströmové a Maraise (2012, s. 29) výběr rámců, který má být analyzován. Pro obsahovou analýzu lze zvolit dle de Vreese (2005c, s. 33) dva odlišné přístupy: induktivní a deduktivní. První zmíněný spočívá v otevřenosti vůči zkoumanému mediálnímu obsahu, při kterém výzkumník hledá v analyzovaném textu prvky některého z možných rámců a snaží se jich identifikovat celou škálu. Rámce tak vznikají až v průběhu výzkumu (Linström a Marais, 2012, s. 29). Naproti tomu deduktivní přístup je opačný – výzkumník si předem definuje určité rámce, které by se v textu s velkou pravděpodobností mohly vyskytovat, a zjišťuje, zda jsou tyto konkrétní rámce přítomny či nikoliv (Semetko & Valkenburg, 2000, s. 94).

V této práci byl použit přístup deduktivní, a to především z toho důvodu, že umožňuje analyzovat větší množství mediálních obsahů. Dle Semetkové a Valkenburgové je navíc deduktivní přístup vhodnější pro následnou komparaci debat, protože „*dokáže snadno odhalit rozdíly v zarámování mezi médii (např. televize vs. tisk) i v rámci média (např. vysoce kvalitní zpravodajské pořady nebo noviny vs. bulvární média)*“ (2000, s. 95).

Pro účely tohoto výzkumu byla použita typologie rámců představená ve studii Muñize, Saldernové a Maraňóna (2018), která byla popsána v teoretické části práce. Výzkumníci vytvořili celkem čtyři různé kategorie rámců: 1) strategický herní rámeček, 2) tematický rámeček, 3) konfliktní rámeček, 4) rámeček politické debaty/shody. Autoři studie dokázali využít dosavadní teorie a vybrat ty nejrelevantnější v kontextu cílů jejich výzkumu, přičemž inspiraci přebrali též od několika mediálních teoretiků, jejichž poznatky jsem i já shrnula v teoretické části práce a považuji je za základ teorie rámcování (např. Entman, 1993; de Vreese, 2005c; Semetko & Valkenburg, 2000). Vycházeli rovněž z širokého množství odborné literatury věnující se rámcování konkrétně v předvolebním období a v politických debatách, která potvrzuje častou přítomnost těchto rámců (např. Aalberg a kol., 2012; Cappella & Jamieson, 1997; Lengauer a kol., 2012; Rhee, 1997). Důležitá je i tematická blízkost jejich výzkumu s mým vlastním. Z těchto důvodů považuji využití této kategorizace za nejvhodnější i pro mou práci.

## 6. Operacionalizace rámců

Podle výzkumníků (Sedláková, 2014, s. 301; de Vreese, 2005c, s. 34) je nutné pracovat v obsahových analýzách s předem definovanými operacionalizacemi rámců, protože pokoušet se o analýzu jakéhokoliv textu – ať už psaného, verbálního či vizuálního – s tím, že se v nich může objevit kandidát na zpravodajský rámec, je příliš široký pohled. Cappella a Jamiesonová (1997, s. 47) proto navrhuji čtyři kritéria, která musí rámec splňovat:

1. musí mít identifikovatelné konceptuální a jazykové charakteristiky,
2. měl by být běžně pozorován v novinářské praxi,
3. rámec musí být možné spolehlivě odlišit od jiných,
4. musí mít reprezentační platnost (tj. musí být rozpoznatelný i jeho dalšími příjemci, nikoliv jen jedním výzkumníkem).

Například ve strategickém herním rámci lze jako konceptuální a jazykové charakteristiky definovat projevy válečné či sportovní rétoriky, tematický rámec pak lze identifikovat zaměřením se na okruh a formulaci otázek, které moderátoři pokládají. V případě konfliktního rámce či rámce politické shody jsou zase charakteristické promluvy upozorňující na názorový ne/souhlas kandidátů. Jak bylo popsáno výše, odborná literatura definuje všechny tyto čtyři rámce jako generické. Z tohoto faktu a z definice generických rámců vyplývá, že jsou v praxi běžně užívány a mají též reprezentační platnost. Vybrané rámce již navíc byly podrobně zkoumány mnohými mediálními teoretiky, jejich definice a konkrétní ukazatele byly představeny i v teoretické části práce (kapitola Rámce pro zkoumání prezidentských debat). Z těchto definic lze následně vycházet při jejich odlišování od jiných rámců. Typologie rámců Muñize, Saldiernové a Marañoa (2018) je tak vhodnou volbou, protože jimi představené rámce splňují všechny požadavky na operacionalizaci.

## 7. Identifikace mediálních rámců

Na rozdíl od kvantitativní analýzy je ta kvalitativní založena na výrazně subjektivnější práci, ovlivněné osobou výzkumníka. Právě jeho znalost tématu je tak podle autorů této metody výzkumu klíčová – musí vědět *co* hledat a *jak* to hledat.

To, co hledáme, nazývá Van Gorp (2010, s. 10) tzv. rámcovým balíčkem [frame package]. Ten chápe jako „*integrovanou strukturu rámcujících prostředků a logický řetězec argumentačních prostředků, které ukazují, jak rámec funguje při reprezentaci určitého problému*“ (tamtéž). Rámcující prostředky jsou pak podle něj zjevné prvky v textu, které indikují přítomnost rámce.

Dělit je lze na **1) rétorické** a **2) technické** (Linström a Marais, 2012, s. 33). Mezi rétorické rámcující prostředky patří volba slov – použití metafor a příměr, ne/přítomnost určitých klíčových slov a frází nebo „*zdrojů informací a vět, které poskytují tematicky posilující shluky faktů nebo úsudků*“ (Entman, 1993, s. 52). Pan a Kosicki (1993, s. 59-61) pak zdůrazňují zkoumání i celých struktur, které se ve zprávě objevují – například jak je vyskládána syntakticky, jaký je scénář příběhu nebo co je ústředním tématem/problémem/hypotézou a jak je tato hypotéza podporována.

Technické rámcující prostředky pak souvisí jak s různými prvky psaní zpráv, tak i s jejich formátem. Pro účely mé práce jsou zásadní ty, které navrhuje Tankard (2001, s. 100):

- titulek a podtitulek,
- fotografie (v mém případě se ve vysílaných debatách častěji objevovala videa),
- perex/úvod,
- výběr zdrojů,
- výběr citací,
- statistiky, tabulky, grafy,
- závěrečné odstavce/věty.

Při zodpovězení otázky, *jak* hledat tyto prostředky rámcování, se autoři odkazují na myšlenky Wimmera a Dominicka (2006) a také Alozieho (2005), podle kterých je identifikace rámců založená na technice hloubkového čtení a konstantní komparace. Kombinací jejich postupů bylo mým cílem: 1) v první fázi provedení obecného vícenásobného čtení textů, vytváření poznámek a postupné přiřazování událostí ke kategoriím/rámcům. 2) Ve druhém čtení bylo třeba identifikovat určitá opakující se témata, rozpracovat a upřesnit jednotlivé rámce a odhalit případné vztahy mezi nimi. 3) Ve třetí fázi pak bylo mým cílem veškerá data zjednodušit, integrovat do ucelené struktury a výsledná zjištění interpretovat v kapitole věnující se výsledkům kvalitativního výzkumu (Wimmer a Dominick, 2006, s. 120-121; Alozie, 2005, s. 66).

## 2.4 Limity výzkumu a sebereflexe

Představený výzkum vyváženosti debat před druhým kolem prezidentských voleb v roce 2023 má různé limity, jež jsou dané několika faktory, jako je například výběr zkoumaného vzorku či výběr metod analýzy.

Jedním z limitů je fakt, že jsem byla při analýze debat nucena zkoumat pouze jejich záznamy, které média sama zveřejnila na svých webových stránkách. To s sebou přináší riziko, že zveřejněný záznam nemusel být zcela identický k tomu, jak debata vypadala při živém vysílání (média se například teoreticky mohla rozhodnout určité pasáže vystříhnout před zveřejněním, v záznamu se navíc nemusely objevit všechny grafické prvky, které se objevovaly na obrazovce při původním vysílání). Ačkoliv jsem si tohoto rizika vědoma, bez přístupu k původní podobě vysílání je není možné nijak ověřit. Zároveň věřím, že případné odchylky by byly jen minimální a že zveřejněné záznamy jsou dostatečně relevantní pro cíle mého výzkumu. Je také nutné upozornit, že takto úzce vymezený vzorek pro analýzu (jedna debata za každé médium) není možné jakkoliv zobecňovat na celek vysílání daných médií. Výsledky analytické části hodnotící míru vyváženosti tak v žádném případě nelze zobecňovat na míru vyváženosti předvolebního vysílání či dokonce obecně celého média.

Své limity mají též obě výzkumné metody. Ačkoliv je měření počtu a délky promluv jednotlivých kandidátů relevantní a hojně využívanou metodou pro analýzu vyváženosti (McQuail, 1999, s. 225-226), která má zajistit větší objektivitu výzkumu než metody kvalitativní, proces samotného kódování obsahu může být sám o sobě subjektivní. Různí kodéři mohou interpretovat stejný text odlišně – určité analyzované promluvy totiž mohou být sporné či mohou zkreslovat výsledky a je nutné v průběhu analýzy vyhodnocovat, zda mají či nemají být započítány. O eliminaci tohoto limitujícího prvku jsem se pokusila vysvětlením mého konkrétního postupu a techniky práce v kapitole Technika výzkumu. Zásadním limitem měření objektivitu kvantitativními metodami je také ztráta kontextu. Obsah je redukován jen na číselné hodnoty, což může vést k přehlédnutí nuancí (počet promluv například nemusí nutně odrážet kvalitu nebo hloubku těchto promluv). „*Zpochybňována by však neměla být provedená kvantifikace, ale výpovědní hodnota přisuzovaná získaným kvantitativním údajům.*“ (Sedláková, 2014, s. 300) Jak upozorňuje Sedláková, získané hodnoty o četnosti výskytu jednotlivých prvků je proto nutné znovu propojit a pokusit se vysvětlit, v jakém kontextu a z jakých důvodů se v analyzovaném textu objevovaly. I proto bylo mou snahou výsledná data o promluvách interpretovat a poukázat

na určité (kvalitativně pozorované) trendy, které se v debatách objevovaly – ani toto úsilí však nikdy nenahradí celý kontext každé jednotlivé promluvy. Taktéž doplnění kvantitativní metody zkoumání o tu kvalitativní má přispět k pojmenování projevů nevyváženosti nejen z hlediska formálních požadavků na debatu, ale také těch obsahových, s cílem alespoň částečně zachytit též význam a hloubku analyzovaných promluv.

Při kvalitativní analýze je pak subjektivita výzkumníka hlavním přínosem, ale zároveň také hlavním limitem výzkumu. „*Směřuje pozornost spíše k latentnímu než ke zjevnému obsahu a při jeho odhalování a interpretaci se řídí méně přísnými vodítky a do jisté míry i profesní intuicí výzkumníka. (...) Závisí na dovednostech výzkumníka, jeho schopnostech indukce, využití deskripce, klasifikace a interpretace dat.*“ (Sedláková, 2014, s. 328-329) Rizikem pak je, že výzkumníci mohou mít tendenci rámce identifikovat a interpretovat například stereotypně či konvenčně, případně je hledat a nacházet i tam, kde nejsou (Tankard, 2001, s. 97-98). Mou snahou bylo (skrže neustálé připomínání si těchto nebezpečí a skrže úsilí o získání co nejvíce dovedností potřebných pro správnou analýzu a interpretaci dat) tato rizika pokud možno eliminovat či alespoň omezit jejich vliv.

Další limity kvalitativní analýzy rámcování pak vyplývají z toho, že chybí ucelená konceptualizace a standardizované postupy výzkumu (jak bylo popsáno v teoretické části práce). Obsahové analýzy rámcování jsou tak teoretiky velmi často kritizovány za nízkou reliabilitu (spolehlivost výzkumu/replikovatelnost se stejnými výsledky) i validitu (přesnost či pravdivost měření) (Linström a Marais, 2012, s. 27; Matthes & Kohring, 2008, s. 258). Podle Van Gorpa je však nevyhnutelné obětovat část reliability, protože rámce jsou skryté významové struktury. „*Reliabilita je nutnou podmínkou validity, ale aby byla analýza rámců validní, nemůže se omezit jen na nejsnáze kvantifikovatelné aspekty.*“ (Van Gorp, 2010, s. 99)

Představené limity (subjektivita, chybějící jasná metodika a nižší reliabilita i validita) pak mohou v důsledku vést k tomu, že jsou závěry takových výzkumů velmi relativní. „*Nelze dosáhnout toho, aby všichni výzkumníci interpretovali mediální obsah stejně.*“ (Šašek a Tejkalová, 2013, s. 189) Jak upozorňuje Sedláková (2014, s. 329), neexistuje proto jen jeden správný postup analýzy a jeden výsledek, a proto tak nemůže být ani interpretován. Cílem tedy nebylo hodnotit, zda byly zkoumané debaty vyvážené ve svém celku, ani předkládat hodnotící soudy o objektivitě analyzovaných médií či jejich moderátorů, nýbrž odhalit konkrétní prvky a projevy nevyváženosti, které bylo možné sledovat skrže tato mnou stanovená kritéria a metody výzkumu.





### **3 Analytická část**

V analytické části této práce byly popsány výsledky zkoumání debat před druhým kolem prezidentských voleb v roce 2023. Analyzovány byly jak pomocí kvantitativní, tak i kvalitativní metody popsané výše. Proto je i analytická část práce rozdělena na tyto dvě základní kapitoly. V první kapitole věnující se kvantitativnímu výzkumu jsou představeny výsledky analýzy pro každé médium zvlášť. Ty jsou zároveň (částečně i kvalitativně) interpretovány a zasazeny do širšího kontextu. Druhá kapitola následně shrnuje projevy jednotlivých rámců na základě typologie Muňize a kol. (2018). Vysvětleny jsou na konkrétních ilustračních příkladech a popsáno je i to, jaký mohl být jejich vliv na celkové vyznění debat. I zde jsou závěry představeny zvlášť pro každé médium. V závěru analytické části jsou debaty porovnány též mezi sebou, přičemž získané výsledky jsou graficky znázorněny a hlavní závěry výzkumu shrnuty. Zjištění kvantitativní i kvalitativní analýzy jsou interpretována optikou principů objektivity a vyváženosti s cílem popsat, zda se v debatách projevovaly prvky nevyváženosti či biasu.

#### **3.1 Výsledky kvantitativní analýzy**

##### **3.1.1 Deník.cz**

První prezidentský duel trval 27 minut, proběhl neobvyklým způsobem prostřednictvím videohovoru. Oba kandidáti měli na obrazovce pouze svou bustu a za sebou různá pozadí. Petr Pavel zvolil jako pozadí foto stěnu, kterou používal při kampaních, Andrej Babiš seděl před mapou ČR. Tematicky se pořad věnoval především kampani obou kandidátů a jejich podporovatelům. V druhé polovině došlo též na téma NATO a podpory Ukrajiny. Na závěr měli kandidáti za úkol se střídát v recitaci jednotlivých slov české hymny jako jednoho ze symbolů české státnosti.

**Tabulka 1: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v Deník.cz**

	Počet otázek položených každému kandidátovi	Počet promluv	Délka promluv (min)
<b>Babiš</b>	19	31	09:38
<b>Pavel</b>	11	16	07:59

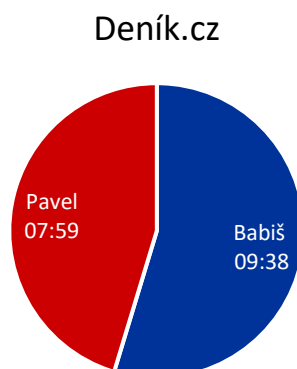
Zdroj: Autor

Vzhledem k relativně krátkému času, který byl na debatu vyhrazen (jak sama moderátorka upozorňovala), byla moderátorka Kateřina Perknerová velmi striktní z hlediska dodržování témat i prostoru věnovaného oběma kandidátům. Přestože Andrej Babiš dominoval se zhruba dvojnásobným počtem promluv (31 promluv Babiše ku 16 promluvám Pavla), z hlediska jejich délky nebyl rozdíl zdaleka tak výrazný.

Větší počet promluv Babiše lze vysvětlit několika způsoby. Častěji měl tendenci odbíhat od tématu či v některých případech používal argumentační fauly. Ve snaze kandidáta usměrnit mu proto moderátorka častěji pokládala doplňující otázky. Nepoměr byl viditelný i v tom, kolikrát skákala kandidátům do řeči – Babišovi vstoupila do projevu celkem 19krát. Oproti tomu Petr Pavel byl moderátorkou přerušen sedmkrát.

Větší počet promluv Babiše byl dán i tím, že také on sám častěji skákal do řeči moderátorce či oponentovi a měl také častěji jen velmi krátké promluvy – příkladem jsou jeho žádosti typu: „*můžu reagovat?*“, která jsou z hlediska nastavených kritérií měřena jako jedna samostatná promluva. Jejich vyslovení mu přitom trvalo méně než vteřinu. Z tohoto příkladu je patrné, že vyššímu počtu promluv neodpovídala nutně jejich větší délka.

**Graf 1: Poměr délky promluvy kandidátů v debatě Deník.cz**



Zdroj: Autor

Andrej Babiš hovořil déle zhruba jen o minutu a půl, což je ze všech mnou sledovaných debat nejmenší rozdíl mezi kandidáty. Slovo měl celkem 9 minut a 38 vteřin, zatímco Petr Pavel mluvil 7 minut a 59 vteřin. Délku promluv moderátorka korigovala několika způsoby. Oběma kandidátům často ke konci jejich promluv vstupovala do řeči a přerušovala je, pokud mluvili příliš dlouho. Oběma kandidátům také dávala rovnoměrně prostor reagovat na otázku i na slova oponenta.

Roli mohlo hrát i netradiční on-line prostředí, díky kterému teoreticky nemusela být debata tak emotivní a vyostřená, jako kdyby se kandidáti dívali sobě do očí naživo. Nejen on-line konfrontace, ale též technologická omezení, mohly mít vliv na schopnost a touhu si vstupovat do řeči nebo se překřikovat (je velmi pravděpodobné, že kdyby promlouvaly dvě osoby naráz ve videohovoru, software by mezi nimi nedokázal adekvátně rychle přeskakovat). Dalším možným vysvětlením je, že pro moderátorku mohlo být jednodušší hlídat na obrazovce monitoru délku promluv jednotlivých kandidátů, než kdyby s nimi stála živě ve studiu.

V debatě nebyl zaveden žádný formát, při kterém by dostali kandidáti časově ohraničený prostor na promluvu, čtvrté kritérium proto nebylo hodnoceno. Z celkové délky promluv je patrné, že kandidáti dostali velmi podobný prostor prezentovat své názory. Protože ale byla debata relativně krátká, ani rozdíl minuty a půl není v tomto případě zanedbatelný. Při porovnání délky promluv obou kandidátů hovořil Petr Pavel 45 procent času, Andrej Babiš 55 procent času. Přestože tato data svědčí o nevyváženosti debaty, v porovnání s ostatními debatami ji lze považovat z hlediska kvantitativní analýzy za nejvyváženější, čemuž odpovídal i přístup a práce moderátorky.

### **3.1.2 Blesk.cz**

Celkový čas věnovaný debatě na platformě Blesk.cz byl jednu hodinu a jednu minutu. Velkou část pořadu pokládala moderátorka otázky, na které prezidentští kandidáti střídavě odpovídali, dostali prostor na sebe reagovat. Po standardním počátku debaty Blesk přišel s konceptem samochvály kandidátů, kdy moderátorka uvedla počátek věty a Babiš i Pavel měli střídavě 30 vteřin, aby onu větu doplnili. Otázky byly expresivně zaměřené se snahou vyvolat pobuřující odpověď a zaútočit na oponenta (např. „*přivedu na Hrad lepší první dámu, protože...*“). Především Petr Pavel se často zdržel odpovědi či upozornil na nevhodně

položenou otázku. Další částí debaty bylo tzv. Prezidentské K.O., kdy si oba kandidáti měli na svého oponenta připravit vlastní otázku. Závěr debaty uzavřel třicetivteřinový monolog obou kandidátů na téma, proč by měli voliči ve druhém kole prezidentských voleb volit právě je.

**Tabulka 2: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v Blesk.cz**

	Počet otázek položených každému kandidátovi	Počet promluv	Délka promluv (min)
<b>Babiš</b>	59	92	24:42
<b>Pavel</b>	37	55	18:27

Zdroj: Autor

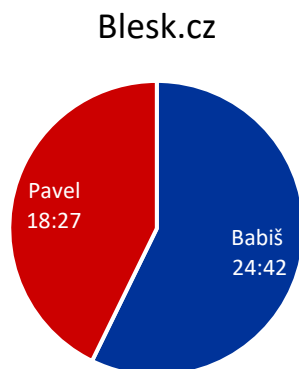
V prvních minutách působila debata poměrně nevyváženě, protože otázky (ať už hlavní nebo doplňující) byly směřovány primárně na Andreje Babiše, čímž dostal častěji a více prostoru promlouvat. Pro ilustraci lze uvést průběžné výsledky po ukončení prvního tematického okruhu týkajícího se volebních billboardů Andreje Babiše a kampaně kandidátů – zatímco Babiš v prvním okruhu mluvil přes šest minut, Pavel přes dvě minuty.

Po změně tématu už byl duel v dalších částech debaty vyváženější, ačkoliv „časový náskok“ Babiše už se nepodařilo stáhnout. Pokud jeden či druhý kandidát mluvil příliš dlouho, moderátorka ho přerušila a dala prostor oponentovi. Pokud s jedním kandidátem diskutovala delší dobu, v dalším tématu se obrátila nejprve na druhého kandidáta.

Přesto však byl celkový počet otázek položených kandidátům nevyvážený. Moderátorka promlouvala k Andreji Babišovi celkem 59krát, zatímco k Pavlovi jen 37krát. Je třeba zároveň připomenout, že do výsledků nebyly započítány případy (viz kapitola Technika výzkumu), kdy moderátorka položila víckrát naprosto identickou otázku – ve skutečnosti by tak bylo promluv ještě více.

Hlavními důvody pro vyšší počet promluv moderátorky směrem k Andreji Babišovi je fakt, že Babiš častěji žádal o možnost reagovat na oponenta (a bylo mu vyhověno) a také to, že se moderátorka častěji doptávala Andreje Babiše na větší podrobnosti nebo dovysvětlení jeho odpovědí.

**Graf 2: Poměr délky promluv kandidátů v debatě Blesk.cz**



Zdroj: Autor

Celkem tak Andrej Babiš promluvil 92krát v celkové délce 24 minut a 42 vteřin. Vyšší počet jeho promluv je dán i tím, že nejméně třikrát skočil do řeči svému oponentovi a třikrát též moderátorce. Oproti tomu Petr Pavel v této debatě nechal moderátorku vždy domluvit, ale desetkrát skočil do řeči Andreji Babišovi, aby upřesnil jeho tvrzení. I přesto však Petr Pavel promlouval jen 55krát. Vyjadřoval se navíc stručněji – celkový čas jeho promluv byl tak o zhruba šest minut kratší (18 minut a 27 vteřin).

### **Kritérium dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí**

**Tabulka 3: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v Blesk.cz**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Promluva 1	dodrženo	dodrženo
Promluva 2	dodrženo	dodrženo
Promluva 3	dodrženo	dodrženo
Promluva 4	dodrženo (přerušeno)	dodrženo

Zdroj: Autor

V otázkách, které byly časově ohraničené, byla debata výrazně objektivnější. To je dáno i tím, že při nich samo médium začalo měřit délku promluv pomocí tzv. stop-watch principu. Časomíru viděli nejen diváci u obrazovek, ale i sami kandidáti přímo ve studiu. V rámci konceptu dokončení moderátorčiných vět promlouvali kandidáti celkem čtyřikrát. Střídali se

v tom, kdo na stejnou větu bude reagovat jako první. Petr Pavel dodržel limit ve všech čtyřech případech, ve většině případů jej ani nevyužil celý. Také Andrej Babiš dodržel limit u každé otázky, v poslední odpovědi však stihl v čase pouze dořít slovo a následně byl moderátorkou upozorněn na vypršení časomíry.

**Tabulka 4: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v Blesk.cz**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Závěrečné slovo	nedodrženo o 00:04:64 (nepřerušeno)	dodrženo

Zdroj: Autor

Na závěr debaty pak dostali oba kandidáti opět prostor 30 vteřin na závěrečnou promluvu. Petr Pavel ukončil promluvu před limitem, zatímco Andrej Babiš v tomto případě limit překročil o téměř pět vteřin, kdy dořekl svou poslední větu. V tomto případě moderátorka z hlediska vyváženého přístupu k oběma kandidátům pochybila, protože Andreje Babiše nezastavila a ani ho nijak neupozornila.

Vzhledem k představeným výsledkům tak lze tento duel z hlediska nastavených kritérií považovat za nevyvážený, protože kandidát Andrej Babiš dostal v debatě jednoznačně větší prostor. Z celkového prostoru, který kandidáti promlouvali, hovořil Babiš 57 procent času, (Petr Pavel tedy 43 procent času). A dominoval také v počtu promluv. Pro úplnost je ale třeba doplnit, že byl první zmíněný kandidát také moderátorkou výrazně častěji usměřován.

### 3.1.3 Česká televize

Oproti původnímu plánu trvala debata v České televizi téměř dvojnásobně dlouho, celkem jednu hodinu a 56 minut. Do prezidentské debaty byli pozváni oba kandidáti, Andrej Babiš však pozvání dlouhodobě odmítal. I přesto nakonec změnil názor a duelu v Národním muzeu se předem neohlášen účastnil. Předmětem debaty byla témata: kampaň, prezidentské funkce, minulost kandidátů, válka na Ukrajině, domácí ekonomika a politika.

**Tabulka 5: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v ČT1 a ČT24**

	Počet otázek položených každému kandidátovi	Počet promluv	Délka promluv (min)
<b>Babiš</b>	139	221	51:50
<b>Pavel</b>	60	118	36:16

Zdroj: Autor

Debata se (zejména z počátku) nesla v poměrně vyostřeném duchu, kdy proti sobě byli oba debatující silně vyhrazeni – několikrát se například označili za lháře. Nepřátelská atmosféra byla místy cítit také ze strany moderátora. Hned první otázku například zahájil připomínkou toho, že se Andrej Babiš této debaty zúčastnil nečekaně, posléze připomněl i fakt, že se nezúčastnil debaty České televize před prvním kolem prezidentských voleb (přestože s diskutovaným tématem tento fakt nesouvisel), což mohlo působit jako rýpnutí si do kandidáta. Častým jevem bylo i to, že zatímco Petru Pavlovi dal moderátor prostor svou myšlenku nejprve zformulovat a odprezentovat ji a poté ji nezpochybňoval, na myšlenky Andreje Babiše reagoval a výrazně častěji argumentoval proti jeho postojům. Také moderátor a Babiš se navzájem označili za lháře.

Vyostřený přístup samotného Andreje Babiše se pak projevoval i tím, že 17krát skočil moderátorovi do řeči, zatímco Petr Pavel nechal moderátora vždy domluvit a do projevu mu nezasáhl ani jednou. Taktéž moderátor nemusel ani jednou usměrňovat Petra Pavla k položené otázce, zatímco Andreje Babiše k dotazovanému tématu navracel celkem 16krát. Dokonce se ho zeptal, zda ví, jak zněla otázka, která mu byla položena (což vyznělo ironicky, téměř mentorsky).

V druhé polovině se již diskuse nesla ve výrazně klidnější atmosféře (na energii a náladu všech zúčastněných mohla mít vliv i délka debaty, která byla nejdelší ze všech zkoumaných). Moderátor udržoval velmi vyvážený formát diskuse, kdy dával oběma kandidátům pravidelně prostor na sebe reagovat. Po každé pasáži, kdy promlouval více jen jeden z kandidátů, se s další otázkou obrátil na oponenta, aby dal prostor také jemu.

Oproti diskusím v jiných médiích zde dostali kandidáti poměrně mnoho prostoru ke vzájemné konfrontaci, do které moderátor téměř nevstupoval (činil tak pouze v případě, kdy chtěl zastavit monolog jednoho kandidáta, aby dal prostor oponentovi). Své myšlenky a činy

tak před televizními diváky obhajovali a prezentovali ve velké míře sami kandidáti, což přispívalo k objektivnímu dojmu debaty (místo toho, aby sám moderátor obhajoval opoziční názory, dával raději prostor, aby tak činil přímo oponent). To je patrné i z výsledků kvantitativní analýzy. Nejlépe je rozdíl vidět (i když pro ilustraci zjednodušeně) u Petra Pavla – moderátor mu položil celkem 60 otázek, na které Petr Pavel minimálně 60krát odpověděl. To však tvoří zhruba jen polovinu všech promluv Pavla – druhou polovinu totiž kandidát hovořil směrem k Andreji Babišovi.

Z hlediska promluv moderátora se Martin Řezníček výrazně častěji pouštěl do diskuse s Andrejem Babišem, čímž rostl počet interakcí, a tedy i analyzovaných promluv (jak těch moderátora vůči Babišovi, tak i promluv samotného Babiše). Směrem k tomuto kandidátovi promlouval celkem 139krát. Promluv, ve kterých se věnoval Petru Pavlovi, bylo zhruba o polovinu méně: celkem 60. K tomuto nepoměru přispěly zejména tři faktory:

Za prvé při položení stejné otázky oběma kandidátům se ve většině případů moderátor spokojil s Pavlovou první odpovědí, naproti tomu Babišovi často kladl ještě doplňující otázky. Druhým důvodem byla moderátorova snaha o faktickou správnost všech tvrzení – právě s Babišem pak často přicházel do střetu, kdy každý zastával jiné stanovisko. Docházelo tak k situacím, kdy se po určitou dobu střídali v promluvách jen moderátor a Babiš, přičemž Pavel nebyl do konverzace vůbec zapojen. A stejně tak tomu bylo i ve třetích nejčastějších případech, které byly způsobené tím, že moderátor velmi důsledně vyžadoval zodpovězení svých otázek. Pokud například Andrej Babiš odbíhal od tématu nebo nebyla jeho odpověď dostatečně jednoznačná, moderátor pokračoval v diskusi s ním tak dlouho, dokud požadovanou odpověď nedostal. Příkladem takové situace může i být tento úryvek z druhé poloviny debaty:

**Moderátor:** „*Co byste vy, pane Babiši, Miloši Zemanovi vyčetl nejvíce za posledních 10 let. Kde podle vás selhal?*“

**A. Babiš:** „*To není na mě, abych... já myslím, že ho zhodnotí historici. To si nedovolím hodnotit.*“

**Moderátor:** „*Vý jste výrazná politická osobnost v téhle té zemi a chcete být v úřadě, který zastává teď on, tak se ptám.*“

**A. Babiš:** „*Ale to nemá nic společného. Já určitě budu jiný prezident a já nechci zhodnotit ani pana Klause ani pana Zemana.*“

**Moderátor:** „*Chcete je nahradit v téhle té funkci. Pravděpodobně jsou věci, které byste chtěl dělat jinak, jsou věci možná, které byste chtěl dělat stejně?*“

**A. Babiš:** „*Určitě všechno bych dělal jinak.*“



**Moderátor:** „Není nic, kde byste chtěl na Miloše Zemana navázat?“

**A. Babiš:** „Ale určitě, Miloš Zeman samozřejmě dělal ekonomickou diplomacii, navštěvoval regiony, určitě je geniální rétor, takže ano, v tomhle směru si myslím, že je potřeba ho ocenit.“

**Moderátor:** „Miloš Zeman a Václav Klaus. Je to polistopadový kartel, abych to chápal správně.“

Například u této otázky (ze které byla vybrána jen část) bylo započítáno celkem osm promluv moderátora a devět promluv Babiše. Takto následně vypadala stejná otázka na Petra Pavla:

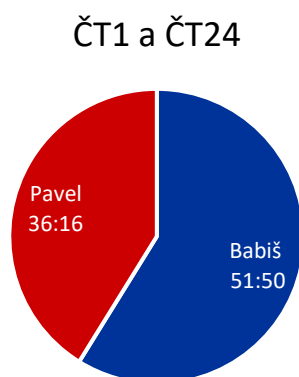
**Moderátor:** „Pane Pavle, co byste vy vyčetl Miloši Zemanovi za uplynulých 10 let nejvíce?“

**P. Pavel:** „To, že nás jako republiku diskreditoval navenek svými výraznými proruskými a pročínskými stanovisky. Tím, že tuhle zemi vnitřně rozdělil a zdiskreditoval vážnost prezidentského úřadu, nejenom tedy on sám, ale i lidé, které si do čela tohoto úřadu vybral.“

**Moderátor:** „Co se z toho dá napravit a jak byste to učinil?“

Zde byly na stejné téma započítány celkem dvě promluvy moderátora a dvě promluvy Petra Pavla. Podobný nepoměr byl typický pro celou debatu. Z obou úryvků je též patrný odlišný přístup moderátora k oběma kandidátům, kdy Andreji Babišovi pokládal výrazně více konfrontační otázky (viz například jeho poslední promluva směrem k Babišovi). Oba úryvky jsou zároveň ukázkou stylu projevu obou kandidátů: Andrej Babiš se v debatě vyjadřoval častěji a v kratších větách, zatímco projevy Petra Pavla byly méně časté, avšak obsáhlejší. To potvrzují i výsledky analýzy.

**Graf 3: Poměr délky promluv kandidátů v debatě na ČT1 a ČT24**



Zdroj: Autor

Petr Pavel hovořil celkem 118krát o celkové délce 36 minut. Andrej Babiš pak hovořil celkem 221krát o délce téměř 52 minut. Zatímco rozdíl v počtu promluv byl téměř dvojnásobný, rozdíl v jejich délce tak výrazný nebyl. Kdyby měly být tyto dvě hodnoty přímo úměrné (tedy kdyby kandidáti promlouvali stejně dlouho), musel by Babiš hovořit celkem 68 minut, tedy ještě o 16 minut déle.

### Kritérium dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí

**Tabulka 6: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v ČT1 a ČT24**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Závěrečná řeč	nedodrženo o 00:17:57 (přerušen)	nedodrženo o 00:05:63 (nepřerušen)

Zdroj: Autor

V debatě České televize byla jen jedna situace, při které měli kandidáti hovořit v časovém limitu. V samotném závěru diskuse dostali oba kandidáti třicet vteřin k tomu, aby oslovili své voliče. Odpočet i se zvukovým doprovodem se zobrazil divákům na obrazovce, není však zřejmé, zda ho viděli či slyšeli i sami kandidáti. Andrej Babiš svou promluvou limit výrazně překročil (nejvýrazněji ze všech zkoumaných debat) o 17,5 vteřiny. Vzhledem k tomu, že se jednalo o poslední promluvu kandidáta a zároveň klíčovou pro všechny diváky (a potenciální voliče), moderátor pravděpodobně nechtěl tento projev narušovat a dával mu prostor ho ukončit přirozeně. Andrej Babiš však pokračoval dál, a tak ho moderátor po více než 17 vteřinách zastavil. Také závěrečný projev Petra Pavla byl delší o zhruba 5,5 vteřiny, poté jej však kandidát ukončil sám. Moderátor jeho promluvu i přes překročení limitu nepřerušil, čímž se alespoň částečně vyrovnal rozdíl mezi délkou obou proslůvů. Vzhledem k tomu, že Andrej Babiš promlouval jako první, z hlediska vyváženosti nelze považovat za chybu, že moderátor dovolil také Petru Pavlovi mluvit déle. Jako pochybení však lze vnímat, že u prvního kandidáta nezasáhl dříve.

Jak bylo popsáno výše, v debatě se z hlediska obsahu a typu otázek objevilo několik momentů, kdy moderátorův přístup nebyl stoprocentně rovný k oběma kandidátům, a to ve prospěch Petra Pavla.<sup>3</sup> Z hlediska sledovaných kvantitativních kritérií je ale zřejmé, že debata byla nevyvážená naopak ve prospěch Andreje Babiše. Moderátor promlouval k Babišovi zhruba dvakrát tak často, čímž mu dával větší prostor reagovat i promlouvat. Z hlediska délky promluv pak hovořil Babiš o 18 procentních bodů déle než jeho oponent. V součtu prostoru věnovaného oběma kandidátům promlouval 59 procent času, zatímco Petr Pavel 41 procent času. Také v časově ohraničeném závěrečném projevu moderátor dovolil Babišovi překročit časovou dotaci natolik, že hovořil přes limit asi třikrát déle než jeho oponent.

### 3.1.4 Novinky.cz

Celý diskusní pořad trval hodinu a pět minut. Debata byla rozdělena do čtyř tematických okruhů. Jako jediné médium zvolily Novinky koncept, ve kterém mohli pokládat otázky též diváci. Z vysílání však nebylo zcela patrné, kolik přesně otázek vzešlo z návrhů diváků – vysloveně upozorněno bylo pouze na jednu (otázku položil sám divák prostřednictvím odvysílaného videozáznamu). Část duelu tvořila též tzv. *anketa*, kdy moderátoři položili sérii rychlých otázek a kandidáti střídavě a relativně stručně odpovídali. V závěru pak mohli politici také sami sobě navzájem položit dvě otázky, které si předem připravili. Na konci debaty dostali oba prostor jednu minutu na svou závěrečnou řeč.

**Tabulka 7: Výsledky kvantitativní analýzy debat na Novinky.cz**

	Počet otázek položených každému kandidátovi	Počet promluv	Délka promluv (min)
<b>Babiš</b>	57	137 + 1	30:18 + 00:35
<b>Pavel</b>	39	77	19:54

Zdroj: Autor

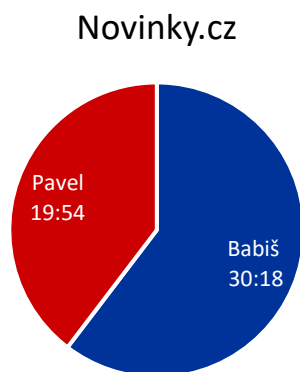
<sup>3</sup> Obsahové stránce (nejen této) debaty se podrobněji věnuje kvalitativní část výzkumu, na tomto místě bylo cílem jen stručně shrnout některá předběžná pozorování, která byla pro zajímavost uvedena do kontrastu s výsledky kvantitativní analýzy.

V prvních minutách byla debata z hlediska prostoru pro promluvu výrazně nevyvážená. První otázka mířila na Petra Pavla (konkrétně na jeho zdraví), který odpověděl ve zhruba sedmi vteřinách. Poté však následovala série otázek na Andreje Babiše, při kterých tento kandidát promlouval čistého času čtyři minuty a deset vteřin. Než se tak obrátila pozornost zpět k Petru Pavlovi (teprve podruhé), měl už jeho oponent výrazný časový náskok. Pro úplnost je třeba dodat, že několik následujících otázek pak směřovalo na Petra Pavla, nicméně rozdíl v délce promluv zůstal dál výrazný.

Lepší rovnováhu se podařilo moderátorům zajistit zejména v případě tzv. anket, kdy moderátorská dvojice dávala prostor k vyjádření na stejný dotaz oběma kandidátům (což v jiných pasážích nebylo vždy případem) a zároveň střídala, kdo bude promlouvat jako první. Ani zde však kandidáti neodpovídali stejně dlouho.

Na zjištěných datech je zjevné, že se nevyváženost prolínala celou politickou debatou. Celkem bylo Andreji Babišovi položeno moderátorskou dvojicí 57 otázek. Petra Pavla se přitom dotazovali (či ho vyzvali k reakci) jen 39krát. S tím souvisí též celkový počet a délka promluv obou kandidátů – u nich se ale nůžky rozevřely ještě výrazněji.

**Graf 4: Poměr délky promluv kandidátů v debatě na Novinky.cz**



Zdroj: Autor

Petr Pavel promlouval v debatě celkem 77krát v celkové délce 19 minut a 54 vteřin. Naproti tomu Andrej Babiš se dostal ke slovu téměř dvakrát tak často – celkem 137krát. Kromě jeho přímých promluv navíc médium pustilo do vysílání krátký videozáznam promluvy Andreje Babiše, které už dříve sám zveřejnil na svých sociálních sítích. Celkem tak tento kandidát hovořil přes 30 minut čistého času, v odvysílaném videu pak promlouval dalších 35 vteřin. Žádný videozáznam Petra Pavla přehrán nebyl.

I zde se v naměřených datech projevil odlišný komunikační styl obou kandidátů. Ačkoliv Babiš hovořil dvakrát tak často jako jeho oponent, délka jeho promluv nebyla dvakrát tak delší, nýbrž jen o polovinu. Petr Pavel totiž hovořil méně často, avšak uceleněji a v delších větách.

Kromě toho, že byl Andrej Babiš (jak ukazují data) vícekrát dotazován, lze jeho častější promluvy o celkové větší délce vysvětlit také tím, že byla debata v několika momentech poměrně vyostřená. To se projevovalo zejména tím, že se všichni účastníci několikrát dohadovali a skákali si do řeči. V určitých momentech pak Andrej Babiš nerespektoval žádost moderátorů, aby přenechal slovo svému oponentovi.

Andrej Babiš tak s moderátory několikrát sváděl slovní přestřelku. Celkem mu moderátorská dvojice zasáhla do projevu 44krát a 19krát ho usměrnila zpět k tématu, po čemž často následovaly stížnosti Andreje Babiše na objektivitu moderátorů a médií obecně – Babiš několikrát zmínil, že jeho protivníkem není Petr Pavel, nýbrž média. Zajímavostí, (která však Babišovu hypotézu nepotvrzuje) je, že zatímco Petr Pavel skočil do řeči oponentovi 14krát, moderátoři mu do promluvy skočili celkem 44krát. Petr Pavel byl pak moderátory přerušen pouze jednou, sám do projevu moderátorů nezasahoval.

### **Kritérium dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí**

**Tabulka 8: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v Novinky.cz**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Závěrečná řeč	dodrženo	nedodrženo o 1 sek. (nezastaven moderátory)

Zdroj: Autor

V debatě Novinek se objevila jediná situace, při které měli kandidáti omezený časový limit na promluvu. V závěru debaty dali moderátoři oběma prostor jednu minutu (nebylo specifikováno, o čem mají hovořit). I v tomto případě médium využilo tzv. stop-watch princip, ve kterém politikům hlídalo délku promluv. Na obrazovce se divákům zobrazil odpočet vteřin, který se spustil po položení otázky. Ze záznamu vysílání však není zřejmé, zda časomíru viděli i sami kandidáti.

Při tomto formátu dokončil Andrej Babiš svou promluvu v časovém limitu, Petr Pavel přetáhl limit asi o jednu vteřinu, při které dořekl poslední slovo své věty. Přestože v poslední sekundě už znělo zvukové upozornění, oba moderátoři reagovali na nepatrné překročení limitu pozitivně („*přesná minuta*“ a „*na vteřinu přesně*“). Je však nutné dodat, že v tomto případě byla hranice opravdu tenká a rozdíl mohly hrát i setiny sekundy. I proto považují tuto část debaty ve svém celku za vyváženou.

Ze zbylých naměřených dat je však patrné, že debata ve studiu Novinek byla z hlediska mnou sledovaných kritérií výrazně nevyvážená ve prospěch kandidáta Andreje Babiše. Z celkové délky duelu (1 hodina a 6 minut) promlouval Babiš téměř polovinu tohoto času. Petr Pavel hovořil o deset minut méně, což je vzhledem k trvání debaty relativně výrazný nepoměr. Z hlediska porovnání celkové délky promluv obou kandidátů tak Pavel hovořil 40 procent tohoto času, Babiš 60 procent.

### **3.1.5 Prima**

Prezidentský duel na Primě a CNN Prima News se odehrál 25.1. ve večerních hodinách. Pořad trval 1 hodinu a 12 minut. Debatu vedla moderátorka Terezie Tománková. Petr Suchoň dostával slovo před každým tematickým blokem, jenž zasazoval do širšího kontextu – ať už prezentací dosavadních volebních výsledků, stručným představením volební kampaně obou kandidátů nebo přednesením citací obou kandidátů z jejich dřívějších projevů či ze sociálních sítí.

Výraznou odlišností tohoto duelu byla přítomnost stovky podporovatelů a blízkých obou kandidátů ve studiu (někteří z nich s sebou měli i transparenty či oblečení s nápisy na podporu svého favorita). Tento fakt ovlivňoval vyjadřování jak moderátorů, tak i prezidentských kandidátů – nejen tím, že byli reakcemi diváků několikrát přerušeni, ale i tím, že za jejich přítomnosti byly některé projevy emotivnější než v jiných debatách – jak výběrem slov, tak gesty i tonalitou a silou hlasu (např. Pavlovo darování zarámovaného obrázku se zněním 5. dodatku NATO Babišovi, Babišovo ironické tleskání směrem k oponentovi).

Tematicky se tento duel věnoval podobným otázkám jako debaty předchozí. Obsahem byla prezidentská kampaň, podporovatelé obou kandidátů, postoj k válce, ekonomické otázky, osobní životní postoje, jejich budoucnost v úřadu a krátce se debata dotkla i otázek náboženství. Debata byla rozdělena do několika tematických bloků, v každém z nich byla též pasáž, kdy měli kandidáti odpovídat na otázky ve 30 vteřinách.

**Tabulka 9: Výsledky kvantitativní analýzy debaty na Primě a CNN Prima News**

	Počet otázek položených každému kandidátovi	Počet promluv	Délka promluv (min)
<b>Babiš</b>	46	74	24:34
<b>Pavel</b>	43	63	17:00

Zdroj: Autor

Už od prvních minut prezidentské debaty moderátorka vedoucí debatu dbala na obsahovou i formální vyváženost. Pečlivě například hlídala, aby kandidáti odpovídali na položenou otázku a neodbíhali od ní. Pokud tak činili, okamžitě jim skočila do řeči a otázku položila znovu. Oběma kandidátům dávala prostor reagovat na kritiku ze strany svého oponenta, případně je sama konfrontovala. Moderátorka též velmi pohotově reagovala na zavádějící výroky a okamžitě je uváděla na pravou míru. Stejně tak pokud jeden z kandidátů obviňoval druhého, moderátorka po něm požadovala podklady k jeho tvrzení – příkladem může být tento úryvek:

**P. Pavel:** „...Babiš budoval svoje impérium, mimo jiné s pomocí bývalých pracovníků StB, kteří byli zaměstnáni v Agrofertu.“

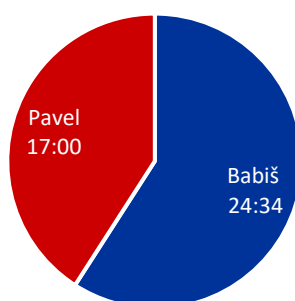
**Moderátorka:** „Máte k tomu nějaké konkrétnější důkazy, nějaké konkrétnější podklady, nějaké obvinění?“

K lepší vyváženosti přispěly též tři pasáže, ve kterých museli kandidáti odpovídat do třiceti vteřin – každý odpověděl na celkem 12 otázek. Médium v těchto případech samo měřilo vyváženost „stop-watch“ principem. Takto strukturovaná debata (výrazně strukturovanější než zbylé zkoumané duely) jim totiž nedávala příliš prostoru si skákat do řeči, vyhybat se položené otázce nebo se vyjadřovat zdlouhavě.

Dojem vyvážené debaty částečně podporují i výsledky kvantitativní analýzy. Směrem k Andreji Babišovi promlouvala Terezie Tománková výrazně častěji než k Petru Pavlovi, a to z toho důvodu, že ho častěji musela přerušovat a usměrňovat k otázce. Po eliminaci těchto případů, které ve výsledcích výzkumu započítány nejsou (viz kapitola Technika výzkumu), je však patrné, že oběma kandidátům položila téměř stejný počet otázek – směrem k Andreji Babišovi promlouvala celkem 46krát, zatímco k Petru Pavlovi 43krát.

**Graf 5: Poměr délky promluv kandidátů v debatě na Primě a CNN Prima News**

TV Prima, CNN Prima News



Zdroj: Autor

Výraznější rozdíl je však patrný v počtu a délce promluv obou kandidátů. Více hovořil Andrej Babiš, a to 74krát v celkové délce 24,5 minuty. Petr Pavel promluvil celkem 63krát v délce 17 minut. I v této debatě je rozdíl dán především tím, že Andrej Babiš častěji žádal o prostor k vyjádření, například slovy: „*Mohl bych reagovat?*“. Ačkoliv mu nebylo moderátorkou vyhověno zdaleka tak často jako v jiných debatách, i tato jeho žádost byla započítána jako jedna promluva. Delší čas promluv Andreje Babiše byl způsoben také tím, že několikrát odmítl i přes výzvy přerušit svůj monolog. V neposlední řadě je důvodem také fakt, že se Petr Pavel vyjadřoval v kratších větách a také tempo jeho projevu bylo oproti Babišovi svižnější. V otázkách, které byly časově ohraničené 30 vteřinami (kterých bylo v této debatě výrazně více, než v kterékoliv jiné) navíc Pavel ve většině případů ukončil promluvu ještě před vypršením časomíry.



## Kritérium dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí

**Tabulka 10: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Promluva 1	nedodrženo o 00:04:78 (přerušeno)	dodrženo
Promluva 2	dodrženo	dodrženo
Promluva 3	dodrženo	dodrženo
Promluva 4	nedodrženo o 00:08:92 (přerušeno)	dodrženo

Zdroj: Autor

Po uzavření prvního tematického bloku moderátorka položila oběma kandidátům několik otázek, na které měli odpovědět ve 30 vteřinách. Tento odpočet se objevil také na obrazovkách diváků (ze záběrů není zřejmé, jestli ho viděli i kandidáti), slyšet byl však zvukový odpočet posledních pěti vteřin. Například při první odpovědi Andreje Babiše však časomíra naskočila na obrazovku zhruba o vteřinu později, než začala promluva kandidáta. Dle vlastního měření kandidát limit překročil téměř o pět vteřin. Přestože ho moderátorka na vypršení času upozornila, Babiš se rozhodl dořít svou poslední větu. A stejně tak to učinil i u poslední odpovědi, kdy i přes opakované upomínky moderátorky překročil časový limit asi o devět vteřin. Naproti tomu Petr Pavel dohovořil ve všech čtyřech případech v rámci stanoveného času.

**Tabulka 11: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Promluva 1	nedodrženo o 00:02:68 (přerušeno)	dodrženo
Promluva 2	nedodrženo o 00:01:87 (nepřerušeno)	dodrženo
Promluva 3	nedodrženo o 00:03:75 (přerušeno)	dodrženo
Promluva 4	dodrženo	dodrženo

Zdroj: Autor

Také v druhém bloku položila moderátorka několik otázek se třicetivteřinovou dotací na odpověď. Zatímco v prvním bloku odpovídal vždy jako první Babiš, tentokrát reagoval na všechny otázky nejprve Pavel. Andrej Babiš ve své první otázce limit mírně překročil (zhruba o 2,5 vteřiny), tentokrát však ukončil promluvu hned po upozornění moderátorky. Na překročení časové dotace pro druhou odpověď ho moderátorka neupozornila, kandidát však přetáhl jen minimálně. Ve třetí odpovědi už limit přesáhl výrazněji (téměř o čtyři vteřiny), moderátorka se ho proto už od začátku pokoušela zastavit. V poslední promluvě Babiš časovou dotaci dodržel.

Naproti tomu Petr Pavel dodržel limit ve všech svých odpovědích, a to i přesto, že při jeho čtvrté promluvě mu Andrej Babiš skočil do řeči a došlo ke konfrontaci mezi oběma kandidáty. Část třicetivteřinového limitu tak Andrej Babiš svému oponentovi ubral.

**Tabulka 12: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Promluva 1	nedodrženo o 00:04:37 (přerušen)	dodrženo
Promluva 2	dodrženo	dodrženo
Promluva 3	dodrženo	dodrženo
Promluva 4	nedodrženo o 00:01:42 (nepřerušen)	dodrženo

Zdroj: Autor

Ve třetím bloku kandidáti opět odpovídali ve třicetivteřinovém intervalu, tentokrát začínal jako první znovu Andrej Babiš. Ten překročil časovou hranici hned při první otázce (o zhruba 4,5 vteřiny), nicméně díky pohotové reakci moderátorky nebylo příliš rozumět, co se pokoušel kandidát doříct. Stejně tak přes limit dokončil svou poslední ze čtyř odpovědí, čas ale překročil jen minimálně. Moderátorkou přerušen nebyl. Kandidát Pavel opět odpověděl na všechny dotazy v limitu.

**Tabulka 13: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Závěrečná řeč	nedodrženo o 00:06:54 (nepřerušeno)	dodrženo

Zdroj: Autor

V samotném závěru pak dostali kandidáti prostor pro svůj závěrečný projev směrem k voličům, i na něj měli třicet vteřin. Zatímco Petr Pavel skončil těsně před koncem časomíry, Andrej Babiš ji výrazně přetáhl – téměř o sedm vteřin. Moderátorkou však přerušeno nebyl.

Jak je z těchto dat patrné, Andrej Babiš měl mnohem častěji tendenci překračovat stanovený časový limit než jeho oponent Petr Pavel. Z výsledků však vyplývá, že moderátorka na dodržování pravidel dbala – jakmile Babiš přesahoval stanovený čas o déle než vteřinu a půl či dvě (kdy většinou dokončoval poslední slovo své věty), tak ho Terezie Tománková nejen na konec času upozornila, ale ani mu nedovolila pokračovat dál. Výjimkou je pouze závěrečná řeč, kde moderátorka Andreje Babiše nezastavila, ačkoliv hovořil výrazně déle (o téměř sedm vteřin).

Při zohlednění zbylých zkoumaných kritérií v kvantitativní analýze (s výjimkou kritéria délky promluv) pak lze debatu hodnotit jako relativně objektivní. Nejvyváženější byla z hlediska počtu promluv, který moderátoři směřovali k jednomu či druhému kandidátovi (rozdíl jen tři promluv). Také z hlediska počtu promluv kandidátů není rozdíl zas tak výrazný. Největší nepoměr je však v jejich délce. Při shrnutí prostoru, který oba kandidáti dostali, hovořil Pavel 41 procent času, Babiš 59 procent, což tvoří naopak jeden z největších rozdílů v porovnání s ostatními zkoumanými debatami. Z těchto výsledků je zřejmé, jak odlišné mohou být závěry na základě toho, která data jsou vyzdvihována. Při porovnávání délky promluv se debata na Primě řadí mezi jedny z nejméně objektivních, při zohlednění ostatních kritérií i kontextu výpovědí však byla naopak jednou z nejvíce vyvážených. Debata je ilustrační i v tom ohledu, že ukazuje, jak velký rozdíl může činit odlišný styl komunikace obou kandidátů popsaný výše. Ve svém celku však lze zhodnotit, že moderátorka na vyváženost debaty dbala.

### 3.1.6 TV Nova

Televizní debata na TV Nova trvala celkem jednu hodinu a 38 minut, byla tak druhou nejdelší. Samotná debata se věnovala tématům komunistické minulosti kandidátů, domácí politice (zejména ekonomické situaci), zahraniční politice, pravomocím prezidenta i osobnosti obou kandidátů. Moderátorem byl Reynolds Koranteng, v rámci debaty ale dostali možnost položit kandidátům otázku též čtyři čeští novináři: Lenka Zlámalová, Bohumil Pečinka, Martin Veselovský a Jindřich Šídlo. Jejich promluvy však nebyly do kvantitativní analýzy započítány, protože nemířily konkrétně na jednoho z kandidátů, nýbrž byly obecně formulovány pro oba účastníky. Po zaznění otázky si pokaždé vzal slovo ještě moderátor Koranteng, teprve na něj pak kandidáti reagovali.

Oproti ostatním prezidentským debatám se tato lišila i tím, že byla poměrně často prokládána různými vsuvkami, většinou pro oddělení jednotlivých tematických bloků. V úvodu debaty například TV Nova odvysílala reportáž, ve které představila, jak se oba prezidenští kandidáti v předvolebním období prezentovali v rámci kampaně na sociálních sítích. Divákům takto například shrnuli, co mají kandidáti rádi, jaké aktivity dělají ve svém volném čase, jaké je jejich nejoblíbenější jídlo a zhodnotili též jejich módní styl (z hlediska obsahu tak lze tuto vsuvku považovat za projev komerční – místy až bulvární – orientace tohoto média). Nejdelší příspěvek pak shrnoval vzpomínky kandidátů na důležité momenty z dějin Československa a Česka. V těchto reportážích zazněly i promluvy obou kandidátů – oba v nich mluvili celkem osmkrát. Andrej Babiš v délce zhruba minuty a čtvrt a Petr Pavel v délce téměř dvou minut (v tabulce rozlišeno).

**Tabulka 14: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v TV Nova**

	Počet otázek položených každému kandidátovi	Počet promluv	Délka promluv (min)
<b>Babiš</b>	81	113 + 8	29:53 + 01:19
<b>Pavel</b>	61	74 + 8	23:19 + 01:52

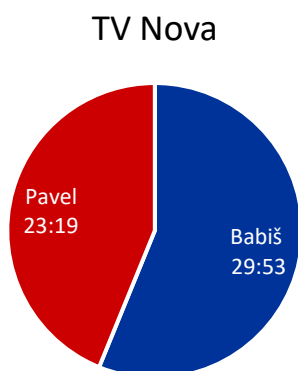
Zdroj: Autor

Samotná debata se nesla v klidném duchu. Důvodem může být, že se duel konal v předvečer otevření volebních místností a předvolební kampaň tak mířila ke svému konci. K umírněnějším projevům ale mohlo přispět i to, že Petr Pavel požádal v úvodu debaty o slovo, ve kterém apeloval na slušnost debaty poté, co se objevila dezinformace o jeho úmrtí.

Moderátor tak nemusel řečníky příliš přerušovat, ani je usměrňovat k otázkám. Stejně tak si kandidáti neskákali do řeči – došlo mezi nimi jen k jedné výraznější výměně názorů, kdy na sebe reagovali bez toho, aniž by moderátor do debaty zasahoval. Několikrát však nastala výměna názorů mezi moderátorem a Andrejem Babišem, kdy mu Koranteng názorově oponoval. Právě takovými situacemi nejvíc narůstal počet promluv obou účastníků diskuse.

Moderátor celkem promlouval směrem k Petru Pavlovi 61krát, k Andreji Babišovi pak mluvil ještě ve dvaceti případech navíc. Zatímco kandidát Petr Pavel hovořil celkem 74krát o celkové délce přes 23 minut, Andrej Babiš promlouval v diskusi celkem 113krát o délce téměř 30 minut. Opět se tak projeví charakterové rysy obou kandidátů, kdy Andrej Babiš mluvil výrazně častěji, avšak ne tak dlouho jako jeho oponent. Babiš se také častěji pouštěl do diskusí. Naproti tomu Petr Pavel ve většině případů odpovídal jen na přímo položené dotazy či v situacích, kdy byl k reakci vysloveně vyzván. Jeho odpovědi byly obsírnější, ucelenější a delší (a moderátor tak ani neměl příliš potřebu se ho na cokoliv doptávat nebo s ním v diskusi pokračovat).

**Graf 6: Poměr délky promluv kandidátů v debatě TV Nova**



Zdroj: Autor

V tematických blocích pokládal moderátor oběma kandidátům sadu poměrně krátkých a úderných otázek, na které oba odpovídali ve velké části případů jen stručnými větami. Moderátor se snažil dbát na to, aby střídal pořadí, ve kterém otázky oběma pokládal. Jen málokdy svůj první dotaz rozváděl dál – a pokud ano, většinou se doptával Andreje Babiše (čímž opět narostl počet promluv k němu i počet promluv kandidáta).

Téměř po každé odpovědi jednoho z kandidátů dal vždy možnost i jeho oponentovi reagovat (čehož téměř vždy využili). Pouze v jednom případě působilo vedení debaty nevyváženě, když moderátor řekl směrem k Petru Pavlovi: „*Budete reagovat? Asi není potřeba. Můžeme postoupit dál...*“, přičemž ve větě pokračoval tak rychle, že Pavel ani neměl možnost odpovědět (z úsměvného výrazu v jeho obličeji přitom bylo možné rozpoznat, že by s velkou pravděpodobností reagoval rád).

**Tabulka 15: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v TV Nova**

	Počet otázek položených každé manželce kandidáta	Počet promluv	Délka promluv (min)
<b>Babišová</b>	4	4	1:32
<b>Pavlová</b>	3	3	1:33

Zdroj: Autor

TV Nova jako jediné médium pořádající prezidentskou debatu pozvala do studia též manželky obou kandidátů, které dostaly prostor se vyjádřit. Obou se moderátor zeptal na jejich pohled na předvolební kampaň a následně jim dal prostor pro závěrečné slovo (které však na rozdíl od jiných debat nebylo limitováno časem).

Závěr debaty tak byl dle výsledků analýzy velmi vyvážený. Na Moniku Babišovou měl sice moderátor o otázku navíc, šlo nicméně jen o krátký doplňující dotaz, který v podstatě jen rozdělil odpověď paní Babišové na dvě. Obě manželky kandidátů dostaly stejný prostor k vyjádření a hovořily stejně dlouho, celkem minutu a půl.

Žádná časově ohraničená otázka na kandidáty v této debatě nepadla, nebylo tak možné hodnotit poslední kritérium. V kontextu zbylých kritérií debata neodpovídala požadavku na vyváženost zejména z hlediska počtu promluv obou kandidátů, které se lišily téměř o polovinu ve prospěch Andreje Babiše. Z hlediska jejich délky hovořil Babiš 56 procent času, který byl oběma hostům věnován. Petr Pavel tak promlouval zhruba 44 procent času.

### 3.1.7 Český rozhlas

Prezidentský duel probíhal těsně před otevřením volebních místností a trval jednu hodinu. Byl tak posledním ze série prezidentských duelů, které spolu Petr Pavel i Andrej Babiš absolvovali. Možná i z těchto důvodů se debata oproti těm předchozím nesla ve více přátelském a klidném duchu. K uvolněnější atmosféře přispěl i sám moderátor Jan Pokorný, který na rozdíl od moderátorů v předchozích duelech vedl diskusi místy téměř žoviálně a některé odpovědi kandidátů i glosoval (např. hned v úvodu debaty u témat, kolik kilometrů najezdili kandidáti při kampani nebo kam chodí Andrej Babiš k holiči). Duel probíhal stejně jako v případě Primy za účasti diváků. Na rozdíl od televizní debaty se však diváci neobjevovali na kameře a jejich přítomnost byla na zřeteli pouze ve chvíli potlesků či smíchu.

**Tabulka 16: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v Českém rozhlase**

	Počet otázek položených každému kandidátovi	Počet promluv	Délka promluv (min)
<b>Babiš</b>	54	74	25:22
<b>Pavel</b>	36	40	18:45

Zdroj: Autor

Uvolněná atmosféra debaty se promítla i do jejího formátu. Neobjevila se například ani žádná sekce časově ohraničených otázek. Odlišná byla i moderace ze strany Jana Pokorného. Na rozdíl od prezidentských duelů v jiných médiích, kde moderátoři většinu času čistě jen pokládali otázky (a upozorňovali na nepravdy), zvolil Jan Pokorný jiný přístup. Kromě pokládání otázek se moderátor často pouštěl s kandidáty i do diskuse, někdy konfrontační,

jindy přátelské. Docházelo tím k situacím, kdy se po dobu několika minut vyjadřoval jen jeden z kandidátů. Právě v těchto momentech výrazně stoupal počet promluv moderátora směrem k Andreji Babišovi a s tím i počet promluv samotného Babiše. Na jeho slova totiž moderátor reagoval častěji než na slova Petra Pavla – vstupoval mu do řeči a konfrontoval ho s jeho výroky. Příkladem může být tato ukázka z debaty:

**A. Babiš:** „*Máte auto?*“

**Moderátor:** „*Mám služební pro soukromé účely.*“

**A. Babiš:** „*To je jedno, bude platit Český rozhlas, ten dostává velké poplatky od nás.*“

**Moderátor:** „*Velké poplatky, jo?*“

**A. Babiš:** „*Platíme občané za veřejnoprávní média, 7 miliard ročně v Česku. Televize, to se nebudu vyjadřovat, a vám taky, ne?*“

**Moderátor:** „*No, a jak dlouho se nezvedly ty poplatky, když jste s tím začal?*“

**A. Babiš:** „*No tak ony jsou strašně vysoké, 7 miliard, ne.*“

**Moderátor:** „*35 korun měsíčně, 45, při přepočtení inflace...*“

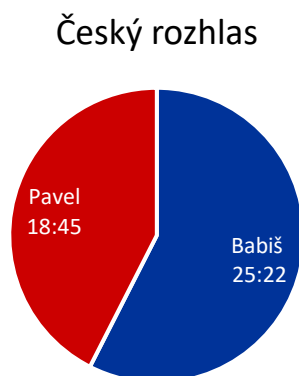
**A. Babiš:** „*Já mám rád média, takže se nebudu vyjadřovat.*“

**Moderátor:** „*My máme zas rádi politiky, pojďme dál...*“

Úryvek je zároveň specifický tím, že si účastníci debaty zpočátku vyměnili role a otázku pokládal Andrej Babiš. Moderátor se však rozhodl na ni odpovědět a angažovat se v debatě, přičemž (až na poslední případ) očekával na všechny své výroky (podtržené promluvy moderátora) nějakou reakci. Spočítány navíc musely být všechny promluvy kandidáta. Celkový počet promluv obou diskutujících proto narůstal výrazně rychleji, než kdyby k takovéto výměně názorů (a jí podobným) nedošlo. Naproti tomu promluvy Petra Pavla byly často delší a ucelenější bez přerušování – při analýze tak došlo k započítání jen jedné otázky moderátora a jedné promluvy Petra Pavla. Naopak výrazněji stoupala délka jeho promluvy.



**Graf 7: Poměr délky promluv kandidátů v debatě Českého rozhlasu**



Zdroj: Autor

Projev kandidátů byl výrazně klidnější než v jiných debatách. Babiš například moderátorovi ani příliš neoponoval a nevstupoval mu do projevu tak často, jako v jiných debatách. Tentokrát ani jednou nezasáhl do projevů Petra Pavla. Pavel si pak držel svůj konzistentní styl projevu – moderátorovi i svému oponentovi zasáhl do řeči každému pouze jednou.

Jak bylo vysvětleno výše, moderátor promlouval k Andreji Babišovi častěji (celkem 54krát), než k Petru Pavlovi (celkem 36krát). Téměř dvojnásobně větší pak byl počet promluv Andreje Babiše oproti jeho oponentovi – v debatě se vyjádřil celkem 74krát v celkové délce téměř 25,5 minut. Petr Pavel mluvil 40krát v délce téměř 19 minut. Výsledky kvantitativní analýzy tak potvrzují pozorování popsané výše, že ačkoliv Babiš hovořil výrazně častěji, rozdíl mezi délkami promluv není zdaleka tak výrazný, protože Petr Pavel oproti němu mnohdy hovořil déle.

Specifický formát, který se nesl často v duchu spíše diskuse než moderace, výrazně ovlivnil výsledky kvantitativní analýzy. Vzhledem k tomu, že se moderátor častěji pouštěl do diskuse s Babišem, dával mu tím více celkového prostoru. Na druhou stranu mnoho z těchto pasáží nemělo příliš velkou informační hodnotu (mohla tím však být vyzdvihnuta lidskost kandidáta). Při pokládání otázek pak moderátor pečlivě střídal, kdo z účastníků debaty bude odpovídat jako první. V rámci celé debaty moderátor také dbal na faktickou správnost výpovědí a konfrontoval oba kandidáty s jejich výroky. Kandidátům též dával prostor na sebe vzájemně reagovat. Z hlediska kritérií zkoumaných v kvantitativní analýze však měl navrch Andrej Babiš. Kandidáti proti sobě promlouvali v poměru, který se lišil čtrnácti procentními body. Babiš hovořil 57 procent času, zatímco Pavel 43 procent času.

## 3.2 Výsledky kvalitativní analýzy

Kapitola se věnuje kvalitativní analýze debat, jejíž cílem bylo odhalit ne/přítomnost projevů jednotlivých rámců dle typologie Muñize a kol. (2018). Právě jejich přítomnost v mediálním obsahu lze, jak je uvedeno v teoretické části práce, chápat jako projev porušení objektivity. Popsána je míra jejich výskytu a způsob, jakým se v debatě projevovaly. Pro ilustraci jsou ve výsledcích představeny i vybrané rámcující prostředky (rétorické i technické) jako konkrétní projevy těchto rámců.

### 3.2.1 Deník.cz

Debata pořádaná Deníkem byla nejkratší ze všech zkoumaných a byla unikátní tím, že se konala v on-line prostředí. Na rozdíl od většiny zkoumaných prezidentských debat nebyla tato rozdělena do žádných tematických okruhů. Probírána byla česká politická scéna – spolupráce s vládou z pozice prezidenta či hodnocení jejich kroků, podoba pražského hradu, osobní útoky jednoho či druhého kandidáta či strategie jejich kampaně. Možná i z důvodu absence předem stanovených okruhů otázek se tato debata výrazně lišila tím, že moderátorka jen minimálně nastolovala vlastní témata. Po většinu času jen reagovala na výroky kandidátů, případně je korigovala a doplňovala.

To se podepsalo také na přítomnosti rámcování v debatě. Z velké části ji totiž svými promluvami rámovali sami kandidáti. Z pozice média se tematické rámcování objevovalo zcela okrajově – moderátorka sama dala v krátké debatě kandidátům jen minimum prostoru k tomu, aby mohli svým potenciálním voličům představit své plány, volební programy či politické názory. Mnohem častěji se jich doptávala na různé osobní útoky či výtky, které k sobě kandidáti navzájem měli, čímž tento konflikt mezi kandidáty vyzdvihovala (viz níže).

Debata tak byla (nejen z těchto důvodů) z velké části zarámována skrze konfliktní rámec. Druhý nejčastější byl pak výskyt rámcujících prostředků svědčících o přítomnosti strategického herního rámce. Jak již bylo řečeno, jen v malé míře se v debatě vyskytovaly rétorické či technické prostředky tematického rámcování. Zhruba jen ve třech promluvách bylo odhaleno rámcování politické shody.

## Konfliktní rámec

Přítomnost konfliktního rámcování byla zcela jednoznačně tou nejvýraznější v celé debatě. Moderátorka vyzdvihovala spor nejen mezi oběma kandidáty stojícími proti sobě, ale také například mezi některým kandidátem a vládou, či konflikt mezi snahou kandidátů o získání postu prezidenta a jejich charakterem či kompetencemi. Příkladem prvního zmíněného může být tato ukázka:

**Moderátorka:** „*Pane Pavle, já bych měla jednu otázku, protože vy jste říkal, že Andrej Babiš je proruský kandidát, a to mi připadá jako skutečně faul, protože to by směřovalo dejme tomu k hnutí SPD. Ale Tomio Okamura řekl, že Andreje Babiše nepodpoří, protože vy oba jste z jeho pohledu probruselští kandidáti. Tak budete to dál říkat, když to není pravda?“*

V této promluvě byl vyzdvižen konflikt hned na několika úrovních. Jednak moderátorka uvedla, že Petr Pavel označuje svého oponenta za proruského kandidáta, což lze vnímat zvláště v době ruské agrese na Ukrajině jako silně konfliktní označení (Pavel přitom odmítl, že by tvrzení sám řekl). Zároveň přiložila k tomuto označení vlastní negativní hodnocení tím, že ho okomentovala jako *faul*. Poslední věta pak působila dojmem, jako by Petr Pavel o svém oponentovi lhal a ptala se ho, zda miní lhát i do budoucna, což mohlo poškodit mediální obraz Pavla. Proti této promluvě moderátorky se v následující větě Petr Pavel ohradil s tím, že nikdy Andreje Babiše jako proruského kandidáta neoznačil (v začátku debaty uvedl, že je kandidátem podporovaným Milošem Zemanem a voleným proruským táborem v této zemi).

Podobným projevem pak byla i promluva moderátorky směrem k Andreji Babišovi. Potřeba je v ní rozlišit mezi tématem otázky a mezi použitými rámcujícími prostředky. Tematicky se otázka věnovala strategii Babišovy kampaně, její rámcování však bylo silně konfliktní:

**Moderátorka:** „*Každý ale ví, že jste kampaň před druhým kolem prezidentské volby odstartoval třemi sděleními, a to že Petr Pavel, váš soupeř, je válečný štváč, že je, a to jste teď zopakoval, provládním kandidátem, a že pokud by vyhrál, tak koalice Spolu by obsadila všechny důležité funkce ve státě. Ale to není pravda, jak se ukazuje. Takže máte zapotřebí taková tvrzení? Jsou vás hodna?“*

Moderátorka sama nejprve definovala dle vlastního úsudku tři hlavní sdělení Babišovy kampaně, aniž by ho nechala je okomentovat. S těmito sděleními pak operovala jako s fakty a přikládala k nim vlastní hodnocení. Jejich formulací přitom vyzdvihla spor mezi kandidáty, a to když 1) zdůraznila, že Petr Pavel je jeho *soupeřem*, a když 2) jako jedno z hlavních sdělení Babišovy kampaně uvedla, že je Petr Pavel *válečným štváčem*.

Celkové vyznění této promluvy však prezentovalo za konfliktní nejen Babišův vztah k jeho oponentovi, ale také jeho vlastní charakter. V závěru promluvy totiž moderátorka zdůraznila, že Babiš podle ní neříká pravdu. Její otázky na závěr lze pak v tomto kontextu interpretovat jako výrazně konfliktní, kdy útočila na charakter kandidáta. Důležitý byl v tomto případě také tón hlasu moderátorky, který bylo možné interpretovat jako téměř opovržlivý (čímž naznačovala, že podle ní tato slova zapotřebí nemá). Celou tuto promluvu tak lze interpretovat způsobem, že moderátorka nejprve sama zarámovala Babišovu kampaň jako negativní a následně ho za tuto negativu odsoudila.

Jako další příklad rámcujících prostředků lze uvést i dotaz moderátorky: „*Pane Pavle, (...) jak byste lidem vysvětlil, že byste nebyl vládní loutkou?*“ a stejně tak i ironickou otázku: „*Pane Babiši, přečetl jste si ústavu? Jak toto může prezident ovlivnit?*“. Oba tyto případy lze interpretovat jako moderátorčiny projevy pochybnosti o kompetentnosti kandidátů, které jsou jedním z ukazatelů konfliktního rámce (Bartholomé a kol., 2018, str. 1698).

### Strategický herní rámeček

Rámcující prostředky odkazující ke strategickému hernímu rámci se v diskusi kandidátů vyskytovaly výrazně méně než ty konfliktní. Byly však vůbec prvním projevem rámcování v celé debatě, a to hned v úvodu, kdy byla spuštěna znělka pořadu. V té se totiž divákům zobrazil název: „*Prezidentský souboj Deníku*“, který moderátorka následně zopakovala také ve své úvodní promluvě. Jedním z titulků při on-line živém vysílání byla i věta: „*Postoupí do finále Petr Pavel, či Andrej Babiš?*“ Slova *souboj* a *finále* pak lze v tomto kontextu považovat za rétorické rámcující prostředky, které se projevují využitím sportovní či válečné terminologie (označení vítězství v prezidentských volbách za „postup do finále“ bylo navíc i fakticky chybné).

**Obrázek 2: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Deník.cz**



Zdroj: (Deník.cz, 2023)

Debata Deníku se jako jedna z mála zkoumaných nevěnovala konkrétním strategickým krokům kandidátů ani kontroverznímu billboardu Andreje Babiše, který byl jinak velmi diskutovaným tématem prezidentských voleb (viz analýzy dalších médií). Přesto se však v několika málo promluvách moderátorky projev strategického herního rámce objevil.

Jednu z takových situací vyvolal Andrej Babiš, který se chlubil tím, že jednal s bývalým prezidentem Spojených států amerických Donaldem Trumpem. Moderátorka na to reagovala slovy: „*No nevím, jestli je to nějaké plus, když někdo jedná s Trumpem.*“ Opět tak porušila požadavek na neutralitu, když do reakce vložila vlastní hodnocení, z něhož bylo zřejmé, že to sama za *plus* nepovažuje. Právě použití slova *plus* pak lze chápat jako „plusové body“ do žebříčku hodnocení kandidátů v rámci jejich šance na vítězství. Komentář lze tedy interpretovat tak, že moderátorka zhodnotila (lépe řečeno zpochybnila) předvolební strategii Babiše spočívající v připomenutí svých vazeb na Donalda Trumpa s cílem zlepšit si pozici ve volbách. Právě vyzdvihování (ať už dobré či špatné) strategie kandidátů je projevem strategického rámcování.

### Tematický rámec

Deník.cz zvolil pro tuto debatu přístup, ve kterém moderátorka pokládala předem připravené otázky jen v minimálně míře. Na místo toho spíše reagovala na vyjádření kandidátů, komentovala jejich promluvy či jim dávala prostor na sebe reagovat. Její vlastní otázky vlivem toho pak velmi často směřovaly na charakter kandidátů, řešení výtek, které vůči sobě kandidáti měli apod. Tyto otázky však častěji sklouzávaly k již zmíněnému

konfliktnímu (a strategickému hernímu) rámcování. Ačkoliv se i v této diskusi objevily některé rámcující prostředky odkazující k tematickému rámcování, ve svém celku nelze debatu označit za tematicky zarámovanou.

Z hlediska dodržení požadavků na objektivitu však stojí za zmínku jeden tematický technický rámcující prostředek, který byl specifický pro tuto debatu – konkrétně pro on-line prostředí, ve kterém byla pořádána. Médium se totiž samo rozhodlo zarámovat celou debatu do čtyř klíčových vět, které vyplynuly z promluv kandidátů a které médium samo vybralo a vyzdvihlo jako témata debaty. Každému kandidátovi vybralo dvě věty/témata a ty prezentovalo jako jejich parafráze:

1. Petr Pavel: proruská scéna pracuje v zájmu Andreje Babiše
2. Petr Pavel: Můj soupeř je mistr překrucování faktů
3. Andrej Babiš: pan Pavel chce omezovat svobodu slova
4. Andrej Babiš: já nestraším válkou

Tyto věty následně v průběhu debaty pouštěl Deník.cz ve formě točících se titulků ve žluté horní liště (viz Obrázek 3). Chápat je lze jako čtyři hlavní rétorické rámcující prostředky, do kterých médium shrnulo to nejzásadnější, co v debatě od kandidátů zaznělo.

Výběr těchto vět lze však zároveň interpretovat i jako snahu o konfliktní rámcování – zcela evidentně totiž tato témata vyzdvihují konflikt mezi kandidáty (Babiš jako mistr překrucování faktů nebo Pavel jako omezující svobodu slova).

**Obrázek 3: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Deník.cz**



Zdroj: (Deník.cz, 2023)

Z hlediska požadavků na objektivitu je pak použití této lišty jako rámcujícího prostředku problematické hned ze dvou důvodů. Tím prvním je fakt, že titulky se v horní liště točily náhodně v průběhu celé debaty. Docházelo tak například k situacím, kdy měl Andrej Babiš slovo a promlouval k divákům a nad ním ve stejný moment běžel titulek „Andrej Babiš je mistr překrucování faktů“. Takové načasování pak mohlo shazovat či minimálně ponižovat význam promluv Andreje Babiše – a to i ve chvílích, kdy mu měl být objektivně udělen prostor a pozornost měla být upřena k jeho promluvám, nikoliv těm oponenta.

Druhým problematickým bodem pak bylo to, že titulky (parafráze kandidátů) přibývaly v horní liště v rámci debaty postupně podle toho, kdy politici tyto věty vyslovili. Už od desáté minuty tak v horní liště běžely dvě parafráze Petra Pavla útočící na Andreje Babiše, ale pouze jedna parafráze Babiše útočící na Pavla. Tento stav se nezměnil až do 25. minuty, kdy teprve ve žluté liště přibyla druhá parafráze Babiše (je třeba připomenout, že celá debata měla 27 minut). Většinu času tak byl počet těchto rámcujících prostředků vůči kandidátům nevyvážený.

#### Rámec politické dohody/shody

Podobně jako v případě tematických rámcujících prostředků byl i výskyt prostředků rámcujících politickou dohodu či shodu jen minimální. U tématu vládní pomoci českým občanům a ukrajinským uprchlíkům například moderátorka odpovědi kandidátů shrnula slovy: „*Tak v tom byste se asi předpokládám shodli, že vláda by měla pomáhat víc a cíleněji, nikoliv plošně. Tak výborně, to máme jeden společný bod.*“ V této odpovědi moderátorka cíleně vyzdvihla názorovou shodu obou kandidátů. Podobně reagovala slovy o „shodě“ či „soulasu“ ještě ve dvou případech.

S ohledem na nízký počet takových případů a také s ohledem na to, jak silně přítomné bylo rámcování konfliktu, však nelze tato data interpretovat se závěrem, že se v debatě vyskytoval rámec politické shody.

### 3.2.3 Blesk.cz

Debaty prezidentských kandidátů v Blesku byla rozčleněna na pět různých tematických okruhů. Nejprve se věnovala moderátorka předvolební kampani kandidátů z různých úhlů pohledu. Tomu bylo věnováno zhruba 27 minut, tedy téměř polovina veškerého času. Dalším tématem bylo fungování Hradu v případě zvolení, o kterém se vedla diskuse asi pět minut. Následovaly otázky spojené s českou ekonomikou, kterým bylo věnováno zhruba deset minut, a na závěr se moderátorka ptala zhruba sedm minut na zahraniční politiku obou kandidátů. Poslední okruh byl pak formálně rozdělen na několik specifických kategorií, kdy kandidáti odpovídali v časovém limitu či pokládali otázky sobě navzájem.

V debatě Blesku se ze strany samotného média či jeho moderátorky projeví celkem tři mediální rámce ze čtyř. Tato debata svým obsahem odpovídá odborné literatuře zabývající se rámcům v politických kampaních, která poukazuje na fakt, že novináři v posledních letech výrazně upřednostňují strategický herní rámec nad rámcem tematickým (Aalberg a kol., 2012, s. 163). První zmíněný zde totiž dominoval zcela jednoznačně. Druhým nejčastěji používaným rámcem byl pak rámec konfliktu. Až ve druhé polovině debaty se začaly více projevovat prvky rámce tematického, když byly rozebírány konkrétní politické názory a návrhy řešení obou kandidátů. Nebyl odhalen žádný rámcující prostředek, který by poukazoval na přítomnost rámce politické dohody či shody.

#### Strategický herní rámec

Jedním z důvodů silné přítomnosti tohoto rámce je i fakt, že se moderátorka věnovala předvolební kampani obou kandidátů téměř polovinu celkového času debaty. Právě téma kampaně jednoznačně přitahovalo také používání rámcujících prostředků souvisejících se strategií kandidátů. Tyto prostředky se však projevovaly napříč celou debatou.

Příkladem může být už samotný název předvolebních debat, které médium pojmenovalo „Bitva o hrad“. Této debatě před druhým kolem voleb dal Blesk.cz podtitulek: „Souboj titánů“. Oba tyto názvy jsou jednoznačnými příklady využití výrazů spojovaných s válkou, soutěží či terminologií připomínající bojové sporty, které je pro rámec typický.



**Obrázek 4 a 5: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz**



Zdroj: (Blesk.cz, 2023)

Zatímco název „Souboj titánů“ uvedla moderátorka pouze jednou, označení „Bitva o hrad“ se prolínalo celou debatou – od úvodní znělky, po grafické oddělení tematických okruhů, až po závěr debaty. A přítomné bylo i v průběhu debaty, kdy se ve formě loga zobrazovalo v pravém horním rohu obrazovky nebo na titulkové liště vedle jména kandidátů (viz Obrázek 5). Ke konci debaty pak moderátorka představila formát, kdy si měli kandidáti položit navzájem otázku – tuto pasáž médium pojmenovalo „Prezidentské K.O.“. Od začátku do konce debaty tak všechny tyto názvy navozovaly atmosféru, jako by se měli oba kandidáti utkat o post prezidenta spíše na bitevním poli či v boxovacím ringu, než že by měli potenciálním voličům představovat své názory na různá politická témata a nechat je na jejich základě zvolit svého favorita v demokratických volbách.

Strategické rámcování se projevilo také způsobem, jakým se moderátorka rozhodla hned v úvodu debaty oba kandidáty představit divákům tím, že prezentovala jejich výsledky z prvního kola voleb. Hned v první větě uvedla počet hlasů pro každého kandidáta, přičemž zdůraznila, že Andrej Babiš získal o 22 tisíc hlasů občanů méně.

Jak již bylo uvedeno, rámcující prostředky strategického herního rámce se pak výrazně prolínaly zejména první polovinou debaty. Namísto toho, aby se moderátorka věnovala politickým postojům či světonázorům obou kandidátů, které by byly relevantní pro budování názorů veřejnosti, téměř půl hodiny se (až na pár odbočujících otázek) věnovala jejich krokům v kampani.

Hned při první otázce na Andreje Babiše například médium promítlo divákům na obrazovce fotografii jeho billboardu (za porušení vyváženosti pak lze považovat, že za celou debatu nebyl ukázán žádný billboard Petra Pavla). Tomu se následně věnovali několik minut, kdy řešili strategii za jeho kampaní:

**Moderátorka:** „*Vy jste se prý dohodl se svým týmem, že se ten billboard změní, jak se změní?*“

**A. Babiš:** „*Změní se na generála.*“

**Moderátorka:** „*Změní se na generála. A vy jste dopředu nevěděl, co na něm bude, že jste řekl...*“

Moderátorka zde nejprve vyzdvihla předvolební kampaň Andreje Babiše tím, že se zeptala, na jaké další strategii se s marketingovým týmem dohodli. Její druhá otázka pak byla položena tónem, ze kterého bylo patrné, že Babišův přístup ke kampani sama hodnotí (a porušila tak požadavek nestrannosti).

Stejně tak se moderátorka věnovala strategii kampaně Petra Pavla, na což poukazuje například tato promluva:

**Moderátorka:** „*Já si pamatuju, jak se před 5 lety všichni neúspěšní kandidáti semkli kolem Jiřího Drahoše, a dle výsledku mu to možná ublížilo, spíše než pomohlo. Neměl byste se méně spojovat s Danuší Nerudovou, Pavlem Fischerem, kýmkoliv dalším, kdo vám vyjádří podporu? Nebojíte se toho, že to je polibek smrti? Už vás podpořil i Mirek Kalousek dokonce.*“

Tuto druhou otázku pak lze interpretovat jako dotaz na to, zda kandidát volí v předvolební kampani vhodnou strategii k tomu, aby dosáhl svého cíle, tedy vyhrát volby, a zda mu jeho rozhodnutí nemohou v tomto cíli naopak uškodit. Metaforu *polibek smrti* lze pak vyložit jako vyslovení podpory, která má za důsledek snížení šancí a preference kandidáta, místo aby je zvýšila.

Technickým rámcujícím prostředkem v debatě bylo i použití „citace“, kdy médium v průběhu diskuse přehráló komentář politické konzultantky Alžběty Králové, která hodnotila Babišovu strategii. Citace konzultantky ke strategii Pavla však nezazněla, moderátorka ji pouze parafrázovala.

**Obrázek 6: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz**



Zdroj: (Blesk.cz, 2023)

V záznamu byl navíc obraz zářámován tak, že vedle konzultantky byla v pravé polovině obrazu v nadživotní velikosti fotografie Pavla, přičemž konzultantka ale komentovala strategii jeho oponenta. Takové použití strategického rámcujícího prostředku pak mohlo působit dojmem zaujatosti proti Babišovi.

### Konfliktní rámec

Druhým nejviditelnějším rámcem této debaty byl rámec konfliktu. Obsah debaty byl v určitých momentech rámován tak, aby zdůraznil, že oba kandidáti názorově i hodnotově stojí proti sobě. V určitých momentech byl však tento střet zjevnější v otázce moderátorky než v samotných odpovědích kandidátů. Ve voličích pak tento přístup mohl vyvolat dojem, že prezidentské volby nebudou jen o výběru vhodnějšího kandidáta na post prezidenta, ale spíše o výběru toho jediného možného (výběr druhého by pak znamenal naprosté selhání). Takto například moderátorka reagovala na promluvu kandidáta Petra Pavla, který odpovídal na to, jak významné jsou tyto volby z hlediska hodnot a dalšího směřování státu.

**P. Pavel:** „...není to jenom o tom, kdo vystřídá Miloše Zemana na Pražském hradě, ale o způsobu vedení této země, o charakteru politiky, kterou budeme mít...“

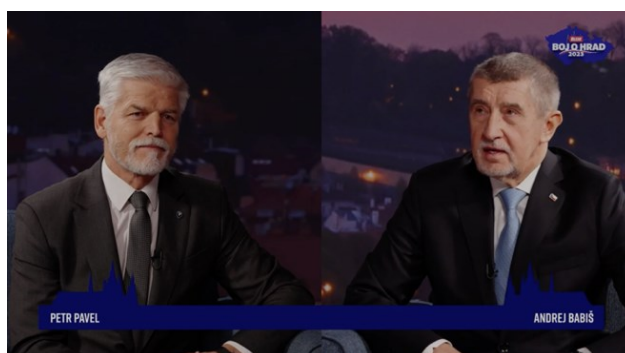
**Moderátorka:** „A o tom, aby tam nebyl Andrej Babiš, čímž vlastně potvrzujete možná trochu pro mě to podezření, že jste Anti-Babiš.“

V této ukázce moderátorka skočila kandidátovi do řeči a doplnila jeho výpověď větou, kterou sám (jak bylo z kontextu patrné) nezamýšlel říct. Výběr slov, zejména pak hesla „Anti-Babiš“, lze v tomto projevu považovat za rétorický rámcující prostředek – upozornění

na dichotomii Babiš a Anti-Babiš jasně vytváří propast mezi oběma kandidáty a znázorňuje, jakým způsobem jsou proti sobě silně vymezeni. Heslo přitom jako první a jako jediná přednesla v debatě sama moderátorka, která se rozhodla svou promluvu takto zarámovat, nikoliv kandidáti. Naopak Petr Pavel se v následující odpovědi proti tomuto pojmu sám vymezil.

Tento narativ byl pak podpořen také obrazem. Dramatičnost živého vysílání (a do jisté míry konflikt mezi oběma kandidáty) byla zvýšena občasným rozdělením obrazovky na dvě části, přičemž na každé polovině snímala kamera tvář jednoho kandidáta. Oba politici byli namířeni proti sobě (viz Obrázek 7). Bylo tak možné sledovat neverbální komunikaci oponenta při promluvě jednoho z kandidátů.

**Obrázek 7: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz**



Zdroj: (Blesk.cz, 2023)

Rámecující prostředky konfliktu se však projevovaly i v dalších promluvách moderátorky, která pokládala některé otázky takovým způsobem, jako by už podsouvala kandidátům určitý narativ s cílem konflikt vyvolat či na něj minimálně upozornit. Ukázkou toho byla její otázka na Petra Pavla, který se měl vyjádřit k billboardu oponenta, jenž byl namířen proti němu:

**Moderátorka:** „*Pane Pavle, jaká byla vaše reakce na tuhle reklamní plochu, zahrálo to na nějakou vaši citlivou strunu?*“

Druhou polovinu této věty lze interpretovat tak, že byla moderátorkou dodána s cílem vyvolat emocionální reakci a upozornit na konflikt mezi oběma kandidáty způsobený billboardem.

Významným projevem konfliktního rámcování byl v závěru debaty i speciální formát pokládání otázek spojený se samochválou. Cílem bylo uvést, proč jsou kandidáti „v dané kategorii lepší než protivník“ (přičemž již výběr slova *protivník* konotuje konflikt mezi účastníky). Některé vybrané otázky pak byly natolik konfliktní povahy, že na ně kandidáti sami odmítli odpovědět (např. „*Jsem lepší člověk, protože...*“ nebo „*Přivedu na hrad lepší první dámu, protože...*“). Celou tuto pasáž, po které spolu začali kandidáti diskutovat, pak moderátorka ukončila slovy: „*děkuji za tento drobný konflikt před kamerami, který jistě ukázal, jak to mezi sebou máte.*“ Tímto shrnutím moderátorka vyzdvihla konflikt – vzhledem k tomu, že výpověď neměla jinou informační hodnotu, pravděpodobně tak učinila s cílem upoutat zájem publika (Semetko a Valkenburg, 2000, s. 95). Tento konflikt přitom svými otázkami sama vyvolala.

Jednotlivé rámcující prostředky však nenaznačovaly spor jen mezi oběma kandidáty. V některých případech byly promluvy moderátorky zarámovány též konfliktně vůči jiným stranám (například konflikt: opoziční politik Andrej Babiš vs. aktuální vláda).

### Tematický rámec

Zatímco témat nastolila moderátorka v debatě několik (viz výše), tematický rámec se neprojevoval zdaleka tak často, jak by bylo možné v prezidentské debatě očekávat. Otázky na plány či program kandidátů, návrhy zákonů či reforem, do velké míry ustupovaly strategickému hernímu rámci i tomu konfliktnímu.

Poprvé se začal tematický rámec projevovat až po půl hodině diskuse (celá přitom trvala hodinu). Projevil se například v této otázce moderátorky, na kterou se zeptala postupně obou kandidátů:

**Moderátorka:** „(...) *kdybych chtěla od vás tři věci, s nimiž se vám lidé svěřovali, které je trápí v jejich dennodenním ekonomickém životě, tak které by to byly?*“

Po zaznění odpovědí následovala otázka moderátorky na to, jak by kandidáti z pozice prezidenta republiky lidem s těmito jimi nastíněnými problémy pomohli. Moderátorka se zde zaměřila na potřeby obyvatelstva a dala politikům prostor pojmenovat jejich aktuální problémy, v další otázce jim pak umožnila nastínit i jejich řešení.

Zatímco nejprve se diskuse Blesku věnovala strategii kampaně a tomu, zda by na billboardu mělo být napsané to či ono slovo, ve druhé polovině debaty je vidět markantní rozdíl ve změně rámce, skrze který mohli diváci vnímat kandidáty jako „*účastníky konstruktivního dialogu*“ (D'Angelo a kol, 2005, 200).

V diskusi se však vyskytlo také několik situací, na které upozornili Nelson a Oxleyová (1999), kdy moderátorka vložila do debaty vlastní zarámování tématu. Nejčastěji byl některý z rámcujících prostředků použit v případě, kdy potřebovala moderátorka složitou a komplikovanou politickou debatu zjednodušit do několika vět či hesel, kterými by mohla nastolit téma jen v krátké výpovědi. Takto například zahájila debatu o ekonomické situaci v zemi:

**Moderátorka:** „*Inflace, energetická chudoba, poměrně veliké díry ve státním rozpočtu. I v takovéhle době se ujme funkce prezidenta jeden ze zde přítomných kandidátů. Co s tím zmůžou, zjistíme v následujících minutách.*“

První větu lze chápat jako rétorický rámcující prostředek, kdy použití těchto tří hesel (a vynechání jiných pozitivnějších ekonomických hesel) již velmi otevřeně dodalo debatě o ekonomické situaci v zemi silně negativní kontext. Do diskuse tím bylo vloženo rámcování, skrze které měli posluchači a diváci chápat výpovědi respondentů, které po této promluvě následovaly. Celou promluvou navíc moderátorka do určité míry přikládala oběma kandidátům odpovědnost za zmíněné ekonomické problémy, či minimálně za nalezení řešení („*I v takovéhle době se ujme funkce jeden ze zde přítomných kandidátů. Co s tím zmůžou, zjistíme...*“). Zároveň však položením hned druhé otázky na toto téma sama uvedla, že ve skutečnosti je role prezidenta v tomto ohledu poměrně omezená („*Jak jim s tím chcete jako prezident – který má mnohem okleštěnější pravomoci než premiér, kterým jste byl – jak jim s tím chcete pomoci?*“).

Tematickým rámcujícím prostředkem bylo pak i označení Babišova návrhu na uspořádání mírového summitu za „*průbojnou ideu*“. Tím moderátorka vybočila z neutrální linie a dodala diskutovanému tématu hodnotící prvek – Babišův návrh je takto vykreslen kladně, samotný kandidát pak působí jako průkopník, jako někdo, kdo dokáže přicházet s neotřelými nápady a bojovat za ně.

To vyplývá i z kontextu, ve kterém byl použit:

**Moderátorka:** „*Pane Pavle, vy jste ten návrh pana Babiše na mírový summit prohlásil za – dovolím si zhodnotit – bláhový, na druhou stranu, on aspoň s nějakou takovouhle průbojnou ideou přišel, tak co je to vaše řešení?*“

Větu lze interpretovat nejen tak, že návrh na mírový summit byl moderátorkou záramován pozitivně, ale že byl také uveden jako jakýsi „příklad aktivního politika“ pro oponenta, kterého se pokoušela moderátorka ke stejné aktivitě (nabídnutí řešení) vyzvat. I zde je tak patrné, že skrze toto tematické rámcování nahlížela na politiky jako na aktivní účastníky dialogu, kteří jsou schopni pojmenovat problémy, nabídnout jejich řešení, případně za ně přijmout odpovědnost (D'Angelo a kol., 2005, s. 200 - 201).

### 3.2.4 Česká televize

Prezidentská debata v České televizi byla z hlediska obsahu ovlivněna tím, že se jí kandidát Andrej Babiš rozhodl zúčastnit, ačkoliv pozvání do posledních minut před jejím zahájením odmítal. Na tento fakt moderátor upozornil hned v úvodu a opakovaně to zmínil i v jejím průběhu. Již samotný začátek debaty tak účastníci zahájili konfliktním tónem (viz níže). I přesto toto překvapení však bylo médium schopno debatu přítomnosti obou kandidátů přizpůsobit, moderátor pokládal otázky vyváženě oběma kandidátům.

Debata nebyla rozčleněna na tematické okruhy – moderátor se nejprve ptal na průběh předvolební kampaně, následně byly probírány postoje kandidátů k aktuálním problémům na domácí politické scéně, kandidáti odpovídali také na otázky pravomocí prezidenta, hodnotili ekonomickou situaci v zemi a zabývali se též zahraniční politikou i válkou na Ukrajině.

Celá debata byla záramována do dvou hlavních rámců, které se v promluvách i v jejím formátu projevovaly nejčastěji: rámeček konfliktní a rámeček tematický. Zatímco konfliktní rámcování bylo zřejmé zejména v první polovině debaty, v té druhé převládaly projevy rámečku tematického – oba přístupy se však do jisté míry prolínaly celou debatou. Odhaleno bylo též několik rámcujících prostředků odkazujících k použití strategického rámečku, v porovnání se dvěma zmíněnými byl však jejich počet mizivý. Až na jeden případ zmíněný níže nebyl odhalen žádný projev rámcování politické dohody či shody.

## Tematický rámec

Celkem trvala debata dvě hodiny a dala tak oběma kandidátům nejvíce prostoru (ze všech zkoumaných duelů) pro sebezprezentaci i prezentaci svých politických postojů. Dle očekávání o prezidentských debatách (Téllez a kol., 2011, s. 199; Macassi, 2022, s. 199), zvláště potom těch veřejnoprávních, byl její charakter z velké části tematický. Tento rámec byl však zprvu potlačen konfliktním rámcováním (viz níže). Výrazněji se tak začal projevovat zhruba až po první třetině debaty, kdy se diskuse uklidnila a více odpovídala podobě prezidentských debat, ve kterých má být věnován prostor prezentování konkrétních programů, činů a politických názorů.

**Moderátor:** *„Tak my bychom byli rádi, pokud byste oba dva kandidáti, pane Babiši a pane Pavle, v téhle té debatě nastolili jedno téma, které považujete za důležité, možná nejdůležitější. Jaké téma byste zvolili a proč? A pak vás nechám navzájem reagovat.“*

Tento úryvek je příkladem promluvy, ve které dal moderátor kandidátům prostor nastolit vlastní téma. Kandidáti tak dostali možnost odkázat se na potřeby či stížnosti obyvatelstva či se věnovat obecným tématům. Mohli divákům představit, jaké hodnoty zastávají či jaké problémy považují za nejzásadnější a jak by je řešili (oba otázku využili k okomentování ekonomické situace v zemi a dopadům na obyvatele).

V jiných promluvách se pak moderátor ptal na konkrétní kompetence prezidenta a na to, jak by kandidáti tuto funkci vykonávali, kdyby ve volbách uspěli. Právě odkazování se na obsah vládních plánů či programů kandidátů je podle Macassiho (2022, s. 135) jedním z ukazatelů tematického rámcování. Příkladem toho byly otázky typu:

**Moderátor:** *„Pokud by jeden z vás se dostal prezidentského úřadu, hodláte v téhle té věci něco podniknout?“*

**Moderátor:** *„Pane Babiši, jak byste funkci vrchního velitele ozbrojených sil vykonával vy?“*

**Moderátor:** *„Kdyby vláda přišla s návrhem na zvýšení daně z příjmů lidí nebo firem, jak vysoké navýšení by mělo ještě vaši podporu, pane Pavle?“*



Stejně tak nechával moderátor oba kandidáty promluvit k obecným otázkám a tématům společnosti, jakými jsou například:

1. rozdělení společnosti („...*jakým gestem symbolem nebo akcí byste dal najevo voličům protikandidáta, že jste tady i pro ně?*“),
2. rovnost pohlaví („...*zajímá mě prostě v základu vztah k ženám a jak jejich roli nastolit jako téma.*“),
3. domácí násilí („*Budete tohle téma zvedat? Pokud ano, tak jak pane Pavle?*“).

Takto věcně položené otázky, které jsou typické pro tematické rámcování, pak umožnili kandidátům prezentovat se jako schopní politikové, kteří dokáží vnímat problémy společnosti a nabídnout jejich možná řešení. Kandidáti tak dostali možnost představit svým potenciálním voličům základní hodnoty, na kterých stojí, a nastolit témata, kterým by se po zvolení věnovali.

### Konfliktní rámec

Rámčující prostředky odkazující ke konfliktu byly spolu s těmi tematickými nejpočetnější a nejvýraznější skupinou. Vyzdvihován byl konflikt nejen mezi oběma kandidáty, ale také například mezi kandidáty a jejich historickou minulostí, případně mezi kandidátem a některými jeho tvrzeními (kdy moderátor například označil Andreje Babiše za lháře).

Patrný byl tento rámec už v tom, jak moderátor tuto prezidentskou debatu zahájil. Stejný tón se pak nesl minimálně celou její první čtvrt hodinou. Moderátor se nejprve Babiše zeptal, co ho přimělo změnit názor a do debaty přijít, hned při jeho prvním vystoupení v debatě mu však skočil do řeči slovy: „*Takže slova pana Graubnera vás přiměla přijít do debaty České televize?*“ Otázku přitom pronesl téměř ironicky s polovičním úsměvem na tváři, jako by nevěřil, že to má být důvodem jeho příchodu. Kandidát poté v promluvě pokračoval s tím, že České televizi odpouští, na což moderátor okamžitě kriticky a opět s úsměvem reagoval vyjádřením: „*Promiňte, pane Babiši, ale nemáte co odpouštět České televizi.*“ Zvýraznění konfliktu mezi moderátorem/médiem a kandidátem bylo patrné zejména v druhé promluvě moderátora, ještě zásadnější roli ale hrál v obou případech neverbální projev moderátora. Ten totiž působil téměř znevažujícím tónem vůči Babišovi, jako by ho nebylo možné brát seriózně.

Výrazně odlišná, avšak také konfliktní, byla i první otázka směřovaná na Petra Pavla, kterého se ptal na dosavadní předvolební kampaň:

**Moderátor:** „*Pane Pavle, jsme zhruba v polovině kampaně před druhým kolem, před volbami jste varoval před nefér hrou – stalo se podle vás něco takového?*“

A následně dodal:

**Moderátor:** „*Řekněte konkrétně, jaké nefér útoky máte za to, že se staly?*“

V obou případech tak Petra Pavla přímo vyzýval k tomu, aby se ohradil vůči svému oponentovi, zhodnotil neférovost Babišovy kampaně a vymezil se vůči jeho billboardům. V následující otázce se Pavla ještě zeptal, zda má v plánu se proti těmto útokům bránit. Místo toho, aby dal následně moderátor Andreji Babišovi možnost reagovat, se na něj obrátil se slovy: „*Pane Babiši, máte příležitost se omluvit. Chcete toho využít, nebo ne?*“ Touto promluvou nejenže vyjádřil souhlas s Pavlovým hodnocením průběhu kampaně, ale také opět upozornil na konflikt mezi oběma kandidáty, který navíc vyhodnotil jako natolik závažný, že by bylo hodno se za něj omluvit.

Celý tento úvod debaty tak lze hodnotit nejen jako silně konfliktní, ale také jako příklad porušení požadavku na objektivitu a neutralitu, kdy moderátor vkládal do debaty vlastní hodnocení. Odlišným přístupem k oběma kandidátům pak vytvářel jejich obraz, kdy Petr Pavel působil jako věrohodný (schopný relevantně zhodnotit průběh kampaně, pravdomluvný, oběť útoků Andreje Babiše) zatímco Andrej Babiš jako nevěrohodný (neseriózní, útočný vůči České televizi i oponentovi, neschopný přijmout odpovědnost za své činy).

Podobné stranění pak bylo patrné i z dalšího projevu moderátora. Ten zde hájil Petra Pavla (a to i přesto, že proto neměl, jak sám uvedl, žádný důvod):

**Moderátor:** „*Pane Babiši, není mým důvodem hájit kohokoliv z vás, nicméně slyšel jsem rozhovor s panem Pavlem, kde hovořil o tom, že právě vyslání vojáků NATO na Ukrajinu by mohlo vést k rozšíření eskalace. To znamená k pravému opaku toho, co tvrdíte vy.*“

**A. Babiš:** „*Já jsem četl jeho tweet. Nebo nevěříte, co pan...*“

**P. Pavel:** „*Já bych na to s dovolením zareagoval...*“

Ačkoliv se Petr Pavel (gestikulací, které si Řezníček pravděpodobně nevšiml) snažil přihlásit o slovo, moderátor mu ho nedal a začal se vymezovat vůči tvrzením Andreje Babiše sám. Když Pavel slovo nedostal, vzal si ho sám svou následnou promluvou. Situaci tak lze interpretovat způsobem, že na místo toho, aby se konfliktní pozice vůči Babišovi ujal jeho oponent a moderátor zůstal nestranný, zhostil se této konfliktní role sám moderátor (a svou nestrannost tím porušil).

Rétorické rámcující prostředky byly pozorovány také v několika otázkách, které byly silně konfrontační či se pokoušely spor vyloženě vyvolat, například:

**Moderátor:** „Co byste vy, pane Babiši, Miloši Zemanovi, vyčetl nejvíce za posledních 10 let, kde podle vás selhal?“

**Moderátor:** „Miloš Zeman a Václav Klaus. Je to polistopadový kartel, abych to chápal správně.“

V jiných promluvách moderátora se pak konfliktní rámcování projevovalo zejména pochybnostmi o kompetenci politika, případně urážlivým či znevažujícím projevem vůči němu (ať už verbálním, či například tónem hlasu): 1) „Proč lžete, pane Babiši?“ 2) „A víte, na čem je založena kolektivní obrana NATO?“ 3) „Pane Babiši, víte, jak zněla moje otázka?“ A podobným příkladem je i tento úryvek, na kterém je možné ilustrovat hned několik rámcujících prostředků:

**Moderátor:** „Vy jste snížili s podporou ODS před časem – zrušili lépe řečeno – superhrubou mzdu, čímž stát přišel zhruba o 100 miliard korun. Prezident Zeman tehdejší daňovou novelu podepsal – ovšem po slibu, že bude platit jenom 2 roky. To je právě teď. Pokud byste se stal prezidentem, trval byste na splnění tohotohle slibu, to znamená, měla by nynější vláda tenhle ten tehdejší slib dodržet?“

**A. Babiš:** „Určitě ne, protože je jiná situace. Díky Bohu, že jsme to udělali. Ne že stát přišel, lidi dostali peníze, pane redaktore, lidi dostali peníze...“

**Moderátor:** „Počkejte. Tady byl nějaký slib, který jste tehdy prezidentovi dali. Takže ten slib byste nedodrželi.“

**A. Babiš:** „Já jsem to vysvětlil panu prezidentovi, určitě bych ho nedodržel, protože máme teďka válku...“

**Moderátor:** „K čemu potom je ten slib, když se nedodrží.“

První rámcující prostředek je možné pozorovat již v úvodní otázce moderátora, který svědčí o tematickém rámcování ve významu, jak jej popsali Nelson a Oxleyová (1999). Zrušení superhrubé mzdy zde totiž bylo zarámováno negativně jako krok vlády Andreje Babiše, kvůli kterému stát přišel o 100 miliard do rozpočtu. Proti tomuto výkladu se kandidát (a bývalý premiér) ve své odpovědi hned ohradil a nabídl jiné rámcování, skrze které lze nahlížet na zrušení superhrubé mzdy naopak pozitivně v tom smyslu, že díky jejímu zrušení tyto peníze zůstaly občanům.

Ukázka však byla vybrána především jako příklad projevu konfliktního rámcování. To bylo patrné zejména z dalších reakcí moderátora. Ten zde totiž dvakrát skočil kandidátovi do řeči, v obou případech proto, aby vyzdvihl konflikt mezi aktuálním názorem Andreje Babiše a jeho slibem, který vyřkl před dvěma lety. Tyto promluvy moderátora lze interpretovat jako formu útoku na charakter kandidáta, kdy jej svými poznámkami vykreslil jako člověka, který nedodrží sliby. To v důsledku může vytvářet obraz Babiše jako nedůvěryhodného člověka. Moderátor přitom nepovažoval za dostatečný argument, že se od té doby změnila situace (Babiš upozorňoval na rozpoutání války na Ukrajině, které mělo mimo jiné výrazné ekonomické dopady na Českou republiku).

Konfliktní výměna názorů mezi Petrem Pavlem a Andrejem Babišem pak byla několikrát podpořena také technickým rámcujícím prostředkem, a to obrazem vysílané debaty. V určitých momentech byla totiž obrazovka rozpuřena ve dvě – na každé straně kamera zabírala tvář jednoho z kandidátů, kteří byli namířeni proti sobě (Viz Obrázek 8). Takový obraz dodával na dramatičnosti, protože bylo možné sledovat oba kandidáty naráz v momentech, kdy si skákali do řeči nebo na své projevy reagovali neverbálně.

**Obrázek 8: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v České televizi**



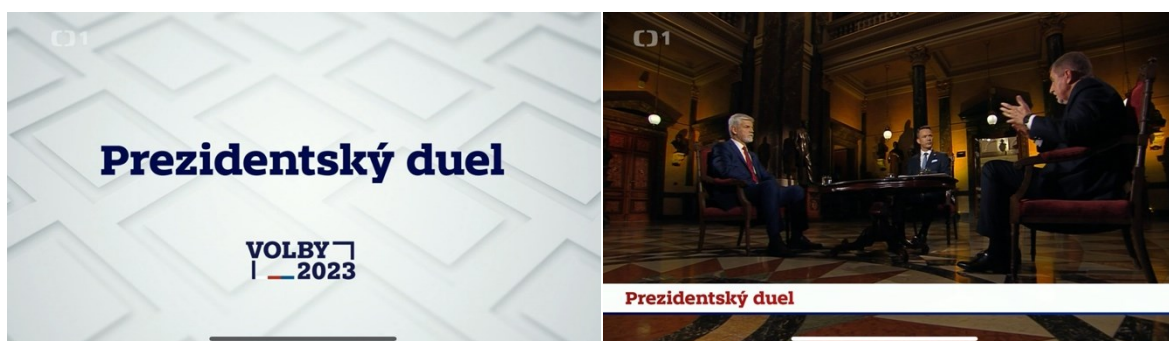
Zdroj: (Česká televize, 2023)

## Strategický herní rámec

Na rozdíl od zbylých zkoumaných médií byl v debatě České televize strategický herní rámec výrazně potlačen. Médium se v tomto ohledu vymykalo nejen ostatním zkoumaným v českém prostředí, ale také například médiím ve Spojených státech amerických, ve kterých je dle výzkumů strategický herní rámec v politické komunikaci upřednostňován nad tematickým (Aalberg a kol., 2012, s. 163). Zde byla situace opačná, přesto lze skrze tento rámec interpretovat několik konkrétních projevů.

Sportovní terminologie jako jeden z ukazatelů strategického herního rámcování byla použita v samotném názvu debaty, kterou Česká televize pojmenovala „Prezidentský duel“. Ten se vyskytl ve dvou technických rámcujících prostředcích (v úvodní znělce debaty a v grafické spodní liště) a také v rétorickém rámcujícím prostředku (v úvodním přivítání moderátora).

### **Obrázek 9 a 10: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v České televizi**



Zdroj: (Česká televize, 2023)

Strategické herní rámcování se projevilo také přivítáním samotných kandidátů, ve kterém se moderátor rozhodl zdůraznit, kdo z kandidátů uspěl v prvním kole voleb („*Zdravím vítěze prvního kola prezidentské volby pana Petra Pavla*“) a kdo je s ohledem na výsledky druhý („*A zdravím zde také Andreje Babiše, který zůstal za Petrem Pavlem v prvním kole prezidentské volby*“).

Specifickým případem pak byla například tato promluva, ve které se moderátor bránil kritice, že je jeho přístup k udělování slova nevyvážený:

**A. Babiš:** „*Ne, tak to je přesně jak ta minulá debata, pane redaktore. Přesně jak v komunálních volbách. Jste mi nedal zase slovo.*“

**Moderátor:** „*Ale dostáváte slovo, pane Babiši. Záleží, jak s ním naložíte a co říkáte. Měl jste ho už xkrát, já jsem vám do toho neskákal.*“

Moderátor v této odpovědi poukazuje na styl projevu a vystupování kandidáta. Zdůrazňuje, že spíše než na počtu promluv, který kandidát dostane, záleží na tom, zda je dobrý rétor či nikoliv, případně na tom, jakou strategii vyjadřování zvolí. I tento komentář lze proto považovat za jeden z ukazatelů strategického herního rámcování.

Rétorický rámcující prostředek byl identifikován například i poté, co moderátor nechal oba kandidáty spolu diskutovat po dobu celých osmi minut (za celou dobu pouze dvakrát do debaty vstoupil slovy: „*reagujte prosím,*“ jinak se kandidáti střídali v promluvách sami). Poté moderátor tuto diskusi ukončil promluvou:

**Moderátor:** „*Já jsem si užíval teď chvíli roli diváka tenisového zápasu, ale zase vám do toho trochu vstoupím, byť jsem rád za tuhle tu výměnu přirozeně.*“

Použití metafory, která přirovnává věcnou politickou diskusi o postojích, prioritách a programech obou kandidátů k tenisovému zápasu, lze interpretovat jako ukázkový příklad projevu strategického herní rámce.

Věta, ve které byla tato metafora použita, pak pozitivně vyzdvihuje debatu mezi oběma kandidáty, za kterou je moderátor dle svých slov rád. Celou promluvu lze proto považovat i za rétorický prostředek odkazující k rámci politické dohody/shody.

### 3.2.6 Novinky.cz

Debata ve studiu Novinek se věnovala čtyřem základním tematickým okruhům. Prvním bylo téma kampaně obou kandidátů, kterou moderátoři probírali prvních 15 minut vysílání. Následoval tematický blok věnující se válce a bezpečnosti České republiky, kterému bylo věnováno nejvíce času, celkem 22 minut. Ve druhé polovině debaty se pak moderátoři 12 minut ptali na otázky týkající se domácí politiky. Nejméně času, pouze 5 minut, věnovali politice zahraniční. V závěru pokládali kandidáti otázky sobě navzájem, které se mohly týkat jakéhokoliv okruhu.

V rámci debaty na Novinkách použili moderátoři jak rétorické, tak i technické rámcující prostředky odkazující ke všem zkoumaným rámcům. V intenzivní míře se však projevíly pouze tři rámce, a to strategický herní rámec, rámec tematický a rámec konfliktu. V celé diskusi byly nalezeny pouze dva rétorické rámcující prostředky odkazující k dohodě či shodě mezi kandidáty, jejich přítomnost však nelze interpretovat jako dostatečný projev rámce politické shody.

#### Strategický herní rámec

Strategický herní rámec byl při analýze rámcování odhalen již při zkoumání jednotlivých nadpisů použitých v debatě. Debata Novinek nesla název „Prezidentský duel“, který se objevil v úvodní znělce debaty i v úvodním přivítání moderátorů. Blok otázek, které si kandidáti pokládali sami navzájem pak moderátor pojmenoval „Ring volný“. Oba tyto názvy lze označit za rámcující prostředky odkazující k bojové či sportovní terminologii.

Z hlediska promluv moderátorů se strategický herní rámec v této debatě projevil zejména v průběhu prvního tematického okruhu. I toto médium se (podobně jako většina ostatních) rozhodlo věnovat nejprve strategii kampaní a hodnocení toho, kdo má větší šance, než aby nejprve představilo kandidáty na základě jejich politického programu či názorů. Ačkoliv lze hodnotit pozitivně, že divákům nebyli politici prezentováni jen na základě volebních průzkumů, strategický herní rámec se projevoval zejména skrze formulace otázek. U velké části z nich navíc moderátoři nedodrželi požadavek na neutralitu, když do projevů vkládali vlastní hodnocení situace.

Příkladem může být tato promluva moderátora:

**Moderátor:** „*Vy jste velmi aktivní, nicméně zdá se, že v těch posledních dnech vy a váš tým děláte poměrně dost chyb. Kde se ty chyby rodí? Je to nervozita, velká motivace?*“

Tato otázka komentovala strategii kampaně Andreje Babiše, přičemž moderátor k ní rovnou přikládal také hodnotící stanovisko a označil jeho taktiky za chybné. Doplňující otázkou mu pak ještě podsouval určité konkrétní dojmy či pocity, které mohou vykreslovat Andreje Babiše jako člověka, který nedokáže ovládnout své emoce. Když se kandidát ve své následující výpovědi bránil tím, že neví, jaké chyby má na mysli, moderátor mu vyjmenoval několik konkrétních taktických chyb, které podle něj učinil (např. „...*přelepování billboardů, vyjádření v České televizi, na které reagovali v Polsku...*“). Další hodnotící soud týkající se strategie kandidáta pak moderátor přednesl v následující otázce:

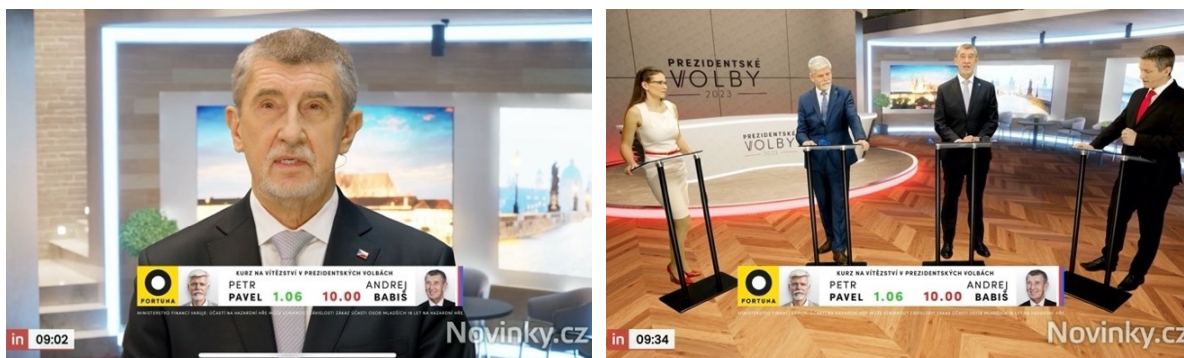
**Moderátor:** „*A když vidíte ty výsledky prvního kola, když vidíte průzkumy, lidi na náměstích, kurzy sázkových kanceláří – připomínám, že ten kurz je jedna ku devíti – věříte ještě, že vyhraje? Věříte ve svůj úspěch?*“

V takto položené otázce moderátor jasně komentoval kandidátovy nižší šance na výhru ve volbách, což je jedním z hlavních projevů strategického herního rámce. Ačkoliv nezmiňoval konkrétní výsledky, jako argument používal i volební průzkumy. Především se ale (velmi netradičně) odkazoval na kurzy na výhru obou kandidátů v sázkových kancelářích, kde dokonce moderátor konkrétní kurz zmínil. Ve větě „*věříte ještě, že vyhraje?*“ pak slovo *ještě* konotuje, jako by šance na zvrácení prohry byly opravdu malé a je otázkou, jestli by Andrej Babiš měl vůbec ještě ve svůj úspěch věřit. Pro úplnost je také nutné dodat, že oba tyto citované příklady zazněly hned v prvních minutách diskuse, a lze je tak považovat za velmi silné projevy rámcování pro celý zbytek debaty.

Kurz sázkové kanceláře Fortuna se jako projev strategického herního rámcování objevil v debatě víckrát, a to v podobě technického rámcujícího prostředku (jako grafika). Ve spodní části obrazovky se zobrazil v různých momentech, které však už žádným jiným způsobem nesouvisely se strategií kandidátů (např. v debatě o zahraniční politice).



Obrázek 11 a 12: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Novinky.cz



Zdroj: (Novinky.cz, 2023)

Jak je z Obrázků 11 a 12 patrné, kurz byl velice negativní pro Andreje Babiše (jedna ku deseti). Není tedy pochyb o tom, že tento projev rámcování byl výrazně neobjektivní – zvláště proto, že se v průběhu debaty objevoval v různých momentech, například i během promluvy Andreje Babiše. Divácká pozornost při jeho promluvách (a váha, kterou jeho promluvám dávali) tak mohla být touto grafikou výrazně ovlivněna.

### Tematický rámec

Ačkoliv byla velká část debaty (zejména první polovina) rámována primárně strategicky a částečně také konfliktně, ve druhé polovině se v promluvách moderátorů prosazovalo více tematického rámcování. Moderátoři v ní pokládali otázky související s domácí i zahraniční politikou, válkou či bezpečností země. Debata zde tak naplňovala očekávání Macassiho (2022, s. 119), podle kterého mají předvolební debaty tematický charakter – dávají kandidátům prostor prezentovat před volbami své politické postoje či návrhy zákonů a reforem, nechávají politiky pojmenovat problémy společnosti a nabídnout jejich řešení. Ukázkou toho je několik objektivně položených otázek, u kterých dostali oba kandidáti prostor k vyjádření.

**Moderátorka:** „Udělil byste milost Jane Nečasové, jako to udělal Miloš Zeman nedávno?“

**Moderátorka:** „Co byste udělal, pokud by Miloš Zeman ještě před svým koncem ve funkci jmenoval nového předsedu Ústavního soudu, ačkoliv pan Rychetský má svůj mandát ještě do srpna? Napadl byste to nějak, nebo byste to respektoval?“

**Moderátor:** „*Pokud by SPD uspěla ve volbách, jmenoval byste Tomia Okamuru premiérem nebo třeba ministrem obrany, Pane Babiši?*“

A podobným příkladem byla i otázka na řešení války na Ukrajině, kterou moderátor položil Andreji Babišovi:

**Moderátor:** „*Vy chcete mír, s kým byste tedy na ruské straně o míru jednal?*“

Způsob, jakým byla otázka formulována, vybízel kandidáta k tomu, aby prezentoval své postoje k aktuální otázce zahraniční politiky, aby svým potenciálním voličům nastínil, jak by tento problém řešil a jak by postupoval. Ukázat se díky tomu mohl jako politik schopný řešit zásadní zahraniční otázky společnosti, což jsou dle Macassiho (2022, s. 135) jedny z ukazatelů tematického rámcování.

V tomto případě hrál ale zásadní roli také kontext – kandidát si otázku vyložil jako manipulativní, a to z toho důvodu, že moderátor Kořen se na ní zeptal poté, co se oba kandidáti shodli na tom, že by Vladimír Putin měl být souzen před mezinárodním tribunálem za válečné zločiny (z čehož vyplývá, že jednání o míru by byla opravdu obtížná).

Ačkoliv původně otázka takto nemusela (ale mohla) být zamýšlena, moderátor se nakonec rozhodl ji doplnit dalším vyjádřením. To už však lze označit za tematické rámcování v pojetí Nelsona a Oxleyové (1999), kdy novinář dané téma sám zarámuje a dodá mu vlastní význam. Moderátor totiž pokračoval slovy: „*Nejsou to plané sliby? Není to jenom vyvolávání strachu, kde to řešení není opravdu tak jednoduché, že by se uskutečnila jedna mírová konference?*“ Ve druhé promluvě tak bylo moderátorem celé téma mírové konference zarámováno do kontextu (nerealizovatelných) planých slibů – a to ještě dříve, než je Andrej Babiš stihl divákům v této debatě představit. Vložením vlastního výkladu či vlastního chápání navrhované mírové konference do debaty tak moderátor porušil požadavek nestrannosti.

### Konfliktní rámec

Podobně jako strategické herní a tematické rámcování, byl tak rámec konfliktu v této debatě silně přítomen. Jeho nositeli byly pouze rétorické rámcující prostředky, technické prostředky konfliktu odhaleny nebyly. Projevovaly se však napříč celou debatou, a to několika způsoby. Důvody pro silnou přítomnost tohoto rámce byly jednak některé promluvy moderátorů, ale také silně konfliktní povaha a atmosféra celé debaty.

V projevech moderátorů bylo odhaleno několik rámcujících prostředků. Jedním z nejvýraznějších bylo například označení „*válečný štváč*“. To bylo použito dvakrát ve dvou různých kontextech – v obou případech moderátoři toto označení vkládali do úst Andreji Babišovi.

#### 1. příklad:

**Moderátorka:** „*Pane Babiši, vy právě velmi často zmiňujete slovo mír, chci mír. Stavíte se do role mírotvorce? Váš protikandidát je podle vás válečný štváč. Vy si opravdu myslíte, že pan Pavel chce válku?*“

**A. Babiš:** „*Já jsem nikdy neřekl, že můj protikandidát je válečný štváč. Za prvé nevím, kde jste to našla. (...)*“

#### 2. příklad:

**Moderátor:** „*No, teď je pro vás Fiala válečným štváčem. Je to ten, kdo nás žene do války.*“

**A. Babiš:** „*Proč používáte tato slova, to jsem nikdy neřekl. Vy to zase manipulujete.*“

Jak je z ukázek zřejmé, v obou případech byl tímto označením vyzdvihován konflikt, jednou mezi prezidentským kandidátem Babišem a jeho oponentem Pavlem, podruhé mezi opozičním politikem Babišem a premiérem Fialou. V obou případech se však Andrej Babiš proti tomuto označení ohradil s tím, že jej nikdy sám nepoužil. V ukázce uvedl, že považuje slova moderátora za manipulaci. Z pohledu této analýzy je lze považovat minimálně za projev rámce, a tedy i neobjektivity.

Ačkoliv zde byl první úryvek prezentován jako příklad konfliktního rámcování, ukázka by mohla být zároveň vyzdvihnuta jako příklad rámcování strategického, kdy moderátorka ve své promluvě spojila strategii kandidátů s jejich osobami (Babiš = mírotvorce, Pavel = válečný štváč).

Typově odlišným příkladem konfliktního rámcování pak byly promluvy, ve kterých nebyly do sporu stavěny konkrétní osoby, nýbrž se projevíly ukazatele útočení na osobnost a styl kandidáta či vznášení pochybností o jeho kompetenci. Příkladem je tato ukázka:

**Moderátor:** „(...) Nepletete si trošku roli prezidenta a premiéra? Není vaše kampaň vlastně kampaní premiérskou místo prezidentské? Protože ty kompetence tam opravdu nejsou. Sám jste deklaroval, že byste jmenoval na návrh ministry automaticky. To je tak jediná možnost, kde můžete do té diskuse vstupovat. A poté můžete jenom přesvědčovat. Jak byste naplnil zkrátka a dobře ty sliby, které dáváte veřejnosti, když můžete jenom vládu požádat, konzultovat s ní, přesvědčovat ji?“

Tuto promluvu moderátora lze interpretovat jako vyzdvihování konfliktu mezi kampaní/sliby Andreje Babiše a jeho reálnými kompetencemi z pozice prezidenta republiky tím, že naznačoval, že nejsou kompatibilní. Moderátor zde zároveň zpochybňoval kompetentnost kandidáta jednak v tom smyslu, že kandidáta poučoval v rozdílu mezi funkcí premiéra a prezidenta, jako kdyby je kandidát na prezidenta neznal, zároveň však také zpochybňoval kompetentnost kandidáta dodržet své sliby. Tím ho v důsledku vykreslil do pozice nevěrohodné osoby.

Rámec konfliktu se projevoval i tím, jaká byla atmosféra celé debaty. Komunikace v prezidentské debatě Novinek byla totiž jednou z nejkonfliktnějších ze všech zkoumaných médií. Oba kandidáti na sebe reagovali v určitých momentech poměrně ostře, několikrát se v průběhu debaty překřikovali a dohadovali, vzájemně si také skákali do řeči.

Ačkoliv konflikt samotný nemusí vždy nutně znamenat přítomnost konfliktního rámce, v této debatě bylo možné najít několik konkrétních rámcujících prostředků, které byly jeho nositeli. Po jedné z vyostřenějších výměn názorů mezi Petrem Pavlem a Andrejem Babišem například moderátor pronesl slova: „*A začíná nám to ve studiu jiskřit.*“ Promluvu lze interpretovat jako vyzdvížení konfliktu (možná i s cílem přilákat publikum). Právě takové projevy například Semetková a Valkenburgová (2000, str. 95) považují za projevy rámce.

Ačkoliv může být v obecné rovině debata mezi kandidáty, do které není zasahováno moderátorem, přínosná z hlediska konfrontace myšlenek a rozvoje argumentace, v některých případech již diskuse mezi Pavlem a Babišem tuto hranici překračovala a přestávala být věcná:

**A. Babiš:** „(...) *co jste řekl pane Pavle o těch fašistech a nacistech, samozřejmě, to je ta mantra, kterou máte nacvičenou. Viděli jsme to i pan...*“

**P. Pavel:** „*Ale vy jste to přece řekl, nebo ne? Nebo budete opět popírat vlastní slova?*“

**A. Babiš:** „*Můžu teda mluvit? Já vám neskáču do řeči. Můžu?*“

**P. Pavel:** „*Mluvit ale můžete klidně.*“

**A. Babiš:** „*Tak děkuju.*“

**P. Pavel:** „*Když budu lhát, tak mně klidně skákejte do řeči.*“

**A. Babiš:** „*Já děkuju, že to tady moderujete. Já myslím, že i na ČT to všichni viděli (...)*“

Z definice Entmana (1993 s. 55) vyplývá, že se rámce mohou projevat nejen tím, co moderátoři říkají a co ve svých promluvách vyzdvihují, ale také tím, kdy naopak nemluví nebo co záměrně vynechávají. V tomto případě lze absenci projevů moderátorů interpretovat právě jako projev konfliktního rámce. Moderátoři nechali diskusi v ukázce plynout i přesto, že nebyla věcně přínosná. Je však možné, že ji hodnotili do jisté míry jako divácky atraktivní.

V podobné diskusi o několik minut později se pak oba kandidáti vzájemně osočovali (například Pavlova slova mířená na Babiše: „*Jako flašinet, točí se kličkou a jede stále stejná písnička,*“ podobně Babiš prohlásil: „*Tak jako vy jste tady jak kolovrátek. Vás to naučili? Vy to melete stále dokola.*“). I v tomto případě dostali kandidáti hodně prostoru pro vášnivou diskusi. Tentokrát se ale oba moderátoři pokoušeli do debaty vstoupit a vrátit do ní věcnost položením nové otázky (případně zastavením promluvy Andreje Babiše), avšak neúspěšně. Projevy konfliktního rámce se tak do debaty dostaly i vlivem moderátorského selhání debatu efektivně vést. V tomto případě je však lze označit za neúmyslné.

Ačkoliv předmětem mého zkoumání nejsou články, se kterými byly jednotlivé debaty zveřejněny na stránkách médií, za zmínku stojí, že Novinky se nakonec přeci jen rozhodly tohoto konfliktu využít a vyzdvihnout ho pro upoutání pozornosti publika. Záznam celé analyzované debaty na svých stránkách totiž sdílely s titulkem: „*Flašinet, kolovrátek. Kandidáti se v duelu dohadovali nad kampaní a bezpečností Česka*“ (Menšík, 2023).

### 3.2.7 Prima

Prezidentská debata na Primě a CNN Prima News se tematicky věnovala několika okruhům, které byly rozděleny jednak promluvami moderátora Petra Suchoně, ale také specifickým formátem, při kterém měli kandidáti odpovídat na otázky ve 30 vteřinách. Úvodní blok, který trval zhruba 20 minut, se většinu času věnoval výsledkům prvního kola voleb a hlavním tématům kampaně obou kandidátů. Následoval blok týkající se bezpečnostní a zahraniční politiky, kterému bylo věnováno zhruba sedm minut. Třetí blok zahájili moderátoři opět otázkou na strategii kampaně – věnovali se tomu, jakým způsobem získávají přízeň voličů, i tomu, kdo jsou jejich podporovatelé. Tento tematický blok trval asi 13 minut. Zhruba stejně dlouhá pak byla pasáž věnovaná otázkám, které se zabývaly domácí politikou a ekonomickou situací v zemi. V pátém tematickém bloku se moderátoři zaměřili na komunistickou minulost obou kandidátů, kterou s kandidáty probírali asi deset minut. V samotném závěru moderátorka poprosila oba kandidáty o jakousi reflexi, ve které měli například okomentovat průběh kampaně či ohodnotit svého oponenta.

Prezidentská debata se svým formátem i stylem nejvíce podobala debatám vysílaným především americkými médii. Jedním z možných vysvětlení pro tuto blízkost je i partnerství mezi společností FTV Prima a americkou CNN International Commercial. Právě ve Spojených státech amerických lze však pozorovat nárůst používání strategického herního rámce (Aalberg a kol., 2012; Patterson, 1994).

Jak je z tematických bloků patrné, diskuse se z velké části věnovala kampani a strategii kandidátů – nejen proto byl i v této debatě strategický herní rámec silně přítomen. Je však nutné říct, že téměř ve stejné míře se debatou prolínaly také další dva rámce – konfliktní a tematický rámec. V samotném závěru se pak moderátorka pokoušela v rámci reflexe atmosféru debaty otočit a přimět kandidáty ke vzájemné pozitivní reflexi, či k nalezení shody. K žádné konkrétní shodě však nedošlo a ani moderátorkou nebyla žádná vyzdvihena – v celé debatě tak nebyl nalezen žádný rámcující prostředek vypovídající o přítomnosti rámce politické dohody/shody.

Specifikem prezidentské debaty byly promluvy Petra Suchoně, který přispíval do debaty svými vstupy s doplňujícími informacemi. Ty byly doprovázeny grafickými prvky, citacemi či jinými vsuvkami. Všechny jeho vstupy bylo možné interpretovat jako různé projevy technických (grafiky a citace) i rétorických (jeho komentáře k nim) rámcujících prostředků.

Ve většině případů odkazovaly tyto prostředky k použití strategického herního rámce, a to například když moderátor komentoval výsledky prvního kola voleb (viz Obrázek 13), strategii kampaně obou kandidátů (viz Obrázek 14), anebo zdůrazňoval přízeň a podporu kandidátů v rámci kampaně. V jiných případech však bylo možné interpretovat promluvy Petra Suchoně jako tematicky rámcující, například když uváděl téma komunistické minulosti obou kandidátů.

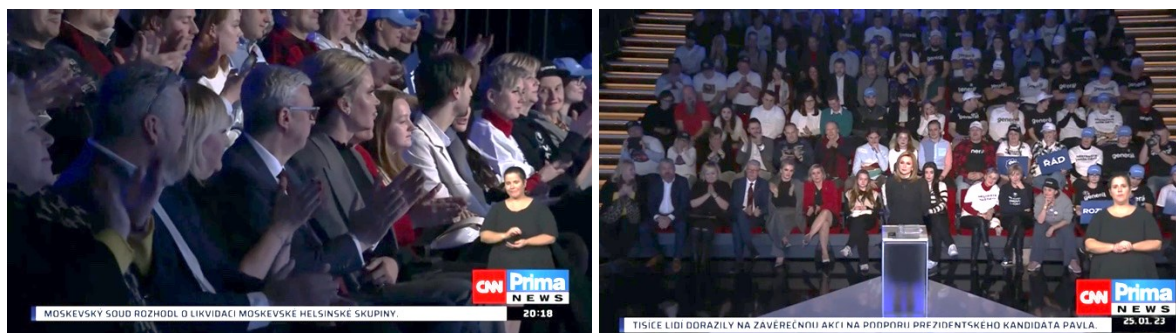
**Obrázek 13 a 14: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě**



Zdroj: (CNN Prima News, 2023)

Prezidentská debata v tomto médiu se lišila ještě jedním aspektem, a to přítomností diváků. Jejich projevy bylo možné interpretovat jako rámcující prostředky samotného média – právě to totiž podporovatele kandidátů do debaty pozvalo a dalo jim zároveň ve vysílání prostor tím, že je v průběhu debaty kamera několikrát zabírala (kromě přímých záběrů byli diváci pokaždé vidět také za moderátorkou).

**Obrázek 15 a 16: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě**



Zdroj: (CNN Prima News, 2023)

Odhaleny byly dva hlavní rámce, jejichž prostředkem bylo publikum – strategický herní a konfliktní rámec. První zmíněný se projevoval například tleskáním diváků v reakci na slova svého favorita anebo tím, že byly na obrazovce vidět transparenty a trička s nápisy podporujícími kandidáta. Jednalo se tak o ukazatel rámce projevujícího se tím, že médium odkazuje na „*zdroje kampaně, podporu, přízeň či mediální pokrytí*“ (Macassi, 2022, s. 134). V případě rámce konfliktu pak bylo možné různé projevy diváků, jakými byly například gestikulace, smích či dokonce bučení jako reakce na slova oponenta, interpretovat různými způsoby. Chápat je bylo možné jako zvýraznění „*sporu mezi kandidáty*“, „*vznášení jakýchkoliv námitek jedné strany vůči druhé*“, či jako zdůraznění „*pochybnosti o kompetentnosti*“ a „*útoky na osobnost a styl kandidáta*“ (Bartholomé a kol., 2018 s. 1698; Muňiz a kol., 2018, s. 756).

### Strategický herní rámec

Projevy strategického herního rámcování byly zvlášť v samotném začátku debaty nejintenzivnější ze všech zkoumaných rámců. Nejvíce se projevovaly v prvních dvaceti minutách, určité prvky se ale prolínaly celou debatou. Odhalena byla například celá řada technických rámcujících prostředků – v podobě úvodní znělky, dramatické podkresové hudby či grafiky (například projevy Petra Suchoně viz výše). A zřejmé bylo toto rámcování také skrze rétorické rámcující prostředky, které bylo možné odhalit v promluvách obou moderátorů. Zejména Petr Suchoň pak často vyzdvihoval „soutěž“ mezi kandidáty, kterou navíc svým projevem i neverbální komunikací dramatisoval a činil cíleně napínavější.

První rámcující prostředky se projevíly už v úvodní znělce kandidátů, ve které se objevily fotografie obou kandidátů s doprovodným textem „Bitva o hrad“ a „Kdo s koho“, přičemž oba tyto texty lze chápat jako využívající válečnou terminologii pro popsání prezidentských voleb. V druhém případě byly navíc fotografie zpracované tak, aby se kandidáti dívali přímo na sebe z těsné blízkosti, což lze interpretovat jako další prvek vyvolávání napětí a zdůraznění soutěže mezi oběma kandidáty.



Obrázek 17 a 18: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě



Zdroj: (CNN Prima News, 2023)

Celý úvodní projev obou moderátorů byl doprovázen též dramatickou gradující hudbou. Moderátoři v něm uvedli název debaty „Superduel: Bitva o hrad“ a následně ji zahájili prezentováním výsledků voleb v prvním kole, a to i se zdůrazněním, o kolik hlasů byl Andrej Babiš druhý. V podobném duchu pak byli představeni oba kandidáti.

Dalším z projevů strategického herního rámcování je upozorňování na strategii kampaně a vyzdvihování podpory a přízně, kterou politici mají (Macassi, 2022, s. 134). Právě takový ukazatel byl zřejmý například z této promluvy moderátorky:

**Moderátorka:** „Vás podpořila paní Nerudová, pan Pavel Fischer, Marek Hilšer, kandidáti na prezidenta, máte i podporu přímou nebo nepřímou některých vládních politiků. Pojďme si teď s dovolením přes Petra Suchoně připomenout některá vaše prohlášení, kterými aktivizujete voliče.“

Moderátorka v této promluvě zcela jednoznačně vyzdvihovala přízeň, kterou kandidát Petr Pavel měl, a poukazovala tak na to, kdo všechno mu v rámci kampaně vyjadřuje podporu. Ve druhé větě pak použitím slovního spojení „aktivizace voličů“ opět jasně zdůraznila důležitost kroků, které kandidát dělá k přesvědčení co největšího počtu voličů a vítězství ve volbách. Podobným projevem pak byla i tato slova:

**Moderátorka:** „Budou mít 30 vteřin na to, aby možná vás, nerozhodnuté diváky, nerozhodnuté voliče, přesvědčili, abyste právě jim dali svůj hlas. Co řekne Andrej Babiš? Co vzkáže svým voličům Petr Pavel? Kandidáti budou mluvit v pořadí, v jakém jsem je vítala, čili druhý v prvním kole volby a pak vítěz prvního kola.“

I zde byl v první větě projevu vyzdvihován důraz na vítězství ve volbách jako hlavní motivace kandidátů, kdy cílem třicetivteřinové promluvy má být podle moderátorky přesvědčení co největšího počtu voličů. Rétorický rámcující prostředek byl zřejmý i ve druhé polovině projevu. Místo toho, aby při popisu pořadí použila moderátorka například jen jména kandidátů, uvedeni byli opět tak, aby bylo zdůrazněno, jaké byly jejich pozice ve volbách – tedy kdo se v prvním kole umístil druhý a kdo byl vítězem. Z projevu navíc byla patrná snaha o dramatickost („*Co řekne Andrej Babiš? Co vzkáže svým voličům Petr Pavel?*“), která je bližší spíše sportovním komentátorům než moderátorům prezidentských debat.

Unikátním technickým strategickým rámcujícím prostředkem pak bylo vysílání spodní lišty v průběhu celé debaty, na které se měnily různé zpravodajské titulky. Spodní lišta pravděpodobně nebyla cíleně vytvořena pro tuto debatu, nýbrž šlo o běžnou součást celého kontinuálního vysílání zpravodajství v tomto médiu. V určitých momentech však měnící se titulky v této liště mohly ovlivňovat vnímání debaty – nejvíce právě v momentech, kdy komentovaly některého z kandidátů. Jak je z přepisu níže zřejmé, titulky ve spodní liště informovaly například o ne/přízni kandidátů či o jejich podpoře, a měly tak charakter strategického herního rámce:

1. „*Tomio Okamura označil Andreje Babiše za provládniho kandidáta.*“
2. „*Babiš odmítl, že by SPD mohlo být koaličním partnerem hnutí ANO.*“
3. „*Pavla na Staroměstském náměstí podpořili Nerudová, Fischer a Hilšer.*“
4. „*Tisíce lidí dorazily na závěrečnou akci na podporu prezidentského kandidáta Pavla.*“

Z hlediska zkoumání vyváženosti je tento technický rámcující prostředek významným projevem. Vysíláním lišty v době debaty byla totiž porušena objektivita a vyváženost, a to hned z několika důvodů: 1) titulky se nevěnovaly oběma kandidátům ve stejném počtu, 2) jak je z jejich přepisu patrné, některé byly zabarvené pozitivně a jiné negativně, 3) kandidáti neměli kontrolu nad tím (a možná ani vědomí o tom), kdy a s jakým titulkem se zrovna objeví na obrazovce. Pro diváky sledující debatu však mohla mít spodní lišta spolu s obrazem jednoho či druhého kandidáta velký význam – daný titulek mohl mít například rámcující efekt, skrze který pak diváci chápali a interpretovali slova kandidáta.

## Obrázek 19: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě



Zdroj: (CNN Prima News, 2023)

Příkladem může být i moment v debatě zachycený na Obrázku 19: záběr na obličej Petra Pavla, pod kterým lze číst titulek o tisících jeho podporovatelů, vykresluje kandidáta v pozitivním světle, a to bez ohledu na to, o jakém tématu zrovna hovoří.

### Tematický rámec

Ačkoliv projevy tematického rámcování měly v debatě poměrně velké zastoupení, ve větší míře se začaly vyskytovat zhruba až po 20 minutách diskuse. Minimálně ze začátku tak byla prezidentská debata CNN Prima News příkladem politické debaty, ve které tematické rámcování do velké míry ustupovalo rámci strategickému hernímu (Aalberg a kol., 2012).

První rétorické rámcující prostředky odkazující k tematickému rámci se začaly výrazněji projevovat až v momentech, kdy moderátorka uvedla speciální blok otázek, ve kterém kandidáti odpovídali ve třicetivteřinovém limitu (takový blok se v debatě objevil celkem třikrát). Právě tento formát dokázal přimět účastníky k tomu, aby byli stručnější a věcnější – a to jak samotné kandidáty, tak i moderátorku, která během něj většinou pokládala jednoduché a jasné otázky, ke kterým nepřikládala žádné vlastní předmluvy, komentáře ani hodnocení. Příkladem toho byly otázky typu:

**Moderátorka:** „*Mělo by Česko přijmout zákon, který umožňuje všeobecné referendum? Proč ano, proč ne?*“

**Moderátorka:** „*Je podle vás Čína bezpečnostním rizikem, pane Babiši?*“

**Moderátorka:** „Podporujete zákaz výroby aut se spalovacími motory od roku 2035?“

Moderátorka se zde dotazovala – a vyzdvihovala tak – názor kandidátů na úpravy zákonů (první otázka), obecná témata zahraniční politiky (druhá otázka) či plány kandidátů v jejich prezidentské funkci (třetí otázka). Právě takto položené otázky je možné považovat za ukazatele tematického rámcování (Macassi, 2022, s. 135). Kandidáti tím zároveň dostali možnost se divákům a potenciálním voličům prezentovat jako politici schopní věcně debatovat o zásadních otázkách společnosti a přijímat k nim konkrétní stanoviska.

V některých případech však moderátorka nedodržela stoprocentně neutralitu otázky a předložila skrze ni též vlastní narativ toho, jak mají kandidáti otázku chápat a skrze jaký rámec na ni mají odpovídat. Příkladem může být tato promluva:

**Moderátorka:** „Souhlasíte s vládou, že by Česko mělo nakoupit americké bojové letouny F-35 Lightning? Odhadovaná cena je na vyšších desítkách miliard korun a byl by to nejdražší armádní nákup historie armády.“

Doplňující komentář k této otázce dodával kontext, který však bylo možné chápat jako negativní – upozorňující na vysokou cenu (dokonce nejvyšší v historii). Naopak pozitiva takového nákupu pro Českou republiku byla zcela vynechána.

### Konfliktní rámec

Prezidentskou debatu na Primě a CNN Prima News lze hodnotit (v porovnání s ostatními zkoumanými) jako jednu z nejvíce konfliktních z hlediska promluv kandidátů. Přesto se však moderátorce podařilo udržet většinu času věcnost celé debaty. Ani projevy konfliktního rámce nebyly zaznamenány ve větší míře než zbylé dva přítomné rámce. Přesto byla jeho přítomnost výrazná. Rámčující prostředek konfliktu se projevil například hned v první položené otázce debaty:

**Moderátorka:** „(...) Ať to druhé kolo v sobotu dopadne jakkoliv, v České republice zůstane velká skupina lidí, která bude naštvaná, možná frustrovaná. Kvůli volbám se hádají celé rodiny, hádá se venkov, hádá se Praha. Sledujeme výhrůžky a napadání na obou stranách. Moje otázka je jednoduchá. Co jako nově zvolený prezident řeknete té druhé skupině lidí, která vás nechtěla za prezidenta?“

Ačkoliv moderátorka se zeptala na zcela nekonfliktní otázku (která by naopak měla potenciál zmírnit soutěživost mezi kandidáty), celý dotaz byl zářámován způsobem, který konflikt významně vyzdvihoval. Slovy o hádkách, výhrůžkách a napadání (a intonací, se kterou je vyslovovala) moderátorka zdůraznila a zdramatizovala rozdělení společnosti. Promluvu lze přitom v kontextu debaty interpretovat tak, že symbolem každé této strany měl být právě jeden z kandidátů.

Spor však nebyl vyzdvihován jen mezi oběma kandidáty, ale i mezi dalšími osobnostmi či institucemi. Moderátorka se například kandidáta Pavla zeptala, zda „*současná vláda žádný chaos nedělá?*“ Následně mu předložila dva příklady, které jako chaotické zářamovala, a čekala na jeho reakci. Pavel však ani tyto příklady nenazval chaosem, na což moderátorka reagovala tím, že jeho odpověď zpochybnila slovy: „*A jaký je v tom rozdíl – mezi chybnou komunikací, která pak vede možná k chaosu?*“ Moderátorka se tak v celé této diskusi pokoušela vyzdvihnout konflikt tím, že se snažila navést kandidáta ke kritice aktuální vlády, a to hned několika pokusy. Její snaha o takové zářamování byla o to viditelnější, že Pavel ani v jedné ze tří odpovědí na tento rámeček nepřistoupil.

Příklad výše je ukázkou nejen vyzdvihování sporu jako projevu konfliktního rámcování, ale také projevu rámce tematického. Moderátorka sama totiž dodávala tématu vlády vlastní hodnocení a význam, když kandidátovi předkládala narativ „chaotické vlády“.

Mezi projevy konfliktního rámcování lze také řadit kritiku charakteru kandidátů. I takový případ se v diskusi objevil. Patrný byl například z této reakce:

**Moderátorka:** „*Pane Babiši, ten rozhovor s panem Skálou trval 20 minut. Podle pana Skály měl přilákat a přesvědčit některé voliče, mnoho lidí ta schůzka a ten rozhovor překvapila. Slíbil jste za to komunistům, za tu podporu, něco?*“

Ačkoliv se moderátorka ptala na otázku strategie kandidáta, výrazněji v této odpovědi vynikal projev rámce konfliktu. Moderátorka totiž problematizovala podporu, kterou dle ní Andrej Babiš získal od komunistického představitele Skály. Místo toho, aby položila neutrální otázku (například o čem oba politici diskutovali nebo na čem se dohodli), zeptala se způsobem, který může mít silně negativní konotace. Vyvolával totiž dojem, jako by Andrej Babiš nebyl schopen či nebyl dostatečně kompetentní na to získat něčí podporu, aniž by za to něco přislíbil. Zároveň tím mohla otázka vrhat negativní světlo na charakter Andreje Babiše, protože naznačovala, že by se mohl dopustit jakéhosi korupčního jednání či

netransparentních příslibů s komunisty výměnou za jejich podporu. Celou promluvu tak lze interpretovat jako (nenápadné podprahové) vyvolávání pochybností o kompetenci a osobnosti kandidáta.

Jedním z méně častých rámcujících prostředků bylo též využití citace či parafráze. Například v tomto případě moderátorka parafrázovala Michaela Kocába, který se vyjadřoval ke komunistické minulosti kandidátů:

**Moderátorka:** „Slyšíme i v mediálním prostoru některé lidi, i známé osobnosti, třeba Michaela Kocába, který říká, že k té volbě prostě nepůjde, protože mu vadí, že by volil bývalého komunistu. Váš vzkaz takovým lidem, pane Pavle?“

Promluvu moderátorky lze interpretovat tak, že parafrázi zpěváka, disidenta, odbojáře a signatáře Charty 77 použila s cílem vyzdvihnout konflikt mezi tím, co reprezentuje právě osoba Michaela Kocába, a mezi komunistickou minulostí obou kandidátů. Tato parafráze navíc zvýraznila spor tím, že upozornila na nevolitelnost kandidátů pro určitou skupinu lidí. Moderátorka tím vyzdvihla závažnost „prohřešku“, a upozornila tak na jakousi „charakterovou vadu“ Petra Pavla, kterému otázku směřovala.

Jedním z mála technických rámcujících prostředků konfliktu pak bylo využití obrazu. I toto médium, podobně jako některá jiná, v určitých momentech rozpůlilo obrazovku s cílem drammatizovat a vyzdvihnout spor. Této možnosti využívalo médium v momentech, kdy se oba kandidáti dostali do konfliktu nad probíraným tématem. Diváci tak mohli sledovat verbální i neverbální projevy obou kandidátů zároveň (Obrázek 20).

**Obrázek 20: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě**



Zdroj: (CNN Prima News, 2023)

### 3.2.8 TV Nova

Prezidentská debata v TV Nova byla rozdělena do několika tematických bloků, které od sebe rozdělovala opakující se znělka debaty. V některých případech byla na začátku bloků též přehrána několikaminutová videoreportáž, která však ne vždy souvisela s nastoleným tématem. V úvodu debaty byla nejprve tématem diskuse falešná zpráva o úmrtí kandidáta Petra Pavla, o které se dozvěděl ten den. Následovala otázka na to, co přimělo oba účastníky kandidovat na prezidenta. Přehrána byla první reportáž věnující se předvolební kampani. Moderátor následně rozebíral zhruba 5 minut komunistickou minulost obou kandidátů. Nejdéle, přes 20 minut, bylo věnováno otázkám pravomocí prezidenta. Následovala další reportáž shrnující ekonomickou situaci v zemi, na stejné téma pak moderátor pokládal otázky (i tomuto bloku bylo věnováno okolo 20 minut). Médium poté přehrálo další reportáž, ve které kandidáti vzpomínali na zásadní události Československé a České republiky, po které se moderátor několik minut dotazoval na obecná společenská témata (manželství stejného pohlaví či eutanazie). Zhruba šest minut bylo věnováno zahraniční politice a poté následovaly otázky pokládané čtyřmi českými novináři na různá témata. V samotném závěru pak promluvily manželky obou kandidátů.

Z hlediska projevů rámcování se tato prezidentská debata nápadně lišila oproti zbylým šesti analyzovaným. Zatímco v ostatních médiích byl strategický herní rámec jedním z nejvýraznějších v celé debatě, v TV Nova bylo identifikováno jen minimum jeho ukazatelů. Naproti tomu rámec politické shody či dohody, který se v některých zkoumaných debatách neobjevil vůbec a v jiných jen skrze mizivý počet rámcujících prostředků, byl zde velmi častým jevem. Debata se lišila i v tom, že v ní bylo obecně nalezeno mnohem méně projevů (jakéhokoliv typu) rámcování, než v ostatních médiích. Jedním z možných vysvětlení může být, že moderátor často pokládal otázky stručně a stroze – málokdy je doplňoval o vlastní komentář či předmluvu. Pokud tak nebyla přímo samotná otázka formulována rámcujícím způsobem, nebylo v promluvách moderátora příliš mnoho prostoru, kde by se mohl rámec projevit.

Nejvýrazněji projevujícím se rámcem v celé prezidentské debatě TV Nova byl rámec tematický, který se projevil jak několika technickými, tak především rétorickými rámcujícími prostředky. Druhým nejviditelnějším byl právě rámec politické shody. Jen v několika málo případech se v debatě objevily také prvky rámce strategického herního a rámce konfliktního.

## Tematický rámec

Prezidentská debata na Nově se nejvíce podobala představě některých mediálních teoretiků, podle kterých nemá být o politických kampaních informováno skrze optiku souboje či „dostihových závodů“, nýbrž se mají média zabývat věcnými připomínkami, návrhy a řešeními aktuálních společenských a politických otázek (D'Angelo a kol., 2005, s. 201). Tomuto požadavku odpovídal nízký počet projevů strategického herního rámcování oproti naopak vysokému počtu prostředků odkazujících k tematickému rámci.

Možným vysvětlením pro tento fakt může být i tematická struktura otázek. Moderátor v debatě například nekomentoval výsledky prvního kola voleb a úplně vynechal také konfliktní téma předvolebních billboardů. Naopak se v součtu zhruba hodinu věnoval tématům domácí a zahraniční politiky a ekonomické situaci. Právě v těchto okruzích dostali kandidáti nejvíce prostoru prezentovat a hodnotit své postoje, názory a návrhy. Ukazatelů, na základě kterých bylo možné tematické rámcování odhalit, se projevil hned několik. Níže jsou uvedeny příklady otázek:

**Moderátor:** „*Sněmovna opět hlasovala o vyslovení nedůvěry vládě – jak byste postupovali jako prezident, pokud by vláda ztratila důvěru sněmovny?*“

**Moderátor:** „*Jmenovali byste trestně stíhaného ministra, pokud ho navrhne premiér?*“

**Moderátor:** „*Budete udělovat abolicí českým občanům, kteří odcházejí bojovat na Ukrajinu, a tak vlastně formálně porušují české zákony? Pan Zeman, tak činí zatím.*“

**Moderátor:** „*Pane Pavle, vy jste prohlásil, že byste nejmenoval ministrem školství pana Okamuru. Jde pouze o tuto osobu a tento post, nebo se to vztahuje na celou politickou stranu a vládu jako celek? Jak to mají voliči pochopit?*“

Otázky vyzdvihovaly konkrétní pravomoci prezidenta a dávaly tak prostor kandidátům odkazovat se na své plány či program. V poslední otázce například i moderátor sám vyzdvihl jeden z plánů Petra Pavla (otázku přitom nepoložil konfliktně, ačkoliv se to mohlo nabízet, nýbrž poprosil kandidáta o vysvětlení, jak přesně svůj plán zamýšlí a jak ho mají voliči chápat). Kandidáti díky takto položeným otázkám dostali možnost vysvětlit, jak by se v prezidentské funkci zachovali v určitých situacích a co od nich mohou voliči očekávat.



Dalším ukazatelem tohoto rámce jsou podle Macassioho (2022, s. 135) otázky věnující se obecným tématům, jako je například zdravotnictví či vzdělávání. Do této kategorie pak mohly být zařazeny promluvy moderátora, ve kterých se kandidátů ptal na jejich postoje 1) k manželství stejnopohlavních párů, 2) otázku eutanazie, či například 3) legalizaci měkkých drog.

Příkladem tematického rámcování pak bylo odkazování se na potřeby, stížnosti a požadavky obyvatelstva. Tento ukazatel se nejvýrazněji projevil skrze technický rámcující prostředek: reportáž o ekonomické situaci v zemi odvysílanou v průběhu debaty. V tomto příspěvku, který měl téměř tři minuty, dokonce sami obyvatelé České republiky v rámci ankety promlouvali – a mohli tak vlastními slovy své stížnosti a potřeby popsat. Kromě hlasů široké veřejnosti promlouvali v reportáži i vybraní ekonomové.

Zmíněná reportáž byla odvysílána na úvod tohoto tematického bloku o ekonomických otázkách, a bylo ji tak zároveň možné chápat i jako příklad rámce, skrze který dodávalo médium probíranému tématu „vlastní význam“ (Nelson a Oxley, 1999 s. 1041; Entman, 1989, s. 83). Pomocí tohoto příspěvku totiž médium nastolilo narativ, který definoval ekonomickou situaci v zemi jako problematickou s negativními dopady pro veřejnost (zdražení potravin, vysoké ceny za energie, nedostupnost bydlení). Popsáno nebylo žádné pozitivní hodnocení situace. Tato reportáž tak mohla mít dopad na to, jakým způsobem diváci interpretovali diskusi kandidátů, která po příspěvku následovala.

V následné debatě pak dostali kandidáti prostor reagovat na různé ekonomické otázky a jednotlivé dopady na společnost. Byli moderátorem dotazováni na to, jak by z pozice prezidenta tyto problémy řešili, případně s jakými návrhy vlády by ze své pozice souhlasili. Ekonomickým otázkám zde bylo věnováno nejvíce prostoru ze všech debat. Podobným směrem moderátor cílil také otázkami na zahraniční politiku:

**Moderátor:** „*Pane Babiši, představte divákům konkrétně vaši představu o mírovém summitu o Ukrajině, který by se měl konat v Praze.*“

I tato otázka zcela jednoznačně vybízela kandidáta k tomu, aby představil svůj vlastní návrh a možné řešení, jak přistupovat k válečnému konfliktu na Ukrajině. Nejen tato otázka přitom byla položena neutrálním způsobem bez toho, aniž by do ní moderátor vkládal vlastní hodnocení či předsudky (jak bylo například právě u tématu mírového summitu v jiných debatách časté).

Množstvím podobných příkladů tato debata (ze všech zkoumaných) nejvíce odpovídala předpokladu Macassioho, podle kterého mají prezidentské debaty ze své podstaty „*eminentně tematický charakter*“ (2022, s. 119).

### Rámec politické shody

Velmi unikátní bylo pro tuto debatu množství projevů, které odkazovaly k přítomnosti rámce tematické shody či dohody. Zatímco v jiných debatách se tento rámec téměř nevyskytoval, zde byly jeho projevy druhé nejčastější, a to především v podobě rétorických rámcujících prostředků. Jeden z prvních prostředků byl odhalen například v úvodu debaty, kdy Petr Pavel v souvislosti se zprávou o jeho úmrtí řekl, že si přeje předvolební kampaň „uklidnit“ a konfrontace s oponentem vyměnit za klidnější diskuse. Andrej Babiš následně odsoudil zveřejnění dezinformace o úmrtí a vyzval své podporovatele, aby s útoky přestali. Právě na tuto situaci se moderátor odkazoval v následující promluvě:

**Moderátor:** „*Pánové, vy jste si tady v úvodu tedy slíbili, že ta kampaň bude odted'ka vedena, ono už zbývá posledních pár hodin, tedy že bude vedena mírovějšími prostředky.*“

Moderátorem zde byl použit rámcující prostředek s cílem vyzdvihnout dohodu mezi oběma kandidáty. Tento záměr dokazuje fakt, že ačkoliv oba kandidáti ve svých projevech hovořili o uklidnění předvolební kampaně, nikdy se explicitně neshodli na žádných konkrétních krocích, ani na tom, že už se nebudou konfrontovat. Přesto moderátor shrnul tyto promluvy kandidátů nejen jako formu dohody mezi nimi, ale dokonce jako údajný slib (ke kterému však mezi kandidáty nikdy nedošlo). K připomenutí této situace v kontextu *slibu* přitom došlo ze strany moderátora hned třikrát v průběhu celé debaty.

V průběhu diskuse se pak vyskytlo několik situací, kdy moderátor položil stejnou otázku oběma kandidátům a po vyslechnutí odpovědí následně explicitně vyzdvihl shodu mezi nimi. Příklady takových projevů byly následující promluvy: 1) „*Tak v tom jste se tedy hned na úvod shodli,*“ 2) „*já nestraším a pan generál taky říkal, že chce mír, takže jsme se shodli,*“ 3) „*jinými slovy, pro ani jednoho z vás to není tabu,*“ 4) „*v tom se shodujete tedy,*“ 5) „*teď byly pozorní diváci svědky vzácného úkazu. Vy jste řekl, že s panem Pavlem souhlasíte.*“ Právě tyto promluvy lze interpretovat jako ukazatele rámce, ve kterém je zdůrazňována

debata mezi kandidáty a shoda, ke které došli. Poslední citovanou promluvu lze pak chápat přímo jako vyzdvižení „*vzájemného naslouchání, porozumění*“ (Muňiz a kol., 2018, s. 752). Snaha o toto rámcování byla o to výraznější v následujícím úryvku:

**Moderátor:** „*Tak tady jste se shodli, že Česká národní banka nepostupovala...*“

**P. Pavel:** „*Jenom je potřeba, jenom...*“

**A. Babiš:** „*Pan Pavel říkal, že chce...*“

**Moderátor:** „*...Ale oba dva z jiných důvodů.*“

I zde moderátor nejprve zdůraznil shodu mezi kandidáty, kteří komentovali kroky guvernéra České národní banky. Poté, co však moderátor jejich promluvu zarámoval tímto způsobem, Babiš i Pavel měli potřebu se proti tomuto rámci vymezit a korigovat jej – oba chtěli vysvětlit rozdíly mezi jejich odpověďmi. Moderátor je proto přerušil a v rychlosti ještě svou původní reakci zmírnil – dovysvětlil, že ačkoliv se kandidáti shodli na tom, že Česká národní banka nepostupovala správně, oba k tomuto závěru došli z jiných důvodů.

Snaha o rámcování politické shody/dohody byla v tomto případě specifická právě reakcí obou kandidátů – původní výpovědi byly použitím tohoto rámce natolik zkresleny, že měli oba kandidáti potřebu takovou interpretaci opravit. Přesto však byl moderátor motivován tento rámec použít.

TV Nova byla zároveň jediným médiem, které se pokusilo o použití nejen rétorického, ale i technického rámcujícího prostředku odkazujícího k politické shodě či dohodě. Tím byla například hned první odvysílaná reportáž v rámci debaty. Moderátor tuto reportáž uvedl slovy:

**Moderátor:** „*Pánové, ve své kampani se snažíte dokázat voličům, že jste každý jiný, logicky. Proto se kolegové podívali na to, jestli nakonec nemáte přeci jenom alespoň něco společného.*“

Toto uvedení příspěvku lze interpretovat tak, že cílem reportáže mělo být nalezení témat, názorů či preferencí kandidátů, ve kterých by se oba shodovali. Samotnou reportáž však bylo možné chápat spíše jako projev strategického herního rámce, protože se do velké míry věnovala hodnocení vystupování kandidátů a shrnutí jejich prezidentské kampaně.

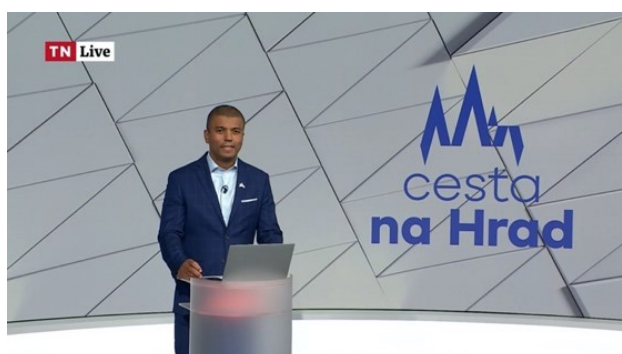
Nicméně za zmínku stojí, že z této reportáže pochází například i tato promluva:

**Redaktorka:** „*Pokud vám přijde, že kandidáti nemají společného vůbec nic, závěrem prozradíme, že jednu věc jsme přece jen našli. Oba mají raději léto než zimu.*“

### Strategický herní rámec

Jak již bylo zmíněno, strategické herní rámcování se v této debatě projevovalo výrazně méně než ve zbylých debatách. Patrné to bylo již ze samotného názvu: TV Nova debatu pojmenovala „Cesta na hrad“. Byla tak jediným médiem, které nepoužilo metaforu odkazující ke sportovní či válečné terminologii. Ani v úvodním projevu moderátora nebyl tento rámec vyzdvihován zdaleka tak výrazně – moderátor se nepokoušel zdůraznit soutěž mezi kandidáty, dokonce ve studiu ani jednou nezaznělo, kdo byl vítězem a kdo poraženým prvního kola voleb.

### **Obrázek 21: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova**



Zdroj: (TV Nova, 2023)

Jediným projevem, ve kterém bylo v prvních minutách možné odhalit rétorický rámcující prostředek, byla věta: „*První kolo přineslo dramatický souboj, který skončil těsným rozdílem mezi postupujícími kandidáty.*“ V samotném závěru debaty pak moderátor použil ještě jednu frázi charakteristickou pro souboj a hru: „*...jste rády, že volební kampaň končí, i když není úplně dobojováno, ale řekněme, že už zbývá tak pět procent?*“

Za technický rámcující prostředek odkazující k tomuto rámci pak lze označovat již zmíněnou reportáž, která měla odhalit, zda mají kandidáti něco společného či nikoliv. Ve zhruba dvouminutovém příspěvku redaktorka představila osobnosti obou kandidátů tak, jak se sami prezentovali v rámci předvolební kampaně na sociálních sítích. Shrnula, jaké mají domácí mazlíčky, co je jejich oblíbené jídlo, jaký je jejich hudební vkus i styl módy. Reportáž tak lze interpretovat jako snahu zdůraznit jednak jejich 1) strategii kampaně, ale také jako 2) hodnocení stylu, vystupování a osobnosti kandidátů, což jsou oba ukazatele strategického herního rámcování (Macassi, 2022, s. 134).

### Konfliktní rámec

V prezidentské debatě na TV Nova bylo odhaleno jen minimum rámcujících prostředků odkazujících k rámci konfliktu (nejméně ze všech zkoumaných debat). Jedním z mála rétorických projevů moderátora byla například jeho věta: „*Tak uděláme tečku za tímto tématem, tam se neshodnete. Jako další se ptá...*“ Touto promluvou moderátor ukončil diskusi obou kandidátů, kteří byli ve sporu o daném tématu. Ve své promluvě zdůraznil (a upozornil tím na) názorový konflikt mezi kandidáty.

Výraznějšími projevy konfliktního rámcování byla i kombinace rétorického prostředku (promluva moderátora) a technického rámcujícího prostředku (vybraná citace odvíšlaná též jako grafika). Tématem byla komunistická minulost obou kandidátů:

**Moderátor:** „...je tady ještě jedna věc, kterou máte společnou, ta už tak úsměvná není. Je to komunistická minulost. K té se vyjádřil muž, který to za komunismu neměl jednoduché, muž, který následně stál za odchodem sovětských vojsk z Československa, muž, který byl blízký našemu prvnímu prezidentovi polistopadovému Václavu Havlovi. A tím mužem je Michael Kocáb (...).“

Promluva moderátora, tím jak je formulována, vyzdvihuje charakter Michaela Kocába jako osobnosti symbolizující silný antikomunismus. Hodnoty, které reprezentuje, jsou dány do protikladu k „neúsměvné“ komunistické minulosti obou kandidátů. Moderátorův projev tak lze interpretovat jako snahu o zvýraznění konfliktu a hodnotového sporu mezi oběma stranami.

**Citace Michaela Kocába:** „Až když se chtějí s prominutím vydrápat na post prezidenta republiky, tak se distancují a omluví se. Ano, omluvili se už dřív, protože se pohybovali na lukrativních pozicích demokratického režimu, který vyžadoval nějakou poloomluvu, ale omlouvám-li se v souvislosti s tím, že chci získat další lukrativní post v řadě po lukrativních postech v bývalém socialismu, je ještě něco úplně jiného.“

Samotný výběr této citace lze pak chápat jako silně konfliktní. Citaci je totiž možné interpretovat jako útok na charakter obou kandidátů – naznačuje, že jejich omluva za komunistickou minulost nebyla upřímná, nýbrž zjištná (s cílem získat prezidentský post). Citaci je tak možné chápat jako „útok na osobnost kandidáta“ a do jisté míry i jako ukázkou „použití znevažujícího jazyka“, jež jsou dle Bartholomého a kol. ukazatelem konfliktního rámcování (2018, str. 1698).

Dalším příkladem technického rámcujícího prostředku bylo rozdělení obrazovky na půl v momentech, kdy si oba kandidáti v diskusi oponovali. Sledování obou kandidátů při vzájemné konfrontaci zvýznamňovalo konflikt mezi oběma stranami. Je však nutné zmínit, že tento efekt se v debatě objevil dvakrát – ve druhém případě byl také použit při vzájemné diskusi, přičemž tato diskuse se nesla v pozitivním duchu (oba kandidáti si v tu chvíli vzájemně naslouchali a příkyvovali, Babiš dokonce na závěr zmínil, že se svým oponentem souhlasí). Lze tak říct, že stejně tak, jako je možné interpretovat v momentě konfliktu rozdělení obrazovky jako projev rámcování konfliktu, lze ho v momentě vzájemného naslouchání považovat za projev rámcování politické shody či dohody. TV Nova přitom byla jediným médiem, které možnost rozdělení obrazovky využilo i ve druhém zmíněném případě.

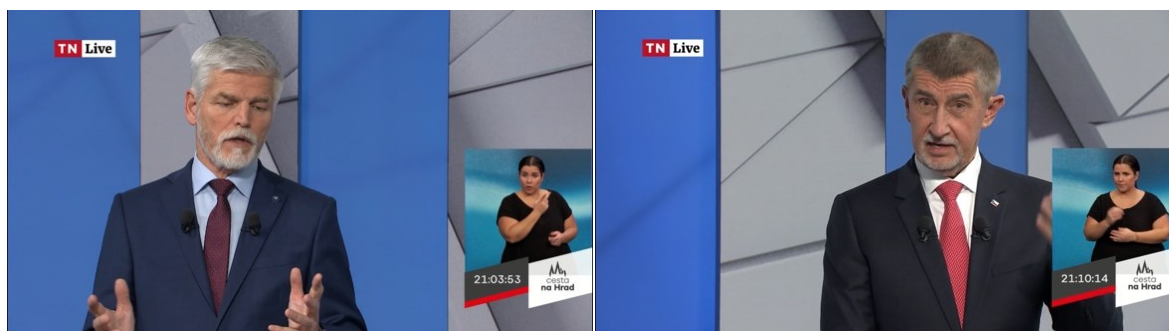
## Obrázek 22: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova



Zdroj: (TV Nova, 2023)

Snímek obrazovky však zároveň ilustruje problém, který má vliv na vnímání dodržení požadavku na vyváženost. Jak je z Obrázku 22 patrné, oba kandidáti totiž nedostali na obrazovce stejný prostor, a to kvůli grafice s překladatelkou řeči do znakového jazyka, která byla po celou dobu umístěna v pravé polovině obrazovky. Překlad do znakového jazyka vysílala v průběhu debaty i další média, zde však byla grafika natolik veliká, že výrazně ubírala prostor kandidátovi. Na pravé straně obrazovky byl přitom pokaždé jen Andrej Babiš, a tak po celou dobu debaty ubíral rámeček prostor právě jemu. Tato obrazová nevyváženost byla patrná i v případech, kdy obrazovka rozpuštěná nebyla, a kamera snímala jen jednoho kandidáta naráz (Obrázek 23 a 24).

**Obrázek 23 a 24: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova**



Zdroj: (TV Nova, 2023)

### 3.2.9 Český rozhlas

Debata Českého rozhlasu moderovaná Janem Pokorným se konala těsně před otevřením volebních místností. Nebyla zdaleka tak konfrontační (ani ze strany kandidátů, ani ze strany moderátora) jako předchozí duely, naopak působila téměř uvolněnou atmosférou. Tento dojem dotvářel i fakt, že debata nebyla rozčleněna do tematických bloků. Moderátor měl připravených několik otázek na kandidáty, mnohdy ale také reagoval a rozváděl konverzační formou jejich odpovědi. Debata se věnovala tématům domácí i zahraniční politiky, pravomocem prezidenta a částečně i kampani. Konkrétní otázky se však mnohdy lišily od všech předchozích debat. V domácí politice byla například položena otázka na podporu regionů či kultury, válka na Ukrajině byla naopak probírána jen minimálně. Ve velké míře byly též pokládány otázky, které představovaly kandidáta spíše po lidské stránce, než té politické (čemu se rádi věnují ve volném čase, jaké čtou knížky apod.).

V prezidentské debatě Českého rozhlasu bylo odhaleno jen minimum technických rámcujících prostředků, většina byla rétorická. Prostředky odkazovaly ke všem typům rámců, avšak v různé intenzitě. Nejvíce viditelný byl v jejím průběhu strategický herní rámeček a ve stejné míře také rámeček tematický. V promluvách moderátora pak byly odhaleny i projevy konfliktního rámcování, a to i přesto, že celá debata působila velmi klidným dojmem (oba kandidáti dokonce vtipkovali a reagovali na své odpovědi místy až přívětivě). V této atmosféře bylo zaznamenáno též pár rámcujících prostředků, které odkazovaly k dohodě či shodě mezi kandidáty. Takové projevy však nebyly dostatečně intenzivní ani četné na to, aby bylo možné interpretovat debatu jako rámcovanou tímto způsobem.

Specifickým rámcujícím prostředkem byli v debatě Českého rozhlasu diváci, které médium do debaty pozvalo. Na rozdíl od debaty na Primě jim však nebyl dán prostor na obrazovce, jejich přítomnost byla pouze slyšet. Potlesk diváků jako reakce na slova některého z kandidátů bylo možné interpretovat jako projev strategického herního rámcování (médium jejich pozváním zvýznamňovalo podporu či přízeň kandidátů), v jiných situacích však byla jejich přítomnost projevem rámce konfliktu (například smích jako reakce na slova oponenta zvýznamňoval nesouhlas a konflikt mezi oběma stranami sporu).

### Strategický herní rámeček

V prvních minutách debaty bylo zaznamenáno hned několik rámcujících prostředků, které odkazovaly ke strategickému hernímu rámcování. Právě to v začátku debaty zcela jasně převažovalo. Rámeček se však v mnoha případech projevoval odlišně než ve zbylých zkoumaných debatách. Častěji zde totiž bylo upozorňováno na osobní vlastnosti kandidátů či na jejich vystupování z hlediska strategie.

Nechyběla však ani sportovní terminologie, a to hned v názvu debaty, kterou Český rozhlas pojmenoval „*Prezidentské volby 2023: Duel*“. Toto slovo se před začátkem promítalo také přímo ve studiu na obrazovce za moderátorem („*Poslední duel před volbami*“), opakovalo se i v úvodní promluvě moderátora („...*poslední duel prezidentských kandidátů...*“) a také ve znělce, která byla v určitých intervalech pouštěna v průběhu celé debaty pro rozhlasové posluchače („*Volby 2023: Prezidentský duel*“).



**Obrázek 25: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Českém rozhlase**



Zdroj: (Český rozhlas, 2023)

Ukazatelem tohoto rámce bylo také přivítání Andreje Babiše („*Pozvání do duelu přijal kandidát nominovaný hnutí ANO...*“) a Petra Pavla („*...a generál ve výslužbě Petr Pavel, který kandiduje na základě podpisu více než 82 000 občanů*“), které odkazovalo na podporu a přízeň obou kandidátů.

Dalším rétorickým rámcujícím prostředkem byl i komentář moderátora na odpověď Andreje Babiše, který v rámci ekonomické diplomacie hovořil o svém blízkém vztahu k Vietnamu: „*A pane Babiši, tohle říkáte i směrem třeba k vietnamským občanům, kteří mají volební právo v České republice?*“ Moderátor touto poznámkou vyzdvihl strategičnost kandidátovy výpovědi v kontextu snahy získat si lepší pozici ve volbách u vietnamské menšiny v Česku.

Jako strategický rámcující prostředek pak byly interpretovány také tyto dvě výpovědi, které, ač tematicky souvisí, se objevily v různých momentech diskuse:

**Moderátor:** „*Zeptám se Petra Pavla, může (...) na funkci náčelníka generálního štábu vstoupit dvakrát jedna a táž osoba?*“

**Moderátor:** „*Vidíte, tak tady máte na budování, na armádu, odborníka.*“

V obou případech moderátor vyzdvihoval zkušenosti kandidáta Petra Pavla. Zatímco v tom prvním se k němu obracel s dotazem jako k odborníkovi na danou problematiku, ve druhém tak o něm přímo hovořil. Petra Pavla tím postavil do role autority, kterou měl v ten moment větší než Babiš i samotný moderátor. Zároveň ho tím vykresloval v pozitivním světle jako věrohodnou osobu a dával mu možnost předvést své znalosti pár minut před tím,

než se otevřely volební místnosti. Obě tyto promluvy je tak možné chápat jako vyzdvihování „výhody stylu, vystupování či osobních vlastností kandidáta“ (Macassi, 2022, s. 134), které jsou ukazatelem strategického herního rámce.

Do jisté míry je pak možné chápat tyto projevy jako stranění, moderátor totiž přidal k výpovědím vlastní (pozitivní) hodnocení zkušeností Petra Pavla. Zkušenosti či znalosti Andreje Babiše (například ty ekonomické) však vyzdvihnuty nebyly. Je ale třeba dodat, že na něj se zase moderátor v průběhu debaty obrátil žertovně se slovy: „*Ale no tak, nepodceňujte se, pane Babiši.*“ I tato jeho promluva byla myšlena pochvalně.

### Tematický rámec

Tematické rámcování bylo spolu s tím strategickým nejintenzivnější ze všech zkoumaných rámců. Jak uvádí odborná literatura (Télez a kol., 2011 s. 199; Macassi, 2022, s. 119), silná přítomnost tohoto rámce je pro prezidentské debaty charakteristická. Očekávání se zde tedy potvrdila. Odlišností této debaty však bylo, že moderátor Jan Pokorný se skrze rámcování pokoušel diváky seznámit nejen s politickými postoji a programy kandidátů, ale také s jejich lidskou stránkou a charakterem (kandidátů se například nezeptal na to, co by bylo po zvolení jejich první věci v agendě, nýbrž na co se v nové práci nejvíc těší). Zcela otevřené pole působnosti dostali kandidáti například hned v první promluvě, kdy se jich moderátor zeptal, na kterou otázku by rádi odpověděli, ale zatím jim nebyla položena. Oba kandidáti tak měli možnost nastolit vlastní téma a uchopit jej dle libosti.

Stejně tak byl tematicky rámovanou otázkou například dotaz směřovaný na to, co by mohli kandidáti z pozice prezidenta udělat pro regiony Česka:

**Moderátor:** „(...) *Rozumím tomu, že návštěva hlavy státu v tom kterém regionu, v tom kterém městě, tamní obyvatele potěší, možná povzbudí, ale co by se pro to dalo dělat systémově, pane Babiši?*“

Takto položenou otázku lze vnímat jako ukázkový příklad toho, kdy moderátor upřednostnil tematické rámcování před strategickým herním rámcem. Nepokoušel se v ní vyzdvihnout strategii kampaně, nýbrž naopak se chtěl takové odpovědi vyvarovat. Namísto toho upozornil, že ho v odpovědi kandidátů zajímá systémové řešení této problematiky. Kandidátům tak dal možnost pojmenovat konkrétní problémy Česka a nabídnout jejich řešení, což je jedním ze základních ukazatelů projevu tematického rámcování.

V promluvách moderátora se však projevoval i tematický rámec dle definice Nelsona a Oxleyové (1999), kteří upozorňují, že novináři mohou mít vliv na vyznění debat podle toho, jaký význam tématu sami přidají. Pomocí vybraného rámce pak nabízejí konkrétní narativ, skrze který má být téma chápáno a interpretováno. Právě tak lze interpretovat i tuto promluvu moderátora:

**Moderátor:** „Do konce roku 2030 hrozí v České republice zánik milionů pracovních pozic. Neříkám, že úplně zmizí, ale bude se muset nějaký nějakým způsobem modifikovat. Je podle vás už čas se začít s touto prognózou vypořádávat?“

Moderátor zde zarámoval problematiku digitalizace a umělé inteligence jako možnou hrozbu, která způsobí zánik pracovních míst pro miliony obyvatel. Po kandidátech následně požadoval reakci na to, jak a kdy tento problém řešit. V diskusi následně pronesl na stejné téma ještě tuto výpověď:

**Moderátor:** „...ta otázka spíš byla uvozena touto prognózou, abychom se dostali k tomu, jestli třeba jsou pro vás do budoucna – i v optice možných změn pracovního trhu – pojmy jako digitalizace, umělá inteligence, spíše zajímavou výzvou, anebo hrozbou.“

V této promluvě je již patrný rozdíl v předkládaném narativu. Zatímco původně moderátor prezentoval otázku čistě jako hrozbu, ve druhé odpovědi již nabídl kandidátovi reakci na dvě různá zarámování pojmů: digitalizace a umělá inteligence jako hrozba, nebo jako zajímavá výzva.

### Konfliktní rámec

I přes uvolněnou a ve velké míře diskusní atmosféru se v této debatě objevilo několik rámcujících prostředků, které lze interpretovat jako projevy konfliktního rámcování ze strany moderátora. Jejich počet byl však výrazně nižší než počet projevů dvou výše zmíněných rámců.

Rámcující prostředek byl patrný například z promluvy moderátora, který reagoval podrážděně, když se Babiš zmínil o koncesionářských poplatcích placených České televizi a Českému rozhlasu:

**A. Babiš:** „*Platíme občané za veřejnoprávní média, 7 miliard ročně v Česku.*

*Televize, to se nebudu vyjadřovat... a vám taky, ne?“*

**Moderátor:** „*No, a jak dlouho se nezvedli ty poplatky, když jste s tím začal?“*

**A. Babiš:** „*No tak ony jsou strašně vysoké, 7 miliard, ne.“*

**Moderátor:** „*35 korun měsíčně, 45, při přepočtení inflace...“*

Moderátor zde konflikt sám vyvolal, když (nevynuceně) kandidátovi položil konfrontační otázku, jak dlouho se nezvedaly poplatky médiu, ve kterém pracuje, přestože řeč byla o jiném tématu. Následně se s ním pustil do sporu o to, zda jsou poplatky vysoké či nikoliv. Namísto moderátora se tak postavil do pozice diskutéra s kandidátem, kdy do svých promluv vkládal vlastní hodnocení. Zvýrazněny zde byly „*dva nebo více různých postojů kolem řešené otázky či problému*“ (Muňiz a kol., 2018), což je jedním z ukazatelů konfliktního rámcování.

Velkou součástí projevu tohoto moderátora byla též neverbální komunikace, zejména tón hlasu či výraz v obličeji. V mnoha případech tak hrál u analýzy konfliktního rámce důležitou roli kontext a sledování jednotlivých mluvčích. Mnohé promluvy, které by bylo na papíře možné interpretovat jako rámcující prostředek konfliktu, byly ve skutečnosti vysloveny spíše ve formě žertu, ironie, či s lehkou nadsázkou (a stejně tak je dle reakcí pochopili i sami kandidáti). To bylo patrné například z konverzace o tom, kolik kilometrů najezdili kandidáti v rámci kampaně:

**Moderátor:** „*...kolik jste ujel na té motorce?“*

**P. Pavel:** „*Na motorce asi tři a naši dodávkou jsme ujeli šest.“*

**Moderátor:** „*Šest a tři je devět. Váš protikandidát ujel 16.“*

**A. Babiš:** „*My jsme začínali už v květnu, to porovnání není fér, pane moderátore.“*

**Moderátor:** „*Tak já jsem vám chtěl nahrát, že jste ujel víc než Pavel.“*

Z této ukázky je zřejmé stranění Andreji Babišovi (ke kterému se moderátor v poslední větě také sám přiznal). Porušení neutrality bylo tak viditelné, že sám Babiš se svého oponenta zastal s tím, že výrok moderátora není fér. Přesto však všichni tři zúčastnění chápali tuto výměnu jako přátelskou konverzaci, které se účastnili s úsměvem na tváři a na kterou i Pavel reagoval pozitivně.

Naopak jiné promluvy moderátora byly vyřčeny natolik provokativně, že v nich byl konflikt cíleně zvýznamněn. Příkladem druhého případu jsou i tyto dva úryvky:

**Moderátor:** „*Pane Pavle, vy jste říkal, že, kdybyste ne zvítězil v prezidentské volbě (...), šel byste pracovat... do lesa nejradsí?*“

Ačkoliv otázku samotnou nelze interpretovat jako rétorický rámcující prostředek, jeho nositelem byl v tomto případě zejména přednes moderátora. Slova, že by šel kandidát do lesa, vyzněla v jeho projevu téměř absurdně. Pavel na to reagoval vysvětlením, že by dál zůstal angažovaným občanem, nicméně kdyby si chtěl nějakým způsobem zpříjemnit život, tak by šel pracovat do lesa. Moderátor na to však znovu reagoval větou:

**Moderátor:** „*Vy jste oba dva v prvním kole prezidentské volby získali téměř dva miliony voličů. Vy byste je nechal opuštěné? Byl byste v lese?“*

Druhá promluva už zcela jednoznačně zvýznamňovala konflikt mezi tím, jak velkou podporu kandidát ve volbách získal, a jak by s ní naložil po jejich skončení. Charakter kandidáta tím byl vykreslen negativně: podsouvá narativ, který vykresluje kandidáta jako nevděčného, schopného jednoduše zapomenout na své podporovatele. Lze přitom předpokládat, že si byl moderátor vědom, že takto kandidát svou odpověď nezamýšlel. Otázka tak byla, zvláště napodruhé, položena spíše provokativně (což dokonce vyvolalo úsměv na tváři Andreji Babišovi).

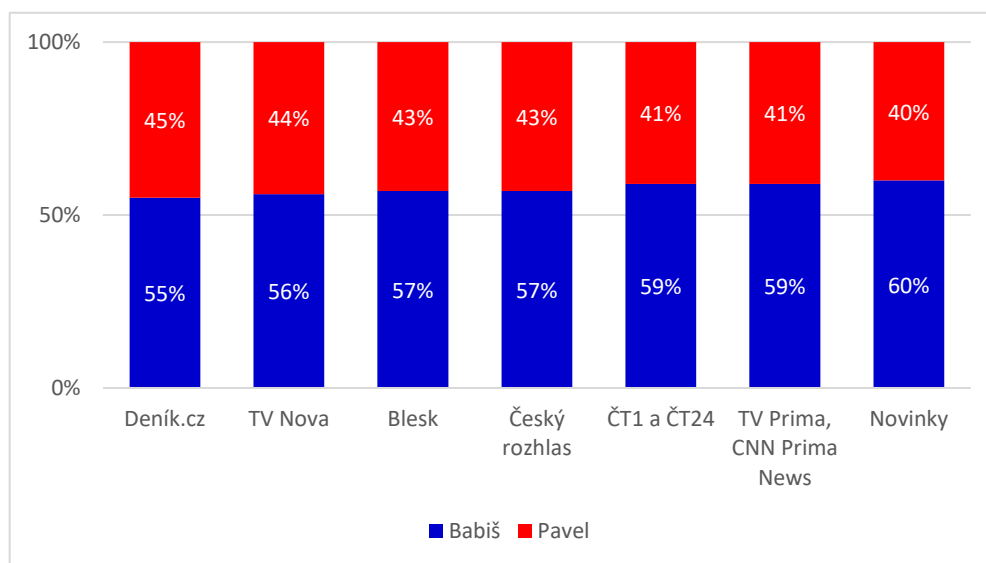
### 3.4 Shrnutí a komparace získaných výsledků

V této kapitole jsou shrnuty a porovnány klíčové poznatky napříč vybranými médii, které byly získány z kvantitativní i kvalitativní analýzy. Interpretovány jsou optikou ideálů objektivity. Výsledky obou analýz ukázaly, že mediální debaty před druhým kolem prezidentských voleb v roce 2023 vykazovaly určité projevy neobjektivnosti a nevyváženosti.

#### 3.4.1 Kvantitativní analýza

Výsledky kvantitativní analýzy ukázaly projevy nevyváženosti ve všech zkoumaných kritériích a napříč všemi médii. Za nejkritičtější kritérium pro kvantitativní hodnocení tohoto požadavku lze, jak je uvedeno i v teoretické části této práce, považovat takzvaný stop-watch princip. Právě na něm jsou proto výsledky ilustrovány.

**Graf 8: Poměr délky promluv kandidátů v debatách**



Zdroj: Autor

Tzv. stop-watch princip byl naplněn sledováním kritéria délky promluv jednotlivých kandidátů. Z grafu<sup>4</sup> je patrné, že v žádném ze zkoumaných médií se nepodařilo stopprocentně

<sup>4</sup> Sloupcový graf znázorňuje poměr, v jakém oba kandidáti v jednotlivých debatách promlouvali. Spočítán byl procentuálně z celkového času promluv obou kandidátů. Procentuální zobrazení umožňuje lépe porovnávat debaty vzhledem k tomu, že každá byla jinak dlouhá. Jednotlivá média byla následně v grafu seřazena od těch, kde byl poměr promluv nejvyrovnanější (nalevo) až po ty, kde byl rozdíl mezi celkovou délkou promluv kandidátů nejvýraznější (napravo).

vyvážit délku promluv obou kandidátů – ve všech prezidentských debatách hovořil déle Andrej Babiš. Nejmenší rozdíl se podařilo zajistit v Deníku, kde byly Babišovy promluvy delší o deset procentních bodů oproti oponentovi. Naopak nejméně vyvážená byla z hlediska tohoto kritéria debata na Novinkách, kde Andrej Babiš hovořil 60 procent času, Petr Pavel jen 40.

Lze však konstatovat, že míra nevyváženosti byla v tomto ohledu relativně podobná ve všech médiích – rozdíl mezi nejvíce a nejméně vyváženým médiem činil jen deset procentních bodů, několik médií se dokonce potkalo na stejných hodnotách. A za zmínku stojí i fakt, že debaty pořádané komerčními médii (Deník, TV Nova a Blesk), obsadily první tři místa. Naproti tomu obě veřejnoprávní média, která jsou svázána principy objektivity a vyváženosti nejen zákony, ale i vlastními kodexy, se nacházejí až za nimi. Nebyly tedy odhaleny žádné trendy, které by poukazovaly na vztah mezi vyváženým dodržováním délky promluv a typu média (komerční/veřejnoprávní/televizní/on-line).

Nevyváženosti debat z hlediska délky promluvy odpovídaly také výsledky dvou dalších kritérií analýzy, kterými byly 1) počet promluv jednotlivých kandidátů a 2) počet promluv moderátorů. Tato data potvrzují, že ve všech debatách promlouval Babiš častěji než Petr Pavel. A ve všech debatách se také projevil větší počet promluv moderátorů k Babišovi.

Je však nutné dodat, že pořadí „míry nevyváženosti“ by bylo odlišné, pokud by bylo hodnoceno na základě těchto dvou kritérií. Největší rozdíl je patrný v debatě Primy. Při porovnávání délky promluv kandidátů je její výsledek druhý nejhorší ze všech analyzovaných (viz Graf 8). Vyšší byl i 1) počet promluv Babiše – o 11 promluv, i 2) počet otázek moderátorky na něj – o tři promluvy. Tyto hodnoty jsou však zároveň nejnižší ze všech zkoumaných debat – na základě těchto kritérií by tak debatu na Primě bylo stále možné hodnotit jako nevyváženou, tentokrát ale nejméně ze všech.

Skutečnost, že debaty nebyly z hlediska kvantitativně měřených dat (především pak délky promluv) zcela vyvážené v žádném médiu, byla dána několika faktory – shrnuty jsou tři nejvýraznější a nejčastěji se opakující. Prvním je 1) odlišný komunikační styl obou kandidátů (Petr Pavel se oproti oponentovi vyjadřoval výrazně stručněji a věcněji, zároveň však v ucelenějších větách). Nejvýrazněji je tento faktor zřejmý na debatě Primy, která působila velmi vyváženým dojmem, což podporuje také počet promluv moderátorky i kandidátů. Při porovnávání délky promluv kandidátů je však výsledek této debaty druhý nejhorší ze všech analyzovaných.

Dalšími faktory ovlivňujícími vyváženost byla též 2) dynamika samotné debaty (kdy Babiš častěji přerušoval a vstupoval do diskuse), i 3) moderátorská rozhodnutí (například kdy se moderátoři rozhodli skočit kandidátovi do řeči, kdy debatu rozváděli navazujícími otázkami a kdy nikoliv).

Interpretace naměřených dat, která byla učiněna při prezentování závěrů pro každé médium zvláště, však naznačuje, že rozhodnutí nebyla ovlivněna snahou Andreji Babišovi stranit. Důvody, proč moderátoři častěji promlouvali směrem k Andreji Babišovi a proč byly jeho promluvy četnější, byly dány především jeho komunikačním stylem. Moderátoři byli nuceni ho opakovaně přerušovat, protože se vyhýbal jejich otázkám. Častěji se ho také museli doptávat, protože neposkytoval jednoznačné a jasné odpovědi (jen v některých případech moderátoři rozváděli debatu s kandidátem „nadbytečně“). A častěji na něj museli reagovat, neboť museli opravovat lživé či zavádějící informace. Moderátoři tak byli naopak ve většině případů motivováni snahou o dodržení principů objektivity. Faktem však zůstává, že Andreji Babišovi bylo v prezidentských duelech poskytnuto výrazně více prostoru prezentovat sám sebe i své politické názory divákům a potenciálním voličům.

### **3.4.2 Kvalitativní analýza**

Kvalitativní analýza odhalila konkrétní projevy mediálního rámcování, které měly vliv na dojem vyváženosti a objektivity předvolebních debat. Tyto projevy často vznikaly důsledkem novinářských postupů a rutin, případně preferencí redakce pro určité typy příběhů a rámců. Zkoumaná typologie mediálního rámcování, kterou představili Muñiz, Saldernová a Marañón (2018) byla odhalena ve všech analyzovaných debatách. Identifikovat ji bylo možné v promluvách moderátorů i dalších audiovizuálních prvcích debat.

Z hlediska výskytu analyzovaných rámců nebyly odhaleny žádné významné rozdíly mezi jednotlivými typy médií, a to ani při porovnávání veřejnoprávních vs. komerčních médií, ani při porovnávání televizních vs. on-line médií. Přítomnost jednotlivých rámců byla do jisté míry závislá na přístupu média jako takového (výběr tematických bloků, využití infografických prvků apod.). Primárně však závisela na samotném moderátorovi, který do debaty vkládal určité příběhy či rámce svými vlastními promluvami (úvodními a závěrečnými projevy, otázkami na kandidáty i různými komentáři). Lze tak zhodnotit, že



výkony moderátorů se výrazně nelišily z hlediska přítomnosti rámcování. Rozdíl byl ale v tom, který typ rámce se projevoval nejvýrazněji.

Následující tabulka pro každé médium uvádí na desetibodové škále poměrné zastoupení rámcujících prostředků tak, jak se v debatách objevily. Vzhledem k tomu, že se některé rámce mohou překrývat, respektive některé rámcující prostředky mohou mít silnější dopad než jiné, je třeba chápat tuto tabulku s jistou mírou rezervy a čistě jako ilustrační.

**Tabulka 17: Bodové ohodnocení intenzity výskytu rámců v jednotlivých debatách**

	Deník	Blesk	Česká televize	Novinky	Prima	TV Nova	Český rozhlas
Strategický herní rámec	4	5	2	4	4	2	4
Konfliktní rámec	6	3	4	3	3	1	2
Tematický rámec	/	2	4	3	3	4	4
Rámec politické shody/dohody	/	/	/	/	/	3	/

(pozn. 10 = nejvíce, 1 = nejméně); zdroj: Autor

Jedním z nejvýrazněji zastoupených rámců napříč všemi debatami bylo strategické herní rámcování (s výjimkou České televize a Novy), které mělo v mnoha případech za následek porušení objektivit. Jeho nejčastějším projevem bylo používání válečné či soutěžní terminologie, což přispívalo k prezentaci debaty jako sportovní soutěže nebo zápasu. Moderátoři také často kladli otázky, které zdůrazňovaly strategické aspekty kampaní a šance kandidátů na výhru, přestože v mnoha případech nebyly relevantní pro tvorbu veřejného mínění ani rozhodování voličů. V některých případech moderátoři vkládali do promluv i vlastní hodnocení jejich šancí či strategických kroků. Těmito projevy mohli ovlivnit vnímání diváků a posunout debatu směrem k preferovanému narativu.

Podobně často používaným narativem byl v debatách (s výjimkou televize Nova a Českého rozhlasu) rámec konfliktu. I ten měl v některých případech významný dopad na vnímání vyváženosti a objektivit debat. Tento narativ vedl k tomu, že debaty byly prezentovány jako konfrontační střety mezi kandidáty. Moderátoři zdůrazňovali rozdíly (názorové i charakterové) mezi kandidáty – v některých případech do takové míry, že tím posilovali dojem, jako by volby byly o výběru mezi dvěma zcela protikladnými možnostmi.

Některými formulacemi se dokonce přímo pokoušeli vyvolat spor mezi kandidáty. V jiných případech se zase stavěli kriticky ke krokům či osobnostem kandidátů, čímž vkládali do debaty vlastní hodnocení a porušovali tak požadavek na neutralitu. Nerovnoměrné vyzdvihování konfliktu jen u jednoho z kandidátů pak vedlo k porušení vyváženosti. Použití rámce konfliktu v prezidentské debatě tak mohlo mít za následek větší napětí mezi kandidáty i větší polarizaci mezi diváky (a potenciálními voliči).

V menším počtu případů se pak projevoval tematický rámec, přesto byl přítomen ve všech analyzovaných debatách (například v debatě Deníku ale jen minimálně). Toto rámcování může mít jak pozitivní, tak i negativní dopady na vyváženost a objektivitu debat. Analýza ukázala, že na jednu stranu byl rámec pro jejich obsah přínosný, protože pomáhal zdůraznit důležitá témata a otázky. Kandidátům dával možnost představit své postoje, což bylo relevantní zejména pro voliče. Na druhé straně je však toto rámcování z hlediska požadavků na objektivitu nebezpečné, protože může vést k nerovnoměrnému pokrytí témat a jejich zvýznamnění na úkor jiných. Porušení objektivity bylo pak ve zkoumaných debatách zjevné zejména v momentech, kdy moderátoři zdůrazňovali určitý pohled na téma či předkládali konkrétní narativ, jak diskutované téma chápat a interpretovat.

Nejméně časté bylo rámcování prezidentských debat vyzdvihováním shody či dohody mezi kandidáty, které se ve velké části médií nevyskytovalo vůbec (výraznější bylo pouze v debatě TV Nova). Optikou objektivity může být tento vliv pozitivní i negativní – na jednu stranu může kvůli němu být pro diváky obtížnější rozlišit mezi jednotlivými kandidáty a jejich programem, což může komplikovat rozhodování voličů. Na druhou stranu zdůrazňování shody a dohody může vést k méně konfrontačnímu tónu debat a konstruktivnější diskusi. Přítomnost tohoto rámce však byla ve většině debat natolik nízká, že se v nich neprojevil ani jeden z těchto dopadů. Lze však zhodnotit, že debata Novy patřila k těm méně konfrontačním, naopak s větší mírou tematického rámcování a věcné diskuse.

### 3.4.3 Projevy biasů

Při sledování projevů porušení objektivitu v předvolebních debatách byly v rámci kvantitativní i kvalitativní analýzy odhaleny různé formy biasů – ať už ze strany moderátora či celé redakce. Interpretovány jsou zde pomocí kategorizace Denisa McQuaila (1999 s. 193) popsané v teoretické části práce. Konkrétní projevy jsou ilustrovány na vybraných příkladech.

Nejvýrazněji se ve všech analyzovaných debatách projevoval bezděčný bias, na který poukázala především kvantitativní analýza. Toho se dopustila všechna média, když vlivem (nejen) rutinních postupů věnovala v debatách výrazně více prostoru Andreji Babišovi než jeho oponentovi. To vedlo k nevyváženosti v prezentaci kandidátů. Jako konkrétní příklad lze uvést začátek debaty v Blesku, kde moderátorka chtěla Babiše konfrontovat s jeho kontroverzním billboardem. Kvůli nutnosti opakovat mu otázku či jeho vyhýbání se odpovědi však úvodní diskuse trvala šest minut. Andrej Babiš ji využil i k tomu, aby odbíhal k vlastním tématům. Kandidát tak získal více času i příležitostí prezentovat své postoje a přesvědčovat potenciální voliče. Přestože záměrem mohlo být Andreje Babiše krátce konfrontovat, výsledkem bylo několikaminutové bezděčné stranění v jeho prospěch.

Kvantitativní analýza neukázala na žádné vědomé explicitní stranění. Stranící bias byl však odhalen při kvalitativní analýze. Příkladem může být analyzovaný úryvek, ve kterém moderátor Českého rozhlasu explicitně uvedl, že chtěl kandidátovi stranit („*Tak já jsem vám chtěl nahrát, že jste ujel víc než Pavel.*“). Je však třeba dodat (jak již bylo zmíněno při analýze), že tato výpověď byla vyřčena s nadsázkou. Projevil se ale i skrze konfliktní rámcování, a to například v situacích, kdy moderátor České televize vědomě pokládal více konfrontační otázky jen jednomu kandidátovi („*Pane Babiši, máte příležitost se omluvit. Chcete toho využít, nebo ne?*“). Za vědomé a otevřené stranění lze považovat také promluvy, ve kterých moderátor rozhlasu explicitně ohodnotil (pozitivně či negativně) charakter nebo osobnost kandidáta („*Vidíte, tak tady máte na budování, na armádu, odborníka.*“).

Odhaleno však bylo několik případů, při kterých moderátoři či médium stranili jednomu z kandidátů skrytě. To ukázala například kvalitativní analýza Deníku, která se zaměřila na přítomnost titulků v horní liště. Jejich výběr (dvě parafráze namířené proti Babišovi a jen jedna proti Pavlovi) a jejich načasování (které mohlo zpochybňovat kandidáta, který měl zrovna slovo) totiž mělo manipulativní charakter, který mohl zkreslovat vnímání debaty

diváky. Titulky byly přitom médiem vybrány cíleně a vědomě – jejich použití tak lze interpretovat jako propagandistický bias.

Příkladem této předpojatosti může být též v obecné rovině používání konfliktního či strategického herního rámcování. Pokud média či jejich moderátoři záměrně vyzdvihovali konflikt pro přilákání pozornosti publika („...*budete to dál říkat, když to není pravda?*“), případně se snažili ztraktivnit prezidentskou debatu tím, že z ní dělali dramatickou soutěž či bitvu (názvy typu „Souboj titánů“ či „Bitva o hrad“, stejně tak i používání dramatické hudby), jedná se o záměrnou snahu ovlivňovat skrze tyto rámce veřejné mínění.

Ačkoliv tyto výše zmíněné projevy rámcování je možné chápat jako skryté a cílené, hranice mezi propagandistickou a jinou formou předpojatosti je velmi tenká. Pouze autoři těchto projevů by mohli stoprocentně potvrdit, zda se skutečně jednalo o záměr či nikoliv, a tedy zda jsou opravdu příkladem propagandistického biasu. V některých případech by mohly být i projevem bezděčného biasu, pokud k takovému zarámování docházelo neúmyslně, například jen vlivem rutinních postupů média.

Pro identifikaci diskurzivního či ideologického biasu je pak nutné velmi podrobné a hloubkové čtení, které by vyžadovalo analýzu zaměřenou pouze na tento bias. Odhaleny však byly projevy, které by mohly být interpretovány jako forma takového stranění – a to například v otázkách souvisejících s komunistickou minulostí obou kandidátů. Na toto téma může být v České republice nahlíženo primárně skrze liberálně demokratické hodnoty současné společnosti, ve které je komunismus odsuzován. Právě s ohledem na tento diskurz by pak mohla být analyzována například promluva moderátorky Primy, která se zeptala na schůzku komunisty Skály s Andrejem Babišem slovy: „*Slíbil jste za to komunistům, za tu podporu, něco?*“ Její otázka byla formulována tak, že naznačovala neetické jednání Babiše, které by navíc mohlo poškodit jeho obraz u voličů, kteří mají negativní postoj ke komunismu. Pro tuto formulaci se mohla moderátorka rozhodnout právě z důvodu ideologické předpojatosti, pokud vnímala schůzku s komunisty nebo získání jejich podpory jako kontroverzní či problematickou v rámci daného diskurzu.

Výše představené shrnutí poukazuje na různé formy porušení objektivitu, které byly odhaleny ve všech analyzovaných médiích. Cílem této práce nebylo hodnotit, zda se médium přiklání více na jednu či na druhou stranu a zda preferuje toho či onoho kandidáta. Zaznamenané projevy dokazují, že každé médium se dopustilo určitého stranění oběma směry. V mnoha případech tím mohlo být ovlivněno především vnímání debat samotnými diváky. Vliv jejich účinků na publikum by však vyžadoval další výzkum.

Ať už jde o identifikaci rámců, odhalení některé z forem předpojatosti či dalších projevů nevyváženosti popsaných v analytické části, mají tyto závěry jedno společné. Odpovídají teoretickým konceptům popsaným v úvodní části práce, které upozorňují na výzvy či limity spojené s dosažením objektivitu a vyváženosti v médiích. I přes zjevnou snahu o naplnění požadavků objektivitu (pravidelné střídání pořadí kandidátů při pokládání otázek, hlídání faktické správnosti výpovědí, vlastní měření časově ohraničených odpovědí a další), nebylo žádné médium stoprocentně úspěšné. Jak ukázala analýza, záměrné či nezáměrné kroky redakce i naturel každého jednotlivého moderátora činily objektivitu v prezidentských debatách nedosažitelným ideálem, a to bez ohledu na to, v jakém médiu působili.

Skrze mnou stanovená kritéria a metody výzkumu byly odhaleny konkrétní známky porušování principů vyváženosti a neutrality k jednotlivým kandidátům, i neobjektivitu při prezentování některých informací. Cílem této práce však není hodnotit jejich závažnost ani z nich vyvozovat závěry s dopadem na dané moderátory či média. Lze si navíc představit situace, ve kterých by bylo možné určité projevy jednoduše vysvětlit či obhájit (pokud například jeden kandidát častěji lže, je povinností moderátora na něj častěji reagovat a dohlížet na faktičnost a relevanci debaty jako dalších kritérií objektivitu). Výsledná zjištění proto nelze interpretovat tak, že by vysílání těchto prezidentských debat bylo ve svém celku manipulativní a zkoumaná média zcela neobjektivní. Záměrem práce bylo upozornit na to, jakými způsoby může být objektivita v prezidentských debatách narušena a jaký může mít vliv na vyznění debat.



## Závěr

Tématem diplomové práce bylo analyzovat vyváženost audiovizuálních duelů, které byly uspořádány před druhým kolem prezidentských voleb v lednu roku 2023. Předmětem zkoumání byly všechny debaty pořádané ve třech televizních a čtyřech internetových médiích. Cílem analýzy bylo odpovědět na otázku, zda a případně jakým způsobem jednotlivá média a jejich moderátoři koncepty vyváženosti a objektivitu porušili. Pomocí metod kvantitativní i kvalitativní analýzy byly odhalovány konkrétní projevy porušení těchto principů, které byly interpretovány a ilustrovány na vybraných ukázkách a příkladech.

Podoba výzkumu i následná interpretace veškerých zjištění vycházela z teoretických konceptů představených v první části práce. Koncept objektivitu byl definován skrze model Jörgena Westerståhla (1983), zároveň ale teoretická část přednesla možné otázky a problémy spojené s jeho dodržováním v praxi. Popsáno bylo v tomto kontextu i chápání požadavku na objektivitu a vyváženost jako jakéhosi nedosažitelného ideálu, k němuž by však měli novináři směřovat. Představeno bylo teoretické ukotvení i různé formy mediální předpojatosti a mediálního rámcování, které je možné chápat jako projevy porušení objektivitu a vyváženosti. Právě tyto koncepty byly klíčové pro následnou analýzu debat.

Výsledky kvantitativní analýzy poukázaly na nerovnoměrný prostor, který byl kandidátům přidělen s ohledem na délku i počet promluv. Ve všech zkoumaných debatách promlouval více Andrej Babiš (o 10 až 20 procentních bodů) než Petr Pavel. Na základě stanovených kvantitativních kritérií tak bylo možné hodnotit tyto debaty jako nevyvážené. Při interpretaci závěrů byl však brán v potaz i kontext (jednotlivých promluv i celé debaty). Na základě něj bylo možné tyto projevy nevyváženosti do velké míry vysvětlit – a to zejména rozdílným stylem vyjadřování obou kandidátů, nikoliv úmyslným straněním moderátorů.

Cílem kvalitativní analýzy bylo zaměřit se na hlubší porozumění kontextu, zkoumána proto byla celková koncepce debat, stejně jako promluvy a chování moderátorů. Tento přístup napomohl odhalit zejména skryté projevy nevyváženosti, které by nebyly evidentní pouze z kvantitativně naměřených dat. Odhaleno při něm bylo použití několika rámců. Nejčastěji se projevoval strategický herní rámec a rámec konfliktu, časté byly též prvky tematického rámcování. Jejich konkrétní projevy ilustrované v analytické části dokazovaly, jakým způsobem mohou rutinní postupy, rozhodnutí moderátorů, jejich interpretace či vlastní preference, ovlivnit vyznění debat. Důsledkem pak bylo v některých případech i nevyvážené zobrazení jednotlivých kandidátů.

Kvantitativní analýza odhalila přítomnost bezděčného biasu, který se projevuje otevřeným, avšak nezáměrným straněním vznikajícím především vlivem rutinních postupů. Jeho přítomnost potvrdila též kvalitativní analýza, která však poukázala i na projevy dalších forem předpojatosti, zejména pak propagandistického biasu. Ten se projevoval především záměrnou snahou některé aspekty a témata debat rámovat a ovlivňovat tak jejich vyznění.

Výsledná zjištění obou analýz ukázala, že zkoumané debaty před druhým kolem prezidentských voleb v roce 2023 vykazovaly určité prvky neobjektivitu a nevyváženosti. Odhaleny nebyly žádné systematické rozdíly mezi televizními a internetovými médii, ani mezi veřejnoprávními a komerčními. Projevy porušování požadavků na objektivitu byly odlišné v každém médiu, závislé do velké míry na moderátorském vedení debat.

Na závěr je nutné znovu připomenout, že prezentovaná zjištění nelze zobecňovat a činit na základě nich hodnotící závěry o celkové vyváženosti a objektivitě těchto médií či jejich novinářů. Výsledky této práce však poskytují podrobně představené poznatky o tom, jakými způsoby mohou záměrně i nezáměrně jednotliví novináři a jejich redakce narušovat objektivitu předvolebních debat. Zároveň vrhají světlo i na to, jaké všechny výzvy přináší snaha o dodržení těchto požadavků.

Diplomová práce rozšiřuje dosavadní znalosti o fungování médií v demokratických společnostech a jejich významu v předvolebním období. Výsledná zjištění, která jsou demonstrována na konkrétních příkladech, mohou být přínosná jak pro novináře a moderátory v praxi, na které jsou nároky na dodržení objektivitu a vyváženosti kladeny, tak i pro mediální teoretiky, kteří se těmto otázkám věnují. Mohou také sloužit jako základ pro další výzkum v této oblasti. Významným přínosem by byla například analýza účinků na samotné publikum. Ta by umožnila lépe pochopit, jak velký je reálný dopad a vliv těchto forem porušení objektivitu na veřejné mínění a volební preference diváků. Zajímavou komparativní analýzou by bylo též učinění podobného výzkumu v jiných kontextech, například analýza prezidentských debat v jiných zemích či jiných typů voleb, například těch parlamentních.



## Summary

The topic of the thesis was to analyse the balance of audiovisual duels that were held ahead of the second round of the presidential elections in January 2023. The subject of the study was all debates organised in three television and four internet media. The aim of the analysis was to answer the question of whether and, if so, how the concepts of balance and objectivity were violated by the individual media and their moderators. Using both quantitative and qualitative analysis methods, specific manifestations of violations of these principles were revealed, which were interpreted and illustrated through selected samples and examples.

The research design and subsequent interpretation of all findings was based on the theoretical concepts introduced in the first part of the thesis. The concept of objectivity was defined through Jörgen Westerståhl's (1983) model, at the same time the theoretical part presented possible questions and issues related to its adherence in practice. The understanding of the requirement for objectivity and balance as a kind of unattainable ideal, towards which journalists should strive, was also described in this context. The theoretical grounding and various forms of media bias and media framing, which can be seen as manifestations of violations of objectivity and balance, were presented. It was these concepts that were key to the subsequent analysis of the debates.

The results of the quantitative analysis highlighted the uneven space allocated to the candidates regarding the length and number of speeches. In all the debates examined, Andrej Babiš spoke more (by 10 to 20 percentage points) than Petr Pavel. Based on the quantitative criteria set, it was thus possible to assess these debates as unbalanced. However, the interpretation of the conclusions also considered the context (of the individual speeches and of the debate as a whole). On this account, it was possible to largely explain these manifestations of imbalance – in particular by the different styles of expression of the two candidates, not by the deliberate bias of the moderators.

The aim of the qualitative analysis was to focus on a deeper understanding of the context, and thus the overall design of the debates was examined, as well as the speeches and behaviour of the moderators. This approach was particularly helpful in revealing hidden manifestations of imbalance that would not have been evident from the quantitatively measured data alone. It revealed the use of several frames. The strategic game frame and the conflict frame were the most common, while elements of issue framing were also frequent.

Their specific manifestations illustrated in the analytical section demonstrated how routines and moderators' decisions, interpretations or own preferences can influence the tone of debates. The consequence was, in some cases, an unbalanced portrayal of the candidates.

The quantitative analysis revealed the presence of unconscious bias, which manifests itself in overt but unintentional partisanship arising primarily from the influence of routine procedures. Its presence was also confirmed by the qualitative analysis, which, however, also pointed to the manifestation of other forms of bias, in particular propaganda bias. The latter manifested itself primarily in a deliberate attempt to frame certain aspects and topics of the debates and thus influence their tone.

The final findings of both analyses showed that the analysed debates ahead of the second round of the presidential elections in 2023 showed certain elements of bias and imbalance. No systematic differences were revealed between television and online media, nor between public and commercial media. The manifestations of violations of the requirements of objectivity were different in each medium, depending to a large extent on the moderation of the debates.

In conclusion, it should be reiterated that the findings presented cannot be generalised and used to draw evaluative conclusions about the overall balance and objectivity of these media or their journalists. However, the results of this paper provide a detailed presentation of the ways in which individual journalists and their newsrooms can intentionally and unintentionally undermine the objectivity of pre-election debates. They also shed light on all the challenges of trying to comply with these requirements.

The thesis broadens the existing knowledge about the functioning of media in democratic societies and their importance in the pre-election period. The resulting findings, which are demonstrated through concrete examples, can be of benefit to both journalists and moderators in practice, who are required to maintain objectivity and balance, as well as media theorists who focus on these issues. They can also serve as a basis for further research in this area. For example, an analysis of the effects on the audience itself would be an important contribution. This would allow a better understanding of the real impact and influence of these forms of breaches of objectivity on public opinion and the electoral preferences of audiences. An interesting comparative analysis would also be to do similar research in other contexts, for example, analysing presidential debates in other countries or analysing other types of elections, such as the parliamentary ones.

## Použitá literatura

- AALBERG, Toril; STRÖMBÄCK, Jesper a DE VREESE, Claes H. The framing of politics as strategy and game: A review of concepts, operationalizations and key findings. *Journalism*. Online. 2012, 13(2), s. 139-264. ISSN 1464-8849. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1464884911427799>. [cit. 2024-05-21].
- ALOZIE, Emmanuel C. Sudan and South Africa - a Framing Analysis of Mail & Guardian Online's Coverage of Darfur. *Ecquid Novi: African Journalism Studies*. Online. 2005, 26(1), s. 63-85. ISSN 0256-0054. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/02560054.2005.9653319>. [cit. 2024-05-11].
- BARTHOLOMÉ, Guus; LECHERER, Sophie a DE VREESE, Claes H. Towards a typology of conflict frames: Substantiveness and interventionism in political conflict news. *Journalism Studies*. Online. 2018, 19(12), s. 1689-1711. ISSN 1461-670X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/1461670X.2017.1299033>. [cit. 2024-06-01].
- BENOIT, William L.; HANSEN, Glenn J. a VERSER, Rebecca M. A meta-analysis of the effects of viewing U.S. presidential debates. *Communication Monographs*. Online. 2003, 70(4), s. 335-350. ISSN 0363-7751. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/0363775032000179133>. [cit. 2024-06-21].
- BERELSON, Bernard, 1971. Content analysis in communication research. Vyd. 2. New York: Hafner.
- BOUDANA, Sandrine. Impartiality is not fair: Toward an alternative approach to the evaluation of content bias in news stories. *Journalism*. Online. 2016, 17(5), s. 600-618. ISSN 1464-8849. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1464884915571295>. [cit. 2024-04-16].
- BOURDIEU, Pierre. O televizi. V nakl. Doplněk 1. vyd. Brno: Doplněk, 2002. ISBN 80-7239-122-4.
- BOYDSTUN, Amber E.; GLAZIER, Rebecca A. a PIETRYKA, Matthew T. Playing to the Crowd: Agenda Control in Presidential Debates. *Political communication*. Online. 2013, 30(2), s. 254-277. ISSN 1058-4609. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10584609.2012.737423>. [cit. 2024-05-28].
- CAPPELLA, Joseph N. a JAMIESON, Kathleen H. *Spiral of cynicism: the press and the public good*. New York: Oxford University Press, 1997. ISBN 0-19-509064-0. [cit. 2024-04-28].
- CARTER, Michael J. The Hermeneutics of Frames and Framing: An Examination of the Media's Construction of Reality. *SAGE open*. Online. 2013, 3(2). ISSN 2158-2440. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/2158244013487915>. [cit. 2024-04-14].
- COOPER, Stephen D. News media objectivity: How do we ask the questions? *The New Jersey Journal of Communication*. Online. 1994, 2(2), s. 91-106. ISSN-1067-9154. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/10.1080/15456879409367267>. [cit. 2024-04-13].
- ČERVENKA, Jan. Agenda-setting: teoretické přístupy. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR. 2008. ISBN 978-80-7330-151-4.
- D'ANGELO, Paul Framing: Media Frames. In: RÖSSLER, Patrick V; HOFFNER, Cynthia A. a VAN ZOONEN, Liesbet (ed.). *The International Encyclopedia of Media Effects*. Malden, MA: John Wiley & Sons. Online. 2017, s. 1-10. ISBN 9781118784044. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/9781118783764.wbieme0048>. [cit. 2024-04-09].

- D'ANGELO, Paul; CALDERONE, Matthew a TERRITOLA, Anthony. Strategy and Issue Framing: An Exploratory Analysis of Topics and Frames in Campaign 2004 Print News. *Atlantic journal of communication*. Online. 2005, 13(4), s. 199-219. ISSN 1545-6870. Dostupné z: [https://doi.org/10.1207/s15456889ajc1304\\_1](https://doi.org/10.1207/s15456889ajc1304_1). [cit. 2024-05-21].
- DE VREESE, Claes H. News framing: Theory and typology. *Information Design Journal*. Online. 2005a, 13(1), s. 51-62. ISSN 1871-1138. Dostupné z: <https://doi.org/10.1075/idjdd.13.1.06vre>. [cit. 2024-04-07].
- DE VREESE, Claes H. The Spiral of Cynicism Reconsidered. Online. *European journal of communication* (London). 2005b, 20(3), s. 283-301. ISSN 0267-3231. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0267323105055259>. [cit. 2024-04-29].
- DE VREESE, Claes H. *Framing Europe: television news and european integration*. Vyd. 2. Amsterdam: Het Spinhuis, 2005c. ISBN 90-5589-234-3.
- DE VREESE, Claes H. a SEMETKO, Holli A. Cynical and Engaged: Strategic Campaign Coverage, Public Opinion, and Mobilization in a Referendum. *Communication research*. Online. 2002, 29(6), s. 615-641. ISSN 0093-6502. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/009365002237829>. [cit. 2024-05-06].
- DONSBACH, Wolfgang a KLETT, Bettina. Subjective objectivity. How journalists in four countries define a key term of their profession. *Gazette (Leiden, Netherlands)*. Online. 1993, 51(1), s. 53-83. ISSN 0016-5492. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/001654929305100104>. [cit. 2024-04-01].
- EAMAN, Ross A. *Historical Dictionary of Journalism*. Lanham, Md: Scarecrow Press, Incorporated. 2009. ISBN 978-0-8108-6075-9.
- ENTMAN, Robert M. Democracy Without Citizens: Media and the Decay of American Politics. New York, NY: Oxford University Press. Online. 1989. ISBN-13 978-0195065763. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/oso/9780195065763.001.0001>. [cit. 2024-04-01].
- ENTMAN, Robert M. Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*. Online. 1993, 43(4), s. 51-58. Dostupné z: [https://is.muni.cz/el/1423/podzim2018/POL256/um/Entman\\_1993\\_FramingTowardclarificationOfAfracturedParadigm.pdf](https://is.muni.cz/el/1423/podzim2018/POL256/um/Entman_1993_FramingTowardclarificationOfAfracturedParadigm.pdf). [cit. 2024-04-16].
- ENTMAN, Robert M. Framing U.S. Coverage of International News: Contrasts in Narratives of the KAL and Iran Air Incidents. *Journal of Communication*. Online. 2006, 41(4), s. 6-27. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1991.tb02328.x>. [cit. 2024-04-16].
- FRIDKIN, Kim L.; KENNEY, Patrick J.; GERSHON, Sarah Allen; SHAFER, Karen a WOODALL, Gina Serignese. Capturing the Power of a Campaign Event: The 2004 Presidential Debate in Tempe. *The Journal of politics*. Online. 2007, 69, (3), s. 770-785. ISSN 0022-3816. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2508.2007.00574.x>. [cit. 2024-04-22].
- GALTUNG, Johan a RUGE, Mari H. The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers. *Journal of peace research*. Online. 1965, 2, (1), s. 64-90. ISSN 0022-3433. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/002234336500200104>. [cit. 2024-04-30].
- GAMSON, William A. a MODIGLIANI, Andre. The Changing Culture of Affirmative Action. In: BRAUNGART, Richard G. (ed.) *Research in Political Sociology*. 1987, s. 137-177. ISBN-13 978-0892327522.

- GAMSON, William A. a MODIGLIANI, Andre. Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power: A Constructionist Approach. *The American journal of sociology*. Online. 1989, 95(1), s. 1-37. ISSN 0002-9602. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/229213>. [cit. 2024-06-21].
- HAGEN, Lutz. Informační kvalita a její měření. In: SCHULZ, Winfried; HAGEN, Lutz M.; SCHERER, Helmut; REIFOVÁ, Irena a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, nakladatelství Univerzity Karlovy. 1998. ISBN 80-7184-548-5.
- HANITZSCH, Thomas. Deconstructing Journalism Culture: Toward a Universal Theory. Online. *Communication theory*. Online. 2007, 17(4), s. 367-385. ISSN 1050-3293. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2007.00303.x>. [cit. 2024-06-12].
- HURTÍKOVÁ, Hana. Framing televizního zpravodajství a jeho účinek na formování politických postojů veřejnosti: případová studie pádu vlády Mirka Topolánka v roce 2009. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 2016. ISBN 978-80-7325-400-1.
- CHENG, Maria. The power of persuasion: Modality and issue framing in the 2012 Taiwan Presidential Debates. *Discourse & society*. Online. 2016, 27, (2), s. 172-194. ISSN 0957-9265. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0957926515611556>. [cit. 2024-04-19].
- IYENGAR, Shanto. Television News and Citizens' Explanations of National Affairs. *The American political science review*. Online. 1987, 81(3), s. 815-831. ISSN 0003-0554. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/1962678>. [cit. 2024-04-20].
- IYENGAR, Shanto. *Is anyone responsible?: how television frames political issues*. Chicago: The University of Chicago Press. 1991. ISBN 0-226-38855-7.
- IYENGAR, Shanto; NORPOTH, Helmut a HAHN, Kyu S. Consumer Demand for Election News: The Horserace Sells. *The Journal of politics*. Online. 2004, 66(1), s. 157-175. ISSN 0022-3816. Dostupné z: <https://doi.org/10.1046/j.1468-2508.2004.00146.x>. [cit. 2024-05-13].
- JANÁK, Dušan. *Vybrané metody výzkumu*. Opava. Online. 2018. Dostupné z: [https://is.slu.cz/el/fvp/leto2021/UVSRPHK016/um/VYBRANE\\_METODY\\_VYZKUMU.pdf](https://is.slu.cz/el/fvp/leto2021/UVSRPHK016/um/VYBRANE_METODY_VYZKUMU.pdf). [cit. 2024-04-01].
- JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. Média a společnost: [stručný úvod do studia médií a mediální komunikace]. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4.
- JOWETT, Garth a O'DONNELL, Victoria. *Propaganda & persuasion*. Vyd. 4. London: Sage. 2006. ISBN 1-4129-0897-3.
- KŘEČEK, Jan. CEMES 2017: Ostře sledovaná analýza: Celek vysílání a společenská relevance – dva aktuální problémy aplikovaného mediálněvědního výzkumu. *Mediální studia*. Online. 2018, 12(2), s. 98-110. ISSN 1801-9978. [cit. 2024-05-13].
- KŘEČEK, Jan; NEČAS, Vlastimil; VODOCHODSKÝ, Ivan a MIESSLER, Jan. *Vyváženost ve vysílání* Praha: Grada. 2022. ISBN: 978-80-271-3477-9
- LENGAUER, Günther; ESSER, Frank a BERGANZA, Rosa. Negativity in political news: A review of concepts, operationalizations and key findings. *Journalism (London, England)*. Online. 2012, 13(2), s. 179-202. ISSN 1464-8849. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1464884911427800>. [cit. 2024-05-14].

- LINSTRÖM, Margaret a MARAIS, Willemien. Qualitative news frame analysis: a methodology. *Communitas*. Online. 2012, 17(1), s. 21-38. ISSN 1023-0556. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/351884528> [cit. 2024-05-14].
- LIPPMANN, Walter. Veřejné mínění. Přeložil Ladislav KÖPPL. Praha: Portál. 2015. ISBN 978-80-262-0939-3.
- MACASSI, Sandro. Thematic, strategic and positional frames about the 2016 Peruvian presidential debate. *Universitas: Revista de Ciencias Sociales y Humanas*. Online. 2022, 36(1), s. 113-135. ISSN 1390-3837. Dostupné z: <https://doi.org/10.17163/uni.n36.2022.05>. [cit. 2024-05-20].
- MARAS, Steven. *Objectivity in journalism. Key concepts in journalism*. Malden: Polity Press. 2013. ISBN-13 978-0-7456-4734-0.
- MARTINE, Thomas a DE MAEYER, Juliette. Networks of Reference: Rethinking Objectivity Theory in Journalism. *Communication theory*. Online. 2019, 29(1), s. 1-23. ISSN 1050-3293. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/ct/qty020>. [cit. 2024-04-12].
- MATTHES, Jörg a KOHRING, Matthias. The Content Analysis of Media Frames: Toward Improving Reliability and Validity. *Journal of communication*. Online. 2008, 58(2), s. 258-279. ISSN 0021-9916. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2008.00384.x>. [cit. 2024-05-09].
- MCCOMBS, Max. Agenda Setting and Framing. In: EADIE, William F. (ed.) *21st century communication: a reference handbook*. Los Angeles: SAGE Publications. Online. 2009, s. 516-525. ISBN 1-5063-2069-4. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.4135/9781412964005.n57>. [cit. 2024-05-28].
- MCNAIR, Brian *An Introduction to Political Communication*. Vyd. 5. Londýn: Routledge. Online. 2011. ISBN 0-203-82869-0. Dostupné z: <https://teddykw2.wordpress.com/wp-content/uploads/2012/05/an-introduction-to-political-communication.pdf>. [cit. 2024-06-15].
- MCNAIR, Brian. After Objectivity?: Schudson's sociology of journalism in the era of post-factuality. *Journalism studies (London, England)*. Online. 2017, 18(10), s. 1318-1333. ISSN 1461-670X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/1461670X.2017.1347893>. [cit. 2024-06-18].
- MCQUAIL, Denis. *Media performance: mass communication and the public interest*. London: SAGE Publications. 1999. ISBN 0-8039-8295-X.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.
- MCQUAIL, Denis. *Žurnalistika a společnost*. Přeložil Alice NĚMCOVÁ TEJKALOVÁ, přeložil Roman HÁJEK, přeložil Marta CHROMÁ. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. 2016. ISBN 978-80-246-3093-9.
- MINOW, Newton N., a LAMAY, Craig L. *Inside the Presidential Debates: Their Improbable Past and Promising Future*. Chicago: University of Chicago Press. Online. 2008. ISBN 978-0-226-53041-3. Dostupné z: [https://books.google.cz/books/about/Inside\\_the\\_Presidential\\_Debates.html?id=3uX9PptznAC&redir\\_esc=y](https://books.google.cz/books/about/Inside_the_Presidential_Debates.html?id=3uX9PptznAC&redir_esc=y). [cit. 2024-06-14].

- MUÑIZ, Carlos; SALDIERNA, Alma Rosa a MARAÑÓN, Felipe de Jesús. Framing of Electoral Processes: The Stages of the Campaign as a Moderator of the Presence of Political Frames in the News. *Palabra-Clave* Online. 2018, 21(3), s. 740-771. ISSN 0122-8285. Dostupné z: <https://doi.org/10.5294/pacla.2018.21.3.5>. [cit. 2024-06-18].
- NELSON, Thomas E. a KINDER, Donald R. Issue Frames and Group-Centrism in American Public Opinion. *The Journal of politics*. Online. 1996, 58(4), s. 1055-1078. ISSN 0022-3816. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2960149>. [cit. 2024-05-21].
- NELSON, Thomas E. a OXLEY, Zoe M. Issue Framing Effects on Belief Importance and Opinion. *The Journal of politics*. Online. 1999, 61(4), s. 1040-1067. ISSN 0022-3816. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2647553>. [cit. 2024-05-21].
- NEWTON, Ken. Neutrality and the media. GOODIN, Robert a REEVE, Andrew (ed.). *Liberal Neutrality*. Londýn: Routledge. 1989, s. 130-156. ISBN 9780429447051.
- NORRIS, Pippa. The restless searchlight: Network news framing of the post-Cold War world. *Political communication*. Online. 1995, 12(4), s. 357-370. ISSN 1058-4609. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10584609.1995.9963084>. [cit. 2024-05-13].
- NORRIS, Pippa a SANDERS, David. Does Balance Matter? Experiments in TV News. In: *Paper prepared for Panel 38 -12 'The ABC of Media Effects in British Elections: Agenda, Balance and Change' at the Annual Meeting of the American Political Science Association*. Boston, 3.-6. září 1998. Online. Dostupné z: [https://www.researchgate.net/profile/Pippa-Norris-2/publication/228604782\\_Does\\_balance\\_matter\\_Experiments\\_in\\_TV\\_news/links/02bfe511b0ac4804b6000000/Does-balance-matter-Experiments-in-TV-news.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Pippa-Norris-2/publication/228604782_Does_balance_matter_Experiments_in_TV_news/links/02bfe511b0ac4804b6000000/Does-balance-matter-Experiments-in-TV-news.pdf). [cit. 2024-04-05].
- PAN, Zhongdang a KOSICKI, Gerald M. Framing analysis: An approach to news discourse. *Political communication*. Online. 1993, 10(1), s. 55-75. ISSN 1058-4609. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10584609.1993.9962963>. [cit. 2024-05-05].
- PATTERSON, Thomas E. (1994). *Out of Order: An Incisive and Boldly Original Critique of the News Media's Domination of America's Political Process*. New York: Vintage Books. ISBN-13 978-0679755104.
- PODZIMEK, Jan. Objektivita očima veřejnosti: Příspěvek k mediální gramotnosti a výchově. *CIVILIA: odborná revue pro didaktiku společenských věd*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Katedra společenských věd Pdf. Online. 2020, 11(2), s. 102-119. ISSN 1805-3963. Dostupné z: <https://old.ksv.upol.cz/civilia/texts/Civilia%2011-2.pdf>. [cit. 2024-05-07].
- REESE, Stephen D. The Framing Project: A Bridging Model for Media Research Revisited. *Journal of communication*. Online. 2007, 57(1), s. 148-154. ISSN 0021-9916. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00334.x>. [cit. 2024-05-21].
- REIFOVÁ, Irena "Jak volily TV stanice?" - Zákulisí výzkumného projektu. In: SCHULZ, Winfried; HAGEN, Lutz M.; SCHERER, Helmut; REIFOVÁ, Irena a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, nakladatelství Univerzity Karlovy. 1998. ISBN 80-7184-548-5.
- REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál. 2004. ISBN 80-7178-926-7.
- RHEE, June W. Strategy and issue frames in election campaign coverage: a social cognitive account of framing effects. Online. *Journal of communication*. 1997, 47(3), s. 26-48. ISSN 0021-9916. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1997.tb02715.x>. [cit. 2024-05-21].

- RUSS-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Přeložila Hana BAKIČOVÁ. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0158-8.
- SAMSUDIN, Dafrizal. Understanding the Models of Framing Analyses Approaches in Media Framing Studies. In: *ICoSEEH 2019: Proceedings of the Second International Conference on Social, Economy, Education, and Humanity*. Riau, Indonesie, 5.-7. září 2019. Online. ISBN 978-989-758-464-0. Dostupné z: <https://doi.org/10.5220/0009159503850389>. [cit. 2024-05-19].
- SARIS, Willem E. The Public Opinion about the EU Can Easily Be Swayed in Different Directions. *Acta Politica*. Online. 1997, 32(4), s. 406-435. Dostupné z: <https://hdl.handle.net/11245/1.130819>. [cit. 2024-04-16].
- SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada Publishing. 2014. ISBN 978-80-247-3568-9.
- SEMETKO, Holli A. Political Balance on Television: Campaigns in the United States, Britain, and Germany. *Harvard international journal of press/politics*. Online. 1996, 1(1), s. 51-71. ISSN 1081-180X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1081180X96001001005>. [cit. 2024-04-14].
- SEMETKO, Holli A. a VALKENBURG, Patti M. Framing European politics: a content analysis of press and television news. *Journal of communication*. Online. 2000, 50(2), s. 93-109. ISSN 0021-9916. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2000.tb02843.x>. [cit. 2024-04-14].
- SHAH, DHAVAN V.; WATTS, MARK D.; DOMKE, David a FAN, DAVID P. News Framing and Cueing of Issue Regimes: Explaining Clinton's Public Approval in Spite of Scandal. *Public opinion quarterly*. Online. 2002, 66(3), s. 339-370. ISSN 0033-362X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/341396>. [cit. 2024-05-07].
- SHOEMAKER, Pamela J. a REESE, Stephen D. *Mediating the message in the 21st century: a media sociology perspective*. Vyd. 3. New York: Routledge, Taylor & Francis Group. 2014. ISBN 978-0-415-98913-8.
- SCHEUFELE, Dietram A. Agenda-Setting, Priming, and Framing Revisited: Another Look at Cognitive Effects of Political Communication. *Mass communication & society*. Online. 2000, 3(2-3), s. 297-316. ISSN 1520-5436. Dostupné z: [https://doi.org/10.1207/S15327825MCS0323\\_07](https://doi.org/10.1207/S15327825MCS0323_07). [cit. 2024-05-10].
- SCHEUFELE, Dietram A. a TEWKSBURY, David. Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. *Journal of communication*. Online. 2007, 57(1), s. 9-20. ISSN 0021-9916. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.0021-9916.2007.00326.x>. [cit. 2024-05-10].
- SCHMUCK, Desirée; HEISS, Raffael; MATTHES, Jörg; ENGESSER, Sven a ESSER, Frank. Antecedents of strategic game framing in political news coverage. *Journalism (London, England)*. Online. 2017, 18(8), s. 937-955. ISSN 1464-8849. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1464884916648098>. [cit. 2024-04-27].
- SCHUCK, Andreas R.T.; Vliegenthart, Rens a DE VREESE, Claes H. Who's Afraid of Conflict? The Mobilizing Effect of Conflict Framing in Campaign News. *British journal of political science*. Online. 2016, 46(1), s. 177-194. ISSN 0007-1234. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S0007123413000525>. [cit. 2024-04-26].
- SCHUDSON, Michael. *Discovering the news: a social history of American newspapers*. New York: Basic Books. 1978. ISBN 0-465-01666-9.



- SCHUDSON, Michael. The objectivity norm in American journalism. *Journalism (London, England)*. Online. 2001, 2(2), s. 149-170. ISSN 1464-8849. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/146488490100200201>. [cit. 2024-03-29].
- SINCLAIR, Upton. *The brass check: a study of American journalism*. Pasadena: U. Sinclair. Online. 1919. Dostupné z: <https://ia801304.us.archive.org/7/items/cu31924026364251/cu31924026364251.pdf>. [cit. 2024-03-29].
- STREET, John. *Mass media, politics and democracy*. New York: Palgrave. 2001. ISBN 0-333-69305-1.
- ŠAŠEK, Petr a TEJKALOVÁ, Alice N. Rámcování tématu státního zadlužování v agendě MF DNES a Práva před volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 2010. *Acta Politologica*. 2013, 5(2), s. 187-204. ISSN 1803–8220.
- TANKARD, JR, James W. The Empirical Approach to the Study of Media Framing. In: GANDY, Oscar H.; REESE, Stephen D. a GRANT, August E. *Framing public life: perspectives on media and our understanding of the social world*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 2001. ISBN 0-8058-3653-5.
- TÉLLEZ, Nilsa M., MUÑIZ, Carlos a RAMIREZ, Jacobo. Estrategias discursivas en los debates de la campaña presidencial mexicana del 2006. In: MUÑIZ, Carlos (ed.). *Comunicación, Política y Ciudadanía: Aportaciones actuales al estudio de la comunicación política*. Online. 2011, s. 199-220. ISBN 978-607-7971-40-5. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/280769094>. [cit. 2024-06-01].
- TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál. 2006. ISBN 80-7367-096-8.
- TUCHMAN, Gaye. Objectivity as Strategic Ritual: An Examination of Newsmen's Notions of Objectivity. *American Journal of Sociology*. Online. 1972, 77(1), s. 660-79. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/225193>. [cit. 2024-03-29].
- TUCHMAN, Gaye. *Making news: a study in the construction of reality*. New York, London: Free Press. 1978. ISBN 0-02-932960-4.
- VAN DALEN, Arjen. Structural Bias in Cross-National Perspective: How Political Systems and Journalism Cultures Influence Government Dominance in the News. *The International Journal of Press/Politics*. Online. 2012, 17(1), s. 32-55. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1940161211411087>. [cit. 2024-06-13].
- VAN GORP, Baldwin. Where is the frame? *European Journal of Communication*. Online. 2005, 20(4), s. 484-507. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0267323105058253>. [cit. 2024-05-02].
- VAN GORP, Baldwin. Strategies to take subjectivity out of framing analysis Article. D'ANGELO, Paul a KUYPERS, Jim A. (ed.). *Doing News Framing Analysis: Empirical and Theoretical Perspectives*. United Kingdom: Routledge. Online. 2010, s. 84-109. ISBN 9780203864463. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/241880311>. [cit. 2024-05-26].
- VOS, Tim P. 'Homo journalisticus': Journalism education's role in articulating the objectivity norm. *Journalism*. Online. 2012, 13(4), s. 435-449. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1464884911431374>. [cit. 2024-04-01].
- WESTERSTÅHL, Jörgen. Objective News Reporting: General Premises. *Communication Research*. Online. 1983, 10(3), s. 403-424. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/009365083010003007>. [cit. 2024-03-20].

WIMMER, Roger D. a DOMINICK, Joseph R. *Mass Media Research: An Introduction*. Vyd. 9. Boston: Wadsworth, Cengage Learning. Online. 2006. ISBN-10: 1-4390-8274-X. Dostupné z: [https://saleemabbas2008.wordpress.com/wp-content/uploads/2013/02/1353087914-wimmer\\_dominick\\_mass\\_media\\_research\\_2011.pdf](https://saleemabbas2008.wordpress.com/wp-content/uploads/2013/02/1353087914-wimmer_dominick_mass_media_research_2011.pdf). [cit. 2024-04-12].

## Internetové zdroje

ATO – NIELSEN. *Výsledky sledovanosti – rok – Share TV skupin*. Asociace televizních organizací. Online. ©2024. Dostupné z: <https://www.ato.cz/vysledky/rok-share-tv-skupin/>. [cit. 2024-04-09].

AUST, Ondřej. *Český rozhlas spustil online zprávy iRozhlas.cz*. Online. In: *Médiář.cz*. 18. 4. 2017. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/cesky-rozhlas-spustil-zpravodajstvi-irozhlas-cz/>. [cit. 2024-04-09].

BLESK. *Boj o hrad: Souboj titánů*. Online, video. In: *Blesk Prezidentské volby v ČR: Celý záznam souboje titánů v Blesku: Pavel a Babiš o drsné kampani, talismanech i diplomacii*. In: *Blesk.cz*. 19. 1. 2023. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/souboj-titanu>. [cit. 2024-06-12].

BLESK. *Prezidentské volby v ČR: Celý záznam souboje titánů v Blesku: Pavel a Babiš o drsné kampani, talismanech i diplomacii*. Online. In: *Blesk.cz*. 19. 1. 2023. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/souboj-titanu>. [cit. 2024-06-12].

CNC. *Blesk*. Online: CNCcenter.cz. ©2024. Dostupné z: <https://www.cncenter.cz/tituly/blesk>. [cit. 2024-04-09].

CNN PRIMA NEWS. *Superduel: Bitva o Hrad*. Online, video. In: *CNN Prima News. Sledujte Superduel: Bitva o Hrad. Babiš a Pavel v debatě roku na CNN Prima NEWS*. In: *CNN Prima News*. 25. 1. 2023. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/sledujte-zive-predvolebni-superduel-bitva-o-hrad-dvojice-kandidatu-na-hrad-197869>. [cit. 2024-06-15].

ČESKÁ TELEVIZE. *Kodex České televize: Čl. 6 Diskusní pořady a pluralita*. Online. In: *Ceskatelevize.cz*. 2003. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-6-diskusni-porady-a-pluralita/>. [cit. 2024-04-09].

ČESKÁ UNIE VYDAVATELŮ a ASMEA. *Media projekt*. Online. 2023. Dostupné z: [http://www.unievydavatelu.cz/gallery/files/2024\\_02\\_08%20-%20MP%20-%20Základn%C3%AD%20výsledky%20Media%20projektu%20za%20leden%20až%20prosinec%202023.pdf](http://www.unievydavatelu.cz/gallery/files/2024_02_08%20-%20MP%20-%20Základn%C3%AD%20výsledky%20Media%20projektu%20za%20leden%20až%20prosinec%202023.pdf). [cit. 2024-04-09].

ČESKÝ ROZHLAS. *Kodex Českého rozhlasu*. Online. In: *Rozhlas.cz*. ©1997-2024. Dostupné z: <https://rada.rozhlas.cz/kodex-ceskeho-rozhlasu-7722382>. [cit. 2024-04-10].

ČESKÝ ROZHLAS. *O rozhlase*. Online. In: *Rozhlas.cz*. ©1997-2024. Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/o-rozhlase-7752675>. [cit. 2024-04-10].

ČESKÝ ROZHLAS. *Prezidentské volby 2023: Duel*. Online, video. In: *Radiožurnál a Agáta Faltová. Duel Petra Pavla a Andreje Babiše. Poslechněte si poslední debatu před prezidentskými volbami*. In: *Český rozhlas*. 27. 1. 2023. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/prezidentske-finale-na-radiozurnalu-poslechnete-si-posledni-debatu-kandidatu-na-8908437>. [cit. 2024-06-20].

- ČT24. *Prezidentský duel ČT*. Online, video. In: Jan Škoda. Babiš řekl, že by při napadení Polska vojáky neposlal, Pavel upozornil na závazek v NATO. Čtete přepis Prezidentského duelu ČT. In: Česká televize. 23. 1. 2023. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/15496675472-prezidentske-volby/223411033250122/>. [cit. 2024-06-05].
- DENÍK. *Prezidentský souboj Deníku*. Online, video. In: Kateřina Perknerová. Pavel a Babiš se utkali ve zcela prvním živém duelu. Podívejte se. In: Deník.cz. 18. 1. 2023. Dostupné z: <https://www.denik.cz/prezidentsky-souboj/petr-pavel-andrej-babis-debata-20230117.html>. [cit. 2024-06-05].
- DENÍK. *Vltava-Labe-Press: Právě dnes 10 let online*. Online. In: Deník.cz. 20. 12. 2010. Dostupné z: [https://www.denik.cz/z\\_domova/vltava-labe-press--let-online20101219.html](https://www.denik.cz/z_domova/vltava-labe-press--let-online20101219.html). [cit. 2024-04-09].
- MENŠÍK, Jan. *Flašinet, kolovrátek. Kandidáti se v duelu dohadovali nad kampaní a bezpečností Česka*. Online. In: Novinky.cz. 25. 1. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-prezidenta-debata-duel-pavel-babis-40420910>. [cit. 2024-06-11].
- NETMONITOR; SPIR a GEMIUS. *Domény*. Online. In: Gemius.com. 2023. Dostupné z: <https://rating.gemius.com/cz/tree/2>. [cit. 2024-04-09].
- NOVINKY. *Živě: Prezidentský duel Novinky.cz*. Online, video. In: Jan Menšík. Flašinet, kolovrátek. Kandidáti se v duelu dohadovali nad kampaní a bezpečností Česka. In: Novinky.cz. 25. 1. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-prezidenta-debata-duel-pavel-babis-40420910>. [cit. 2024-06-11].
- NOVINKY, ČTK. *Kandidáti na Hrad dostali volební čísla. Jedničku má Fischer*. Online. In: Novinky.cz. 14. 12. 2022. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-prezidenta-vnitro-losuje-volebni-cisla-prezidentskych-kandidatu-40417424>. [cit. 2024-05-13].
- PRESSMAN, Matthew. *Journalistic Objectivity Evolved the Way It Did for a Reason*. Online. In: Time.com. 5. 11. 2018. Dostupné z: <https://time.com/5443351/journalism-objectivity-history/>. [cit. 2024-03-20].
- PRIMA. *Prima*. Online. In: Skupinaprima.cz. ©2003-2024. Dostupné z: <https://www.skupinaprima.cz>. [cit. 2024-04-08].
- SEZNAM. *Naše historie od založení po současnost*. Online. In: Seznam.cz. ©1996-2024. Dostupné z: <https://o.seznam.cz/o-nas/>. [cit. 2024-04-08].
- TV NOVA. *Cesta na hrad*. Online, video. In: Kateřina Kotyzová a Kateřina Herodesová. Předvolební debata na Nově. Pavel a Babiš se neshodli na daních, míru či eutanazii. In: TN.cz. 25. 1. 2023. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/486510-on-line-zaverecna-debata-kandidatu-pavel-a-babis-se-stretnou-na-tv-nova>. [cit. 2024-06-14].
- VLTAVA LABE MEDIA. *Deník*. Online. In: Vlmedia.cz. [2024]. Dostupné z: <https://www.vlmedia.cz/denik>. [cit. 2024-04-09].
- VLTAVA LABE MEDIA. *O nás*. Online. In: Vlmedia.cz. [2024]. Dostupné z: <https://www.vlmedia.cz/o-nas>. [cit. 2024-04-09].

# Zákony

- ČESKO, 1991a. § 2 odst. 1 zákona č. 483/1991 Sb., České národní rady o České televizi - znění od 1. 10. 2023. Online. In: Zákony pro lidi. AION CS, © 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-483#p2-1> [cit. 2024-04-14].
- ČESKO, 1991b. § 2 odst. 2 písm. a) zákona č. 483/1991 Sb., České národní rady o České televizi - znění od 1. 10. 2023. Online. In: Zákony pro lidi. AION CS, © 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-483#p2-2-a> [cit. 2024-04-13].
- ČESKO, 1991c. § 2 odst. 2 písm. a) zákona č. 484/1991 Sb., České národní rady o Českém rozhlasu - znění od 1. 10. 2023. Online. In: Zákony pro lidi. AION CS, © 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-484#p2-2-a> [cit. 2024-04-15].
- ČESKO, 2001. § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání - znění od 01.01.2024. Online. In: Zákony pro lidi. AION CS, © 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-231#p31-3>. [cit. 2024-04-14].

# Teze diplomové práce

**SCHVÁLENO**

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce									
<b>TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:</b>									
<b>Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:</b> Natálie Lošková	<b>Razítko podatelny:</b>  <table border="1"><tr><td colspan="2">Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd</td></tr><tr><td>Došlo dne: 29-02-2024</td><td>-1-</td></tr><tr><td>Čj: 13</td><td>Příloh:</td></tr><tr><td>Přiděleno:</td><td></td></tr></table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd		Došlo dne: 29-02-2024	-1-	Čj: 13	Příloh:	Přiděleno:	
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd									
Došlo dne: 29-02-2024		-1-							
Čj: 13		Příloh:							
Přiděleno:									
<b>Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:</b> 2021									
<b>Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta:</b> 86601253@fsv.cuni.cz									
<b>Studijní program/forma studia:</b> Žurnalistika (NP_ZNPZ), navazující magisterské, prezenční									
<b>Název práce v češtině:</b> Vyváženost v debatách před druhým kolem prezidentských voleb v roce 2023									
<b>Název práce v angličtině:</b> Balance in the debates ahead of the second round of the 2023 presidential election									
<b>Předpokládaný termín dokončení</b> (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat nejdříve šest měsíců od schválení tezí) ZS 2024/2025									
<b>Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování</b> (max. 1800 znaků): <p>Objektivita a vyváženost jsou klíčovými kritérii pro posuzování kvality informací poskytovaných médii. Podle mediálního experta Jana Jiráka je pak princip nestrannosti jedním z nejzásadnějších nároků kladených na obsah zpravodajství a politické publicistiky (tedy i předvolebních debat). Tyto principy vyžadují, aby byly informace prezentovány bez zkreslení, osobních přesvědčení nebo ideologického zabarvení. Základem je požadavek na přesné a pravdivé informování s ohledem na fakta, vyloučení jakéhokoliv typu hodnocení a zásada nestrannosti a vyváženosti protichůdných názorů (McQuail, 2002). Propisovat by se měly do celého procesu tvorby zpráv od výběru témat, přes způsob získávání a zpracování informací, až po jejich následnou prezentaci. Vyváženost a nestrannost pak lze podle McQuaila chápat tak, že pokud existuje na danou problematiku více relevantních pohledů, novinář by měl se všemi zacházet se stejným respektem.</p> <p>Televizním debatám se věnoval již v roce 1996 Pierre Bourdieu, který analyzoval roli moderátora debat. Ten má podle něj moc určovat témata a pravidla debaty a může též dohlížet na jejich dodržování. Bourdieu upozornil na to, jakým způsobem moderátor debatu ovlivňuje a zdůraznil též existenci „neviditelné cenzury“, kdy jsou některým účastníkům debaty omezeny možnosti vyjádření, což vede k jejich znevýhodnění.</p> <p>V mediálních předvolebních debatách jsou tak právě ideály vyváženosti a objektivity nezbytné pro zajištění spravedlivé a informované volby. Tyto principy pomáhají vytvářet rovné podmínky pro všechny kandidáty, umožňují voličům porozumět různým politickým názorům a následně tak činit informovaná rozhodnutí u volebních urn. Zároveň tak v důsledku pomáhají chránit demokratický proces voleb před manipulací. Naopak předpojatost médií může významně ovlivnit vnímání voličů tím, že novináři vyzdvihují určitá témata, rámuji příběhy nebo poskytují nerovnoměrný mediální prostor vybraným kandidátům (Entman, 1993). Těmto rámcům a jejich vlivu na příjemce se věnuje Robert M. Entman, který princip jejich fungování sepsal do ucelené teorie.</p>									
<b>Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy</b> (max. 1800 znaků): <p>Práce si klade za cíl odhalit, zda a případně jakým způsobem jednotlivá média a jejich moderátoři porušují koncepty vyváženosti a objektivity při pořádání a moderování předvolebních debat. Téma bude zkoumáno na příkladu duelů prezidentských kandidátů před 2. kolem voleb v lednu roku 2023. Pro analýzu těchto požadavků bude využita metoda kvantitativní analýzy konkrétních předem definovaných</p>									

<p>kritérií, které se zaměří na práci moderátora, na prostor, který oba kandidáti v debatě dostali a na témata, kterým se věnovali. Kvantitativní analýza bude doplněna o analýzu kvalitativní, při které budou podrobně zkoumány tematické rámce a jejich interpretace. Analýzám budou podrobeny jak debaty na největších televizních stanicích v Česku, tak i debaty odvysílané v internetových médiích. Zkoumána bude práce komerčních a také dvou veřejnoprávních médií v České republice.</p>
<p><b>Předpokládaná struktura práce</b> (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Úvod</li> <li>2. Teoretická část <ol style="list-style-type: none"> <li>a. Objektivita</li> <li>b. Teorie rámcování</li> <li>c. Vymezení zkoumaných médií <ol style="list-style-type: none"> <li>i. Představení prezidentských debat</li> </ol> </li> </ol> </li> <li>3. Metodika <ol style="list-style-type: none"> <li>a. Představení metodologických postupů</li> <li>b. limity výzkumu a sebereflexe</li> </ol> </li> <li>4. Praktická část <ol style="list-style-type: none"> <li>a. Výsledky kvantitativní analýzy</li> <li>b. Výsledky kvalitativní analýzy</li> <li>c. Shrnutí a komparace získaných výsledků</li> </ol> </li> <li>5. Závěr</li> <li>6. Použitá literatura</li> </ol>
<p><b>Vymezení podkladového materiálu</b> (např. titul periodika a analyzované období):</p> <p>Odvysílané debaty prezidentských kandidátů před 2. kolem voleb v těchto vybraných médiích:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Denik.cz (18. ledna, 11:00)</li> <li>2. Blesk.cz (19. ledna, 9:30)</li> <li>3. ČT24 (debata 22. ledna, 20:00)</li> <li>4. Novinky.cz (debata 25. ledna, 9:00)</li> <li>5. CNN Prima News (debata 25. ledna, 20:15)</li> <li>6. TV Nova (debata 26. ledna, 20:00)</li> <li>7. Český rozhlas (debata 27. ledna, 13:00)</li> </ol>
<p><b>Metody (techniky) zpracování materiálu:</b></p> <p>Analýza předvolebních debat v 2. kole prezidentských voleb z ledna roku 2023. Záznamy jsou veřejně dostupné na internetových stránkách daných médií.</p> <p>Kvantitativní analýza:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Sledování konkrétních předem definovaných kritérií (analýza formálních i obsahových prvků)</li> </ul> <p>Kvalitativní obsahová analýza:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Analýza rámcování – identifikace rámců, analýza rámců v kontextu vyváženosti a objektivity</li> </ul>
<p><b>Základní literatura</b> (nejméně 5 nejdůležitějších titulů <u>k tématu a metodě</u> jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Maras, Steven. 2013.</b> Objectivity in journalism. Key concepts in journalism. [online] Malden :</li> </ul>

Polity Press, Polity Press, 2013. ISBN-13: 978-0-7456-4734-0.

Autor ve své knize nabízí komplexní přehled zkoumání pojmu objektivita v žurnalistice, od přístupů filozofických, až po ty historické či etické. Popisuje jeho složitý původ, uplatňování v různých politických a kulturních kontextech a jeho sporné projevy v praxi.

- **Westerståhl, Jürgen.** 1983. Objective News Reporting. *Communication Research* 10. str. 403–424.

Autor nabízí jednu z nejrozšířenějších a nejčastěji citovaných definic objektivita, rozebírá vztah mezi pojmy objektivita, vyváženost, nestrannost, pravdivost a ěaktičnost. Vychází mimo jiné z vlastních zkušeností při analýze objektivita v médiích.

- **Eaman, Ross A.** 2009. *Historical Dictionary of Journalism*. Lanham, Md : Scarecrow Press, Incorporated, 2009. str. 35. ISBN 9780810860759.

Kniha popisuje vývoj žurnalistiky v průběhu staletí, mimo jiné se zabývá také vznikem a vývojem významu pojmu objektivita.

- **Entman, Robert M.** 1993. Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. [online] ABI/INFORM Global, 1993. Sv. 43.

Ve své práci autor definuje teorii "rámcování", která podle něj představuje způsoby, jakými texty ovlivňují vnímání a myšlení příjemců zpráv. Analýzou rámcování podle něj dokážou vědci zmapovat způsob, jaký vliv mají informace na jednotlivce i celou společnost.

- **Street, John.** *Mass media, politics and democracy*. 2nd ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011. ISBN 978-1-4039-4734-5.

Kniha zkoumá vliv médií na politiku a politickou komunikaci s voliči. Zabývá se vztahem mezi médií, mocí a ideologií a zkoumá, jak mohou média posilovat nebo zpochybňovat existující mocenské struktury. Věnuje se i konceptu mediálního biasu.

- **Bourdieu, Pierre,** 2002. O televizi. V nakl. Doplněk 1. vyd. Brno: Doplněk. Edice světových autorů (Doplněk). ISBN 8072391224.

Bourdieu přináší kritický pohled na fungování televize jako masového média a jejího vlivu na společnost. Ve svém díle kritizuje moc, kterou má televize při určování veřejné agendy a domnívá se, že způsob, jakým televize rámcuje témata, slouží k udržování stávajících mocenských struktur.

- **McQuail, Denis.** Úvod do teorie masové komunikace. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

Dílo je komplexní příručkou, která představuje širokou škálu teorií týkajících se role a účinků masových médií ve společnosti. McQuail tyto teorie rozděluje do několika perspektiv (včetně normativních teorií tisku). Mimo jiné se zabývá i teorií nastolování agendy a rámčováním.

- **Schulz, Winfried a Reifová, Irena.** Analýza obsahu mediálních sdělení. 3., nezměn. vyd. Přeložil Barbara KÖPPLOVÁ. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1980-4.

Autoři uvádějí čtenáři do problematiky politické komunikace a veřejné sféry, prezentují též způsoby kvantitativní analýzy mediálních obsahů a vyhodnocování zpravodajství. V druhé části přináší výsledky projektu zabývajícího se zobrazováním tzv. vánoční krize v ĚT.



- **Trampota, Tomáš a Vojtěchovská, Martina. 2010.** Metody výzkumu médií. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

Cílem knihy je představit metody používané v mediálním výzkumu, které zahrnují jak komerční přístupy, tak akademický výzkum. Věnuje se jak kvantitativním, tak i kvalitativním metodám. Práce může sloužit jako praktická příručka studentům mediálních studií a žurnalistiky.

**Diplomové a disertační práce k tématu** (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

**JASENSKÝ, Jiří.** Mediální obraz a analýza prezidentských předvolebních debat v ČR. Vedoucí Štarchoň, Peter. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta multimediálních komunikací, Ústav marketingových komunikací, 2021. Dostupné také z: <http://hdl.handle.net/10563/47153>.

Cílem diplomové práce je analyzovat předvolební debaty kandidátů na prezidenta ČR v letech 2013 a 2018. V teoretické části je pozornost věnována mimo jiné politickému marketingu a politické komunikaci. Autor zkoumá debaty na základě funkční teorie Williama L. Benoita, která analyzuje typy a četnosti sdělení prezidentských kandidátů.

**JOŠT, David.** Analýza účasti politických aktérů v pořadu Otázky Václava Moravce mezi lety 2016 a 2018. Diplomová práce, vedoucí Jiráček, Jan. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2021.

diplomová práce se zabývá analýzou účastnického spektra diskusního pořadu Otázky Václava Moravce mezi lety 2016 a 2018. Zkoumá mimo jiné i politickou vyváženost pořadu. Teoretická část přibližuje kvalitativní ukazatel předpojatosti a věnuje se také zákonům ČT.

**ŠAFRÁNKOVÁ, Tereza.** Míra respektování ideálu objektivity ve zpravodajství České televize a CNN Prima News: na příkladu mediálního pokrytí fungování prezidentské kanceláře. Diplomová práce, vedoucí Jirků, Jan. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky, 2023.

Práce se zaměřuje na analýzu informační předpojatosti v hlavním pořadu zpravodajství na ČT24 a CNN Prima News s přihlédnutím k vytváření mediálního obrazu prezidentské kanceláře Miloše Zemana. Práce využívá kvalitativní sémiotickou analýzu odvysílaných reportáží k popisu míry jejich objektivity.

**SVOBODOVÁ, Tereza.** Prezidentské volby 2018 v ČR v českém denním tisku. Diplomová práce, vedoucí Nečas, Vlastimil. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2019.

Diplomová práce provádí kvantitativní obsahovou analýzu českého denního tisku během prezidentských voleb v roce 2018 za použití Entmanovy teorie rámcování a Westerstahlovy definice objektivity. Zkoumá prezentaci kandidátů ve třech vybraných denících.

**Datum / Podpis studenta/ky**

20. února 2024

.....



<b>TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:</b>	
Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:	
Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:	
Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.	
Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.	
JIRKŮ Jan	20. února 2024
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga	Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PÓDATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

**TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.**

# Seznam příloh

- Příloha č. 1: Schéma objektivní podle Westerståhla (obrázek)
- Příloha č. 2: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v Deník.cz (tabulka)
- Příloha č. 3: Poměr délky promluvy kandidátů v debatě Deník.cz (graf)
- Příloha č. 4: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v Blesk.cz (tabulka)
- Příloha č. 5: Poměr délky promluv kandidátů v debatě Blesk.cz (graf)
- Příloha č. 6: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v Blesk.cz (tabulka)
- Příloha č. 7: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v Blesk.cz (tabulka)
- Příloha č. 8: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v ČT1 a ČT24 (tabulka)
- Příloha č. 9: Poměr délky promluv kandidátů v debatě na ČT1 a ČT24 (graf)
- Příloha č. 10: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v ČT1 a ČT24 (tabulka)
- Příloha č. 11: Výsledky kvantitativní analýzy debat v Novinky.cz (tabulka)
- Příloha č. 12: Poměr délky promluv kandidátů v debatě na Novinky.cz (graf)
- Příloha č. 13: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v Novinky.cz (tabulka)
- Příloha č. 14: Výsledky kvantitativní analýzy debaty na Primě a CNN Prima News (tabulka)
- Příloha č. 15: Poměr délky promluv kandidátů v debatě na Primě a CNN Prima News (graf)
- Příloha č. 16: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News (tabulka)
- Příloha č. 17: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News (tabulka)
- Příloha č. 18: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News (tabulka)
- Příloha č. 19: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News (tabulka)
- Příloha č. 20: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v TV Nova (tabulka)
- Příloha č. 21: Poměr délky promluv kandidátů v debatě TV Nova (graf)
- Příloha č. 22: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v TV Nova (tabulka)
- Příloha č. 23: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v Českém rozhlasu (tabulka)
- Příloha č. 24: Poměr délky promluv kandidátů v debatě Českého rozhlasu (graf)
- Příloha č. 25: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Deník.cz (obrázek)
- Příloha č. 26: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Deník.cz (obrázek)
- Příloha č. 27: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz (obrázek)
- Příloha č. 28: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz (obrázek)
- Příloha č. 29: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz (obrázek)
- Příloha č. 30: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz (obrázek)
- Příloha č. 31: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v České televizi (obrázek)

Příloha č. 32: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v České televizi (obrázek)

Příloha č. 33: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v České televizi (obrázek)

Příloha č. 34: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Novinky.cz (obrázek)

Příloha č. 35: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Novinky.cz (obrázek)

Příloha č. 36: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

Příloha č. 37: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

Příloha č. 38: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

Příloha č. 39: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

Příloha č. 40: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

Příloha č. 41: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

Příloha č. 42: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

Příloha č. 43: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

Příloha č. 44: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova (obrázek)

Příloha č. 45: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova (obrázek)

Příloha č. 46: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova (obrázek)

Příloha č. 47: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova (obrázek)

Příloha č. 48: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Českém rozhlase (obrázek)

Příloha č. 49: Poměr délky promluv kandidátů v debatách (graf)

Příloha č. 50: Bodové ohodnocení intenzity výskytu rámců v jednotlivých debatách (tabulka)

Příloha č. 51: Vybrané úryvky z debaty v Deník.cz

Příloha č. 52: Vybrané úryvky z debaty v Blesk.cz

Příloha č. 53: Vybrané úryvky z debaty v České televizi

Příloha č. 54: Vybrané úryvky z debaty v Novinky.cz

Příloha č. 55: Vybrané úryvky z debaty na Primě

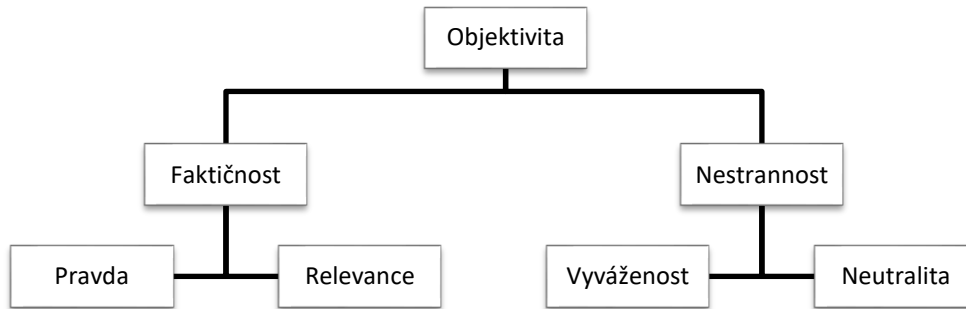
Příloha č. 56: Vybrané úryvky z debaty na TV Nova

Příloha č. 57: Vybrané úryvky z debaty v Českém rozhlase

# Přílohy

Příloha č. 1: Schéma objektivitu podle Westerstáhl (obrázek)

**Obrázek 1: Schéma objektivitu podle Westerstáhl**



Zdroj: Westerstáhl, 1983, s. 405 (překlad dle McQuaila, 2009, s. 174)

Příloha č. 2: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v Deník.cz (tabulka)

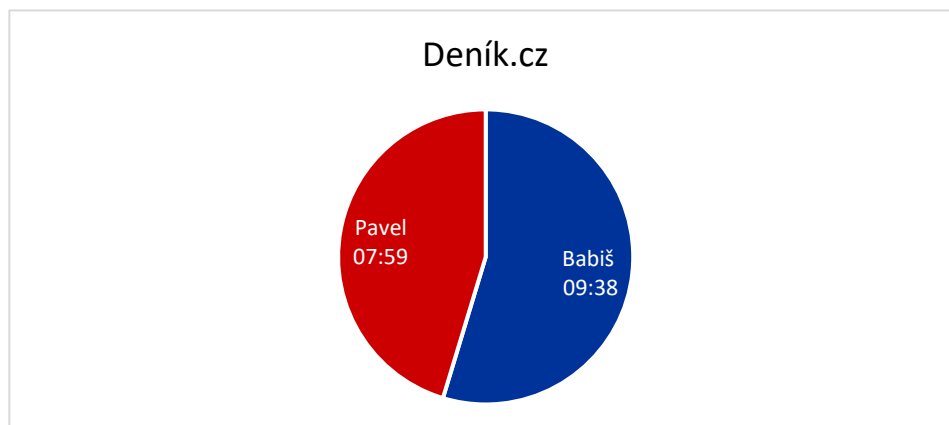
**Tabulka 1: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v Deník.cz**

	Počet otázek položených každému kandidátovi	Počet promluv	Délka promluv (min)
<b>Babiš</b>	19	31	09:38
<b>Pavel</b>	11	16	07:59

Zdroj: Autor

Příloha č. 3: Poměr délky promluvy kandidátů v debatě Deník.cz (graf)

**Graf 1: Poměr délky promluvy kandidátů v debatě Deník.cz**



Zdroj: Autor

Příloha č. 4: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v Blesk.cz (tabulka)

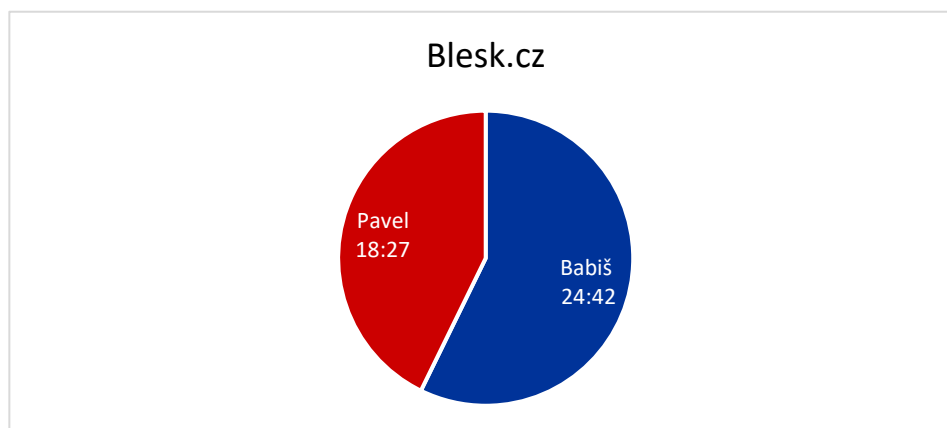
**Tabulka 2: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v Blesk.cz**

	Počet otázek položených každému kandidátovi	Počet promluv	Délka promluv (min)
<b>Babiš</b>	59	92	24:42
<b>Pavel</b>	37	55	18:27

Zdroj: Autor

Příloha č. 5: Poměr délky promluv kandidátů v debatě Blesk.cz (graf)

**Graf 2: Poměr délky promluv kandidátů v debatě Blesk.cz**



Zdroj: Autor

Příloha č. 6: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v Blesk.cz (tabulka)

**Tabulka 3: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v Blesk.cz**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Promluva 1	dodrženo	dodrženo
Promluva 2	dodrženo	dodrženo
Promluva 3	dodrženo	dodrženo
Promluva 4	dodrženo (přerušeno)	dodrženo

Zdroj: Autor

Příloha č. 7: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v Blesk.cz (tabulka)

**Tabulka 4: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v Blesk.cz**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Závěrečné slovo	nedodrženo o 00:04:64 (nepřerušen)	dodrženo

Zdroj: Autor

Příloha č. 8: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v ČT1 a ČT24 (tabulka)

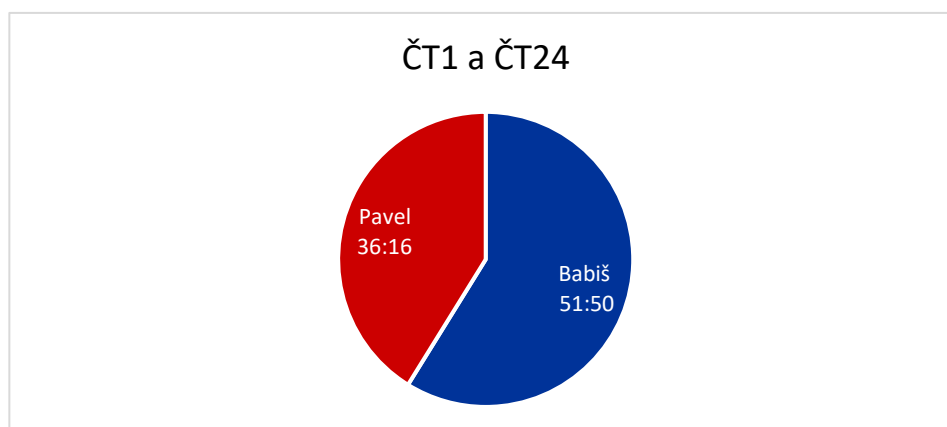
**Tabulka 5: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v ČT1 a ČT24**

	Počet otázek položených každému kandidátovi	Počet promluv	Délka promluv (min)
Babiš	139	221	51:50
Pavel	60	118	36:16

Zdroj: Autor

Příloha č. 9: Poměr délky promluv kandidátů v debatě na ČT1 a ČT24 (graf)

**Graf 3: Poměr délky promluv kandidátů v debatě na ČT1 a ČT24**



Zdroj: Autor

Příloha č. 10: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v ČT1 a ČT24 (tabulka)

**Tabulka 6: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v ČT1 a ČT24**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Závěrečná řeč	nedodrženo o 00:17:57 (přerušen)	nedodrženo o 00:05:63 (nepřerušen)

Zdroj: Autor

Příloha č. 11: Výsledky kvantitativní analýzy debat v Novinky.cz (tabulka)

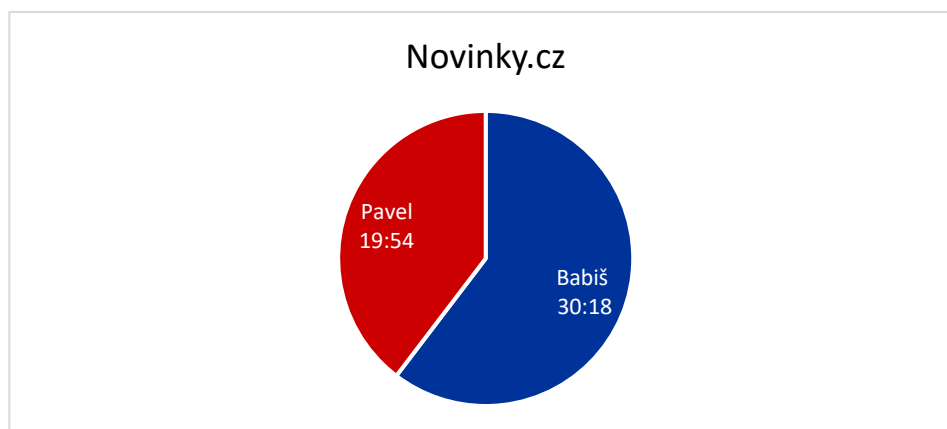
**Tabulka 7: Výsledky kvantitativní analýzy debat na Novinky.cz**

	Počet otázek položených každému kandidátovi	Počet promluv	Délka promluv (min)
Babiš	57	137 + 1	30:18 + 00:35
Pavel	39	77	19:54

Zdroj: Autor

Příloha č. 12: Poměr délky promluv kandidátů v debatě na Novinky.cz (graf)

**Graf 4: Poměr délky promluv kandidátů v debatě na Novinky.cz**



Zdroj: Autor

Příloha č. 13: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v Novinky.cz (tabulka)

**Tabulka 8: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí v Novinky.cz**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Závěrečná řeč	dodrženo	nedodrženo o 1 sek. (nezastaven moderátory)

Zdroj: Autor

Příloha č. 14: Výsledky kvantitativní analýzy debaty na Primě a CNN Prima News (tabulka)

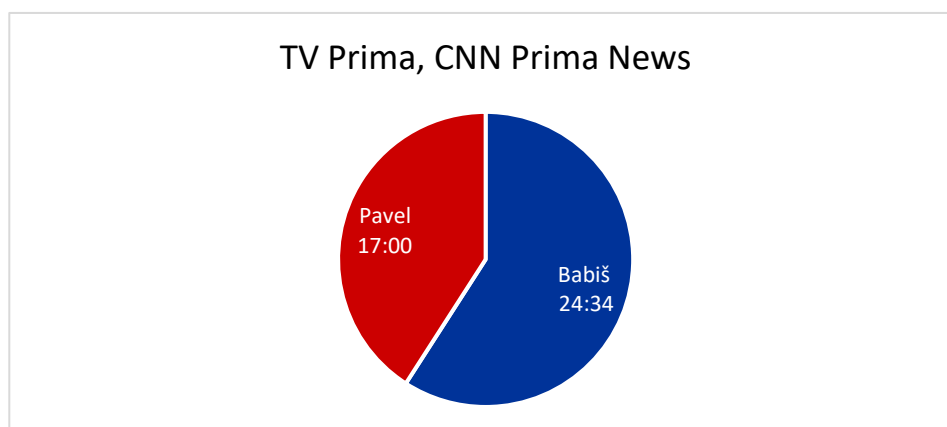
**Tabulka 9: Výsledky kvantitativní analýzy debaty na Primě a CNN Prima News**

	Počet otázek položených každému kandidátovi	Počet promluv	Délka promluv (min)
<b>Babiš</b>	46	74	24:34
<b>Pavel</b>	43	63	17:00

Zdroj: Autor

Příloha č. 15: Poměr délky promluv kandidátů v debatě na Primě a CNN Prima News (graf)

**Graf 5: Poměr délky promluv kandidátů v debatě na Primě a CNN Prima News**



Zdroj: Autor



Příloha č. 16: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News (tabulka)

**Tabulka 10: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Promluva 1	nedodrženo o 00:04:78 (přerušen)	dodrženo
Promluva 2	dodrženo	dodrženo
Promluva 3	dodrženo	dodrženo
Promluva 4	nedodrženo o 00:08:92 (přerušen)	dodrženo

Zdroj: Autor

Příloha č. 17: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News (tabulka)

**Tabulka 11: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Promluva 1	nedodrženo o 00:02:68 (přerušen)	dodrženo
Promluva 2	nedodrženo o 00:01:87 (nepřerušen)	dodrženo
Promluva 3	nedodrženo o 00:03:75 (přerušen)	dodrženo
Promluva 4	dodrženo	dodrženo

Zdroj: Autor

Příloha č. 18: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News (tabulka)

**Tabulka 12: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Promluva 1	nedodrženo o 00:04:37 (přerušen)	dodrženo
Promluva 2	dodrženo	dodrženo
Promluva 3	dodrženo	dodrženo
Promluva 4	nedodrženo o 00:01:42 (nepřerušen)	dodrženo

Zdroj: Autor

Příloha č. 19: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News (tabulka)

**Tabulka 13: Výsledky dodržení časového limitu u časově ohraničených odpovědí na Primě a CNN Prima News**

	Andrej Babiš	Petr Pavel
Závěrečná řeč	nedodrženo o 00:06:54 (nepřerušen)	dodrženo

Zdroj: Autor

Příloha č. 20: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v TV Nova (tabulka)

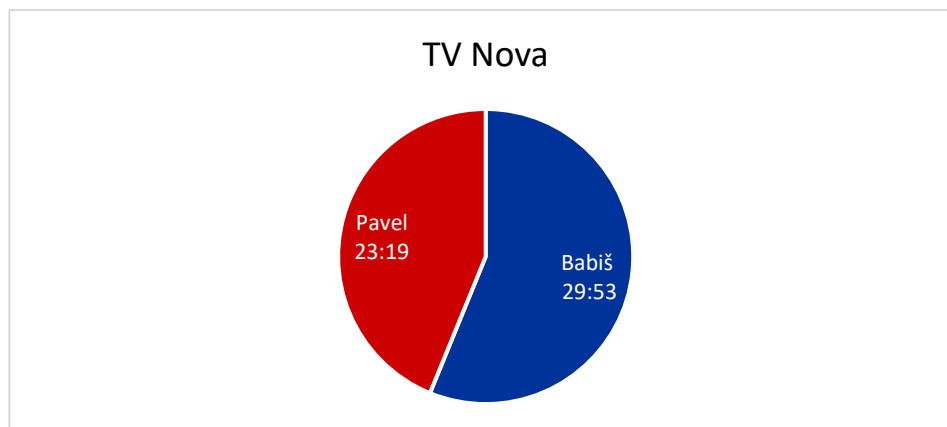
**Tabulka 14: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v TV Nova**

	Počet otázek položených každému kandidátovi	Počet promluv	Délka promluv (min)
Babiš	81	113 + 8	29:53 + 01:19
Pavel	61	74 + 8	23:19 + 01:52

Zdroj: Autor

Příloha č. 21: Poměr délky promluv kandidátů v debatě TV Nova (graf)

**Graf 6: Poměr délky promluv kandidátů v debatě TV Nova**



Zdroj: Autor

Příloha č. 22: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v TV Nova (tabulka)

**Tabulka 15: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v TV Nova**

	Počet otázek položených každé manželce kandidáta	Počet promluv	Délka promluvy (min)
<b>Babišová</b>	4	4	1:32
<b>Pavlová</b>	3	3	1:33

Zdroj: Autor

Příloha č. 23: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v Českém rozhlasě (tabulka)

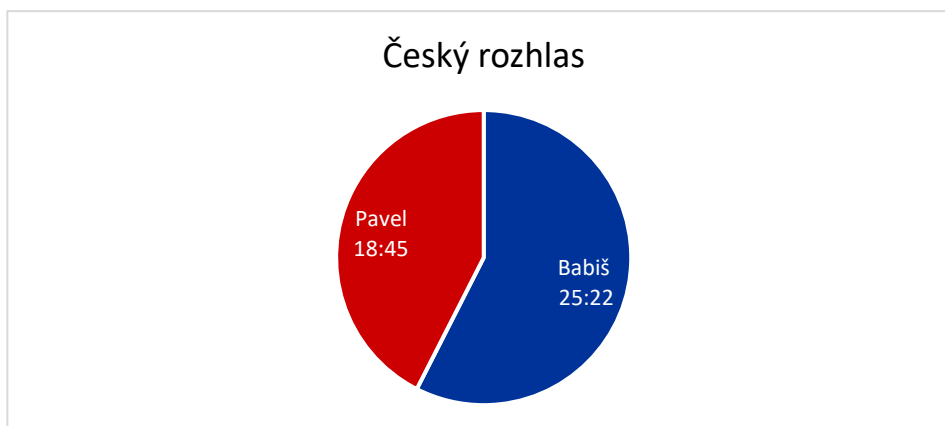
**Tabulka 16: Výsledky kvantitativní analýzy debaty v Českém rozhlasě**

	Počet otázek položených každému kandidátovi	Počet promluv	Délka promluvy (min)
<b>Babiš</b>	54	74	25:22
<b>Pavel</b>	36	40	18:45

Zdroj: Autor

Příloha č. 24: Poměr délky promluv kandidátů v debatě Českého rozhlasu (graf)

**Graf 7: Poměr délky promluv kandidátů v debatě Českého rozhlasu**



Zdroj: Autor

Příloha č. 25: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Deník.cz (obrázek)

**Obrázek 2: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Deník.cz**



Zdroj: (Deník.cz, 2023)

Příloha č. 26: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Deník.cz (obrázek)

**Obrázek 3: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Deník.cz**



Zdroj: (Deník.cz, 2023)

Příloha č. 27: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz (obrázek)

**Obrázek 4: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz**



Zdroj: (Blesk.cz, 2023)

Příloha č. 28: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz (obrázek)

**Obrázek 5: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz**



Zdroj: (Blesk.cz, 2023)

Příloha č. 29: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz (obrázek)

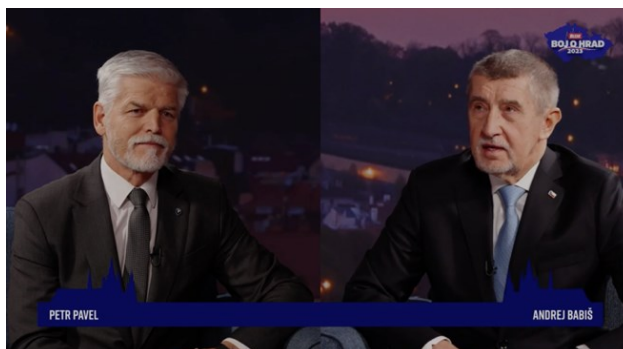
**Obrázek 6: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz**



Zdroj: (Blesk.cz, 2023)

Příloha č. 30: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz (obrázek)

**Obrázek 7: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Blesk.cz**



Zdroj: (Blesk.cz, 2023)

Příloha č. 31: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v České televizi (obrázek)

**Obrázek 8: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v České televizi**



Zdroj: (Česká televize, 2023)

Příloha č. 32: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v České televizi (obrázek)

**Obrázek 9: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v České televizi**



Zdroj: (Česká televize, 2023)

Příloha č. 33: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v České televizi (obrázek)

**Obrázek 10: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v České televizi**



Zdroj: (Česká televize, 2023)

Příloha č. 34: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Novinky.cz (obrázek)

**Obrázek 11: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Novinky.cz**



Zdroj: (Novinky.cz, 2023)

Příloha č. 35: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Novinky.cz (obrázek)

**Obrázek 12: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Novinky.cz**



Zdroj: (Novinky.cz, 2023)



Příloha č. 36: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

**Obrázek 13 a 14: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě**



Zdroj: (CNN Prima News, 2023)

Příloha č. 37: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

**Obrázek 13 a 14: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě**



Zdroj: (CNN Prima News, 2023)

Příloha č. 38: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

**Obrázek 15 a 16: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě**

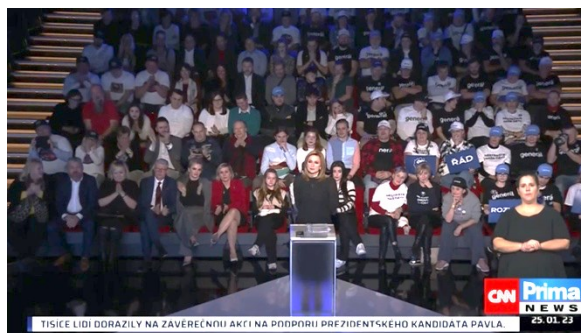


Zdroj: (CNN Prima News, 2023)



Příloha č. 39: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

**Obrázek 15 a 16: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě**



Zdroj: (CNN Prima News, 2023)

Příloha č. 40: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

**Obrázek 17 a 18: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě**



Zdroj: (CNN Prima News, 2023)

Příloha č. 41: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

**Obrázek 17 a 18: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě**



Zdroj: (CNN Prima News, 2023)

Příloha č. 42: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

**Obrázek 19: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě**



Zdroj: (CNN Prima News, 2023)

Příloha č. 43: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě (obrázek)

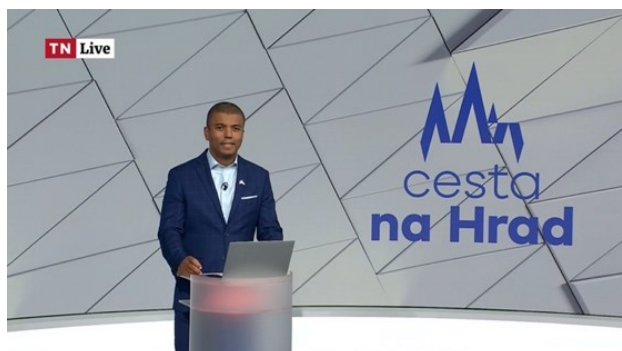
**Obrázek 20: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na Primě**



Zdroj: (CNN Prima News, 2023)

Příloha č. 44: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova (obrázek)

**Obrázek 21: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova**



Zdroj: (TV Nova, 2023)

Příloha č. 45: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova (obrázek)

**Obrázek 22: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova**



Zdroj: (TV Nova, 2023)

Příloha č. 46: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova (obrázek)

**Obrázek 23: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova**



Zdroj: (TV Nova, 2023)

Příloha č. 47: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova (obrázek)

**Obrázek 24: Snímek obrazovky z prezidentské debaty na TV Nova**



Zdroj: (TV Nova, 2023)

Příloha č. 48: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Českém rozhlase (obrázek)

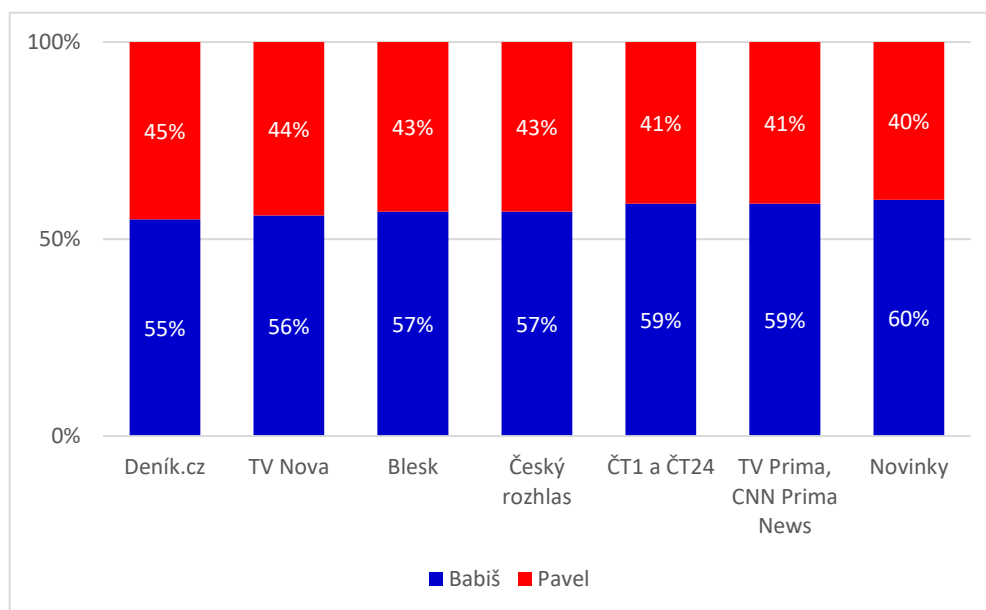
**Obrázek 25: Snímek obrazovky z prezidentské debaty v Českém rozhlase**



Zdroj: (Český rozhlas, 2023)

Příloha č. 49: Poměr délky promluv kandidátů v debatách (graf)

**Graf 8: Poměr délky promluv kandidátů v debatách**



Zdroj: Autor

Příloha č. 50: Bodové ohodnocení intenzity výskytu rámců v jednotlivých debatách (tabulka)

**Tabulka 17: Bodové ohodnocení intenzity výskytu rámců v jednotlivých debatách**

	Deník	Blesk	Česká televize	Novinky	Prima	TV Nova	Český rozhlas
Strategický herní rámec	4	5	2	4	4	2	4
Konfliktní rámec	6	3	4	3	3	1	2
Tematický rámec	/	2	4	3	3	4	4
Rámec politické shody/dohody	/	/	/	/	/	3	/

(pozn. 10 = nejvíce, 1 = nejméně); zdroj: Autor

Příloha č. 51: Vybrané úryvky z debaty v Deník.cz

- Moderátorka:** „*Pane Pavle, já bych měla jednu otázku, protože vy jste říkal, že Andrej Babiš je proruský kandidát, a to mi připadá jako skutečně faul, protože to by směřovalo dejme tomu k hnutí SPD. Ale Tomio Okamura řekl, že Andreje Babiše nepodpoří, protože vy oba jste z jeho pohledu probruselští kandidáti. Tak budete to dál říkat, když to není pravda?“*
- Moderátorka:** „*Každý ale ví, že jste kampaň před druhým kolem prezidentské volby odstartoval třemi sděleními, a to že Petr Pavel, váš soupeř, je válečný štváč, že je, a to jste teď zopakoval, provládním kandidátem, a že pokud by vyhrál, tak koalice Spolu by obsadila všechny důležité funkce ve státě. Ale to není pravda, jak se ukazuje. Takže máte zapotřebí taková tvrzení? Jsou vás hodná?“*

Příloha č. 52: Vybrané úryvky z debaty v Blesk.cz

- Moderátorka:** „*Vy jste se prý dohodl se svým týmem, že se ten billboard změní, jak se změní?*“  
**A. Babiš:** „*Změní se na generála.*“  
**Moderátorka:** „*Změní se na generála. A vy jste dopředu nevěděl, co na něm bude, že jste řekl...*“
- Moderátorka:** „*Já si pamatuju, jak se před 5 lety všichni neúspěšní kandidáti semkli kolem Jiřího Drahoše, a dle výsledku mu to možná ublížilo, spíše než pomohlo. Neměl byste se méně spojovat s Danuší Nerudovou, Pavlem Fischerem, kýmkoliv dalším, kdo vám vyjádří podporu? Nebojíte se toho, že to je polibek smrti? Už vás podpořil i Mirek Kalousek dokonce.*“

- 3) **P. Pavel:** „...není to jenom o tom, kdo vystřídá Miloše Zemana na Pražském hradě, ale o způsobu vedení této země, o charakteru politiky, kterou budeme mít...“
- Moderátorka:** „A o tom, aby tam nebyl Andrej Babiš, čímž vlastně potvrzujete možná trochu pro mě to podezření, že jste Anti-Babiš.“
- 4) **Moderátorka:** „Pane Pavle, jaká byla vaše reakce na tuhle reklamní plochu, zahrálo to na nějakou vaši citlivou strunu?“
- 5) **Moderátorka:** „(...) kdybych chtěla od vás tři věci, s nimiž se vám lidé svěřovali, které je trápí v jejich dennodenním ekonomickém životě, tak které by to byly?“
- 6) **Moderátorka:** „Inflace, energetická chudoba, poměrně velké díry ve státním rozpočtu. I v takovéhle době se ujme funkce prezidenta jeden ze zde přítomných kandidátů. Co s tím zůžou, zjistíme v následujících minutách.“
- 7) **Moderátorka:** „Pane Pavle, vy jste ten návrh pana Babiše na mírový summit prohlásil za – dovolím si zhodnotit – bláhový, na druhou stranu, on aspoň s nějakou takovouhle průbojnou ideou přišel, tak co je to vaše řešení?“

Příloha č. 53: Vybrané úryvky z debaty v České televizi

- 1) **Moderátor:** „Co byste vy, pane Babiši, Miloši Zemanovi vyčetl nejvíce za posledních 10 let. Kde podle vás selhal?“
- A. Babiš:** „To není na mě, abych... já myslím, že ho zhodnotí historici. To si nedovolím hodnotit.“
- Moderátor:** „Vy jste výrazná politická osobnost v téhle té zemi a chcete být v úřadě, který zastává teď on, tak se ptám.“
- A. Babiš:** „Ale to nemá nic společného. Já určitě budu jiný prezident a já nechci zhodnotit ani pana Klause ani pana Zemana.“
- Moderátor:** „Chcete je nahradit v téhle té funkci. Pravděpodobně jsou věci, které byste chtěl dělat jinak, jsou věci možná, které byste chtěl dělat stejně?“
- A. Babiš:** „Určitě všechno bych dělal jinak.“
- Moderátor:** „Není nic, kde byste chtěl na Miloše Zemana navázat?“
- A. Babiš:** „Ale určitě, Miloš Zeman samozřejmě dělal ekonomickou diplomacii, navštěvoval regiony, určitě je geniální rétor, takže ano, v tomhle směru si myslím, že je potřeba ho ocenit.“
- Moderátor:** „Miloš Zeman a Václav Klaus. Je to polistopadový kartel, abych to chápal správně.“

- 2) Moderátor:** „*Pane Pavle, co byste vy vyčetl Miloši Zemanovi za uplynulých 10 let nejvíce?*“
- P. Pavel:** „*To, že nás jako republiku diskreditoval navenek svými výraznými proruskými a pročínskými stanovisky. Tím, že tuhle zemi vnitřně rozdělil a zdiskreditoval vážnost prezidentského úřadu, nejenom tedy on sám, ale i lidé, které si do čela tohoto úřadu vybral.*“
- Moderátor:** „*Co se z toho dá napravit a jak byste to učinil?*“
- 3) Moderátor:** „*Tak my bychom byli rádi, pokud byste oba dva kandidáti, pane Babiši a pane Pavle, v téhle té debatě nastolili jedno téma, které považujete za důležité, možná nejdůležitější. Jaké téma byste zvolili a proč? A pak vás nechám navzájem reagovat.*“
- 4) Moderátor:** „*Pokud by jeden z vás se dostal prezidentského úřadu, hodláte v téhle té věci něco podniknout?*“
- 5) Moderátor:** „*Pane Babiši, jak byste funkci vrchního velitele ozbrojených sil vykonával vy?*“
- 6) Moderátor:** „*Kdyby vláda přišla s návrhem na zvýšení daně z příjmů lidí nebo firem, jak vysoké navýšení by mělo ještě vaši podporu, pane Pavle?*“
- 7) Moderátor:** „*Pane Pavle, jsme zhruba v polovině kampaně před druhým kolem, před volbami jste varoval před nefér hrou – stalo se podle vás něco takového?*“
- 8) Moderátor:** „*Řekněte konkrétně, jaké nefér útoky máte za to, že se staly?*“
- 9) Moderátor:** „*Pane Babiši, není mým důvodem hájit kohokoliv z vás, nicméně slyšel jsem rozhovor s panem Pavlem, kde hovořil o tom, že právě vyslání vojáků NATO na Ukrajinu by mohlo vést k rozšíření eskalace. To znamená k pravému opaku toho, co tvrdíte vy.*“
- A. Babiš:** „*Já jsem četl jeho tweet. Nebo nevěříte, co pan...*“
- P. Pavel:** „*Já bych na to s dovolením zareagoval...*“
- 10) Moderátor:** „*Co byste vy, pane Babiši, Miloši Zemanovi, vyčetl nejvíce za posledních 10 let, kde podle vás selhal?*“
- 11) Moderátor:** „*Miloš Zeman a Václav Klaus. Je to polistopadový kartel, abych to chápal správně.*“

**12) Moderátor:** „Vy jste snížili s podporou ODS před časem – zrušili lépe řečeno – superhrubou mzdu, čímž stát přišel zhruba o 100 miliard korun. Prezident Zeman tehdejší daňovou novelu podepsal – ovšem po slibu, že bude platit jenom 2 roky. To je právě teď. Pokud byste se stal prezidentem, trval byste na splnění tohoto slibu, to znamená, měla by nynější vláda tenhle ten tehdejší slib dodržet?“

**A. Babiš:** „Určitě ne, protože je jiná situace. Díky Bohu, že jsme to udělali. Ne že stát přišel, lidi dostali peníze, pane redaktore, lidi dostali peníze...“

**Moderátor:** „Počkejte. Tady byl nějaký slib, který jste tehdy prezidentovi dali. Takže ten slib byste nedodrželi.“

**A. Babiš:** „Já jsem to vysvětlil panu prezidentovi, určitě bych ho nedodržel, protože máme teďka válku...“

**Moderátor:** „K čemu potom je ten slib, když se nedodrží.“

**13) A. Babiš:** „Ne, tak to je přesně jak ta minulá debata, pane redaktore. Přesně jak v komunálních volbách. Jste mi nedal zase slovo.“

**Moderátor:** „Ale dostáváte slovo, pane Babiši. Záleží, jak s ním naložíte a co říkáte. Měl jste ho už xkrát, já jsem vám do toho neskákal.“

**14) Moderátor:** „Já jsem si užíval teď chvíli roli diváka tenisového zápasu, ale zase vám do toho trochu vstoupím, byť jsem rád za tuhle tu výměnu přirozeně.“

Příloha č. 54: Vybrané úryvky z debaty v Novinky.cz

**1) Moderátor:** „Vy jste velmi aktivní, nicméně zdá se, že v těch posledních dnech vy a váš tým děláte poměrně dost chyb. Kde se ty chyby rodí? Je to nervozita, velká motivace?“

**2) Moderátor:** „A když vidíte ty výsledky prvního kola, když vidíte průzkumy, lidi na náměstích, kurzy sázkových kanceláří – připomínám, že ten kurz je jedna ku devíti – věříte ještě, že vyhraje? Věříte ve svůj úspěch?“

**3) Moderátorka:** „Udělal byste milost Jane Nečasové, jako to udělal Miloš Zeman nedávno?“

**4) Moderátorka:** „Co byste udělal, pokud by Miloš Zeman ještě před svým koncem ve funkci jmenoval nového předsedu Ústavního soudu, ačkoliv pan Rychetský má svůj mandát ještě do srpna? Napadl byste to nějak, nebo byste to respektoval?“

**5) Moderátor:** „Pokud by SPD uspěla ve volbách, jmenoval byste Tomia Okamuru premiérem nebo třeba ministrem obrany, Pane Babiši?“



- 6) **Moderátor:** „*Vy chcete mír, s kým byste tedy na ruské straně o míru jednal?*“
- 7) **Moderátorka:** „*Pane Babiši, vy právě velmi často zmiňujete slovo mír, chci mír. Stavíte se do role mírotvorce? Váš protikandidát je podle vás válečný štváč. Vy si opravdu myslíte, že pan Pavel chce válku?*“  
**A. Babiš:** „*Já jsem nikdy neřekl, že můj protikandidát je válečný štváč. Za prvé nevím, kde jste to našla. (...)*“
- 8) **Moderátor:** „*No, teď je pro vás Fiala válečným štváčem. Je to ten, kdo nás žene do války.*“  
**A. Babiš:** „*Proč používáte tato slova, to jsem nikdy neřekl. Vy to zase manipulujete.*“
- 9) **Moderátor:** „*(...) Nepletete si trošku roli prezidenta a premiéra? Není vaše kampaň vlastně kampaní premiéřskou místo prezidentské? Protože ty kompetence tam opravdu nejsou. Sám jste deklaroval, že byste jmenoval na návrh ministry automaticky. To je tak jediná možnost, kde můžete do té diskuse vstupovat. A poté můžete jenom přesvědčovat. Jak byste naplnil zkrátka a dobře ty sliby, které dáváte veřejnosti, když můžete jenom vládu požádat, konzultovat s ní, přesvědčovat ji?*“
- 10) **A. Babiš:** „*(...) co jste řekl pane Pavle o těch fašistech a nacistech, samozřejmě, to je ta mantra, kterou máte nacvičenou. Viděli jsme to i pan...*“  
**P. Pavel:** „*Ale vy jste to přece řekl, nebo ne? Nebo budete opět popírat vlastní slova?*“  
**A. Babiš:** „*Můžu teda mluvit? Já vám neskáču do řeči. Můžu?*“  
**P. Pavel:** „*Mluvit ale můžete klidně.*“  
**A. Babiš:** „*Tak děkuju.*“  
**P. Pavel:** „*Když budu lhát, tak mně klidně skákejte do řeči.*“  
**A. Babiš:** „*Já děkuju, že to tady moderujete. Já myslím, že i na ČT to všichni viděli (...)*“

Příloha č. 55: Vybrané úryvky z debaty na Primě

- 1) **P. Pavel:** „*...Babiš budoval svoje impérium, mimo jiné s pomocí bývalých pracovníků StB, kteří byli zaměstnání v Agrofertu.*“  
**Moderátorka:** „*Máte k tomu nějaké konkrétnější důkazy, nějaké konkrétnější podklady, nějaké obvinění?*“
- 2) **Moderátorka:** „*Vás podpořila paní Nerudová, pan Pavel Fischer, Marek Hilšer, kandidáti na prezidenta, máte i podporu přímou nebo nepřímou některých vládních politiků. Pojdme si teď s dovořením přes Petra Suchoně připomenout některá vaše prohlášení, kterými aktivizujete voliče.*“

- 3) **Moderátorka:** „Budou mít 30 vteřin na to, aby možná vás, nerozhodnuté diváky, nerozhodnuté voliče, přesvědčili, abyste právě jim dali svůj hlas. Co řekne Andrej Babiš? Co vzkáže svým voličům Petr Pavel? Kandidáti budou mluvit v pořadí, v jakém jsem je vítala, čili druhý v prvním kole volby a pak vítěz prvního kola.“
- 4) **Moderátorka:** „Mělo by Česko přijmout zákon, který umožňuje všeobecné referendum? Proč ano, proč ne?“
- 5) **Moderátorka:** „Je podle vás Čína bezpečnostním rizikem, pane Babiši?“
- 6) **Moderátorka:** „Podporujete zákaz výroby aut se spalovacími motory od roku 2035?“
- 7) **Moderátorka:** „Souhlasíte s vládou, že by Česko mělo nakoupit americké bojové letouny F-35 Lightning? Odhadovaná cena je na vyšších desítkách miliard korun a byl by to nejdražší armádní nákup historie armády.“
- 8) **Moderátorka:** „(...) Ať to druhé kolo v sobotu dopadne jakkoliv, v České republice zůstane velká skupina lidí, která bude naštvaná, možná frustrovaná. Kvůli volbám se hárají celé rodiny, hádá se venkov, hádá se Praha. Sledujeme výhrůžky a napadání na obou stranách. Moje otázka je jednoduchá. Co jako nově zvolený prezident řeknete té druhé skupině lidí, která vás nechtěla za prezidenta?“
- 9) **Moderátorka:** „Pane Babiši, ten rozhovor s panem Skálou trval 20 minut. Podle pana Skály měl přilákat a přesvědčit některé voliče, mnoho lidí ta schůzka a ten rozhovor překvapila. Slíbil jste za to komunistům, za tu podporu, něco?“
- 10) **Moderátorka:** „Slyšíme i v mediálním prostoru některé lidi, i známé osobnosti, třeba Michaela Kocába, který říká, že k té volbě prostě nepůjde, protože mu vadí, že by volil bývalého komunistu. Váš vzkaz takovým lidem, pane Pavle?“

Příloha č. 56: Vybrané úryvky z debaty na TV Nova

- 1) **Moderátor:** „Sněmovna opět hlasovala o vyslovení nedůvěry vládě – jak byste postupovali jako prezident, pokud by vláda ztratila důvěru sněmovny?“
- 2) **Moderátor:** „Jmenovali byste trestně stíhaného ministra, pokud ho navrhne premiér?“
- 3) **Moderátor:** „Budete udělovat abolicí českým občanům, kteří odcházejí bojovat na Ukrajinu, a tak vlastně formálně porušují české zákony? Pan Zeman, tak činí zatím.“

- 4) **Moderátor:** „*Pane Pavle, vy jste prohlásil, že byste nejmenoval ministrem školství pana Okamuru. Jde pouze o tuto osobu a tento post, nebo se to vztahuje na celou politickou stranu a vládu jako celek? Jak to mají voliči pochopit?*“
- 5) **Moderátor:** „*Pane Babiši, představte divákům konkrétně vaši představu o mírovém summitu o Ukrajině, který by se měl konat v Praze.*“
- 6) **Moderátor:** „*Pánové, vy jste si tady v úvodu tedy slíbili, že ta kampaň bude odted'ka vedena, ono už zbývá posledních pár hodin, tedy že bude vedena mírovějšími prostředky.*“
- 7) **Moderátor:** „*Tak tady jste se shodli, že Česká národní banka nepostupovala...*“  
**P. Pavel:** „*Jenom je potřeba, jenom...*“  
**A. Babiš:** „*Pan Pavel říkal, že chce...*“  
**Moderátor:** „*...Ale oba dva z jiných důvodů.*“
- 8) **Moderátor:** „*Pánové, ve své kampani se snažíte dokázat voličům, že jste každý jiný, logicky. Proto se kolegové podívali na to, jestli nakonec nemáte přeci jenom alespoň něco společného.*“
- 9) **Redaktorka:** „*Pokud vám přijde, že kandidáti nemají společného vůbec nic, závěrem prozradíme, že jednu věc jsme přece jen našli. Oba mají raději léto než zimu.*“
- 10) **Moderátor:** „*...je tady ještě jedna věc, kterou máte společnou, ta už tak úsměvná není. Je to komunistická minulost. K té se vyjádřil muž, který to za komunismu neměl jednoduché, muž, který následně stál za odchodem sovětských vojsk z Československa, muž, který byl blízký našemu prvnímu prezidentovi polistopadovému Václavu Havlovi. A tím mužem je Michael Kocáb (...).*“
- 11) **Citace Michaela Kocába:** „*Až když se chtějí s prominutím vydrápat na post prezidenta republiky, tak se distancují a omluví se. Ano, omluvili se už dřív, protože se pohybovali na lukrativních pozicích demokratického režimu, který vyžadoval nějakou poloomluvu, ale omlouvám-li se v souvislosti s tím, že chci získat další lukrativní post v řadě po lukrativních postech v bývalém socialismu, je ještě něco úplně jiného.*“

1) **A. Babiš:** „Máte auto?“

**Moderátor:** „Mám služební pro soukromé účely.“

**A. Babiš:** „To je jedno, bude platit Český rozhlas, ten dostává velké poplatky od nás.“

**Moderátor:** „Velké poplatky, jo?“

**A. Babiš:** „Platíme občané za veřejnoprávní média, 7 miliard ročně v Česku. Televize, to se nebudu vyjadřovat, a vám taky, ne?“

**Moderátor:** „No, a jak dlouho se nezvedly ty poplatky, když jste s tím začal?“

**A. Babiš:** „No tak ony jsou strašně vysoké, 7 miliard, ne.“

**Moderátor:** „35 korun měsíčně, 45, při přepočtení inflace...“

**A. Babiš:** „Já mám rád média, takže se nebudu vyjadřovat.“

**Moderátor:** „My máme zas rádi politiky, pojďme dál...“

2) **Moderátor:** „Zeptám se Petra Pavla, může (...) na funkci náčelníka generálního štábu vstoupit dvakrát jedna a táž osoba?“

3) **Moderátor:** „Vidíte, tak tady máte na budování, na armádu, odborníka.“

4) **Moderátor:** „(...) Rozumím tomu, že návštěva hlavy státu v tom kterém regionu, v tom kterém městě, tamní obyvatelé potěší, možná povzbudí, ale co by se pro to dalo dělat systémově, pane Babiši?“

5) **Moderátor:** „Do konce roku 2030 hrozí v České republice zánik milionů pracovních pozic. Neříkám, že úplně zmizí, ale bude se muset nějakým způsobem modifikovat. Je podle vás už čas se začít s touhle prognózou vypořádávat?“

6) **Moderátor:** „...ta otázka spíš byla uvozena touhle prognózou, abychom se dostali k tomu, jestli třeba jsou pro vás do budoucna – i v optice možných změn pracovního trhu – pojmy jako digitalizace, umělá inteligence, spíše zajímavou výzvou, anebo hrozbou.“

7) **A. Babiš:** „Platíme občané za veřejnoprávní média, 7 miliard ročně v Česku. Televize, to se nebudu vyjadřovat... a vám taky, ne?“

**Moderátor:** „No, a jak dlouho se nezvedli ty poplatky, když jste s tím začal?“

**A. Babiš:** „No tak ony jsou strašně vysoké, 7 miliard, ne.“

**Moderátor:** „35 korun měsíčně, 45, při přepočtení inflace...“

**8) Moderátor:** „...kolik jste ujel na té motorce?“

**P. Pavel:** „Na motorce asi tři a naší dodávkou jsme ujeli šest.“

**Moderátor:** „Šest a tři je devět. Váš protikandidát ujel 16.“

**A. Babiš:** „My jsme začínali už v květnu, to porovnání není fér, pane moderátore.“

**Moderátor:** „Tak já jsem vám chtěl nahrát, že jste ujel víc než Pavel.“

**9) Moderátor:** „Pane Pavle, vy jste říkal, že, kdybyste nezvítězil v prezidentské volbě (...), šel byste pracovat... do lesa nejrady?“

**10) Moderátor:** „Vy jste oba dva v prvním kole prezidentské volby získali téměř dva miliony voličů. Vy byste je nechal opuštěné? Byl byste v lese?“